

Jaarstukken 2015

Inhoud

Jaarverslag

Inleiding	7
Leeswijzer	8

Programmaverantwoording

Programma 1 – Bestuur	9
Programma 2 – Cultuur & samenleving	15
Programma 3 – Milieu	21
Programma 4 – Ruimtelijke omgeving	36
Programma 5 – Water	44
Programma 6 – Natuur en landschap	50
Programma 7 – Economie	55
Programma 8 – Mobiliteit	66
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	77

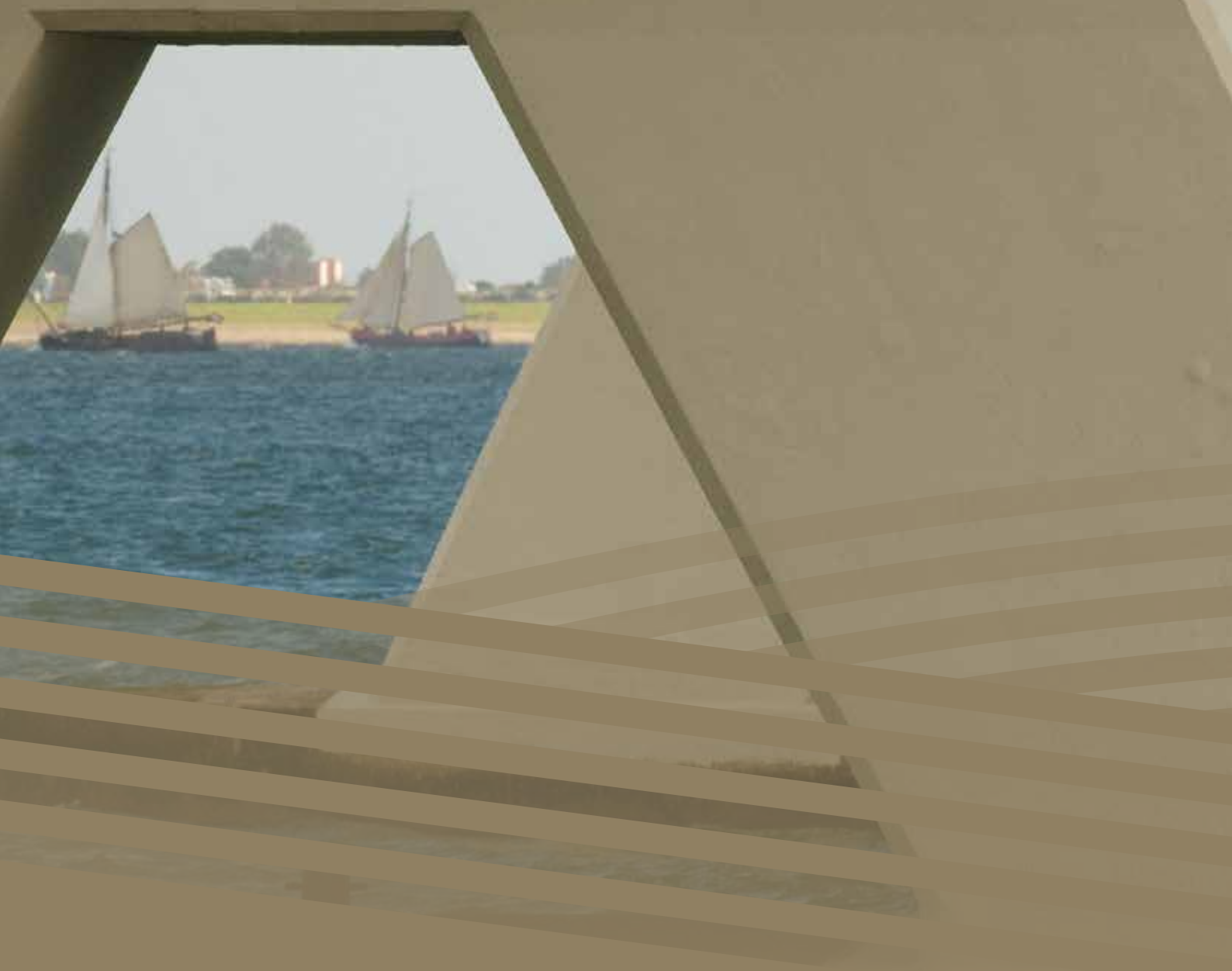
Paragrafen

Provinciale heffingen	79
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	81
Onderhoud kapitaalgoederen	89
Financiering	95
Verbonden partijen	100
Grondbeleid	117
Bedrijfsvoering	122

Jaarrekening

Algemene toelichting	132
Overzicht van baten en lasten	135
Balans per 31 december 2015	148
Waarderingsgrondslagen	150
Toelichting bij de balans	153
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	162
Staat van activa	166
Staat van restant investeringskredieten	168
Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva	169
SISA	171
Accountantsverklaring	172
Lijst van Afkortingen (LvA)	175

Jaarverslag 2015

Inleiding

Een jaar van uitersten, zo kunnen we het jaar 2015 kwalificeren. Er waren tegenslagen en successen. In de jaarrekening 2015 maken we daarvan de financiële balans op. Het jaar 2015 was ook het jaar van de verkiezingen en een start van een nieuwe bestuursperiode.

De jaarrekening laat een positief saldo zien van € 9 miljoen. In de jaarrekening geven we vanaf bladzijde 132 een verklaring voor en een toelichting op het saldo. Voor de bestemming van het saldo doen wij Provinciale Staten een voorstel in het Statenvoorstel Jaarstukken 2015.

We hebben het afgelopen jaar veel voor elkaar gekregen. De Sluiskiltunnel kon, op tijd en binnen budget, door de Koning en Koningin worden geopend. Met de jubilerende stad Vlissingen leverden we een bijzondere bijdrage aan de nationale viering van de bevrijding. Zorgaanbieders en verzekeraars kwamen samen met de minister op het Provinciehuis bijeen en maakten afspraken over een toekomstbestendige gezondheidszorg. Met de Tour de France op Neeltje Jans zetten we onszelf wereldwijd op de kaart. De merkstijl Zeeland, land in zee, waarmee we onze provincie kunnen promoten is gereed. Na enige opwinding kozen we samen met de inwoners een nieuw logo voor onze organisatie.

Maar 2015 was toch vooral het jaar van de Sloeweg. Het vertrouwen was aangetast en dat moeten we herwinnen. Meer dan ooit zijn de ogen gericht op de grote projecten waar wij een aanzienlijk (financieel) belang bij hebben. Denk aan dossiers als Waterdunen en Thermphos, waar we continu de vinger aan de pols houden bij begroting en planning en de controlfunctie verstevigen. De problemen waarvoor we kwamen te staan hebben ook geleid tot aanpassingen in de werkwijze van de interne organisatie.

Onze financiën staan onder druk. De begroting voor de komende jaren wordt 'zero-based' voorbereid: van begin af aan weer opgebouwd. In deze tijden van financiële schaarste zal echt zichtbaar worden waar het om moet gaan. Wat zijn de wezenlijke maatschappelijke opgaven, wat is onze rol en met wie? We zullen krachten moeten bundelen, over onze grenzen heen moeten kijken en werken. En soms ook bereid zijn heilige huisjes ter discussie te stellen. Uiteindelijk zijn natuurlijk ook politieke keuzen aan de orde.

Gelukkig weten het bedrijfsleven, overheden, onderwijs, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties steeds beter hun krachten te bundelen. Zoals bij Campus Zeeland, waar we die krachten bundelen voor onderwijs, onderzoek en innovatie dat past bij onze Deltaprovincie. We hebben, met het oog op de splitsing van Delta, met het kabinet een commissie ingesteld gericht op het versterken van onze economische structuur en de werkgelegenheid in Zeeland.

Kortom, we hebben het afgelopen jaar geleerd: met open vizier, nuchter en met gebundelde krachten zijn we aan de slag gegaan. Deze Zeeuwse standaard zal ook ons kompas zijn in de toekomst.

Het college van Gedeputeerde Staten van Zeeland.

Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken 2015 van de provincie Zeeland, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening.

Net als in de Begroting 2015 vormen de drie zogenaamde W-vragen het vertrekpunt:

- Wat wilden we bereiken in 2015?
- Wat gingen we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?
- Wat heeft het gekost?

In het jaarverslag wordt met name gekeken naar het gedane en het bereikte. De eerste twee W-vragen dus, met het accent op de behaalde resultaten.

De jaarrekening geeft antwoord op de derde vraag, wat het gekost heeft.

De tekst onder 'Wat gingen we daarvoor doen en wat hebben we bereikt' is nieuw. Met deze teksten leggen wij als college verantwoording af over de resultaten van onze bestuurlijke inspanningen naar aanleiding van de begroting 2015.

Programmaverantwoording

In dit onderdeel van het jaarverslag wordt per beleidsprogramma en voor de algemene dekkingsmiddelen ingegaan op de mate waarin en de wijze waarop de beleidsdoelstellingen voor 2015 inhoudelijk zijn gehaald.

Paragrafen

In de paragrafen wordt ingegaan op de beleidslijnen voor beheersmatige aspecten.

Jaarrekening en toelichting

De jaarrekening toont het gerealiseerde verloop van baten en lasten in 2015 en zet deze af tegen de geraamde baten en lasten (de door Provinciale Staten vastgestelde begroting inclusief wijzigingen). Waar zich tussen raming en realisatie afwijkingen van meer dan € 50.000 voordoen, worden deze toegelicht en verklaard.

Balans en toelichting

De balans en de toelichting daarop verschaft inzicht in de opbouw en de ontwikkeling van de vermogenspositie van de Provincie Zeeland.

Accountant

Alvorens de jaarstukken door Provinciale Staten worden vastgesteld, is het onderdeel jaarrekening door onze accountant (Deloitte) gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende controleverklaring.

In het rapport van bevindingen rapporteert de accountant aan de opdrachtgever, Provinciale Staten, over zijn voornaamste bevindingen.

Inhoudelijke verantwoording

De inhoudelijke verantwoording over de realisatie neemt de doelstellingen uit de beleidsbegroting 2015 als uitgangspunt. Deze doelstellingen zijn overgenomen uit de door Provinciale Staten vastgestelde beleidsnota's.

De doelstellingen die gedeeltelijk gerealiseerd zijn hebben vaak een meerjarig karakter en zijn niet in één boekjaar af te ronden. Gedetailleerde informatie over de realisatie per doelstelling is in de programmaverantwoording opgenomen bij de betreffende programma's.

Financiële verantwoording

De financiële verantwoording is opgenomen bij de algemene toelichting van de jaarrekening.

Programma 1

Bestuur

Inleiding

Vanuit de kerntaak Kwaliteit Openbaar Bestuur zijn we verantwoordelijk voor een goed functionerend openbaar bestuur in Zeeland. We willen de openbaar-bestuurlijke randvoorwaarden scheppen, die nodig zijn om de maatschappelijke opgaven voor Zeeland te realiseren.

Een openbaar bestuur in dienst van een krachtige, duurzame regionale economie, in dienst van het verbeteren van de bereikbaarheid en de leefbaarheid in en tussen steden en landelijk gebied, in dienst van het behoud en de ontwikkeling van onze ruimtelijke, sociale en culturele kwaliteiten. Kortom: in dienst van het versterken van de Kracht van Zeeland in het belang van de Zeeuwse samenleving. We doen dit mede op grond van en met behulp van onze wettelijke (toezicht)taken en de uitvoering van de rijkstaken van de commissaris van de Koning.

De zorg voor een goed functionerend openbaar bestuur in Zeeland is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de provincie, de Zeeuwse gemeenten, het waterschap en de onze provincie omringende overheden. Een goede samenwerking en een gedeelde analyse van onze opgaven en individuele rolopvattingen zijn daarvoor van wezenlijke betekenis. Dit geldt evenzeer voor de Zeeuwse burgers, het bedrijfsleven, de kennisinstellingen en andere maatschappelijke partners. Alleen in gezamenlijkheid kan meerwaarde voor de Zeeuwse samenleving worden gecreëerd.

Het programma Bestuur draagt bij aan een goed functionerend bestuurlijk bestel voor Zeeland (provincie, gemeenten, waterschappen) en is daarmee voorwaardenscheppend voor (de uitvoering van) andere programma's. Daarnaast faciliteert het programma de Haagse en de Brusselse lobby, grensoverschrijdende samenwerking en het benutten van Europese programma's en middelen.

Het programma omvat de onderwerpen Provinciale Staten en overige bestuursorganen, bestuurlijke samenwerking en financieel toezicht, en openbare orde en veiligheid.

Beleidskaders bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

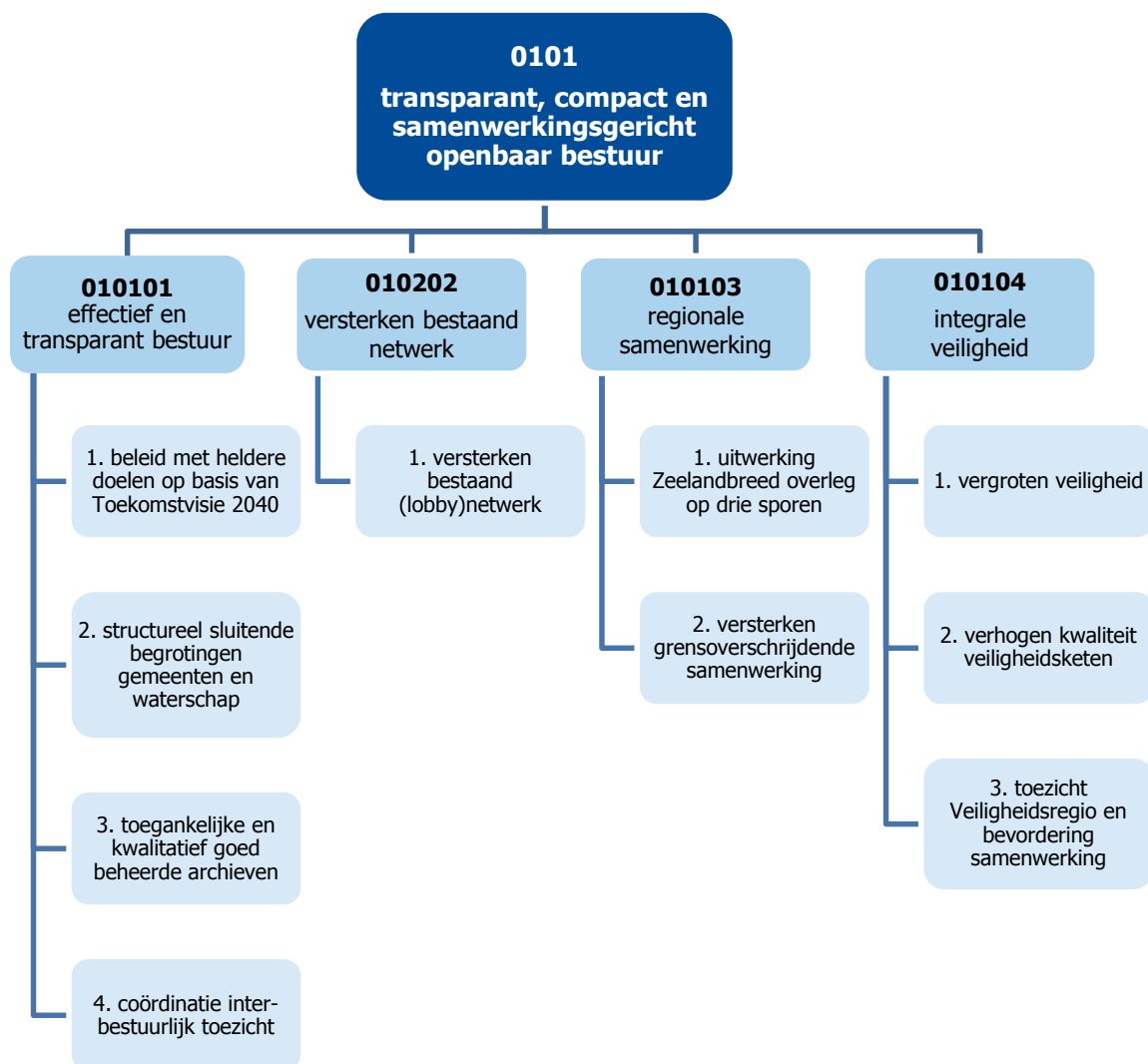
Gemeenschappelijk Financieel toezichtkader – Kwestie van evenwicht!
Ruimte voor verbeelding – Bestuurskrachtmeting van het provinciebestuur van Zeeland
Zeeuws bestuurlijk profiel (geen link)
Veiligheidsregio Zeeland, Beleidsplan 2012-2015 – Bestuursvisie op fysieke veiligheid in Zeeland
Rijkstaken Openbare Veiligheid - Organisatieplan commissaris van de Koning in Zeeland
Jaarplan interbestuurlijk toezicht 2014 (geen link)
Verordening systematische toezichtinformatie Zeeland
Meerjaren-lobbyplan 2014-2019 Brusselse lobbyist (geen link)
Zeeuws lobbydossier, Stuurgroep IJzendijke (geen link)
Strategische visie en actieplan Euregio Scheldemond

Relevante speerpunten

De relevante speerpunten voor 2015 waren:

- bevorderen dat het opkomstpercentage bij de provinciale verkiezingen in 2015 in de provincie Zeeland behoort tot de hoogste drie in Nederland

- samen met de dertien gemeenten en het waterschap een antwoord formuleren op de vraag welke maatregelen noodzakelijk zijn om ook in de toekomst een krachtige en dienstverlenende provincie te kunnen waarborgen
- bij het financieel toezicht op gemeenten bijzondere aandacht besteden aan de financiële risico's van decentralisaties in het sociale domein en de actieve grondpolitiek
- het interbestuurlijk toezicht terughoudend en risicogericht uitvoeren door tegelijkertijd de horizontale verantwoording te stimuleren
- versterken van de Zeeuwse positie in Den Haag en Brussel door het beïnvloeden van beleidsontwikkeling en besluitvorming
- optimale benutting van de budgetten van Europese programma's in de programmaperiode 2014-2020
- de veiligheid in Zeeland en de positieve beleving daarvan bevorderen door onder andere de kwaliteit van de veiligheidsketen te verhogen

Wat gingen we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

effect

0101 transparant, compact en samenwerkingsgericht openbaar bestuur

Met een transparant, compact, daadkrachtig en op regionale samenwerking gericht openbaar bestuur en met oog voor maatschappelijke initiatieven behalen wij resultaten voor de inwoners en bedrijven in Zeeland.

▼ *doelstelling*

010101 effectief en transparant bestuur

▼ *acties*

1. Op de Toekomstvisie Zeeland 2040 gebaseerd beleid dat helder is vastgelegd met duidelijke doelstellingen

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

De opkomst bij de Statenverkiezingen in Zeeland bedroeg 52,2%. Daarmee was de opkomst in Zeeland ruim boven het landelijk gemiddelde van 47,5%.

De drie provincies Friesland, Groningen en Utrecht haalden hogere opkomstpercentages met respectievelijk 53,1%, 53,0% en 52,6%. Daarmee is de doelstelling gedeeltelijk gehaald.

De Commissie onderzoek project Sloeweg heeft onderzocht welke lessen uit het project Sloeweg en andere grote projecten getrokken kunnen worden; de rol van PS en het samenspel met GS stonden hierin centraal. Na dossieronderzoek, interviews en openbare hoorzitting, zijn de bevindingen, conclusies en aanbevelingen in het rapport 'De parelduiker vreest de modder niet' aan PS aangeboden. Op 11 december 2015 heeft PS de conclusies en aanbevelingen uit het rapport overgenomen en daarmee uitgesproken dat zij een verbetering van het werken met (grote) projecten voorstaat, die vooral betrekking heeft op de kaderstellende en controlerende rol van PS.

2. Structureel en reëel sluitende begrotingen van gemeenten en waterschap.

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

In 2015 stonden de gemeenten Kapelle, Middelburg en Vlissingen voor het begrotingsjaar 2015 onder het zogenaamde preventieve begrotingstoezicht omdat de begroting 2015 niet structureel en reëel in evenwicht was. Het preventieve begrotingstoezicht op Kapelle is na vaststelling door de raad van afdoende ombuigingsmaatregelen halverwege 2015 weer opgeheven.

De gemeente Vlissingen heeft voor het jaar 2015 een artikel 12-aanvraag ingediend omdat de programmabegroting 2015-2018 ondanks ingrijpende maatregelen niet duurzaam sluitend is. Begin 2016 heeft de artikel 12-inspecteur een aanvullende uitkering over 2015 geadviseerd.

In verband met de aanvraag hebben wij begin 2015 voor de fondsbeheerders (de ministers van BZK en Financiën) een verslag opgesteld over de financiële positie van Vlissingen en het uitgeoefende toezicht. Vlissingen heeft voor het begrotingsjaar 2016 wederom een beroep gedaan op een aanvullende uitkering uit het Gemeentefonds. Het artikel 12-proces zal waarschijnlijk enkele jaren duren.

De gemeenten Middelburg en Vlissingen zijn eind 2015 wederom onder preventief toezicht geplaatst voor het begrotingsjaar 2016. De gemeente Middelburg heeft al wel een robuust ombuigingsprogramma vastgesteld.

3. Toegankelijke en kwalitatief goed beheerde archieven

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Uit de tweejaarlijkse rapportage over de inspecties blijkt dat nog niet alle instellingen volledig voldoen aan de wettelijke eisen. Het horizontaal toezicht door gemeenten is in 2015 geïmplementeerd. Bijna alle gemeenten hebben het verslag horizontale verantwoording van het college van B en W aan de gemeenteraad toegestuurd aan de Provincie. Uit de rapportages blijkt dat het archiefbeheer en de informatievoorziening voldoen aan de minimale eisen die archiefwetgeving stelt; gemeenten werken echter nog hybride, waardoor zowel het analoge als het digitale archief moet worden bijgehouden. Dit brengt extra tijd en kosten met zich mee.

Uit het jaarverslag Provinciaal Archieftoezicht over 2014 blijkt dat de Provincie een verbeterplan heeft opgesteld en acties in gang heeft gezet, om haar archieven te laten voldoen aan de eisen van goede, geordende en toegankelijke staat zoals die in archiefwetgeving staan vermeld.

4. Coördinatie Interbestuurlijk toezicht (IBT)

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

Uit een inventarisatie in september 2015 bleek dat zeven van de dertien Zeeuwse gemeenten hun toezichtinformatie over 2014 voor gemeenteraad en Provincie op Waarstaatjegemeente.nl hadden aangeleverd. Dit bevestigt het beeld van de Tussenevaluatie Wet Revitalisering generiek toezicht dat het aanleveren van interne verantwoordingsinformatie aan de gemeenteraad (horizontale verantwoording) en toezichtinformatie aan de Provincie niet op orde is. Het roept de vraag op of Waarstaatjegemeente.nl goed werkzaam is als instrument. In 2016 zal deze vraag beantwoord moeten worden, opdat het beeld van de tussenevaluatie nader kan worden onderbouwd. Een deel van de toezichtinformatie is door ons opgevraagd en alsnog ontvangen. Het opstellen van een totaalbeeld heeft (nog) niet plaatsgevonden.

doelstelling

010102 versterken bestaand netwerk

Acties

1. Versterken bestaand (lobby)netwerk

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

In 2015 is door de Brusselse lobbyist een nieuw werkplan opgesteld waarin de doelstellingen van het coalitieakkoord worden gekoppeld aan Europese kansen en ontwikkelingen. Na de provinciale verkiezingen in 2015 is de samenstelling van de Nederlandse delegatie in het Comité van de regio's aangepast op basis van de samenstelling van nieuwe colleges van GS. Dit betekent dat de provincie Zeeland bestuurlijk participeert in de commissie Natural Resources (onder meer plattelandontwikkeling, maritieme zaken, toerisme en visserij). De Scheldemondraad heeft op basis van de strategische visie in 2015 een actieplan opgesteld voor het oplossen van concrete grensknelpunten op het terrein van economie, arbeidsmarkt, mobiliteit, infrastructuur en natuur. Tevens heeft de intensieve lobby in Den Haag voor de aanpak van grensknelpunten geresulteerd in de instelling van het Actieteam GROS waarin Zeeland bestuurlijk en ambtelijk participeert.

De zes door de Stuurgroep IJzendijke geformuleerde lobbydoelstellingen zijn belegd bij zes werkgroepen. De Stuurgroep is in 2015 zeven keer bijeen geweest en er zijn twee Zeeland uren georganiseerd. De Stuurgroep heeft in deze vergaderingen stilgestaan bij lopende 'Haagse dossiers' die door de lobbyist worden behandeld en bij de werkzaamheden van de zes werkgroepen die in de Stuurgroep vertegenwoordigd zijn:

- Economie
- Kanaalzone
- Water en Infra
- Rijksdiensten

- Leefbaarheid
- Zeeland en Europa

▼ *doelstelling*

010103 regionale samenwerking

▼ *acties*

1. Uitwerking Zeeland ZO

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Na verwerking van de ingediende zienswijzen op het plan van aanpak 'Zeeland ZO' in het najaar van 2014 is in 2015 besloten tot de volgende vervolgaanpak.

De primaire functie van de Tafel van 15 is die van ontmoetingsplatform waar (vertegenwoordigers van) alle vijftien dagelijks besturen aan tafel zitten en delen wat hen bezig houdt.

Concrete doelen:

- het opstellen van een strategische agenda voor de komende jaren
- het gezamenlijk delen van rapporten en nieuwe ontwikkelingen
- kennis delen rondom Zeeuwse opgaven en het informeren van elkaar over hoe elke overheidsinstelling hiermee omgaat bijvoorbeeld door succesvolle samenwerking.

Samengevat gaat het erom gezamenlijk oplossingen te vinden voor de uitdagingen waarvoor Zeeland nu en in de toekomst staat.

Mede om de algemene besturen te betrekken bij de Tafel van 15 is op 27 mei 2015 een netwerkbijeenkomst georganiseerd waarvoor alle Zeeuwse bestuurders en volksvertegenwoordigers waren uitgenodigd. Deze bijeenkomst heeft belangrijke input geleverd voor de nadere uitwerking van drie onderwerpen: Functionele samenwerking, Innovatie en Nieuwe rol van de overheid.

2. Het versterken van grensoverschrijdende samenwerking

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Het voorzitterschap van de Scheldemondraad werd in 2015 waargenomen door de Commissaris van de Koning van Zeeland. In 2015 organiseerden Euregio Scheldemonde een werkbezoek voor Provinciale Staten en Vlaamse provincieraadsleden aan (stakeholders in) de Euregio.

In 2015 zijn de nieuwe Europese programma's van start gegaan en gekoppeld aan Zeeuwse beleidsdoelstellingen. Hiervoor zijn verschillende informatiebijeenkomsten georganiseerd om de kansen van deze programma's goed onder de aandacht te brengen. Zeeland participeert onder meer in gebiedsgerichte programma's als INTERREG Vlaanderen Nederland en het Twee Zeeën programma. Vaak worden deze INTERREG programma's ingezet voor het oplossen van grensoverschrijdende vraagstukken. In 2015 zijn naast de meer bekende programma's ook andere Europese subsidieprogramma's geïntroduceerd waaronder Horizon 2020, LIFE (integrated projects) en Connecting European Facilities. In samenwerking met de Provincies Noord Brabant en Limburg is ook een eerste inventarisatie gemaakt van de kansen die het Europese Fonds Strategische Investerings biedt voor Zeeuwse en Zuid Nederlandse programma's en projecten. In 2015 is het nieuwe digitale Europoloket gerealiseerd dat toegankelijk is voor de Zeeuwse samenleving.

De uitwerking van het actieplan van de Scheldemondraad resulteerde in 2015 in het aanjagen van concrete samenwerkingsprojecten met name op het gebied van 'onderwijs en arbeidsmarkt', 'kennis en innovatie' en 'klimaat en leefbaarheid'. Voorbeelden hiervan zijn de uitwerking van Interreg projecten rondom deze thema's zoals de projecten grensinformatievoorziening, Grenspark Groot-Saeftinghe en Link2Innovate. Concreet is er een analyse gemaakt van de competenties van knelpuntberoepen aan beide zijde van de grens, de aanbevelingen zijn neergelegd bij de vakgroep Onderwijs en nieuwe vakgroep Grensarbeid.

Tevens heeft de intensieve lobby in Den Haag voor de aanpak van grensknelpunten geresulteerd in de instelling van het Actieteam GROS waarin Zeeland bestuurlijk en ambtelijk participeert.

▼ *doelstelling*

010104 integrale veiligheid

▼ *acties*

1. Vergroten veiligheid

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Wij hebben in 2015 deelgenomen in de Stuurgroep Deltawateren, in de Strategische Adviescommissie Nucleaire Veiligheid, in de Monitoring Committee MIRG-EX.

Ook hebben wij de advisering over veiligheidsmaatregelen en –voorzieningen bij de plannen voor de Nieuwe Sluis Terneuzen bevorderd.

▼

2. Verhoging kwaliteit veiligheidsketen

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

In 2015 is door het Regionaal Informatie expertise Centrum voor onze provincie een ondermijningsbeeld opgesteld, dat is een compleet beeld van de criminaliteit ten behoeve van de bestrijding ervan. Dit is gedeeld met de burgemeesters en zal worden uitgewerkt in concrete acties.

▼

3. Toezicht Veiligheidsregio en bevordering samenwerking

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

De CdK heeft in de Kring van commissarissen van de Koning de portefeuille veiligheid. Hij is op dit onderwerp voor het ministerie Veiligheid en Justitie aanspreekpunt.

Ten aanzien van de Veiligheidsregio Zeeland heeft in 2015 enkele malen overleg plaatsgevonden met de Inspectie Veiligheid en Justitie. De CdK was ook aanwezig tijdens het bezoek van de minister van Veiligheid en Justitie aan de Veiligheidsregio Zeeland.

Het bestuurlijk Veiligheidsoverleg Westerscheldedelta is in 2015 bijeen geweest om te spreken over de grensoverschrijdende samenwerking. Hier zijn afspraken gemaakt voor het verder structureren van de grensoverschrijdende aspecten in planvorming.

Wat heeft het gekost?

1 Bestuur (bedragen x € 1.000)				
	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	7.367	8.426	8.193	233
baten	-201	-776	-744	-32
resultaat voor bestemming	7.165	7.650	7.450	200
toevoeging reserve	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	-273	-273	0
gerealiseerd resultaat	7.165	7.377	7.177	200

Programma 2

Cultuur en samenleving

Inleiding

Het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving is belangrijk om niet alleen inwoners, maar ook bezoekers en bedrijven te binden aan een regio. Investeren in leefbaarheid zorgt voor een aantrekkelijk woon-, werk- en vestigingsklimaat en daarmee voor de economische ontwikkeling van Zeeland.

Cultuur is een van de beeldbepalende onderwerpen als het gaat om het vestigingsklimaat, de leefbaarheid en de toeristische aantrekkingskracht van Zeeland. Het geheel van organisaties en activiteiten die het Zeeuwse cultuuraanbod verzorgen en/of ondersteunen en daardoor cultuurparticipatie mogelijk maken zien wij als de culturele infrastructuur.

In de Nota provinciaal cultuurbeleid 2013-2016 is het beleid opgenomen op de deelterreinen bibliotheekwerk, cultureel erfgoed, cultuureducatie, kunsten (inclusief grote festivals en talentontwikkelingen amateurkunst) en media. Inzet is gericht op een sterke(re) Zeeuwse culturele basisinfrastructuur, die toegankelijk is voor een breed publiek. Hierbij is de afstemming en samenwerking met de Zeeuwse gemeenten steeds intensiever geworden, zoals onder meer blijkt uit de regionale arrangementen. De Zeeuwse (culturele) organisaties en het bedrijfsleven in Zeeland hebben hierin eveneens een taak.

De hoofdlijnen en bijbehorende keuzes en prioriteiten van het cultuurbeleid zijn:

- de Provincie is samen met gemeenten verantwoordelijk voor regionale culturele infrastructuur
- de Provincie is verantwoordelijk voor het deel dat de lokale en regionale culturele infrastructuur overstijgt
- niet alles hoeft in Zeeland én niet alles hoeft in elke regio
- prioriteit ligt bij de beleidsterreinen cultureel erfgoed, cultuureducatie en grote festivals.

De samenleving verandert door bevolkingsontwikkeling, schaalvergroting, digitalisering, ontwikkeling naar redzame inwoners en de veranderde behoefte van mensen om werk, zorg en vrije tijd op elkaar af stemmen. We realiseren ons dat deze veranderingen vaak autonoom en structureel van aard zijn. Tegelijkertijd biedt het kansen om beleid op een andere manier te organiseren en te vernieuwen. De opgave is om de veranderingen te begeleiden en te benutten door in te zetten op een samenhangend en integraal leefbaarheidsbeleid. Deze inzet is verwoord in de door Provinciale Staten vastgestelde Nota Leefbaarheid & Bevolking 2014-2018 (het programma Nieuwe Wegen) in april 2014.

Vertrekpunt is de vraag of er een goede match is tussen de leefomgeving en de behoeften van de inwoners van Zeeland. We doen dat vanuit twee belangen. Allereerst heeft de Provincie Zeeland een belang bij een goede basiskwaliteit van het Zeeuws vestigingsklimaat op de terreinen wonen, werken en leven. Ten tweede hebben we op die terreinen belang bij een goed en ook onderscheidend aanbod op de provinciale schaal van Zeeland. Duidelijk is dat voor de uitvoering samenwerking met gemeenten, maatschappelijke organisaties, instellingen, bedrijven en inwoners onontbeerlijk is.

Bij onze inzet gaan wij uit van vier typen inspanningen: structuur (structurele inbedding), top met Zeeuwse identiteit (onderscheidend voor en passend bij Zeeland), innovatieve projecten en de provinciale schaal.

Bij dit alles vinden wij participatie van jongeren belangrijk om zo een betere aansluiting tussen provinciaal beleid en de leefwereld en werkelijke behoeften van jongeren te kunnen realiseren. Jongeren maken, door deel te nemen aan diverse activiteiten, kennis met allerlei normen en waarden en ontwikkelen vaardigheden en inzichten, die hen helpen om op een goede en sociaal verantwoorde manier in de maatschappij te kunnen functioneren.

Beleidskaders bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

Nota provinciaal cultuurbeleid 2013-2016

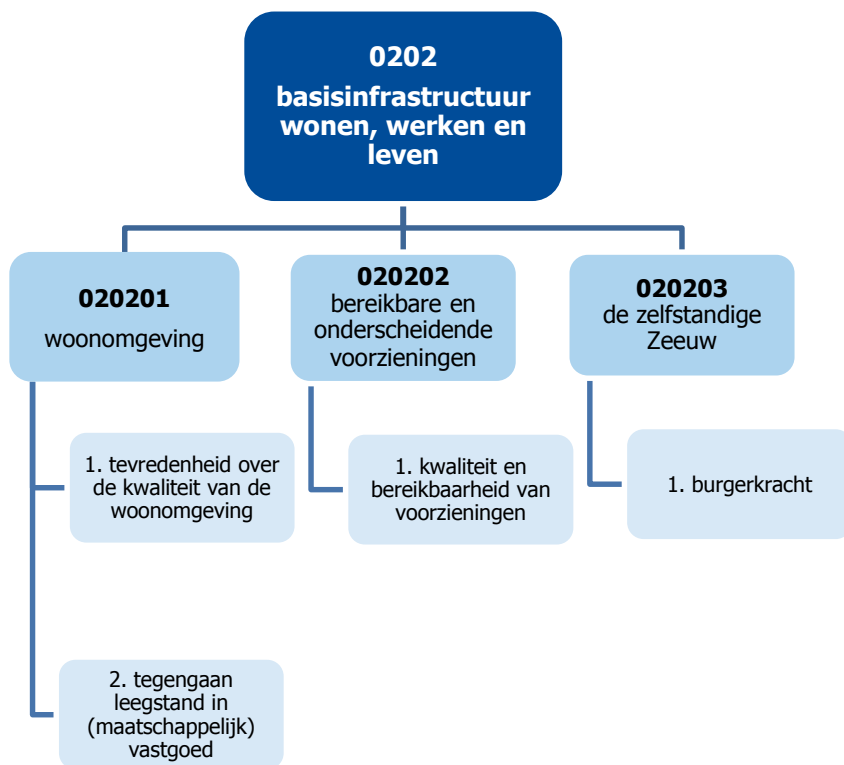
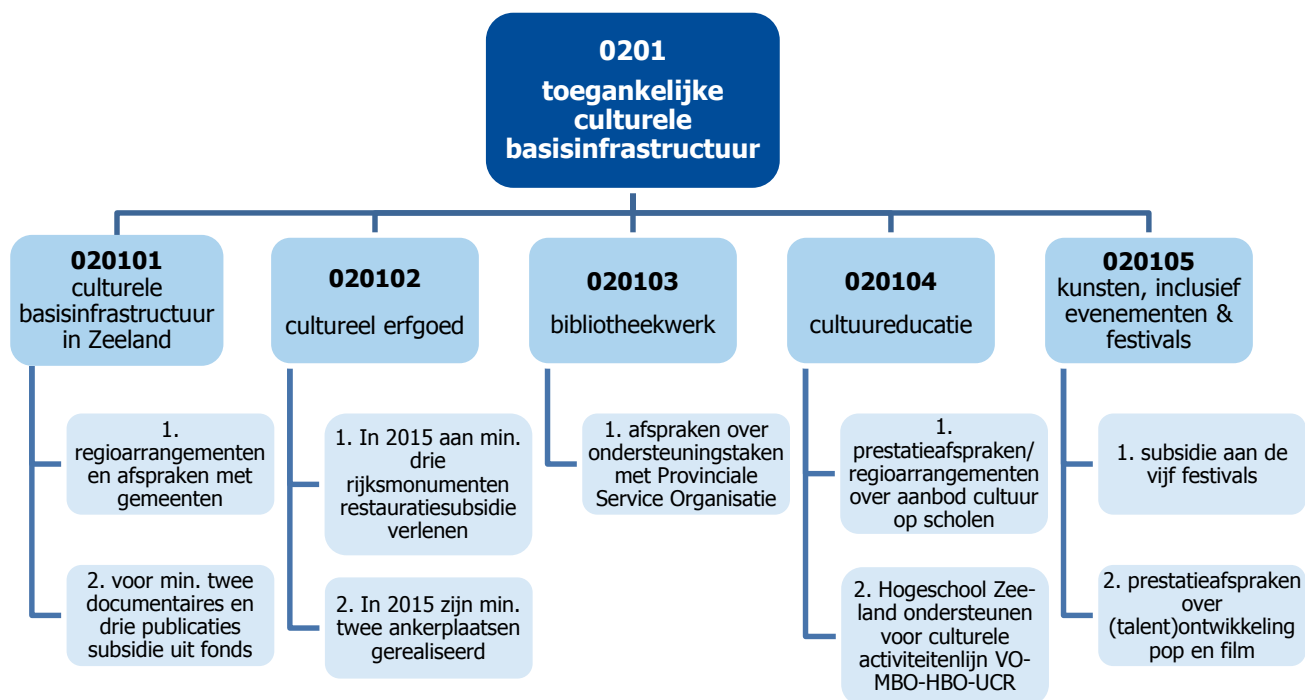
Nieuwe Wegen – Nota Leefbaarheid & Bevolking 2014-2018

Uitvoeringsnotitie Jongerenparticipatie 2015

Relevante speerpunten

- Bij cultureel erfgoed gaat het om aardkunde, archeologie, cultuurhistorie, monumenten, immaterieel erfgoed, musea en archieven. In het jaarlijkse uitvoeringsprogramma is opgenomen waar het bij deze beleidsonderdelen om gaat, zoals het met de jaarlijkse financiële steun van het Rijk subsidies verlenen voor de restauratie van rijksmonumenten.
De Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) is bij het realiseren van het provinciaal erfgoedbeleid onze belangrijkste partner. Voor de inhoudelijke samenhang bij cultureel erfgoed wordt ingezet op de realisering van Zeeuwse Ankers, de culturele biografie van Zeeland, waarin het aanbod van informatie uit verleden en heden in samenhang wordt gebracht en verbonden aan specifieke activiteiten, plekken en verhalen.
- Ons cultuureducatiebeleid voor het primair onderwijs (4- tot 12-jarigen) gaat om het vergroten van de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen en de verankering daarvan in netwerken. Wij werken hierbij samen met gemeenten en culturele instellingen en nemen deel aan de matchingsregeling met het Rijk, 'Cultuureducatie met Kwaliteit, 2013-2016'. Bij het voortgezet, middelbaar en hoger onderwijs richten wij ons op zowel binnenschoolse als buitenschoolse activiteiten. Daarmee is ook de relatie met amateurkunst en talentontwikkeling jongeren gelegd en wordt invulling gegeven aan ons beleid jongerenparticipatie. HZ-Cult is hiervan een goed voorbeeld: leerlingen en studenten van het voortgezet en hoger onderwijs, inclusief University College Roosevelt, maken buiten schooltijd gebruik van een voor hen geselecteerd actief en receptief aanbod aan culturele activiteiten.
- We ondersteunen de vijf grote Zeeuwse festivals vanwege het hoge artistieke niveau, het promotionele bereik dat tot (ver) buiten de provincie reikt en de aantoonbare grote economische waarde. De festivals dragen ieder op eigen wijze uit dat juist de unieke locaties die Zeeland biedt, een meerwaarde aan hun festival geven. Verder stimuleren bijvoorbeeld de combinatiearrangementen van festival en verblijf rondom Concert at Sea en Zeeland Nazomerfestival het toerisme en is de interesse voor Zeeland als filmlocatie nog steeds groeiende, mede dankzij Film by the Sea. Het Bevrijdingsfestival Zeeland wordt, als cruciaal onderdeel van het landelijk netwerk ter viering van de bevrijding, ook ondersteund.
- Onze inzet bij programma Nieuwe Wegen is gericht op drie gewenste maatschappelijke effecten:
 - Kwaliteit van het wonen en de woonomgeving. Een aantrekkelijk woonklimaat is niet alleen van groot belang voor de ervaren leefbaarheid maar ook voor ons vestigingsklimaat
 - Kwaliteit van voorzieningen en goede bereikbaarheid van voorzieningen en werk. Het is van belang dat burgers hun werk en hun voorzieningen goed kunnen bereiken. Ten eerste dient er aanbod te zijn van basisvoorzieningen, van onderscheidende voorzieningen en van werk. Ten tweede dienen deze in fysiek en digitaal opzicht goed bereikbaar te zijn
 - De zelfstandige Zeeuw: redzaam en actief in sociale netwerken. Burgers worden geacht meer zelfredzaam te zijn en tegelijk ook in sociale netwerken gezamenlijk redzaam te zijn.
- Bij jongerenparticipatie gaat het om het provinciaal netwerk van jongeren, Jouw Zeeland, met ongeveer twee honderd jongeren in de leeftijd van 12-23 jaar, actief te betrekken bij het invullen en uitvoeren van ons beleid.

Doelenboom

Wat gingen we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

effect

0201 toegankelijke culturele basisinfrastructuur

Een culturele basisinfrastructuur die toegankelijk is voor een breed publiek en dienstbaar is aan het vestigingsklimaat, de leefbaarheid en de toeristische aantrekkingskracht van Zeeland.

▼ *doelstelling*

020101 culturele basisinfrastructuur in Zeeland

▼ *acties*

1. Regioarrangementen en afspraken met gemeenten
2. Voor minimaal twee documentaires en drie publicaties subsidie uit fonds

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

1. Met de drie regio's zijn in 2015 in de regioarrangementen cultuur afspraken gemaakt op de terreinen kunsten, bibliotheekwerk, cultuureducatie en restauratie rijksmonumenten.
2. In 2015 zijn uit het Documentaire- en Publicatiefonds subsidies verleend aan drie documentaires (waaronder Veere van watersnood tot Veerse Meer) en vijf publicaties (waaronder De Slag om de Schelde 1944).

▼ *doelstelling*

020102 cultureel erfgoed

▼ *acties*

1. In 2015 aan minimaal drie rijksmonumenten restauratiesubsidie verlenen
2. In 2015 zijn minimaal twee ankerplaatsen gerealiseerd.

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

1. In 2015 zijn subsidies verleend voor de restauratie van vier rijksmonumenten: kerktoren van 's-Heer Abtskerke, Gasthuiskerk Zierikzee, kerk Kruiningen en watertoren Goes.
2. In 2015 heeft het accent gelegen op het verwerven van voldoende middelen voor het realiseren van nieuwe ankerplaatsen. Zowel het Fonds Cultuurparticipatie als het VSBfonds hebben voor de negen te realiseren ankerplaatsen middelen toegezegd. Met deze steun wordt in 2016 een aantal ankerplaatsen gerealiseerd.

▼ *doelstelling*

020103 bibliotheekwerk

▼ *acties*

1. Afspraken over ondersteuningstaken met Provinciale Service Organisatie

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

1. Via de prestatieafspraken met de Provinciale Service Organisatie (PSO) van de Zeeuwse Bibliotheek (ZB) (sinds 1 oktober 2015 opgegaan in de ZB I Planbureau en Bibliotheek van Zeeland), is in 2015 uitvoering gegeven aan de ondersteuningstaken informatie en digitale infrastructuur, collectiebeleid, transport en interbibliothecair en leenverkeer alsmede educatie, leesbevordering en mediawijsheid.

▼ *doelstelling*

020104 cultuureducatie

▼ *acties*

1. Prestatieafspraken/regioarrangementen over aanbod cultuur op scholen
2. Hogeschool Zeeland ondersteunen voor culturele activiteitenlijn VO-MBO-HBO-UCR (University College Roosevelt)

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

1. Via de prestatieafspraken met Scoop, Zeeuwse Bibliotheek en Stichting Cultureel erfgoed Zeeland (SCEZ) en het jaarprogramma 2015 regioarrangementen met gemeenten is een op de kerndoelen afgestemd aanbod voor het primair onderwijs gerealiseerd. Daarnaast levert de Kinderkunstweek ook een bijdrage aan de doorgaande leerlijn bij het primair onderwijs. De Kinderkunstweek van 2015 had als thema *Kunst Natuurlijk!*, verdeeld in drie subthema's: in de natuur - met de natuur - naar de natuur.
2. Door HZ-Cult te ondersteunen was ook in 2015 sprake van een doorgaande culturele activiteitenlijn voor leerlingen in het voortgezet onderwijs, het mbo, het hbo en universiteit (UCR).

▼ *doelstelling*

020105 kunsten, inclusief grote culturele evenementen & festivals

▼ *acties*

1. Subsidie aan de vijf festivals
2. Prestatieafspraken over (talent)ontwikkeling pop en film

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

1. Alle vijf festivals hebben in 2015 plaatsgevonden en hebben subsidie ontvangen.
2. Kunstbende en Pop aan Zee zijn uitgevoerd. In 2015 zijn twee groepen vanuit Pop aan Zee geselecteerd die hebben opgetreden op Concert at Sea. Cavak heeft Filmstarz gerealiseerd en daarnaast subsidie gekregen van het ZigZag-fonds voor een onderzoek naar het klimaat voor filmproducties in Zeeland.

0202 basisinfrastructuur wonen, werken en leven

Er is een zodanige match tussen de leefomgeving en de behoeften van de inwoners dat sprake is van een basisinfrastructuur voor het Zeeuwse vestigingsklimaat op de terreinen wonen, werken en leven.

▼ *doelstelling*

020201 woonomgeving

▼ *acties*

1. Tevredenheid over de kwaliteit van de woonomgeving
2. Tegengaan leegstand in (maatschappelijk) vastgoed

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

1. In de derde ronde van de Provinciale Impuls Wonen in 2015 zijn 51 projecten geselecteerd die gesubsidieerd worden. In totaal verdwijnen er 45 incourante particuliere woningen en 77 sociale huurwoningen. Daarvoor in de plaats komen 15 particuliere woningen en 48 sociale huurwoningen die wél energiezuinig en levensloopbestendig zijn. Ook worden 5 beeldbepalende verloederde panden in centra van steden en dorpen opgeknapt. In Middelburg worden 43 particuliere rijtjeswoningen energieneutraal gemaakt.
2. In Zeeuws-Vlaanderen en op Schouwen-Duiveland is gestart met het in beeld brengen van leegstand in (maatschappelijk) vastgoed.

▼ doelstelling

020202 bereikbare en onderscheidende voorzieningen

▼ acties

1. Kwaliteit en bereikbaarheid van voorzieningen

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

1. Het Centrum voor Onderwijs Excellentie (RCEE) is opgericht door het University College Roosevelt, de Hogeschool Zeeland en Scalda met nauwe betrokkenheid van alle Zeeuwse onderwijspartijen. Het RCEE wil wetenschappelijk onderzoek verrichten naar het verbeteren van de leeromgeving voor leerlingen en studenten (van primair tot universitair onderwijs), trainingen en opleidingen verzorgen voor docenten/ leerkrachten en scholen adviseren, met als doel dat iedere leerling of student zich optimaal kan ontwikkelen. Er zijn vergevorderde plannen voor het ontwikkelen van een masteropleiding onderwijsexcellentie die vanuit het Centrum verzorgd zal worden. Het Zeeuwse VO werkt aan een tweede lectoraat onderwijs-excellentie in het VO.

▼ doelstelling

020203 de zelfstandige Zeeuw

▼ acties

1. Burgerkracht

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

1. In 2015 is onder meer ingezet op 'pauzelandenschappen': het geven van een aantrekkelijke tijdelijke invulling aan een ongebruikt stuk grond in een woonkern, bij voorkeur op initiatief van inwoners. Hierover is een minisymposium 'Van leegte naar leefbaarheid' gehouden en is een voorbeeldproject (een burgerinitiatief) in Graauw mogelijk gemaakt. Verder is er bijgedragen aan tien pilotprojecten rond "Werk aan je woning" gericht op de lokale gemeenschap in het kader van energieopwekking en -besparing.

Wat heeft het gekost?

2 Cultuur & Samenleving		(bedragen x € 1.000)		
	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	24.185	24.197	23.838	359
baten	-1.211	-1.482	-1.932	450
resultaat voor bestemming	22.974	22.715	21.906	809
toevoeging reserve	39	39	39	0
onttrekking reserve	-355	-355	-355	0
gerealiseerd resultaat	22.658	22.399	21.590	809

Programma 3

Milieu

Inleiding

Voor een krachtig Zeeland zijn economische groei, ontwikkeling en innovatie nodig. De Provincie Zeeland draagt daar actief aan bij als regionaal bestuur met eigen taken en verantwoordelijkheden. De Provincie zet in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 in op een sterke economie, een goed woon- en werkklimaat en kwaliteit van water en landelijk gebied.

Het Omgevingsplan is het provinciaal beleidsplan voor ruimte, milieu, water en natuur en heeft een wettelijke basis in de Wet ruimtelijke ordening (artikel 2.2), Wet Milieubeheer (artikel 4.9) en Waterwet (artikel 4.4). Daarnaast ondersteunt het plan economische, sociale en mobiliteitsdoelen. Het beleid en de financiering van die onderwerpen hebben wij uitgewerkt in de aparte beleidsplannen en beleidsagenda's. Integrale doelstellingen op het gebied van, ruimtelijke omgeving, watermanagement en natuur en landschap komen terug bij andere programma's zoals 04 ruimtelijke omgeving, 05 water, 06 natuur en landschap 07 economie en 08 mobiliteit.

Ontwikkeling in beleid

Het milieubeleid is vastgelegd in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018. Europese en landelijke regelgeving en normen zijn de basis voor het provinciaal milieubeleid dat primair door de Provincie en de gemeenten wordt uitgevoerd. Het provinciaal beleid is gericht op het optimaal faciliteren van de economische ontwikkeling van Zeeland in combinatie met een gezonde en veilige leefomgeving. Behoud van de leefomgevingskwaliteiten vraagt met name aandacht rond de haven- en industriegebieden in de Kanaalzone en het Sloegebied.

Wij hebben een aantal doelstellingen uit het omgevingsplan nader uitgewerkt in specifieke uitvoerings- en actieplannen.

Op 15 januari 2013 is de 'Nulmeting' voor het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 vastgesteld. In deze nulmeting zijn voor de subdoelen en indicatoren de beginwaarden aangegeven bij de start van de uitvoering van het Omgevingsplan. De uitvoering van het omgevingsbeleid wordt gemonitord en in 2015 is de voortgang en de effectiviteit (van het beleid) geëvalueerd in de vorm van de medio 2015 vastgestelde Omgevingsbalans 2015. In 2018 zal dit opnieuw worden gedaan.

Uitvoering beleid door RUD-Zeeland

De Regionale Uitvoeringsdienst-Zeeland (RUD-Zeeland) is op milieugebied de uitvoeringsorganisatie van de Provincie Zeeland; deze is op 1 januari 2014 van start gegaan. Naast de 13 Zeeuwse gemeenten en het waterschap Scheldestromen is de provincie één van de opdrachtgevers van de RUD-Zeeland. Voorts is de provincie mede-eigenaar van de RUD.

De gemeenten en het waterschap hebben voornamelijk de zogenaamde basistaken naar de RUD-Zeeland overgezet. Het gaat daarbij om het verlenen van de omgevingsvergunningen en het toezicht en de handhaving op alle milieu gerelateerde terreinen.

De provincie heeft bovendien de zogenaamde plustaken overgebracht. Dit zijn de werkzaamheden in het kader van onder andere vuurwerk, luchtvaart, zwembaden, externe veiligheid, geluid, lucht en bodemsanering.

De provincie sluit elk jaar een dienstverleningsovereenkomst met de RUD-Zeeland waarin de financiële bijdrage wordt opgenomen die zij aan de RUD-Zeeland overmaakt. Voorts worden daarin prestatieafspraken opgenomen waarop de RUD-Zeeland aan het eind van het jaar zal worden afgerekend.

Sinds april 2013 is er een samenwerkingsovereenkomst tussen de Provincie Zeeland en de DCMR Milieudienst Rijnmond. In die overeenkomst zijn de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden vastgelegd van beide partijen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO) - en Richtlijn industriële emissies categorie 4-bedrijven (Wabo-breed). De werkzaamheden op dat werkterrein worden voor de Provincie Zeeland uitgevoerd door de RUD-Zeeland onder verantwoordelijkheid van de DCMR Milieudienst Rijnmond.

Het provinciale beleid op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) en de plustaken wordt binnen de provincie vormgegeven. Het uitvoeringsbeleid op het gebied van VTH-taken en specialistisch beleid voor de plustaken wordt door de RUD-Zeeland opgesteld.

Het jaar 2015 is door de RUD-Zeeland en haar deelnemers benut om realistische kengetallen te formuleren voor door de RUD te leveren diensten. Het is de bedoeling dat de RUD op basis daarvan vanaf 2017 dan wel 2018 met een pxq systematiek (aantal producten vermenigvuldigd met het aantal benodigde uren per product). Dit zal een betere onderbouwing opleveren voor de hoogte van de financiële bijdrage die elke deelnemer aan de RUD jaarlijks moet betalen.

De RUD-Zeeland zal ook moeten voldoen aan de in 2016 op te stellen gemeentelijke- en provinciale verordeningen kwaliteit VTH taken.

Thermphos

In november 2012 is het faillissement uitgesproken over de fosforfabriek Thermphos. Er zijn verschillende pogingen ondernomen om te komen tot een doorstart van het bedrijf of een doorstart op de locatie.

Inmiddels is duidelijk geworden dat een doorstart niet haalbaar is en zijn de inspanningen gericht op het saneren van het terrein. De Provincie is daar primair bij betrokken vanuit haar taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving vanuit de milieuwetgeving. Gezien de hoge kosten die ermee gemoeid zijn om het terrein onder de huidige omstandigheden veilig te houden zet de Provincie zich in om zo spoedig mogelijk te komen tot de sanering.

Beleidsnota's bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

Omgevingsplan provincie Zeeland 2012-2018, inclusief Kadernota herziening Omgevingsplan 2012-2018
Omgevingsbalans 2015 van het Omgevingsplan provincie Zeeland 2012-2018
't Zeeuws bodemvenster – Bodemagenda en stimuleringsprogramma 2010-2014
Oog op Zeeland – Nota handhaving natuur en milieu
Handhavings Uitvoerings Programma van de provincie Zeeland voor het jaar 2015
Provinciale Milieuverordening Zeeland 1993 (laatste wijziging 2012)
Dienstverleningsovereenkomst tussen RUD Zeeland en provincie voor het jaar 2015 (geen link)
Samenwerkingsovereenkomst BRZO/RIE4 tussen provincie Zeeland, RUD Zeeland en DCMR milieudienst Rijnmond van 14 januari 2014
Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan – Mobiliteit op maat
Economische agenda provincie Zeeland 2013-2015
Wet Bibob
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wet Milieubeheer
Wet Geluidhinder
Wet bodembescherming
Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO)
Richtlijn Industriële emissies categorie 4-bedrijven
Beleidsregel zonebeheerssysteem Vlissingen-Oost (geen link)
Beleidsregel zonebeheerssysteem Binnenhaven (geen link)
Beleidsregel zonebeheerssysteem Axelse vlakte (geen link)
IPO werkwijze externe veiligheid in vergunningen (geen link)
Beleidsvisie Externe veiligheid 2012-2018 – Verantwoorde risico's
Nationaal energieakkoord
Energie als stuwende kracht ! 2013-2015
Convenant bodem & ondergrond 2016-2020

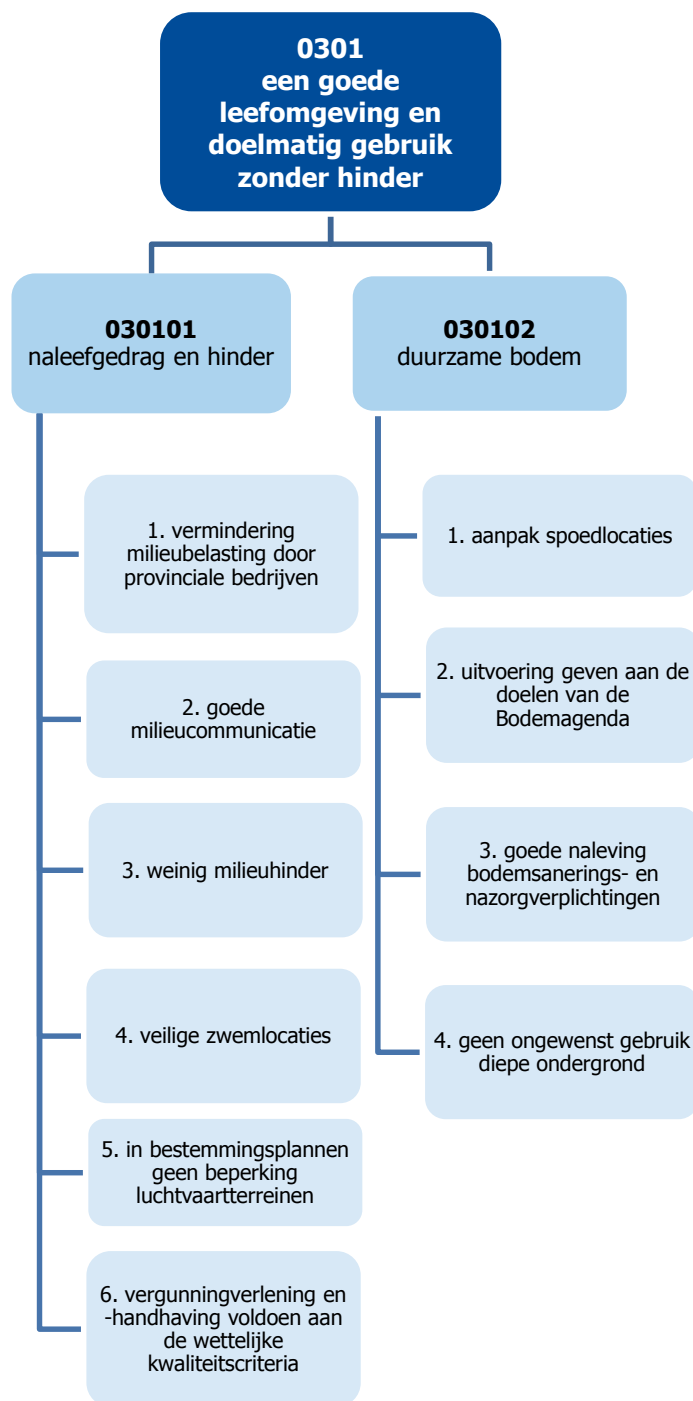
Natura 2000 beheerplannen (geen link)
Ontgrondingenverordening 2002
Distelverordening 1993
Landschapsverordening 2001
Luchtvaartverordening
Beleidsregel TUG ontheffing
Handhavingsstrategie BRZO (geen link)
Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden
Vuurwerkbesluit
Gedragsregel openbaarheid handhavingsinformatie

Relevante speerpunten

Milieu

- De RUD-Zeeland gaat voldoen aan via gemeentelijke- en provinciale verordeningen vast te leggen kwaliteitseisen. Het daarvoor opgestelde verbeterplan wordt uitgevoerd.
- Regelmatig worden metingen en controles van de luchtkwaliteit, indirecte lozingen, bodemsaneringen, zwemwater en geluid uitgevoerd om te kunnen nagaan of een en ander binnen de gehanteerde normen blijft.
- Het aantal klachten wordt tot een minimum beperkt. En op de klachten wordt adequaat gereageerd.
- Zorgdragen voor een goede communicatie over milieu-informatie.
- De spoedeisende bodemverontreinigingen met humane risico's zijn in 2015 gesaneerd of beheersbaar gemaakt.
Met de bodemsanering van de voormalige stortplaats Kanaalpolder te Philippine wordt voortvarend verder gegaan.
- Er vindt, voor zover het binnen de invloedssfeer van de provincie ligt, geen ongewenst bodemgebruik van de diepere ondergrond in Zeeland plaats voor permanente opslag van radioactief afval en CO₂ en winning van schaliegas.

Doelenboom

Wat gingen we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

effect

0301 een goede leefomgeving en doelmatig gebruik zonder hinder

Een gezonde, veilige leefomgeving en een doelmatig gebruik daarvan, waarbij geen ernstige hinder door transport en bedrijvigheid optreedt.

▼ doelstelling

030101 naleefgedrag en hinder

▼ acties

1. Vermindering milieubelasting door provinciale bedrijven

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Milieubelasting voor uitstoot bestaande bedrijven is in 2018 verminderd ten opzichte van 2006.

Onderstaande tabel geeft de uitstoot (emissie) van de meest bepalende stoffen in ton of per kilo per jaar aan.

Dit is gebaseerd op de cijfers uit de emissieregistratie van het RIVM. Voor het jaar 2014 is dit gebaseerd op de Milieujaarverslagen van de Zeeuwse Bedrijven waarvoor de provincie vergunningverlenend gezag is. Dit betreffen dus voorlopige cijfers omdat de Emissieregistratie deze cijfers nog moet controleren.

De (voorlopige) emissiecijfers uit de milieujaarverslagen van de bedrijven voor het jaar 2015 komen pas medio 2016 beschikbaar.

Stof	Eenheid	2006	2010	2011	2012	2013	2014	oorzaak (onder andere) van het verschil tussen 2014 en 2013:
Ammoniak (NH ₃)	ton	599	527	747	624	460	434	Geheel aan Yara toe te schrijven
Zwaveloxiden (als SO ₂)	ton	7650	3246	4398	3292	2600	2157	Lagere productie van EPZ en Zeeland Refinery
Stikstofoxiden (als NO ₂)	ton	7067	6389	6254	5465	4800	4573	Lagere uitstoot bij alle betrokken bedrijven
Vluchtige organische stoffen (NMVOS)	ton	1649	1618	2172	2073	1800	1568	Lagere uitstoot bij alle betrokken bedrijven
Fluoriden anorganisch (als HF)	ton	129	159	185	45	20	15	
Etheen (C ₂ H ₄)	ton	416	179	247	230	180	265	Ten gevolge van hogere productie bij Yara
Fijnstof (PM ₁₀)	ton	841	1062	880	911	860	818	
Koolstofmonoxide (CO)	ton	35010	5439	6835	7850	5200	4309	Wegens minder incidenten (minder fakkelactiviteiten) bij DOW
Benzeen (C ₆ H ₆)	ton	17	8	16	12	12	18	Hoger gasverbruik bij Yara
Benzo(a)Pyreen (PAK)	kg	7	9	6	0	0	0	
Cadmiumverbindingen (als Cd)	kg	957	1294	137	103	0	0	
Loodverbindingen (als Pb)	kg	2116	3034	484	376	0	4	

Uit deze tabel blijkt dat de emissiemetingen over het algemeen een aanzienlijk lagere uitstoot aan stoffen heeft opgeleverd in vergelijking tot 2006.

Overtredingen vergunningvoorschriften luchtverontreiniging	2012	2013	2014	2015
Aantal uitgevoerde emissiemetingen lucht	25*	35	33	38
Aantal overtredingen van luchtvoorschriften	2	5	4	8

* exclusief emissiemetingen (49) project Thermphos

In 2015 zijn bij de industriële bedrijven in Vlissingen-Oost en de Kanaalzone in opdracht van de provincie Zeeland 38 emissiemetingen uitgevoerd. Bij 8 metingen aan 5 verschillende bronnen is een overschrijding van de vergunde waarde aangetoond en is een handavings- of vergunningverleningstraject gestart.

Verplichtstelling best beschikbare verlichtingstechnieken bij vergunningverlening

De RUD had onvoldoende menskracht beschikbaar om aan deze actie te voldoen. In de herziening 2016 van het Integraal Omgevingsplan 2012-2018 is opgenomen dat deze indicator wordt geschrapt.

Afvalverwerkers voldoen aan wettelijke eisen

Het uitgangspunt is dat de 30 provinciale afvalverwerkers in 2015 voldoen aan de wettelijke eisen, ze zijn vergunningplichtig of vallen onder het Activiteitenbesluit. Voor zover zij in overtreding waren is daar tegen opgetreden.

Wijze van optreden tegen overtredingen	2013	2014	2015
Formele waarschuwing gestuurd	5	3	1
Last onder dwangsom gestuurd	3	0	1
Last onder dwangsom verbeuren	1	1	0
Omgevingsvergunning aangevraagd	1	16	10*
Maatwerkvoorschriften opgelegd	3	0	0

* aantal bedrijven in kwestie: 8 (een bedrijf heeft in de loop van 2015 drie omgevingsvergunningen aangevraagd)

Percentage hergebruik afval is in 2018 toegenomen ten opzichte van 2012

De Provincie probeert, waar mogelijk, hergebruik van afval te stimuleren. Daadwerkelijk hergebruik is echter met name van marktpartijen afhankelijk. In de herziening 2016 van het Integraal Omgevingsplan 2012-2018 is opgenomen dat deze indicator wordt geschrapt.

	2011	2012	2013	2014	2015
Percentage hergebruik van afval	79	80	80	79	78
Percentage als opgeslagen afval buiten beschouwing wordt gelaten	96	97	96	95	96

De totaal in Zeeland vrijgekomen hoeveelheid afvalstoffen is in 2015 in vergelijking met voorgaande jaren licht gedaald. De hoeveelheid opgeslagen afvalstoffen is echter nagenoeg gelijk gebleven waardoor dit in percentage een groter aandeel heeft gekregen. Omdat de vervolgstap bij opslag niet bekend is, is ook geen uitspraak te doen over het vervolg. Als we de opslag buiten beschouwing laten, zien we een lichte stijging van het hergebruik naar 96%. De trend blijft dat het percentage rond de 96% blijft hangen.

Bedrijven houden zich beter aan de milieuregels waardoor aantal geconstateerde overtredingen in 2018 is afgenomen ten opzichte van 2012

Binnen de handhaving wordt gewerkt met een risicomodel. Via een risicoanalyse wordt bepaald waar de grootste knelpunten zijn en op grond daarvan wordt de capaciteit binnen de handhaving ingezet.

Aantal uitgevoerde controles	2012	2013	2014	2015
	1110	883	345	285

Er zijn in de jaren 2014 en 2015 aanzienlijk minder controlebezoeken uitgevoerd dan in de voorgaande jaren.

Dit heeft als oorzaak dat door het afschaffen van de verklaring van geen bezwaar (vvgb) de gemeenten per 1 januari 2014 volledig bevoegd gezag zijn geworden voor alle bedrijven met uitzondering van de (provinciale) IPPC- en de BRZO-bedrijven. De provincie is nu nog voor 59 bedrijven bevoegd gezag in plaats van voor 197 bedrijven.

Percentage gecontroleerde bedrijven waar overtredingen zijn geconstateerd	2012	2013	2014	2015
	29%	21%	13%	*)

*) De RUD vindt het niet duidelijk welke gegevens voor deze indicator moeten worden bijgehouden. Daarom kan zij geen gegevens leveren en zal de provincie overleg met de RUD hebben over de vraag welke gegevens in het vervolg bijgehouden moeten worden.

▼ acties

2. goede milieucommunicatie

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

De provincie communiceert met omwonenden van het Sloegebied en de Kanaalzone in de periode tot 2018

- Op 27 februari 2015 heeft voor de betrokken dorpsraden een informatiebijeenkomst plaats gevonden in het kader van een tijdelijke vergunning aan Yara Sluiskil B.V. Daarnaast hebben op eigen initiatief twee bedrijven (Eastman en Cargill) informatiebijeenkomsten georganiseerd voor hun klankbordgroep.

De provincie publiceert milieu-informatie op internet

- Milieu- en handavingsinformatie was tot en met 2013 op de provinciale website te vinden. Per 1 januari 2014 is de RUD van start gegaan. Op de website van RUD Zeeland worden de provinciale omgevingsvergunningen, TUG-ontheffingen, vuurwerkbeschikkingen en bodembeschikkingen getoond. Voor handavingsinformatie is dit nog niet mogelijk. Er wordt nagegaan welk gedeelte van deze gegevens wanneer wel gepubliceerd kan worden.

▼ acties

3. weinig milieuhinder

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Minder klachten over milieu

De milieuoverlast voor burgers wordt gemeten aan de hand van het aantal klachten en klachten-situaties.

Aantal klachten bij aantal klachtensituaties	2012	2013	2014	2015
	628/460	190/132	264/215	573/123

Het aantal klachten in 2015 laat een wijziging zien ten opzichte van de voorgaande jaren. Ten opzichte van de situatie in 2012 is (onderdelen van) de productie bij enkele grote bedrijven in het Sloegebied gestaakt.

Daarnaast zijn door het afschaffen van de verklaring van geen bedenkingen (vvgb) de gemeenten per 1 januari 2014 volledig bevoegd gezag geworden voor alle bedrijven met uitzondering van de (provinciale) IPPC- en de BRZO-bedrijven. De provincie is nu nog voor 59 bedrijven bevoegd gezag in plaats van voor 197 bedrijven.

De verklaring voor de forse stijging van het aantal klachten in 2015 heeft voornamelijk twee oorzaken.

Er zijn 174 klachten (30%) vanwege geluidsoverlast ingediend tegen de Scheepswerf Reimerswaal.

En er zijn 96 klachten (16%) ingediend vanwege de vliegenoverlast van de stortplaats Noord- en Midden-Zeeland te Nieuwdorp.

Percentages klachten en klagers	2013	2014	2015
Aantal ingediende klachten	190	264	573
Aantal klachten ingediend door hoeveel klagers	101/14	geen gegevens (zie toelichting)	Geen gegevens (zie toelichting)
% klagers heeft % klachten ingediend	16%/53%	geen gegevens (zie toelichting)	Geen gegevens (zie toelichting)

Over het jaar 2013 kon worden aangegeven hoeveel klachten door hoeveel verschillende klagers zijn ingediend. De RUD kan dit onderscheid niet leveren voor 2014 en 2015.

Aantal klachten met oorzaak te achterhalen	2013	2014	2015
	134/190	126/264	250/573

Het aantal klachten waarvan de oorzaak te achterhalen was is over het jaar 2015 in vergelijking tot 2014 gedaald van 48% naar 44%.

Beleidsmaatregelen voor alle regionale beleidsterreinen zijn opgesteld waardoor geluidsruimte optimaal wordt verdeeld

Eenmaal in de 5 jaar worden de beleidsregels van de regionale industrieterreinen geëvalueerd. In 2015 is de beleidsregel voor het industrieterrein Vlissingen-Oost geëvalueerd. Deze evaluatie heeft geleid tot het wijzigen van het akoestisch inrichtingsplan. Er zijn geen nieuwe beleidsregels opgesteld. De gemeente Terneuzen waarin de industrieterreinen liggen waarvoor nog een beleidsregel moet worden opgesteld beziet of dat kan worden meegenomen bij het opstellen van het bestemmingsplan Kanaalzone.

Knelpunt geluidsoverlast Oostelijke Kanaaloever in Terneuzen is in 2018 opgelost

Voor het knelpunt geluidsoverlast Oostelijke Kanaaloever is geen actie genomen om dit op te lossen. Hiervoor wordt gewacht op het inwerking treden van de Omgevingswet. Gelijktijdig met die wet wordt een ander normenstelsel voor industrielawaai ingevoerd. Dit leidt tot een realistischer weergave van de geluidsbelasting en het vervangen van de geluidszone door een aandachtsgebied. Het in werking treden van de Omgevingswet is gepland in 2018.

Vermindering aantal woningen waarvan geluidsbelasting woningen rond industrieterreinen

Binnen geluidszones rond industrieterreinen in Zeeland bevonden zich in de verschillende jaren de in onderstaande tabel opgenomen aantallen woningen waarvoor ook na saneringsmaatregelen de geluidsbelasting van 60 dB(A) wordt overschreden.

Aantal woningen met geluidsbelasting groter dan 60 dB(A)	2012	2013	2014	2015
	14	12	11	11

Het aantal woningen waarvoor een geluidsbelasting van meer dan 60 dB(A) geldt is in 2015 niet gewijzigd ten opzichte van 2014. Het gaat hier om bestaande woningen die in principe alleen verdwijnen als ze worden aangekocht om andere ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken.

Goede luchtkwaliteit (in 2018 wordt voldaan aan wettelijke normen en streefwaarden)

Uitgangspunt is dat in 2018 wordt voldaan aan de wettelijke normen en streefwaarden voor luchtverontreiniging. De immissiegegevens van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML) en de Grootchalige Concentratiekaart Nederland (GCN) zijn daarbij leidend.

De meetgegevens worden vergaard door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en opgenomen in de jaarrapportage luchtkwaliteit. Omdat de jaarrapportage over het jaar 2015 nog niet beschikbaar is zijn de parameters over 2015 berekend vanuit de dagelijkse metingen op de meetlocaties in Zeeland. Deze waarden zijn wel geverifieerd, maar nog niet officieel gerapporteerd. De waarden van de maanden januari t/m december 2015 zijn te raadplegen op <http://www.lml.rivm.nl/gevalideerd/index.php>.

Voor de fijn stofwaarde (PM₁₀) geldt dat de controle van de kalibratie nog niet is uitgevoerd, deze controle vindt half februari 2016 plaats. De parameter PM₁₀ van de locatie Philippine kan hierdoor nog een lichte correctie krijgen. De eerder gerapporteerde parameters over 2014 zijn aangevuld met de gevalideerde data van november en december van dat jaar.

De twee Zeeuwse meetpunten gaven de volgende resultaten.

Meetpunt Zierikzee			
Jaar/parameter	O ₃	NO	NO ₂
2012	49	4	17
2013	21	3	17
2014	50	2	15
2015	50	2	15

Meetpunt Philippine					
Jaar/parameter	SO ₂	PM ₁₀	O ₃	NO	NO ₂
2012	1	21	44	6	18
2013	2	23	45	5	19
2014	2	21	46	4	15
2015	1	21	48	2	15

De volgende conclusies kunnen uit bovenstaande tabellen worden getrokken.

De hoeveelheid Ozon (O₃) over heel 2014 is lager dan het eerder gerapporteerde gemiddelden over de maanden januari t/m oktober 2014. Door deze twee extra meegewogen koude maanden krijgen de O₃ jaargemiddelden van de meetlocaties in Zeeland een correctie van 3 (Zierikzee) en 2 µg/m³ (Philippine) naar beneden, dit komt overeen met de kennis dat in de warme zomermaanden de concentratie O₃ hoger is dan in de wintermaanden. Op de overige componenten hebben de maandgemiddelden concentraties van november en december 2014 minder invloed. De wettelijke grenswaarden voor stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀), voor beide componenten geldt een maximaal jaargemiddelde van 40 µg/m³, worden niet overschreden. Voor de hoeveelheid stikstofmonoxide (NO) en stikstofdioxide (NO₂) is zowel in Philippine als in Zierikzee de concentratie stabiel ten opzichte van 2014. Maatregelen bij verkeer, industrie en de energie-sector zorgden de afgelopen jaren voor een daling van de NO₂-concentraties. De laatste jaren vlakkt deze afname af. Ook de gemeten concentratie fijn stof (PM₁₀) is de afgelopen jaren stabiel.

Dat laatste is te verklaren doordat een groot deel van het fijn stof in de Nederlandse lucht uit het buitenland komt. Erkend onderzoek wijst uit dat gemiddeld twee derde van de fijn-stofconcentratie in Nederland kan worden toegeschreven aan buitenlandse bronnen.

Vanaf 1 januari 2015 geldt in Nederland voor de fractie $PM_{2,5}$ van fijn stof de wettelijke norm van $25 \mu g/m^3$ (maximaal jaargemiddelde). $PM_{2,5}$ is een bestandsdeel van PM_{10} en wordt in Zeeland niet apart gemeten. Het RIVM gebruikt meetdata van de meetstations met $PM_{2,5}$ apparatuur en extrapoleert deze data via modellering naar Zeeland. Uit de GCN kaart van 2015 blijkt dat de concentratie fijn stof $PM_{2,5}$ in Zeeland in de ranges 10 -12 en 12 -14 $\mu g/m^3$ vallen en onder de grenswaarde van $25 \mu g/m^3$ ligt.

Deze informatie is te raadplegen via de webpagina's <http://geodata.rivm.nl/gcn/> en http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Rapporten/2015/september/Grootschalige_concentratie_en_depositiekaarten_Nederland_Rapportage_2015 van het RIVM.

In 2018 zijn er geen nieuwe locaties met geuroverlast ten opzichte van 2012

Geur is in 2015 niet gemeten. Omdat het een ingewikkelde en vooral zeer kostbare meting is, worden geurmetingen alleen in bijzondere gevallen uitgevoerd.

Geurklachten

Conclusies trekken uit het aantal klachten is niet zinvol. Geurbeleving is zeer persoonsgebonden. Ook de persoonlijke omstandigheden op het betreffende moment kunnen medebepalend zijn of iemand een klacht indient of niet. De ene persoon klaagt sneller of veelvuldiger dan de andere. Omdat het aantal klachten een subjectief gegeven is, kunnen er geen gefundeerde conclusies worden getrokken.

Aantal klachten bij aantal klachtensituaties	2012	2013	2014	2015
	140	49/44	62*	70*

* het aantal klachtensituaties is vanwege ICT-problemen bij de RUD voor de jaren 2014 en 2015 niet te achterhalen.

Aantal geurklachten en aantal klagers	2013	2014	2015
	49	62	70
	door	door	door
	39	*	42

* deze gegevens zijn vanwege ICT-problemen bij de RUD voor het jaar 2014 niet te achterhalen.

Afhandeling geurklachten; Percentage geurklachten en aantal bedrijven waarop klachten betrekking hebben

De geurklachten zijn als volgt afgehandeld. Als de klachten gegrond zijn en aan een bepaald bedrijf kunnen worden gerelateerd, is met deze bedrijven contact opgenomen dan wel is ter plaatse onderzoek ingesteld. De klagers zijn teruggebeld indien zij op de hoogte gehouden willen worden.

Percentage geurklachten en aantal bedrijven	2013	2014	2015
	86% op	100%	79% op
	6	op 11	9

De overige 21% van de geurklachten betreft voornamelijk mestopslag behorende bij twee bedrijven waarvoor provincie vergunning verlenend gezag is.

In periode 2012-2018 blijven risico's voor bedrijf- en transportactiviteiten waaraan burgers zijn blootgesteld beperkt tot maximaal vastgestelde wettelijke grenswaarde (10-6)

Ook in 2015 zijn de risico's voor bedrijf- en transportactiviteiten waaraan de burgers zijn blootgesteld beperkt tot de maximaal vastgestelde wettelijke grenswaarde (PR10⁻⁶). Binnen die contour zijn er geen kwetsbare objecten.

De veiligheidscontour in de Kanaalzone, het gebied Mosselbanken-DOW Valuepark, is met alle partijen besproken en akkoord bevonden. Begin 2016 (januari) is de start van het traject van bestuurlijke vaststelling door B&W en GS, vooraf gegaan door een communicatietraject.

4. **Veilige zwemlocaties**

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Zwemlocaties voldoen aan veiligheidseisen

Zie hiervoor onderstaande gegevens.

Aantal locaties bezocht en getoetst aan veiligheidseisen

Het uitgangspunt is dat alle zwembaden en zwemgelegenheden waar in oppervlaktewater wordt gezwommen, in de periode 2012-2018 voldoen aan de veiligheidseisen.

Voor 2015 zijn de volgende feiten te vermelden.

Zwembaden	2012	2013	2014	2015
Aantal	130	130	128	128
Aantal bezocht en getoetst		130	98	102
Aantal keren dat een overtreding werd geconstateerd	17	25	17	46
Opgetreden via formele waarschuwingen	14	24	8	26
Opgetreden via last onder dwangsom	3	1	0	1
Opgetreden via last tot sluiting	0	0	1	3

Zwemgelegenheden in oppervlaktewater	2012	2013	2014	2015
Aantal	55	55	55	54
Aantal bezochte en getoetste zwemgelegenheden	55	10	52	54
Aantal keren een overtreding werd geconstateerd	0	0	0	0
Opgetreden via formele waarschuwingen	0	0	0	0
Opgetreden via last onder dwangsom	0	0	0	0

Uitkomsten en afhandeling overtredingen

Het aantal overtredingen is blijkens bovenstaand overzicht fors toegenomen. Hier is geen directe verklaring voor. Het aantal formele waarschuwingen ligt wel in de lijn met voorgaande jaren.

De opgelegde last onder dwangsom heeft betrekking op het herhaaldelijk niet voldoen aan de voorschriften.

De last tot sluiting heeft betrekking op één zwembad, welke driemaal op korte termijn is gesloten in verband met een technische storing van de chloor- en zuurdoseringsinstallatie.

Circa 80% van de hierboven genoemde overtredingen is inmiddels (in 2015) ongedaan gemaakt.

De geplande wetswijziging voor 1-1-2016 (Zwemwaterwet) is uitgesteld tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet (2018). De zwembadregelgeving wordt dan geïntegreerd in het Besluit Activiteiten Leefomgeving. Tot dan blijft het huidige Besluit hygiëne veiligheid badinrichtingen zwemgelegenheden van toepassing. De zwembadbranche is hierover geïnformeerd.

Ten aanzien van de uitvoering veiligheidsonderzoeken bij de zwemgelegenheden in oppervlaktewater is er een klein aantal verbeter/aandachtspunten geconstateerd. Deze zijn binnen de rapportage termijn door de beheerders opgevolgd en hebben niet tot overtredingen geleid.

5. **In bestemmingsplannen geen beperking luchtvaartterreinen, zend- en ontvangststations of radiobakens**

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

De locaties van luchtvaartterreinen liggen vast maar zijn nog niet in alle gevallen voorzien van een luchthavenbesluit of -regeling. Het luchthavenbesluit Midden-Zeeland is gereed. Werkzaamheden bij de overige locaties zijn in het laatste kwartaal van 2014 gestart en worden in 2016 en 2017 afgerond.

Het inventariseren van risico's is aan de orde geweest bij het opstellen van het luchthavenbesluit Midden-Zeeland. De plaatsgebonden risico-contour van luchthaven Midden-Zeeland was geprojecteerd over een gebied waarin recreatieve bebouwing is toegelaten. Door het wijzigen van de vliegroute ligt de contour niet meer over de toekomstige bebouwing. De Raad van State heeft in het beroep in hoofdzaak het luchthavenbesluit Midden-Zeeland ongewijzigd in stand gelaten. Voor de overige luchthavens zijn de geluidscontouren, de risicocontouren en de obstakelvlakken bepaald.

In 2015 zijn er geen gemeentelijke bestemmingsplannen vastgesteld die beperkingen opleveren voor het vliegverkeer, zend- en ontvangstations of radiobakens.

6. Vergunningverlening en -handhaving voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

De RUD voert de taken voor de provincie uit op het terrein van WABO vergunningverlening en handhaving. Door de RUD is nagegaan of zij voldoet aan de landelijk opgestelde landelijke kwaliteitscriteria 2.1 op dat vlak. Deze criteria hebben betrekking op processen, beschikbare menskracht en deskundigheid. Voor zover dat niet het geval is, is in 2014/2015 een verbeterplan opgesteld om alsnog aan die criteria te voldoen. De uitvoering van dit verbeterplan is in 2015 ter hand genomen en heeft vooral betrekking op invulling van het tekort in de kritieke massa voor specialisten, aanvullende opleiding voor groep medewerkers die de kritieke massa vormen voor WABO taken, en ontwerpen en vastleggen processen.

De kritieke massa van de specialisten wordt waar nodig opgevuld door inhuur. Een definitieve oplossing volgt wanneer het traject P*Q is afgerond. Daarmee komt meer duidelijkheid in de benodigde formatie bij de RUD. In 2015 lag de focus van het opleidingsplan van de RUD op het verhogen van het opleidingsniveau van de kritieke massa WABO medewerkers. Ook is de RUD een traject gestart waarin de overige (niet kritieke massa) wordt getoetst aan de kwaliteitscriteria om zodoende gericht te kunnen opleiden in 2016/2017. Tenslotte beschrijft de RUD haar processen in een kwaliteitshandboek waarin ook getoetst wordt aan de kwaliteitscriteria 2.1. Dit kwaliteitshandboek is in 2015 opgesteld en wordt in 2016 geïmplementeerd.

In 2015 is de wet tot wijziging van de Wet Algemene bepalingen omgevingsrecht vastgesteld. Deze wet treedt waarschijnlijk in werking per 1 april 2016. De wet beoogt een verbetering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving. De provincie en de gemeenten zullen verordeningen opstellen waarin de kwaliteit van uitvoering van de betreffende werkzaamheden wordt vastgelegd.

▼ doelstelling

030102 duurzame bodem

▼ acties

1. Aanpak spoedlocaties

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Uiterlijk in 2015 zijn humane spoedeisende locaties gesaneerd of beheersbaar gemaakt. Overige gevallen van ernstige bodemverontreiniging worden voor 2030 door eigenaren of initiatiefnemers aangepakt.

In 2015 zijn de laatste opdrachten in het kader van de inventarisatie van spoedlocaties bodemsanering uitgezet bij onderzoeksbureaus. Die hebben de opdracht gekregen om locaties met onaanvaardbare risico's ten gevolge van bodemverontreiniging (met name ecologie en verspreiding) te inventariseren.

De locaties waarbij sprake is van onaanvaardbare risico's worden bijgehouden op de zogenaamde spoedlocatielijst. Op die lijst staan op dit moment nog elf locaties. Van die elf locaties wordt er momenteel al een groot aantal gesaneerd.

Op alle humane spoedlocaties zijn de risico's eind 2015 weggenomen dan wel beheerst.

Voor de overige spoedlocaties (met ecologische of verspreidingsrisico's) zullen in 2016, doch uiterlijk vóór 2020 maatregelen worden genomen om de risico's weg te nemen of beheersbaar te maken.

Overige gevallen van ernstige bodemverontreiniging, waarbij geen sprake is van onaanvaardbare risico's, worden aangepakt door eigenaren of initiatiefnemers. Voor zo ver er daarbij sprake is van maatschappelijke spoed kan de provincie, via de RUD Zeeland, behulpzaam zijn.

Terrein Thermphos onder huidige omstandigheden veilig houden en trachten zo spoedig mogelijk te komen tot de sanering van het terrein

In oktober 2014 is begonnen met het veiligstellen van de voormalige Thermphos fabriek. Dat betekent dat de op het terrein aanwezige gevaarlijke zaken worden verwijderd. Hierbij gaat het met name over het verwijderen van het fosfos(slik) en de bereikbare radioactieve bronnen.

Volgens planning zullen deze werkzaamheden eind mei 2016 zijn afgerond. Daarna zal de vervolgsanering, waaronder de bodemsanering, moeten worden uitgevoerd. De planning hiervoor is nog niet exact bekend.

2. Uitvoering geven aan de doelen van de Bodemagenda

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Actuele bodeminformatie beschikbaar stellen

De website www.zeeuwsbodemvenster.nl is in 2015 geactualiseerd en heeft als informatieportal gediend voor de Zeeuwse activiteiten tijdens het VN-jaar van de bodem. De website wordt veel gebruikt door professionals (gemeenten, adviesbureaus).

Duurzaam bodemgebruik voor het voetlicht plaatsen

Het jaar 2015 was het VN Jaar van de Bodem. Samen met diverse externe partijen zijn een groot aantal activiteiten voor een breed publiek, onderwijs en professionals georganiseerd, zoals bodemcursus voor IVN gidsen, ontwikkelen lespakket bodem voor basisscholen, verzorgen van gastlessen tijdens de Geoweken, voorlichting over duurzaam bodemgebruik, cursus eco-effectief Ondernemen. Gedeputeerde Carla Schönknecht is in 2015 officieel landelijk ambassadrice bodem geworden voor het Initiatief Bewust Bodemgebruik.

Risicokaart met gebieden waar zich funderingsproblemen (paalrot) kunnen voordoen

Er is een signaleringskaart voor Zeeland opgesteld waarop staat aangegeven waar, bij aanwezigheid van houten funderingspalen, risico bestaat op optreden of toekomstig ontstaan (op basis van klimaatscenario's) van paalrotproblemen. De resultaten worden begin 2016 ontsloten op de provinciale bodemportal zeeuwsbodemvenster.nl.

Voorlichting aan agrariërs over bodemverdichting

Bodemverdichting heeft negatieve invloed op o.a. bodemvruchtbaarheid, opname capaciteit zoet (hemel)water en afspoeling van stoffen naar het oppervlaktewater. Uit het in 2015 uitgevoerde onderzoek blijkt dat ruim 40% van de Zeeuwse landbouwgronden last van bodemverdichting

heeft. Eind 2015 zijn de veldmetingen afgerond van een onderzoek naar de vraag of ook in natuurgebieden bodemverdichting plaats vindt, begin 2016 komen de resultaten beschikbaar. Het jaar 2015 was het laatste jaar van het project High-Sensing: een meerjarig innovatie project dat gezamenlijk met de Economische Agenda is gefinancierd.

Het betreft precisielandbouw die door speciale opnamen vanuit de lucht wordt bepaald. Dit pilot-project heeft aangegeven dat er veel potentie zit in de methode maar dat er ook diverse zaken, met name bodemkenmerken, nog niet goed in beeld zijn om taakkaarten te kunnen maken.

Dekkende kartering zoet-zout voorkomens in de bodem

Door middel van electromagnetische signalen is in 2015 met behulp van een helikopter vanuit de lucht de zoet-zout verdeling tot 10-tallen meters diepte in de Zeeuwse bodem gemeten.

Doelstelling van deze kartering is om gerichte maatregelen in het landelijk gebied op gebied van zoetwatervoorziening te kunnen faciliteren in de komende jaren. De gegevens komen in 2016 beschikbaar.

3. Goede naleving bodemsanerings- en nazorgverplichtingen

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Bodemsaneringen bezocht	2013	2014	2015
Aantal bezochte bodemsaneringen in relatie tot totaal aantal in uitvoering zijnde saneringen	10/31	42/54	35/35
Aantal bezoeken	niet bijgehouden	48	47

Alle saneringen zijn minimaal eenmaal bezocht. Dat wil zeggen dat de toezichtstrategie in 2015 is gerealiseerd.

Ondernomen acties tegen overtredingen	2012	2013	2014	2015
Aantal formele waarschuwingen	6	4	1	3
Aantal lasten onder dwangsom	3	1	1	0

De drie formele waarschuwingen betreffen:

1. het niet tijdig uit laten voeren van een nader bodemonderzoek. Naar aanleiding van de formele waarschuwing is het onderzoek alsnog uitgevoerd;
2. het niet tijdig indienen van het evaluatieverslag van de uitgevoerde sanering. Naar aanleiding van de formele waarschuwing is het evaluatieverslag alsnog ingediend;
3. het te laat melden van de start van de sanering.

Controles bodemonderzoek

uitgevoerde verificatie-onderzoeken	2013	2014	2015
	1	9	9

Bij negen saneringen is in opdracht van de RUD verificatiebemonstering uitgevoerd. Reden hiervan is een check op het behalen van de saneringsdoelstelling. In één geval is er verder ontgraven in het andere geval zijn de ontgravingstekeningen aangepast.

Samenwerking bodemgerelateerde zaken

De samenwerking met het Ministerie van SZW directie Arbeidsomstandigheden (voormalige AI) en Inspectie Leefomgeving en Transport (ILenT) is gecontinueerd (Thema, toezicht op BRL 6000 en 7000).

Ontwikkelingen:

- Eind 2015 is gestart met het opstellen van een plan voor het toezicht en handhaving, "in het veld", van de meldingen besluit bodemkwaliteit. In 2016 zal dit nader uitgewerkt worden.
- In 2016 wordt gestart met het project "onderzoek nazorgmaatregelen". Dit betreft het inventariseren en nader bezien of, op milieu hygiënisch verantwoorde wijze, de maatregelen met betrekking tot nazorg van reeds gesaneerde locaties kunnen worden beëindigd of verlaagd.

4. Geen ongewenst gebruik diepe ondergrond

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- **Schaliegas/schalieolie:** In de zomer van 2015 is de concept planMER schaliegas naar de Tweede Kamer gestuurd. Schouwen-Duiveland, Tholen en een deel van de Oosterschelde staan hierin prominent aangegeven als toekomstige zoekgebieden voor schaliegaswinning. De concept planMER is echter niet ter inspraak beschikbaar gekomen omdat ze als bijlage bij een brief aan de Tweede Kamer was bijgevoegd waarin de minister van EZ aangaf tot 2020 geen uitvoering van proefboringen en winning van schaliegas toe te staan. Als er boringen plaatsvinden mag dit alleen vanuit wetenschappelijk oogpunt. Ook de aangekondigde Rijksstructuurvisie Schaliegas (waar de planMER onderdeel van zou vormen) werd teruggetrokken. In januari 2016 komt het Energierapport gereed. Daarin zal een beslissing worden genomen of op termijn wel of geen schaliegaswinning in Nederland plaats mag gaan vinden. Indien er op termijn groen licht komt voor schaliegaswinning zullen in de Rijksstructuurvisie Ondergrond (STRONG), die medio 2016 gereed komt, potentiële zoeklocaties en uitsluitingsgebieden voor winning van schaliegas worden opgenomen.
- **Opslag radioactief afval:** In 2015 is de globale toekomstvisie over opslag in de vorm van terugneembare eindberging van radioactief afval in Nederland gereedgekomen (ministerie van EZ). Voorzien wordt dat niet eerder dan over 100 jaar het afval vanuit de COVRA in Vlissingen-Oost naar een eindberging moet worden overgebracht. Ondergrondse eindberging wordt als meest waarschijnlijke oplossing benoemd maar omdat de stand der techniek en kennis in 100 jaar drastisch kan wijzigen worden er geen concrete uitspraken over eindberging gedaan. Tot die tijd zal er dus geen ondergrondse eindberging plaats gaan vinden.

Wat heeft het gekost?

3 Milieu (bedragen x € 1.000)				
	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
lasten	5.957	9.150	8.296	854
baten	-101	-1.474	-1.211	-263
resultaat voor bestemming	5.856	7.676	7.085	591
toevoeging reserve	54	54	54	0
onttrekking reserve	-396	-407	-407	0
gerealiseerd resultaat	5.515	7.323	6.732	591

Programma 4

Ruimtelijke omgeving

Inleiding

Voor een krachtig Zeeland zijn economische groei, ontwikkeling en innovatie nodig. De Provincie Zeeland draagt daar, als regionaal bestuur, met eigen taken en verantwoordelijkheden actief aan bij. De Provincie zet in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 in op een sterke economie, een goed woon- en werkklimaat en kwaliteit van water en landelijk gebied.

Het Omgevingsplan is het provinciaal beleidsplan voor ruimte, milieu, water en natuur en heeft een wettelijke basis in de Wet ruimtelijke ordening (artikel 2.2), Wet Milieubeheer (artikel 4.9) en Waterwet (artikel 4.4). Daarnaast ondersteunt het plan economische, sociale en mobiliteitsdoelen. Wij hebben het beleid en de financiering van die onderwerpen ook uitgewerkt in de aparte beleidsplannen en agenda's. Integrale doelstellingen op het gebied van milieu, de ruimtelijke omgeving, watermanagement en natuur en landschap komen daarom ook terug bij andere programma's zoals 2 cultuur en samenleving (leefbaarheid), 7 economie en 8 mobiliteit.

Ontwikkeling in beleid

Het ruimtelijk beleid is vastgelegd in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018. Het provinciaal beleid is gericht op het optimaal benutten van de ligging van Zeeland aan diep vaarwater, de kust en de Deltawateren. Daarbij wordt de economische ontwikkeling van Zeeland gefaciliteerd in combinatie met een gezonde en veilige leefomgeving met behoud van waardevolle gebieden. Behoud van de leefomgevingskwaliteiten vraagt met name aandacht rond de haven- en industriegebieden in de Kanaalzone en het Sloegebied. In het beleid is dit onder meer uitgewerkt door toepassing van de duurzaamheidsladder. Voorts krijgt de kwaliteit van de leefomgeving uitdrukkelijk aandacht in programma 3 milieu.

In hoofdstuk 5 van het Omgevingsplan hebben Provinciale Staten alle doelen, indicatoren, acties en prestaties van het Omgevingsplan kort samengevat weergegeven.

Op 15 januari 2013 is de nulmeting voor het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 vastgesteld. In deze nulmeting zijn de beginwaarden aangegeven voor de subdoelen en indicatoren bij de start van de uitvoering van het Omgevingsplan. De uitvoering van het omgevingsbeleid wordt gemonitord en op 25 september 2015 is een actuele Omgevingsbalans aan Provinciale Staten voorgelegd. Bovendien is in dat jaar de voorbereiding van een partiële herziening van het Omgevingsplan gestart (geplande datum vaststelling: 11 maart 2016).

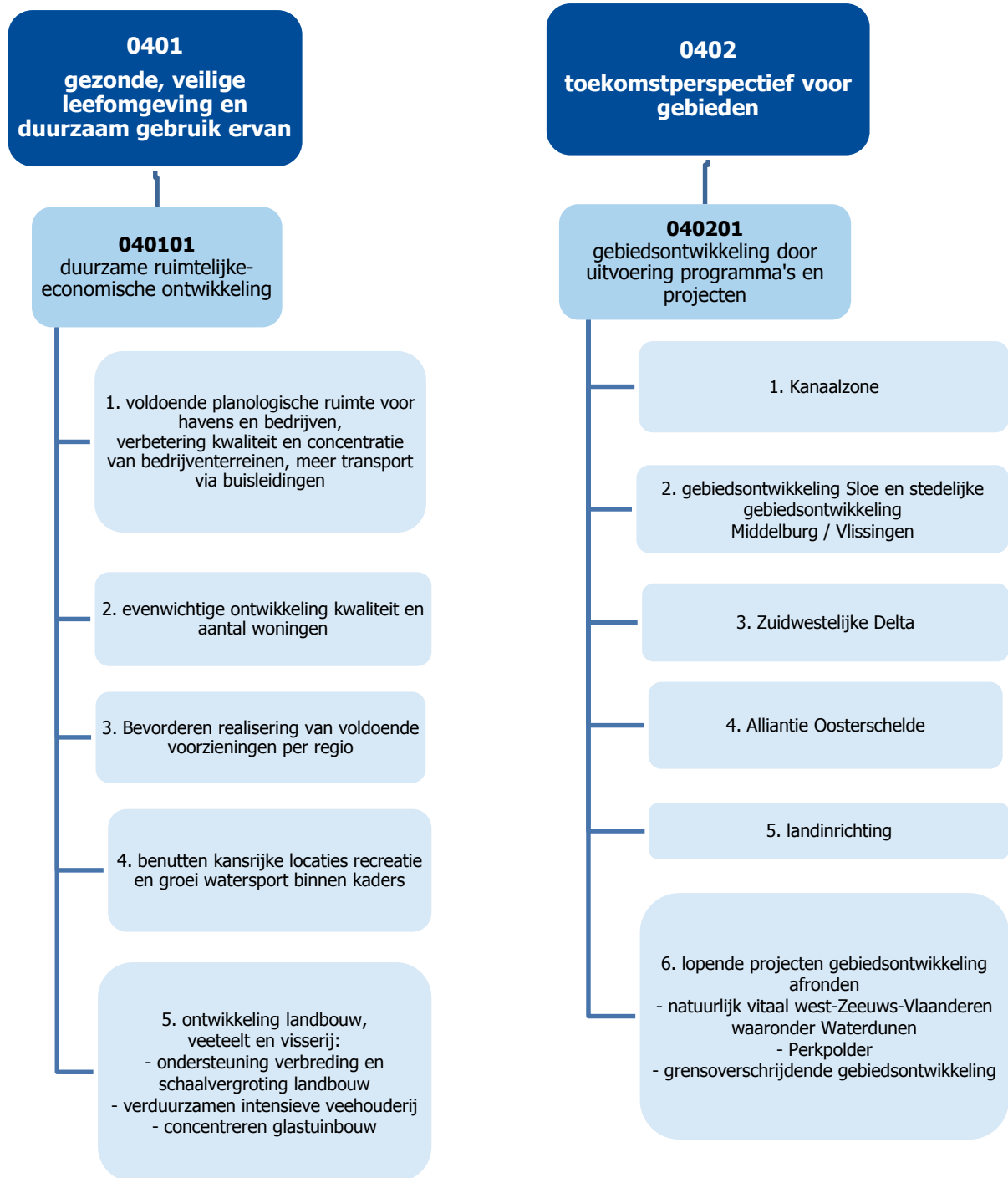
Beleidskaders bij dit programma

[\(klik op een titel om de link te openen\)](#)

Omgevingsplan Zeeland 2012-2018

Relevante speerpunten

- Er is blijvende inzet op het in stand houden en ontwikkelen van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor wonen, bedrijvigheid en recreatie.
- Er worden meerjarig substantiële bedragen beschikbaar gesteld voor de Impuls Woningmarkt waarmee goede herstructureringsprojecten en investeringen in de goedkope woningvoorraad worden ondersteund. Een gedeelte van de middelen is beschikbaar voor particuliere woningverbetering. Hiermee krijgt ook de Zeeuwse bouwsector een impuls.
- Het Zeeuwse bedrijfsleven krijgt ruimte om te ondernemen en te groeien met behoud van een gezonde leefomgeving. Het is belangrijk dat er voldoende ruimte aan haventerrein en overig bedrijventerrein beschikbaar is. Zorgvuldig ruimtegebruik, kwaliteit en onderlinge afstemming zijn blijvende aandachtspunten. In verband daarmee wordt ingezet op herstructurering (opknappen en revitaliseren van verouderd bedrijventerrein) en het beschikbaar stellen van nieuwe ruimte op basis van regionale bedrijventerreinprogramma's.
- Er wordt ingezet op uitbreiding en nieuwvestiging in het glastuinbouwontwikkelingsgebied Kanaalzone. Mogelijkheden voor verdere ontwikkeling van glastuinbouw worden onderzocht.
- Tal van gebiedsprojecten dragen bij aan ruimtelijke kwaliteit en versterking van de vitaliteit van de Zeeuwse samenleving.

Wat gingen we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

effect

0401 gezonde, veilige leefomgeving en duurzaam gebruik daarvan

Een gezonde, veilige leefomgeving en een doelmatig, duurzaam gebruik daarvan, waarbij geen ernstige hinder wegens bedrijvigheid en transportactiviteiten optreedt.

▼ *doelstelling*

040101 duurzame ruimtelijke-economische ontwikkeling

▼ *acties*

1. Voldoende planologische ruimte voor havens en bedrijven alsmede verbetering kwaliteit en concentratie bedrijventerreinen en meer transport via buisleidingen

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

- Eind 2015 was 292 hectare zeehaventerrein vrij uitgeefbaar. Hiermee is voldaan aan de eis van voldoende planologische ruimte aan haventerrein.
- In de toelichting bij bestemmingsplannen voor bedrijventerreinen is aandacht besteed aan de zogenaamde 'duurzaamheidsladder'. Dit is ook wettelijk verplicht. De duurzaamheidsladder is een schema voor zorgvuldig ruimtegebruik: aantonen van de regionale behoefte, ruimte zoeken op bestaande terreinen en in bestaand stedelijk gebied en bij noodzaak voor uitbreiding: terreinen realiseren op goed ontsloten locaties.
- In het belang van een kwalitatief en kwantitatief goed aanbod aan bedrijventerreinen in Zeeland is het belangrijk dat in regionaal verband samenwerkende gemeenten de planning van bedrijventerreinen onderling afstemmen, elkaar niet beconcurreren maar de markt goed bedienen. De realisering van deze actie loopt achter op schema. In Walcheren is het opstellen van een regionaal programma vastgelopen als gevolg van verschil van inzicht tussen gemeenten. Er is een start gemaakt met het actualiseren van bedrijventerreinenprogramma's voor de Bevelanden en Zeeuws-Vlaanderen, maar ook deze processen verlopen moeizaam. Schouwen-Duiveland beschikt over een geaccordeerd bedrijventerreinenprogramma terwijl voor Tholen een concept programma is opgesteld.
- Er is vooralsnog ruim voldoende kwantitatief en kwalitatief aanbod aan bedrijventerreinen in de verschillende regio's. In kwantitatieve zin is nog sprake van overaanbod. Het bestaande, planologisch harde, aanbod bedraagt 195 hectare. De behoefte voor heel Zeeland is daarentegen slechts 131 hectare voor de komende tien jaar, uitgaande van een positief scenario.
- Wat de herstructurering van bedrijventerreinen betreft was eind 2015 89 hectare gerealiseerd of in uitvoering.
- Er is de laatste jaren sprake van een beperkte uitgifte van bedrijventerreinen. De cijfers over 2015 zijn nog niet volledig beschikbaar. Tot en met september is in 2015 9,6 hectare bedrijventerrein uitgegeven (exclusief gemeente Veere), waarvan 51,2 % op grootschalige terreinen en 48,8% op kleinschalige bedrijventerreinen (cijfers exclusief zeehaventerrein).
- Er zijn geen specifieke cijfers voor Zeeland bekend over het vervoer van stoffen per buisleiding omdat buisleidingen veelal eigendom zijn van private partijen. De Provincie heeft ook weinig instrumenten om het aandeel transport van stoffen per buisleiding substantieel te beïnvloeden. In het kader van Omgevingsbalans 2015 en de ontwerp herziening van het Omgevingsplan is besloten deze actie / indicator te schrappen.

▼

2. Evenwichtige ontwikkeling kwaliteit en aantal woningen

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

- Alle Zeeuwse regio's hebben regionale woningmarktafspraken vastgelegd. Binnenkort worden de regionale afspraken geactualiseerd en aangepast aan veranderingen in de planvoorraad. De Provinciale Impuls Wonen (PIW) is succesvol. In totaal verdwijnen door de PIW tot en met 2015 438 incurante woningen. Hier komen 232 woningen voor terug die energiezuinig en toekomstbestendig zijn. De PIW is een effectieve impuls gebleken waarmee investeringen door particulieren, corporaties en ondernemers worden gestimuleerd. Door de subsidies wordt een investering van meer dan € 97 miljoen in de bouwsector gegenereerd.
- In de toelichting bij bestemmingsplannen voor woningbouw wordt aandacht besteed aan de duurzaamheidsladder (voor de betekenis van de duurzaamheidsladder wordt verwezen naar bovenstaande tekst over planologische ruimte voor havens en bedrijven; zie de tweede punt in de opsomming bij de vorige actie over planologische ruimte).

3. Bevorderen realisering van voldoende voorzieningen per regio

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Detailhandelsvoorzieningen zijn gerealiseerd in de daarvoor aangewezen gebieden. In het overleg over gemeentelijke ruimtelijke plannen krijgt dit aspect aandacht. Zo nodig wordt een zienswijze ingebracht. Wel wordt opgemerkt dat de detailhandel in heel Zeeland onder druk staat, wat is terug te zien in toenemende leegstand in winkelgebieden. In het kader van de nationale Retail Agenda werken bedrijfsleven, Rijk, Provincie en gemeenten aan een landelijke aanpak van de problematiek. Het college zet in dit kader in op een gezamenlijke Zeeuwse Detailhandelsvisie.

4. Benutten kansrijke locaties voor recreatie en groei van watersport binnen kaders

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- De Provincie ondersteunt ontwikkelingen in het havengebied van Breskens. In 2015 is een intentieovereenkomst ondertekend tussen overheden en ondernemers in Breskens. Doel van de overeenkomst is de ontwikkeling van het havengebied tot een recreatieve 'hotspot', met de focus op visserij en zeezeilen. Het is aan de marktpartijen om ruimte en kansen te benutten. Voor een uitgebreide beschrijving van de stand van zaken wordt verwezen naar programma 7 Economie, doelstelling 070104 Vrijetijdseconomie. De Businesscase recreatieve infrastructuur is beëindigd. Vanwege de aard van de projecten (geen businesscases) zijn deze onder de reguliere toeristische projecten geplaatst en krijgen ze daar hun vervolg. Zie programma 7 Economie, doelstelling 070104 Vrijetijdseconomie.
- Het aantal kampeerterreinen vertoont al enkele jaren een dalende tendens. In augustus 2015 waren er 422 kampeerterreinen in Zeeland met 97122 slaapplekken (2014: 433 kampeerterreinen met 99111 slaapplekken en 2013 452 kampeerterreinen met 106.485 slaapplekken); (bron CBS).
- In 2004 is het gebiedsplan Natuurlijk Vitaal vastgesteld met als doel door middel van ruimtelijke ontwikkelingen een kader te scheppen voor een economisch vitaal West Zeeuws-Vlaanderen. Voorbeelden van uitgevoerde projecten zijn: de invoering van duurzaam veilig, ontwikkeling bedrijventerreinen, kustversterking, verbetering landbouwstructuur, natuurontwikkeling, herstel Staats-Spaanse linies, waterbeheer en nieuwvestiging / kwaliteitsverbetering recreatiebedrijven. Het project zoals dat in het Omgevingsplan is beschreven, is inmiddels in 2014 afgesloten (met uitzondering van het project Waterdunen dat nog in uitvoering is).
- Aantal ligplaatsen en watersportvoorzieningen:
 Meting ligplaatsen 2012: 11.553
 2014: 11.642
 2015: 11.709

(Bron: Deltagids)

Er is sprake van een lichte groei van het aantal ligplaatsen.

Bij jachthavens waar sprake is van uitbreiding vindt in de meeste gevallen ook herinrichting en kwaliteitsverbetering van watersportvoorzieningen plaats. Dit draagt bij aan kwaliteitsverbetering van het toeristisch product Zeeland.

- De effecten van de groei van de watersport worden beoordeeld binnen de geldende wettelijke vereisten en beleidskaders. Er zijn geen ongewenste situaties bekend.

5. Ontwikkelen landbouw, veeteelt en visserij waaronder:

- ondersteuning van verbreding en schaalvergroting in de landbouw
- verduurzaming van de intensieve veehouderij (IV)
- concentreren glastuinbouw

Zie ook Programma 7 – Economie.

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- In 2015 is ingezet op invulling van het programma platteland aan de hand van zes inhoudelijke thema's: agrarische innovatie en verduurzaming; stimulering nieuwe economische dragers; behoud en versterking landschappelijke kwaliteit; vergroten toegankelijkheid platteland; kwaliteitsverbetering verblijfsrecreatie en versterken natuur en duurzaam waterbeheer. Aan de hand van de genoemde 6 inhoudelijke thema's heeft gedachtenvorming over de gezamenlijke focus voor beleidsuitvoering plaatsgevonden. Toegewerkt wordt naar een samenwerkingsagenda voor het landelijk gebied.
- Gekoppeld aan het programma platteland is in 2015 een verkenning uitgevoerd van de vitaliteit van de agrarische sector in Oost Zeeuws-Vlaanderen. Er is inmiddels een onderzoeksrapport opgesteld. Dit rapport is nog onderwerp van intern beraad. Het rapport wordt besproken met de sector. In de loop van 2016 volgt, naar verwachting, nadere besluitvorming.
- Nieuwvestiging van intensieve veehouderij heeft in de verslagperiode niet plaatsgevonden. In 2015 heeft de Raad van State uitgesproken dat twee aanvragen voor nieuwvestiging in de gemeente Hulst terecht door de gemeente zijn geweigerd. Over de mogelijke komst van deze bedrijven is jarenlang geprocedeerd. Met deze uitspraak is nieuwvestiging van deze twee bedrijven niet langer aan de orde.
- Bedrijven moeten voldoen aan wettelijke eisen; dit krijgt aandacht in het reguliere traject van vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- Vrijwel alle gronden in het glastuinbouwconcentratiegebied zijn verkocht of in optie uitgegeven. Er heeft in 2015 onderzoek plaatsgevonden naar de behoefte aan nieuwe glastuinbouwlocaties (of uitbreiding van bestaande locaties). Ook worden mogelijkheden verkend van een verdere verduurzaming van de sector. Onderzoekresultaten zullen worden betrokken bij de voorbereiding van het nieuwe Omgevingsplan (2018).
- Nieuwvestiging van solitaire glastuinbouwbedrijven (verspreid in het buitengebied) heeft in 2015 niet plaatsgevonden. Een enkel bedrijf heeft, binnen het kader van het provinciale beleid, gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot uitbreiding.

effect

0402 toekomstperspectief voor gebieden

Zorgvuldig ruimtegebruik, nieuw toekomstperspectief bieden aan gebieden ter versterking van de samenleving.

▼ *doelstelling*

040201 gebiedsontwikkeling door uitvoering van programma's en projecten

▼ *acties*

1. Kanaalzone

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

In de Kanaalzone heeft de Provincie fors geïnvesteerd in het economisch vestigingsklimaat. De bereikbaarheid is sterk verbeterd met de openstelling van de Sluiskiltunnel in 2015. Ook is in 2015 gewerkt aan de verdubbeling van de Tractaatweg en aan de voorbereiding van de aanleg van een nieuwe grote sluis bij Terneuzen. Voor de Tractaatweg is in 2015 besloten een aparte BV op te richten. Ook is gestart met het verleggen van kabels en leidingen. De nieuwe sluis zal het Kanaal van Gent naar Terneuzen toegankelijker maken voor grote zeeschepen, terwijl ook de doorstroming voor de binnenvaart verbetert. De Provincie werkte ook mee aan de ontwikkeling van het nieuwe Maintenance Valuepark bij Terneuzen, waar de komende jaren naar verwachting nieuwe bedrijvigheid ontstaat. Ook is financieel bijgedragen aan diverse innovaties op het gebied van biobased economy en is een actieve bijdrage geleverd aan het versterken van de acquisitiekraft van gemeenten, Zeeland Seaports N.V. en Economische Impuls Zeeland. Voor meer informatie wordt verwezen naar programma 7, doelstelling 070102 (biobased economy, containerisatie). Ook is samen met het bedrijfsleven een uitwerking gemaakt van de milieu- en duurzaamheidsambities voor de Kanaalzone.

2. Gebiedsontwikkeling Sloe en stedelijke gebiedsontwikkeling Middelburg / Vlissingen

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

- De aanleg van een Westerschelde Containerterminal (WCT) is tot nu toe niet haalbaar gebleken. Ook daarmee samenhangende ontwikkelingen in de Welzinge- en Schorerpolder zijn niet tot stand gekomen. Indien er grootschalige initiatieven voor een terminal worden ingediend start de Provincie een inpassingsprocedure. Meer ambtelijke en bestuurlijke inzet van provinciezijde leidt niet tot versnelling van de aanleg van een WCT. Uit het Strategisch Masterplan van Zeeland Seaports blijkt dat er minder focus is op een grote terminal maar dat er wel mogelijkheden worden gezien voor een 'mid sized container terminal'. Via de businesscase containerisatie uit de Economische Agenda zijn initiatieven van bestaande bedrijven, gericht op meer containervervoer in de haven, ondersteund. Hiervoor wordt verwezen naar programma 7 Economie, doelstelling 070102 Logistiek en procesindustrie, actie 2 Groei containerisatie.
- Ook in 2015 is gewerkt aan de voorbereiding van de vestiging van de nieuwe marinierskazerne in Vlissingen. Het provinciale inpassingsplan is inmiddels onherroepelijk. In 2015 is met Defensie een erfpachtovereenkomst gesloten, waarmee Defensie de beschikking krijgt over alle gronden in het plangebied. Er wordt nog gewerkt aan een overeenkomst over niet gesprongen explosieven (bodemonderzoek).
- In 2015 is besloten dat het ziekenhuis in Vlissingen gevestigd blijft. De bestaande gebouwen worden gerenoveerd.

3. Zuidwestelijke Delta

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

De Integrale regionale voorkeursstrategie maakt, voor de relevante onderdelen, integraal onderdeel uit van de Ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak-Zoommeer (RGV). De Ontwerp-RGV is aan de Tweede Kamer aangeboden. Behandeling wordt voorzien in 2016. Ten behoeve van de voorbereiding van de uitvoering van de RGV zijn in 2015 twee Bestuursovereenkomsten opgesteld: de Bestuursovereenkomst Grevelingen-Volkerak-Zoommeer (BOK GVZ) en de Bestuursovereenkomst Zoetwatermaatregelen (BOK ZwM). In beide bestuursovereenkomsten is het concept van het uitvoeringstraject alsmede het concept van de bekostiging daarvan ter nadere bestudering opgenomen.

Voor de uitvoering van de BOK GVZ is een programma-organisatie opgericht die in de eerste helft van 2016 zal rapporteren over de hardheid van concept-bekostiging. Samen met de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant, Rijkswaterstaat en het ministerie van Infrastructuur en Milieu levert Zeeland personele en financiële inzet.

De BOK Zwm richt zich voornamelijk op de maatregelen die de levering garanderen van voldoende en kwalitatief goed zoet water aan Tholen en St. Philipsland; dit als voorbereiding op de beoogde komst van terugkeer van zout water in Volkerak en Zoommeer. De resultaten worden half 2016 vervat in een Samenwerkingsovereenkomst. Zeeland levert samen met Noord-Brabant menskracht en financiële inzet. De waterschappen Scheldestromen en Brabantse Delta beperken zich tot inzet van menskracht.

4. Alliantie Oosterschelde

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

In het verslagjaar zijn geen uitgaven gedaan voor ondersteuning van projecten van de Gebiedsalliantie. Wel is gewerkt aan het tot stand brengen van een nieuwe governance voor het gehele gebied van het Oosterscheldebekken. Afronding wordt beoogd in de eerste helft van 2016.

In 2015 zijn de wensen van de stakeholders in het gebied geïnventariseerd en gevisualiseerd in een wensen/kansenkaart. Dit als opmaat naar een integraal ruimtelijk visiedocument.

5. Landinrichting

Stand van zaken

Doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

Gekoppeld aan het programma platteland is in 2015 de verkenning van de vitaliteit van de agrarische sector in Oost Zeeuws-Vlaanderen uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten worden vervolgactiviteiten (projecten) uitgevoerd. Er is inmiddels een onderzoeksrapport opgesteld. Dit rapport is nog onderwerp van intern beraad. Het rapport wordt binnenkort besproken met de sector. In de loop van 2016 volgt, naar verwachting, nadere besluitvorming.

6. Lopende projecten gebiedsontwikkeling

Resultaten 2015

Doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

- Natuurlijk Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen, waaronder het project Waterdunen. Het gebiedsproject Natuurlijk Vitaal zoals bedoeld in het Omgevingsplan is in 2014 grotendeels afgesloten. Het project Waterdunen, voortkomend uit het gebiedsproject, is nog volop in uitvoering. In 2015 is gebleken dat het voor Waterdunen beschikbare budget ontoereikend is om het project volgens plan uit te voeren. Mogelijke oplossingen hiervoor worden verkend en zullen aan Provinciale Staten worden voorgelegd.
- Perkpolder. Het project Perkpolder bestaat uit een buitendijks estuarien gebied (geheel van zandplaten, schorren dat door getij wordt beïnvloed) waarvoor Rijkswaterstaat verantwoordelijk is en een binnendijks recreatief- en woondeel waarvoor de Provincie en de gemeente Hulst verantwoordelijk zijn. In Perkpolderbeheer B.V. participeren de Provincie en de gemeente Hulst met elk 50% van de aandelen. In 2015 is de ophoging van het veerplein voltooid en is ook de estuariene natuur aangelegd. Momenteel vinden er nog afrondende werkzaamheden plaats. Verder wordt er op dit moment gewerkt aan de grondoverdracht aan Hulst aan Zee BV. Tot deze BV is in 2015 ook Sobradis NV toegetreden.

- Grensoverschrijdende gebiedsontwikkeling
In 2015 zijn bestuurlijk opnieuw prioriteiten gesteld voor de Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS)-projecten. Er is met name gewerkt aan indiening van het Interreg project Grenspark Groot-Saeftinghe waarvan de EGTS projectverantwoordelijke zal zijn.

Wat heeft het gekost?

4 Ruimtelijke omgeving (bedragen x € 1.000)				
	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	48.586	27.780	13.628	14.152
baten	-29.973	-10.605	-5.772	-4.833
resultaat voor bestemming	18.613	17.176	7.857	9.319
toevoeging reserve	32	4.032	4.032	0
onttrekking reserve	-407	-407	-407	0
gerealiseerd resultaat	18.237	20.800	11.481	9.319

Programma 5

Water

Inleiding

Water is een provinciale kerntaak. Water is overal en kan vanwege heersende randvoorwaarden bijdragen aan (nieuwe) economische impulsen en het faciliteren van landbouw-, recreatie-, natuur- en stedelijke functies. Water biedt echter niet alleen kansen. Met de Ramp uit 1953 in het achterhoofd en met het oog op de klimaatverandering (waaronder de zeespiegelstijging) is het helder dat we niet lichtzinnig met water en waterveiligheid om moeten gaan. Duinen, dammen en dijken moeten kwalitatief op orde gehouden worden en meer dan ooit moeten we in onze ruimtelijke ordening rekening gaan houden met overstromingsrisico's. Daarnaast is het van groot belang dat het overstromingsbewustzijn wordt vergroot; bij calamiteiten moet er voor alle burgers een handelingsperspectief op maat aanwezig zijn.

Binnen het waterdomein fungeert de Provincie als kadersteller en als gebiedsregisseur voor het implementeren van Nationale en Europese richtlijnen zoals de kaderrichtlijn water, de overstromingsrichtlijn, de zwemwaterrichtlijn en de Deltaprogramma's, zoals het deelprogramma zoet water en waterveiligheid. Als gebiedsregisseur brengt de Provincie partijen bij elkaar voor het uitvoeren van maatregelen en wordt met sectoren gezocht naar het voldoen aan wettelijke normen en eisen zonder dat dit ten koste gaat van gewenste economische ontwikkelingen. Daarnaast voeren we toezicht uit op het waterschap. Het waterschap is namelijk primair als functionele overheid verantwoordelijk voor het uitvoeren van maatregelen die één op één gekoppeld zijn aan het behalen van provinciale waterdoelen.

De provinciale rol bij het zwemwaterbeheer bestaat in een toezichts- en regisseursrol. De monitoring, de bewaking van de zwemwaterkwaliteit en het uitvoeren van maatregelen bij aangewezen binnendijkse- en buitendijkse zwemwaterlocaties wordt uitgevoerd door het waterschap en Rijkswaterstaat. De Provincie houdt hierover toezicht, communiceert naar burgers over veiligheid en waterkwaliteit en stelt jaarlijks de zwemwaterlocaties vast. De handhaving bij de zwemwatertaak wordt uitgevoerd door de RUD.

Voor het diepe grondwater fungeert de Provincie als beheerder en is het verantwoordelijk voor de bescherming van de kwaliteit hiervan. Daarnaast fungeert de Provincie als toezichthouder op het waterschap dat als functionele overheid door het uitvoeren van maatregelen primair verantwoordelijk is voor het behalen van de gestelde provinciale- (en nationale) kaders. Het provinciaal waterbeleid is vastgesteld in het omgevingsplan Zeeland 2012-2018, inclusief de bijbehorende partiële herziening voor de Europese Kaderrichtlijn Water 2010-2015 en omvat de provinciale kaders voor de beleidsvelden waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterveiligheid. Beleid voor waterkwaliteit en waterkwantiteit is daarbij verder onderverdeeld in grond- en oppervlaktewaterbeleid. De provinciale kaders zijn van toepassing op het regionale binnendijkse gebied van Zeeland.

Beleidsnota's bij dit programma

[\(klik op een titel om de link te openen\)](#)

Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 – beleid voor ruimte, milieu, water en natuur
paragrafen 3.2.9 (hoogwaterveiligheid), 3.3.1 (oppervlaktewater) en 3.3.2 (grondwater)
Planherziening omgevingsplan – Europese kaderrichtlijn water 2012-2018 (plantekst)
met bijlagenrapport

Integrale voortgangsrapportage Waterbeheer Zeeland, incl. herziening Regionale Bestuursakkoord Water
(waterschap-provincie)

Natte ecologische verbindingzones Zeeland 2010

Kustvisie provincie Zeeland – De gouden rand van Zeeland

Waterverordening Zeeland

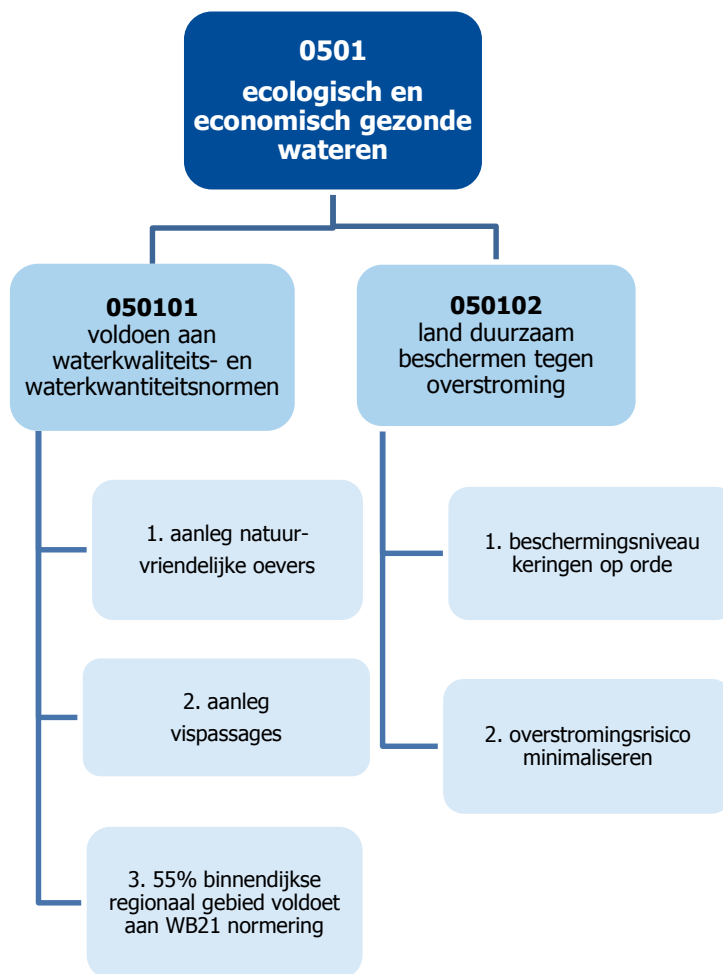
Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak/Zoommeer (plan van aanpak)

Deltaplan Zoet Water

Deltaplan Waterveiligheid (Waterveiligheid begrippen begrijpen)

Relevante speerpunten

- Op het gebied van waterveiligheid stuurt de Provincie aan op het voorkomen van overstromingen. De inzet is dat het beschermingsniveau op het huidige niveau moet blijven. Daarnaast kan het risico op schade en slachtoffers op overstroming verder beperkt worden door regionale waterkeringen en door bij nieuwe bebouwing en infrastructuur rekening te houden met het overstromingsrisico.
- Vanuit het waterbeleid wordt ingezet op het tijdig behalen van doelen voor de Europese kaderrichtlijn water en voor het terugdringen van wateroverlast. Eind 2027 dienen de aangewezen kaderrichtlijn oppervlaktewateren te voldoen aan de zogenaamde Ecologische Kwaliteitsratio's (EKR) gekoppeld aan milieukwaliteitseisen. We hebben als speerpunt het inzetten op zoveel mogelijk synergie tussen opgaven, zoals de koppeling van de realisatie van het robuuste natuurnetwerk, de aanleg van natte ecologische verbindingzones en de te nemen kaderrichtlijn watermaatregelen door het waterschap. Verder dragen we bij aan het behalen van de kaderrichtlijn waterdoelen overeenkomstig de afspraken uit het decentralisatieakkoord natuur, en door prioriteit te geven aan de realisatie van internationale verplichtingen.
- Bij het terugdringen van chemische belasting van het grond- en oppervlaktewater ondersteunt de Provincie economische sectoren en overheden bij het ontwikkelen van kostenefficiënte innovatieve maatregelen voor het realiseren van de landelijke doelen. Daarnaast wil de Provincie de bewustwording bij verscheidene doelgroepen vergroten.
- We zetten ons in voor een zout Volkerak-Zoommeer. Bij externe ontwikkelingen zoals de Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak/Zoommeer wordt binnen de samenwerking Zuidwestelijke delta door Zeeland daarbij als speerpunt gehanteerd 'Eerst het zoet, dan het zout'. Mocht het Rijk in het kader van de Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak besluiten tot het zout maken van het Volkerak-Zoommeer, dan dient er een alternatieve zoetwatervoorziening voor Tholen, St-Philipsland en de Reigersbergsche polder te worden gerealiseerd die gericht is op compensatie van het huidige en toekomstig gewenste voorzieningenniveau. Een extra speerpunt daarbij is het klimaatrobuust maken van deze voorziening als onderdeel van het Deltaplan zoet water. Als voorbeeld daarvan hebben we al besloten te investeren in een belangrijke doorvoerkraan van zoet water door de kern van Zevenbergen (project Roode vaart, € 1,5 miljoen met uitloop) en bij te dragen in een alternatieve zoetwatervoorziening vanaf de Roode Vaart door West-Brabant naar Tholen en St-Philipsland en een alternatieve zoetwatervoorziening voor de Reigersbergsche polder.
- De Provincie Zeeland houdt toezicht op het verkrijgen van gezonde en veerkrachtige samenhangende stelsels van sloten, watergangen en kreekrestanten. Beheer- en ontwikkeltaken liggen voor oppervlaktewateren bij het waterschap en voor het grondwater op basis van kerntaken bij de Provincie. Waar mogelijk zetten we ons actief in voor het oplossen van 1768 hectare bestaande verdroogde natuurgebieden binnen het provinciale robuuste natuurnetwerk.

Wat gingen we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

effect

0501 ecologisch en economisch gezonde wateren

Ecologisch en economisch gezonde wateren, waarbij het land duurzaam is beveiligd tegen overstroming.

De beoogde maatschappelijke effecten zijn ecologisch- en chemisch gezonde regionale oppervlakte- en grondwateren en veilig leefgebied, dat wil zeggen dat wateren voldoen aan de vastgestelde chemische en ecologische normen en dat primaire keringen voldoen aan de gestelde overstromingsnormen.

▼ *doelstelling*

050101 voldoen aan waterkwaliteits- en waterkwantiteitsnormen

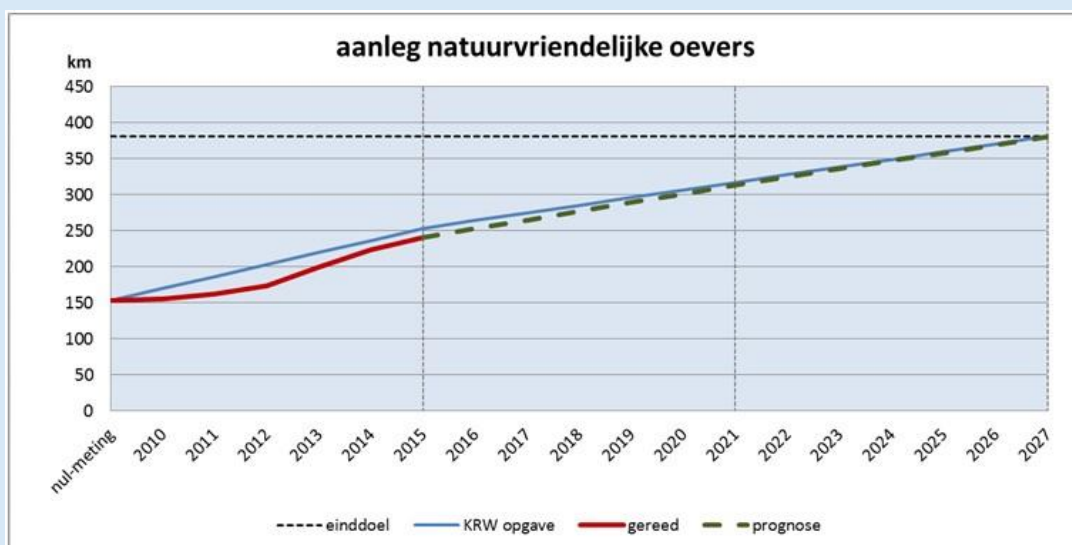
▼ *acties*

1. Aanleg van 100 kilometer natuurvriendelijke oevers tot eind 2015
2. De aanleg van 31 vispassages tot eind 2015
3. Eind 2015 voldoet 55% van het binnendijkse regionaal gebied aan de WB21 normering

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

1. Het waterschap dient circa 16 km per jaar aan natuurvriendelijke oevers aan te leggen om aan het einde van de planperiode 100 km te realiseren. Gedurende 2015 zijn 17 kilometer natuurvriendelijke oevers fysiek aangelegd langs wateren die zijn aangewezen voor de Europese Kaderrichtlijn Water. In totaal is binnen de eerste planperiode kaderrichtlijn water gedurende 2009 tot 2015 88 kilometer gerealiseerd. (figuur 1).

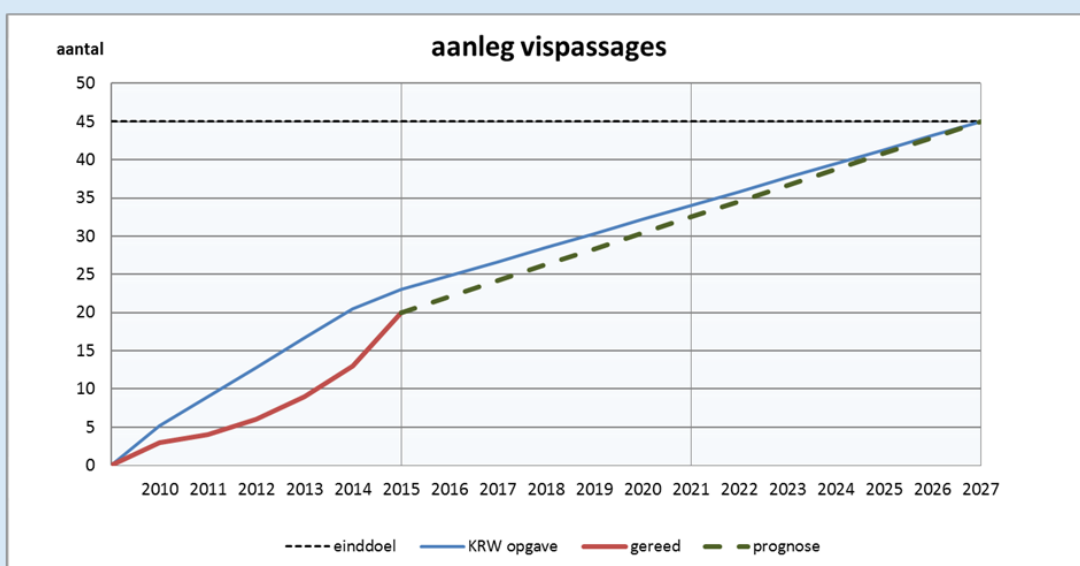

Figuur 1

Vanwege de verwerving van gronden op vrijwillige basis is de totale afgesproken opgave van 100 kilometer niet gehaald. Ondanks de resterende opgave van 22 kilometer uit de eerste planperiode ligt de uitvoering van natuurvriendelijke oevers langs kaderrichtlijn wateren op schema. Voor eerste planperiode zijn namelijk meer kilometers natuurvriendelijke oevers gepland dan noodzakelijk. Dit in relatie met het totaal aantal kilometer natuurvriendelijke oever die het waterschap per planperiode dient uit te voeren om alle oevers eind 2027 gerealiseerd te hebben.

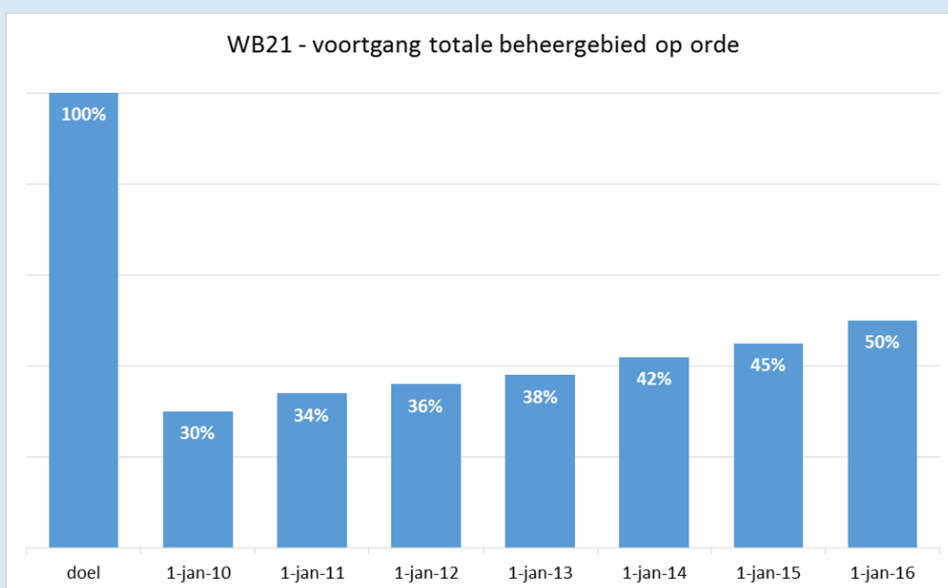
2. Om totaal 31 vispassages gedurende 2009-2015 gerealiseerd te hebben dient het waterschap per jaar circa 5 vispassages aan te leggen. In het jaar 2015 zijn door het waterschap zeven vispassages aangebracht in - en tussen kaderrichtlijn wateren. De voorziene opgave van 31 vispassages is gedurende 2009-2015 daarnaast bijgesteld naar 22 vispassages vanwege een verbeterde inzicht en kennis m.b.t. vismigratiemogelijkheden binnen afwateringsgebieden en benodigd leefgebied voor vissoorten. Een aantal voorziene vispassages waren bijvoorbeeld gelokaliseerd in watergangen die gedurende een groot deel van het jaar droogvallen. Het nieuwe inzicht is getoetst aan het vastgestelde doel om 60% van alle oppervlaktewaterlichamen bereikbaar te maken voor vis aan het einde van 2027. Deze bereikbaarheid is noodzakelijk voor het realiseren van een duurzame regionale vis-samenstelling.

In totaal zijn 20 vispassages door het waterschap gerealiseerd binnen de eerste planperiode kaderrichtlijn water 2009-2015.

Figuur 2

3. Het waterschap heeft in 2015 5% van Zeeland op orde gebracht voor het tegengaan van wateroverlast boven op de 45% van het Zeeuwse binnendijkse gebied die door het waterschap al eerder op orde is gebracht (figuur 3).

Figuur 3

Bij het uitvoeren van watermaatregelen gericht op het behalen van de provinciale water-overlastnormen zet het waterschap qua prioriteit in op gebieden die te maken hebben met hardnekkige wateroverlast. De inzet is gericht op het op orde brengen van de prioritaire gebieden eind 2020 en de rest van het binnendijkse gebied eind 2027.

▼ *doelstelling*

050102 bescherming tegen overstromingen

▼ *acties*

1. Beschermingsniveau keringen op orde
2. Overstromingsrisico minimaliseren

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

1. De Provincie Zeeland heeft via het Zeeuws Overleg Waterkeringen, het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta en het Interprovinciaal Overleg ingesproken op de gewijzigde Waterwet, waarin de nieuwe normen zijn verankerd. Daarbij is door de regio onder meer gewezen op de zwaar onderschatte economische schade bij DOW-Chemical bij een dijkdoorbraak. Op grond hiervan heeft de minister een verscherpte norm voor het betreffende traject 32-3 voorgesteld. Het wetsvoorstel is eind 2015 verstuurd aan de Raad van State en zal in 2016 ter vaststelling worden aangeboden aan de Eerste en Tweede Kamer.
2. Provincie Zeeland is in nauw overleg met waterschap Scheldestromen en de Veiligheidsregio Zeeland gestart met het proces voor herijking en normering van het stelsel aan regionale waterkeringen. Samen met vertegenwoordigers van gemeente Noord-Beveland en andere belanghebbende organisaties, zoals Delta Netwerkbeheer, is in een workshop in het laatste kwartaal van 2015 bekeken op welke manier het stelsel van Noord-Beveland op een zo effectief mogelijke manier kan worden geactualiseerd. Samen met Rijkswaterstaat Zeeland, waterschap Scheldestromen, de Vereniging Zeeuwse Gemeenten en de Veiligheidsregio is in de tweede helft van 2015 een Startnotitie Ruimtelijke Adaptatie opgesteld, die is geaccordeerd door het Zeeuws Overleg Waterkeringen en het Portefeuillehoudersoverleg Water van de Vereniging Zeeuwse Gemeenten. Vervolgacties zijn onder meer het opstellen van een stresstest per gemeente en inzet op vergroten van het overstromingsbewustzijn bij gemeenten.

Wat heeft het gekost?

5 Water				
(bedragen x € 1.000)				
	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	3.829	5.179	4.861	318
baten	-15	-672	-485	-187
resultaat voor bestemming	3.814	4.507	4.375	132
toevoeging reserve	0	295	295	0
onttrekking reserve	0	0	0	0
gerealiseerd resultaat	3.814	4.802	4.670	132

Programma 6

Natuur en landschap

Inleiding

De Zeeuwse natuur is de natuur van het deltagebied. Onder invloed van water en wind ontstonden uitgestrekte natuurlandschappen met duinen, estuaria en veenmoeras. Restanten hiervan zijn de Ooster- en Westerschelde, de duinen van Schouwen en Walcheren en enkele oudlandreservaten zoals de Yerseke Moer. Het zijn bijzondere natuurgebieden van internationale betekenis met een fraai landschap en een rijk planten- en dierenleven.

Vanaf de Middeleeuwen hebben de bewoners van Zeeland in toenemende mate hun stempel op het landschap gedrukt. Als gevolg van bedijkingen, overstromingen, ontginningen en grondgebruik werd het natuurlandschap omgevormd tot het cultuurlandschap zoals we dat nu kennen. Akkers, weilanden en bebouwing worden afgewisseld met binnendijkse natuurgebieden en cultuurlandschappen zoals dijken, kreken, zilte graslanden en bosgebieden. Voorbeelden zijn het Dijkwater, de Schenge, de Passageule en het Groot-Eiland. Het gaat om natuurgebieden en landschappen van formaat, met een grote cultuurhistorische betekenis en met een karakteristieke Zeeuwse uitstraling.

Sinds het Deelakkoord Natuur (2011) is natuur één van de kerntaken van de Provincie. Het Rijk stelt middelen beschikbaar, de Provincie voert de taken uit zoals vastgelegd in het Natuurpact en de Overeenkomst Manifestpartijen (2013).

Beleidskaders bij dit programma

[\(klik op een titel om de link te openen\)](#)

Natuurbeheerplan Zeeland 2013-2018
Nota toegankelijkheid natuurgebieden (Natuurlijk genieten in Zeeland)
Nota Wandelnetwerk Zeeland (Ontdekkingsreis te voet over het Zeeuws platteland)
Nota Faunabeleid Zeeland
Beheerplannen "Natura 2000" (kaart, Gebiedendatabase)
Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 en
Verordening Ruimte Provincie Zeeland (VRPZ)
Programma Zeeuws Platteland 2.0
Deelakkoord Natuur (2011)
Natuurpact en Overeenkomst Manifestpartijen (2013)

Relevante speerpunten

- Bescherming van de bestaande natuurgebieden en natuurwaarden gebeurt met bestaande wetgeving, zoals vastgelegd in de Natuurbeschermingswet, wet op de Ruimtelijke Ordening, Flora en Faunawet en het opstellen van beheerplannen voor de aangewezen Natura2000 gebieden.
- Voor het beheer van de bestaande natuurgebieden heeft de Provincie met terreinbeherende organisaties (Staatsbosbeheer, Het Zeeuws Landschap, Natuurmonumenten en particulieren) overeenkomsten voor het beheer van natuurgebieden op basis van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) en sluit zij lumpsumcontracten met de beheerders af, waarin de prestaties worden vastgelegd. Daarnaast is de Provincie verantwoordelijk voor het Agrarisch Natuurbeheer (ANB). Vanaf 2016 geldt een nieuw stelsel voor agrarisch natuurbeheer, waarbij wordt gewerkt met collectieven voor het afsluiten van overeenkomsten binnen kerngebieden ter bevordering van de stand van akker- en weidevogels.

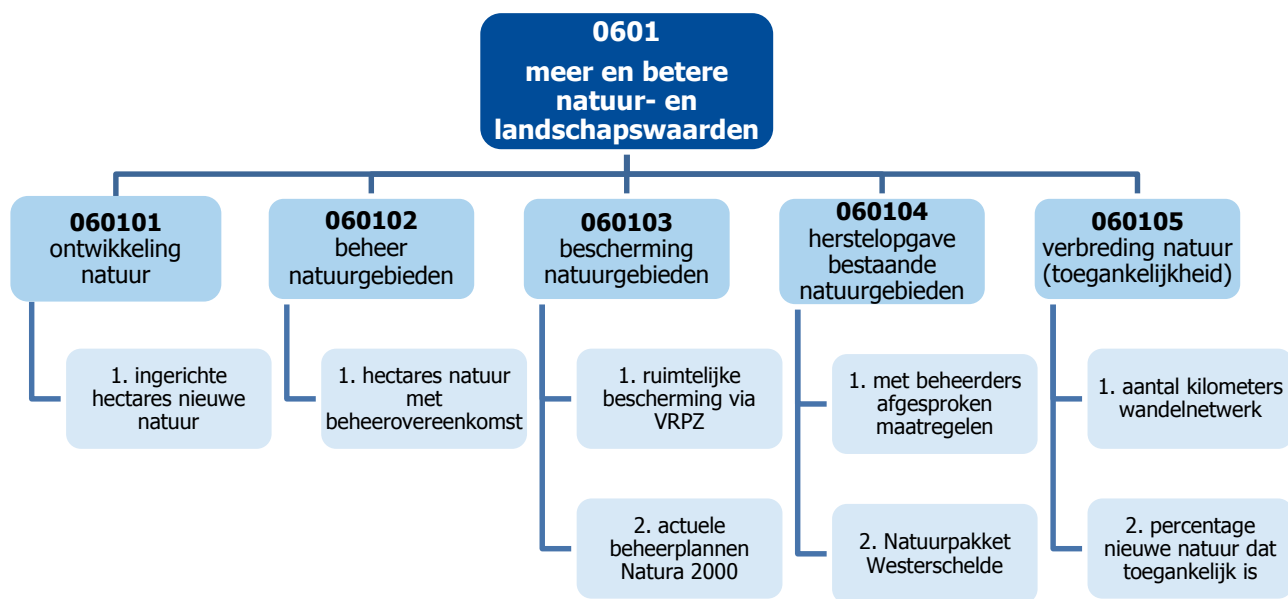
- Door het treffen van zogenaamde herstelmaatregelen in bestaande natuurgebieden, wordt economische ontwikkelruimte gecreëerd. Naast deze opgave in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) worden ook maatregelen getroffen in de Natura2000 gebieden om de internationale doelen te halen.
- In het algemeen is de Provincie Zeeland terughoudend met nieuwe natuurontwikkeling. Zeeland beperkt zich tot de realisatie in 2027 van het in 2013 vastgelegde Robuuste Natuurnetwerk (herijkte EHS). De opgave voor Zeeland is in totaal 5713 hectare nieuwe natuur, die is vastgelegd op de kaart van het Natuurbeheerplan Zeeland. Omdat al ongeveer 80% is gerealiseerd, betekent dit dat ongeveer 80 hectare per jaar aan nieuw natuurgebied nog moet worden ingericht. Natuurontwikkeling op de slechte landbouwgrond draagt via kavelruil ook bij aan de structuurverbetering van de landbouw.
- Voor de verbreding van de natuur en versterking van de relatie mens-natuur wordt gezocht naar meekoppelkansen om te komen tot ecosysteemdiensten. Een voorbeeld hiervan is de wateropgave: waterberging vindt plaats in natuurgebieden, natuurontwikkeling op slecht ontwaterde grond ontlast het watersysteem en nieuwe natuur wordt gecombineerd met de opgave voor een verbetering van de waterkwaliteit (Kader Richtlijn Water).
Speerpunt van de provincie blijft het vergroten van de toegankelijkheid van natuurgebieden en de ontsluiting van het platteland via het wandelnetwerk.
- Het programma Zeeuws Platteland 2.0 (ZP 2.0) beoogt het vastgesteld beleid voor het landelijk gebied in samenhang tot uitvoering te brengen. In de fysieke werkelijkheid zijn natuur en landschap, landbouw, water en recreatie met elkaar verbonden en beïnvloeden zij elkaar. Die samenhang en afhankelijkheid willen wij via de uitvoering van het programma ZP 2.0 bevorderen en daarbij staat 'verbinden' centraal. In de Begroting worden per begrotingsprogramma op beleidsdoelen en budgetten opgenomen en in de beleidscyclus wordt per programma gerapporteerd.

Het programma ZP 2.0 is op dit moment in opbouw. De komende periode zal gebruikt worden om:

- samen met medeoverheden, maatschappelijke organisaties en ondernemers te bekijken of verbinding mogelijk is tussen de provinciale doelstellingen en acties en de doelen en acties die de externe partners de komende jaren willen realiseren op het Zeeuwse platteland
- de verschillende, sectorale provinciale beleidsdoelen en –acties met elkaar te verbinden om ze zo doende in onderlinge samenhang, geïntegreerd uit te kunnen voeren
- te onderzoeken in hoeverre verbinding mogelijk is met de mogelijkheden en kansen die vanuit Europa geboden worden.

Er is een duidelijke relatie met het programma ZP 2.0. Een belangrijke pijler binnen dit programma is het inregelen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Binnen het GLB wordt gezocht naar mogelijkheden om biodiversiteit te bevorderen door de koppeling met agrarisch natuurbeheer.

Doelenboom

Wat gingen we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

effect

0601 meer en betere natuur- en landschapswaarden

Meer en betere natuur-en landschapswaarden door ontwikkeling, beheer, bescherming, herstel en verbreding.

▼ *doelstelling*

060101 natuurontwikkeling

▼ *acties*

1. Ingerichte hectares nieuwe natuur.

Resultaten 2015

De doelstelling is deels gehaald.

Bij de behandeling van het bestedingsplan 2015 (PS december 2014) is afgesproken dat een terughoudend beleid geldt voor de ontwikkelopgave, omdat het Rijk in 2015 nauwelijks middelen beschikbaar heeft gesteld voor de ontwikkelopgave van natuur.

Projecten die al in de pijplijn zaten, mochten worden afgerond (inrichting van reeds verworven gronden). In 2015 is alleen de Grote Putting fase 1 bij Kloosterzande ingericht. Dit is een NCW project (financiering met geld van de 2e verdieping van de Westerschelde) en is in totaal 126 hectare groot. De start van het project was in 2014, het project wordt in 2016 opgeleverd. Het aantal hectares is daarmee minder dan de geplande 80 hectare/jaar. Ook voor aankopen van natuurgrond gold in 2015 een terughoudend beleid. Er is in 2015 alleen 33 hectare natuurgrond gefinancierd aan derden met de daarvoor geldende subsidieregeling en uit de verkoopopbrengst van gronden, die specifiek voor natuur van het Rijk zijn ontvangen. Omdat deze gronden al waren afgehaald van de ontwikkelopgave, blijft de opgave voor de toekomst gelijk. Via het kavelruilbureau is daarnaast 8 hectare binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk verworven.

▼ *doelstelling*

060102 beheer natuurgebieden

▼ *acties*

1. Hectares bestaande natuur met een beheerovereenkomst SNL (Subsidieregeling Natuur en Landschap).

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Volgens de opgave van de Voortgangsrapportage Natuur (VRN) is 17.216 hectare in beheer met een SNL contract gedurende 2015. Dit is minder dan in 2013, de relatief grote toename is het gevolg van onder andere de grote projecten Zuidkust en Duinzoom die in beheer zijn genomen.

▼ doelstelling

060103 bescherming natuurgebieden

▼ acties

1. Ruimtelijke bescherming via bestemmingsplannen op grond van de VRPZ.

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Alle gemeentelijke bestemmingsplannen worden tijdens de procedure aan de Provincie voorgelegd en daarbij vergeleken met de VRPZ.

▼

2. Actuele beheerplannen Natura 2000 gebieden

Resultaten 2015

De doelstelling is niet gehaald.

In de beheerplannen moeten de maatregelen van de Programmatische Aanpak Stikstof worden verankerd. Deze zijn in de loop van 2015 definitief geworden. Daarop zijn de inmiddels verouderde concept beheerplannen aangepast om nu spoedig in procedure te gaan. Van de beheerplannen 'Zwin en Kievittepolder' en 'Drie Kreken' is in 2015 een definitief eind concept opgeleverd die begin 2016 aan de Projectgroep en Klankbordgroep is voorgelegd. Voor de zomer van 2016 zullen deze beheerplannen aangevuld met het beheerplan 'Manteling van Walcheren' ter visie worden gelegd. Na de zomer van 2016 volgen 'Kop van Schouwen' en 'Yerseke en Kapelse Moer'. Dit resulteert in vijf actuele beheerplannen in 2016/2017. Na zes jaar (volgende beheerplanperiode) is duidelijk of de kwaliteit van de Natura-2000 gebieden is verbeterd.

▼ doelstelling

060104 herstopgave bestaande Natuurgebieden

▼

1. Met beheerders afgesproken maatregelen

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

Met de verschillende terreinbeheerders zijn borgingsovereenkomsten voor de uitvoering van de herstelmaatregelen in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof afgesloten. Hierdoor kan economische ontwikkelruimte worden uitgegeven.

Met de uitvoering van de beheermaatregelen is gestart. Definitieve opname in de Natura 2000-beheerplannen moet echter nog gebeuren, omdat deze nog niet zijn vastgesteld. Voor de financiering van de maatregelen moet de algemene subsidieverordening worden aangepast. Hiertoe wordt een voorstel voorbereid. Een aantal grote (particuliere) PAS projecten, zoals Zeepeduinen en het Watergat op de Kop van Schouwen en het verwijderen van Amerikaanse vogelkers in de Manteling van Walcheren zijn in uitvoering en lopen op schema.

2. Natuurpakket Westerschelde

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

Bij de Hedwige is enige vertraging opgetreden in verband met de procedure rondom onteigening van de Hedwige.

De start van de uitvoering van het Zwin is voorzien in 2016. Perkpolder is in 2015 volledig uitgevoerd, Waterdunen is in uitvoering, de overige gebieden zijn in voorbereiding.

doelstelling

060105 verbreding natuur (toegankelijkheid)

acties

1. Aantal kilometers (wandelnetwork)

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Inmiddels is het wandelnetwork afgerond en 2500 kilometer lang. Stichting Landschapsbeheer verzorgt het onderhoud van het wandelnetwork. De route is via de website ontsloten en in het veld is bewegwijzering aanwezig. Het Kenniscentrum heeft een onderzoek gedaan naar wensen en tevredenheid van het wandelnetwork (rapport februari 2015). Wandelen blijkt de populairste activiteit bij gasten vanuit Nederland en staat in de "top 5" bij buitenlandse gasten. 95% is tevreden met de wandelmogelijkheden en voorzieningen in Zeeland. Zaken die wel gemist worden zijn horecavoorzieningen en rustpunten langs de route. Een belangrijk deel van de wandelbeleving bestaat uit landschap, natuur, rust & ruimte.

2. Percentage nieuwe natuur dat toegankelijk is

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Van de 17.216 hectare met een contract wordt voor 15.281 hectare een recreatietoeslag uitgekeerd. Deze gronden zijn daarmee beleefbaar en toegankelijk. Dat is bijna 89%.

Wat heeft het gekost?

6 Natuur en landschap		(bedragen x € 1.000)		
	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	51.968	43.391	40.570	2.821
baten	-27.008	-21.090	-19.789	-1.301
resultaat voor bestemming	24.960	22.301	20.781	1.520
toevoeging reserve	0	492	492	0
onttrekking reserve	-4.844	-10.986	-10.086	-900
gerealiseerd resultaat	20.115	11.807	11.187	620

Programma 7

Economie

Inleiding

In deze collegeperiode ligt de centrale focus op economische ontwikkeling, groei en innovatie. Om de gewenste economische groei te realiseren wil het college dat het Zeeuwse bedrijfsleven de ruimte krijgt om te ondernemen en te groeien. We stimuleren en faciliteren economische ontwikkelingen en ondernemerschap, maken deze planologisch mogelijk met het Omgevingsplan, doen aan promotie en nemen onnodige en ongewenste belemmeringen in de regelgeving waar mogelijk weg. Daarnaast zetten we in op een toekomstgerichte samenwerking tussen bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en de Zeeuwse overheden.

We zijn een provincie waar het goed wonen, werken en recreëren is. Dit vereist een gezonde economie die werk biedt aan ieder die kan en wil werken. De Zeeuwse economie heeft van oudsher een aantal sterke sectoren, zoals logistiek, procesindustrie, recreatie, landbouw en visserij. Die bouwen we verder uit en versterken we. Dit doen we vooral met de cofinanciering van projecten die gebruik maken van subsidies uit Europese fondsen.

Beleidskaders bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

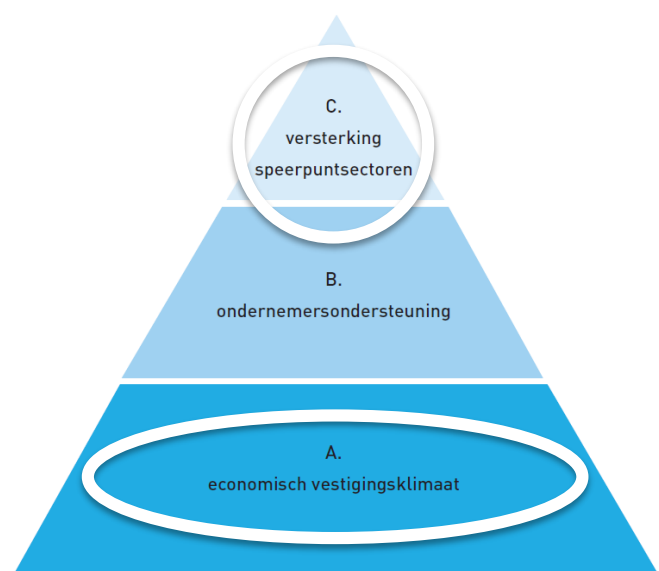
Economische Agenda 2013-2015 (inclusief Jaarplannen)

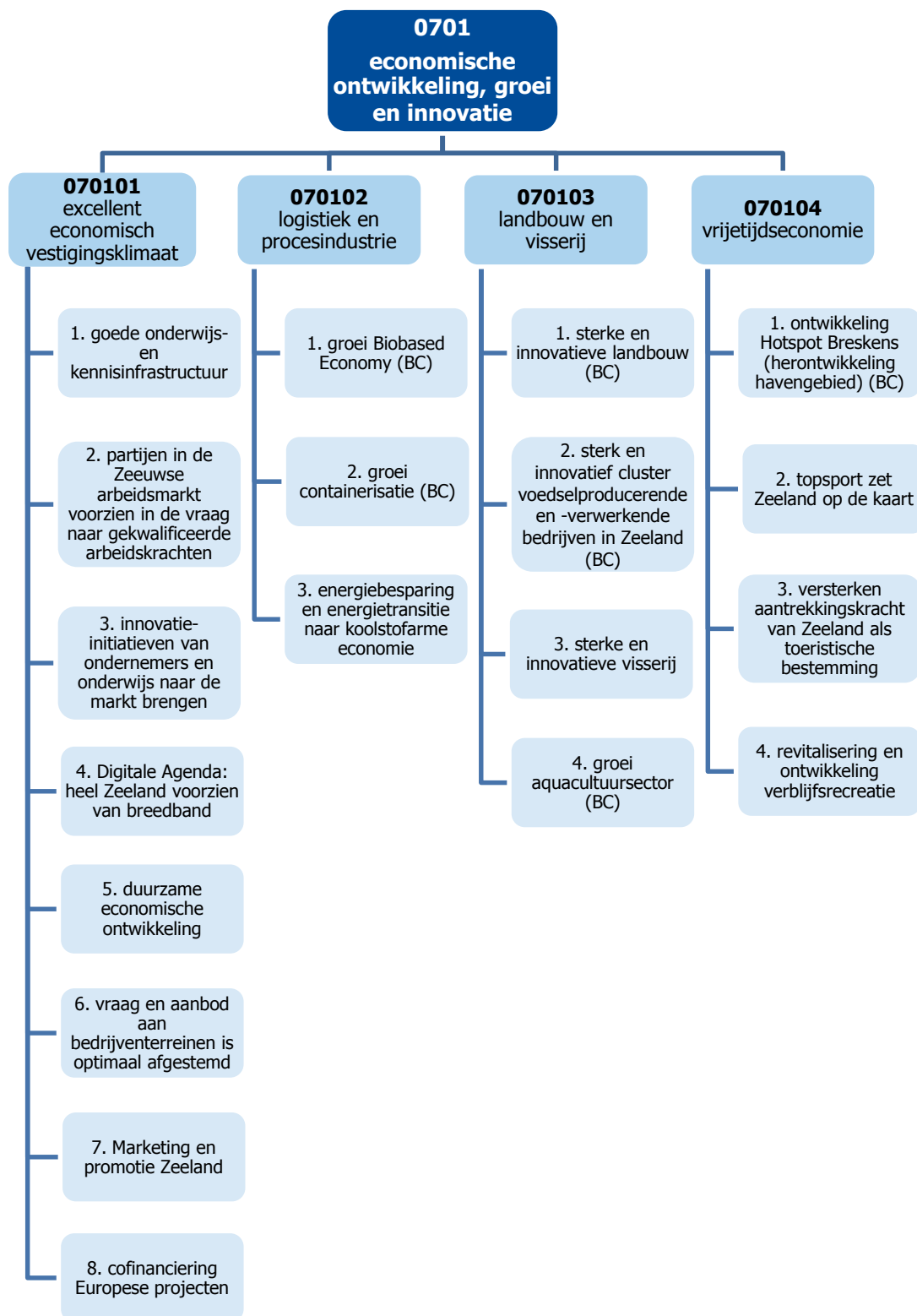
Energie als stuwende kracht! 2013-2015 – Beleid voor Energie en Klimaat

Relevante speerpunten

Ons economisch beleid heeft ruwweg twee speerpunten: enerzijds werken we aan een goed economisch vestigingsklimaat en anderzijds ondersteunen we de topsectoren waarin Zeeland uitblinkt. Ondernemersondersteuning gebeurt onder andere door Economische Impuls Zeeland en andere organisaties zoals Kamer van Koophandel (KvK), Brabants-Zeeuwse Werkgeversvereniging (BZW) en MKB. De Zeeuwse topsectoren zijn logistiek en procesindustrie (inclusief biobased economy en energie), landbouw, visserij en de vrijetijdseconomie. Een deel van het vestigingsklimaat wordt vanuit andere beleidsterreinen beschreven (zoals ruimte en mobiliteit); in dit begrotingsprogramma focussen we op de economische kant van het vestigingsklimaat, zoals onderwijs- en kennisinfrastructuur, de Zeeuwse arbeidsmarkt, digitalisering, startende ondernemingen, bedrijventerreinen en een Zeelandbrede marketing en promotie.

Schematisch ziet onze focus binnen het economische domein er zo uit:

BC = businesscase

Een businesscase is een samenhangend publiek-privaat samenwerkingsarrangement waarbij partijen een aantal concrete projecten samen aanpakken. De businesscases Energie, Zorgtoerisme en Recreatieve Routestructuren zijn reeds in 2014 beëindigd. De stand van zaken van de zes overige businesscases staan beschreven bij de desbetreffende doelstelling.

Wat gingen we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

effect

0701 economische ontwikkeling, groei en innovatie

Economische ontwikkeling, groei en innovatie.

▼ *doelstelling*

070101 excellent economisch vestigingsklimaat

▼ *acties*

1. Goede onderwijs- en kennisinfrastructuur

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- De vijfjarige pilot Kerend Tij is in september 2015 beëindigd. De Onderwijsautoriteit Zeeland (OAZ) heeft gezorgd voor de inhoudelijke verslaglegging over de behaalde resultaten. In de rapportage 'Slotakkoord' heeft de OAZ het laatste pilotjaar 2014-2015 verantwoord én teruggeblikt op de periode van vijf jaar OAZ-inzet: wat is er bereikt, welke lessen zijn er te trekken uit de pilot, in hoeverre is het OAZ-instrument overdraagbaar naar andere regio's en andere beleidsvelden?
- De projecten Kenniswerf en DOK41 gaan als één organisatie/stichting samenwerken om de ingezette weg op efficiënte, effectieve en inspirerende wijze te kunnen voortzetten én om gezamenlijk Europese middelen aan te kunnen vragen voor nieuwe projecten in het gebied. Twintig partners uit het netwerk van overheid, onderwijs en ondernemers dragen vanaf 2015 financieel bij aan de samenwerkingsstructuur.
- De Kenniswerf Vlissingen en DOK41 waren het afgelopen jaar succesvol. Enkele resultaten: Afgelopen drie jaar kende DOK41 33 nieuwe startende bedrijven. Afgelopen twee jaar vestigden zich vijftien nieuwe bedrijven op de Kenniswerf. Samen hebben deze bedrijven gezorgd voor ruim 250 nieuwe arbeidsplaatsen in de regio. Er zijn tien innovatieve projecten opgestart tussen bedrijven en kennisinstellingen. Het aantal medewerkers op het terrein van de Kenniswerf in de laatste vijf jaar groeide van 1.600 naar 2.500.

▼

2. Partijen in de Zeeuwse arbeidsmarkt voorzien in de vraag naar gekwalificeerde arbeidskrachten.

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Via de website zeeuwsearbeidsmarktmonitor.nl worden betrokkenen op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. In de monitor staat o.a. per beroepsgroep de huidige personeelskrapte én de verwachte personeelskrapte bij werkgevers in 2018. Daaruit blijkt dat in de techniek het grootste verwachte tekort aan gekwalificeerde krachten zit. Via het 3O-overleg is in 2015 o.a. ingezet op het voorzien in de vraag naar voldoende arbeidskrachten in deze sector. Via het Huis van de Techniek wordt kiezen, leren en werken in de techniek in Zeeland bevorderd.

▼

3. Innovatie-initiatieven van ondernemers en onderwijs naar de markt brengen

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- In 2015 zijn in totaal 413 (350 + 63) bedrijven actief betrokken bij innovatieprojecten.

Door NV Economische Impuls zijn 350 bedrijven actief betrokken bij innovatieprojecten in 2015, waarvan 179 bedrijven succesvol gebruik gemaakt hebben van een 'financieel instrument'. Bij de Smart Services Boulevard zijn in 2015 63 bedrijven en organisaties betrokken geweest bij een innovatief project.

De activiteiten binnen DOK41 worden verantwoord onder doelstelling 070101.

Verder zijn er nog enkele kleinere initiatieven op het gebied van innovatiestimulering gesteund. Voor de twaalfde maal is de innovatieprijs Emergo georganiseerd. De prijs is gewonnen door het bedrijf Provispo uit Terneuzen. In plaats van het Zeeuws Innovatie Evenement te organiseren, is de Emergo in 2015 op de Contacta uitgereikt. Op de uitreiking waren tientallen ondernemers aanwezig. De Kamer van Koophandel heeft sessies over innovatiethema's georganiseerd. Hier waren tientallen bedrijven bij aanwezig. Voorts is de Zomerondernemer door de Provincie ondersteund. Van de 27 aanmeldingen zijn dertien jonge ondernemers actief betrokken geweest.

4. Digitale Agenda: heel Zeeland voorzien van breedband

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- In 2015 zijn drie vraagbundelprojecten uitgevoerd in samenwerking met de gemeenten Sluis, Noord-Beveland en Veere, de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) en Recron. Ook lokale ondernemersorganisaties zijn betrokken. Met deze drie haalbaarheidsonderzoeken is de vraag beantwoord welke realistische mogelijkheden en alternatieven er zijn om snel en toekomstbestendig internet te realiseren in het Zeeuwse buitengebied. In deze gemeenten bevindt zich 24% van het totaal van 12.000 witte adressen (een wit adres heeft geen breedband internet of de mogelijkheid daartoe) in Zeeland, wat neerkomt op een bereik van ongeveer 2.900 adressen. Conclusie van de onderzoeken is dat een vast-draadloos netwerk realistisch is. Eind 2015 heeft de eerste marktpartij aangekondigd om een netwerk in het buitengebied te realiseren.

5. Duurzame economische ontwikkeling

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Voor Vitaal Sloe- en Kanaalzone (kraamkamer voor vernieuwende ideeën en initiatieven voor het bedrijfsleven) heeft de Zeeuwse Milieufederatie een visie circulaire economie geschreven en 'verdedigd'. Daarnaast is er in maart 2015 het circulaire themanummer van 'wantij' verschenen. Deze acties vormen de opstap naar een 'Community of Practice' circulaire economie voor bedrijven in 2016.
- Switch coördineerde de landelijke campagne 'Fietsen scoort'. 25 Zeeuwse bedrijven doen hieraan mee. Voor MKB-bedrijven zijn projecten over duurzaam ondernemen en ketenverantwoordelijkheid georganiseerd (zoals Zeeland Business Netwerk, Food in de Delta en Duurzaamheidstour).
- De Provincie stimuleert de overgang naar de circulaire economie via drie lijnen:
 - Stimulering via 'de bouw'. Daarbij stimuleren we biobased inkopen - via 'biobased inkopen next steps' – naast het toepassen van biobased materialen bij grond, weg- en waterbouw (we hebben zowel de green deal duurzaam GWW als de green deal circulaire gebouwen ondertekend). Inzet is 'van biobased naar innovatief circulair inkopen'. Via masterclasses en proefprojecten is dit onderwerp geïntroduceerd (onder andere advies wegensteunpunt 's-Heer Arendskerke; debat CE op infratechbeurs Rotterdam; in-

company opleiding circulair voor projectleiders infra; kansen CE voor ontwerp elektro-technische installaties). Voor de bouw van een kinder- en jeugdkliniek van Emergis, die zowel energieneutraal als op onderdelen circulair wordt gebouwd, ligt er een Europese subsidieaanvraag.

Er liggen kansen voor de verblijfsrecreatie. Twee recreatieondernemers hebben een 'circulair plan' ingediend. Een student bedrijfskunde HZ heeft een afstudeerstage 'circulaire verdienmodellen voor verblijfsrecreatieondernemers' geschreven.

- Het kennis- en innovatiecentrum voor de procesindustrie heeft samen met Hogeschool Zeeland twee bijeenkomsten gehouden met de grote industriële bedrijven voor maintenance. Dit heeft geleid tot een plan van aanpak voor vijf jaar 'Roadmap maintenance Circulair!'.
- Een groep UCR studenten hebben vijf circulaire businessmodellen onderzocht en gepresenteerd (via 'de kleine consultant'). Daarnaast participeert de Provincie Zeeland in het NWO onderzoek naar 'duurzame business modellen' (Universiteit van Utrecht en – Amsterdam). Jongeren, 'greenleaders', hebben de klimaatop in Parijs bezocht; een project samen met Switch en JouwZeeland.

6. Vraag en aanbod aan bedrijventerreinen is optimaal afgestemd

Verwezen wordt naar subdoel 2 onder doelstelling 040101 (duurzame ruimtelijke-economische ontwikkeling) in programma 4.

7. Marketing en promotie Zeeland

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Voor de promotie van Zeeland als totaalbestemming is in 2015 samen met VVV en Impuls een gemeenschappelijke merkstijl ontwikkeld: Zeeland Land in Zee. De merkstijl is gebaseerd op de onderscheidende identiteit van Zeeland en zorgt voor samenhang en herkenbaarheid. De drie organisaties passen deze merkstijl inmiddels toe. Ook is een handleiding en filmpje ontwikkeld, waarmee het voor derden eenvoudig wordt om de merkstijl toe te passen. Rondom de finish van de Tour de France in juli 2015 is een meer internationale Zeeland campagne ontwikkeld, waarin de wereld werd getoond wat Zeeland anders maakt.
- NV Economische Impuls heeft in 2015 door haar acquisitieactiviteiten en Investor Development strategie vijftien bedrijfsvestigingen gerealiseerd. Dit leverde in totaal 319 arbeidsplaatsen op.
De activiteiten vinden, vanuit het oogpunt van communicatie, marketing en promotie, plaats onder de noemer 'Invest in Zeeland'.

N.B.: Toeristische promotie valt in de begroting onder doelstelling 070104 vrijetijdseconomie (subdoel 3). De acties voor Zeeland als relevante bestuurlijke eenheid zijn opgenomen onder doelstelling 010103 (regionale samenwerking) in programma 1.

8. Cofinanciering Europese projecten

De doelstelling is gehaald.

Resultaten 2015

- Voor de programma's OP-Zuid, Interreg Vlaanderen-Nederland en Twee Zeeën, Interreg North West Europe en Interreg North Sea Region zijn in 2015 de eerste calls voor indiening van projecten opengesteld en heeft de besluitvorming over Europese subsidie aan deze proj-

ecten plaatsgevonden. De provincie Zeeland heeft in 2015 bijna 1,4 miljoen euro cofinanciering toegekend aan projecten in Europese programma's. Daarnaast zijn er diverse project-deeën in voorbereiding die een verzoek tot provinciale cofinanciering gaan doen in 2016.

Aan het POP 3 programma wordt momenteel de laatste voorbereidingen getroffen om in het eerste kwartaal van 2016 operationeel te zijn. Er is derhalve op dat vlak nog geen sprake van cofinancieringsverzoeken voor projecten.

Voor het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij kunnen Zeeuwse partijen aanvragen indienen bij het Rijk. Provincies zijn hierbij niet betrokken en hebben hier ook geen invloed op.

▼ *doelstelling*
070102 logistiek en procesindustrie

▼ *acties*

1. Groei biobased economy (BC)

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Ontwikkeling, teelt en verwaarding van groene grondstoffen: In 2015 zijn acht nieuwe projecten uitgevoerd (waaraan de Provincie Zeeland subsidie heeft verleend of EU/Rijksmiddelen heeft geregeld). Daarnaast zijn er verschillende leads ontwikkeld voor (EU) projecten in 2016.
- De vergroening van de Zeeuwse procesindustrie is nader uitgewerkt via twee lijnen namelijk Redefinery en Sugar Delta. In 2015 heeft Impuls, in opdracht van de Provincie, de businessmogelijkheden van beide lijnen verkend en doorgerekend in samenwerking met stichting Biobased Delta.

Via InnoGo en innovatievouchers zijn 28 MKB'ers ondersteund. Hiervan zijn dertien MKB bedrijven begeleid door Innogo bij de ontwikkeling van nieuwe biobased producten en vijftien MKB bedrijven zijn ondersteund via vouchers voor het toetsen van de haalbaarheid of inhuren van deskundigheid op het gebied van biobased productie. De innovatieregeling is ten einde, maar gezien het succes van deze laagdrempelige ondersteuning wordt nagegaan of een vervolg mogelijk is.

Inzake 'Ontwikkeling, teelt en verwaarding van groene grondstoffen' en 'Vergroening van de procesindustrie' is de realisatie in beide gevallen iets achtergebleven bij onze doelen voor 2015. Er zijn acht nieuwe projecten gestart in plaats van tien, respectievelijk twee in plaats van drie. Daar staat tegenover dat inzake stimulering MKB ons doel meer dan gehaald is: 28 MKB'ers geholpen; acht meer dan ons doel.

In de afgelopen jaren zijn in het kader van de businesscase vele projecten uitgevoerd ter stimulering van de biobased economy. En er zijn verschillende leads voor 2016.

▼
2. Groei containerisatie (BC)

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

- In 2015 is de businesscase afgerond. De businesscase heeft tot gevolg gehad dat de samenwerking tussen Zeeland Seaports (ZSP), de Provincie en Impuls is verbeterd. De samenwerking wordt als zodanig wel voortgezet. ZSP en de Zeeuwse bedrijven zijn nu aan zet om containerstromen via de Zeeuwse haven te laten lopen. Dit is een zeer complexe activiteit,

omdat daar meerdere partijen bij betrokken zijn (rederijen, producenten, logistieke bedrijven enzovoort). In 2015 heeft ZSP enkele goede resultaten behaald:

- In oktober heeft een grote Franse rederij CMA/CGM de Vlissingse haven in haar route opgenomen. Er is nu een wekelijkse vaste lijndienst met West Afrika. De Zeeuwse food-sector heeft nu de mogelijkheid om haar goederen via de Vlissingse haven naar west Afrika te vervoeren.
- Ook is in 2015 een 'container' lijndienst tussen Vlissingen en IJsland gestart. Wekelijks is er een vertrekmoment.
- De doelstelling dat het volume overgeslagen containers in de zee- en binnenvaart in 2016 is gestegen tot 400.000 TEU (Twenty-feed Equivalent Unit) is nog niet gehaald. In de binnenvaart werd in 2014 199.553 TEU vervoerd (cijfers van de binnenvaart over 2015 zijn nog niet beschikbaar). In de zeevaart werd in 2015 37.368 TEU vervoerd, dit is een stijging met 76,8%.

3. Energiebesparing en energietransitie naar koolstofarme economie

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Energie uit water. Hier lopen vier projecten:
 - De eerste Getijdencentrale Oosterscheldekering is in september 2015 geplaatst (1.25 MW), project heeft zowel provinciale als OP Zuid subsidie ontvangen.
 - Europees Project Pro-Tide met de Provincie als leadpartner is in 2015 afgerond. De belangrijkste conclusies zijn dat getijdenenergie voor laag verval, zoals bij de Brouwersdam, haalbaar zou moeten zijn en dat nieuwe grote laag verval getijdenturbines visvriendelijk kunnen zijn.
 - Het Tidal Technology Centre Grevelingendam is in verdere ontwikkeling, aanbesteding van aannemer voor ombouw Flakkeese Spuisluis is door Rijkswaterstaat in 2015 afgerond. De werkzaamheden van de projectleider BT-projects kunnen nu verder worden afgestemd. De vergunning- en subsidieaanvragen lopen.
 - Getijdencentrale Brouwersdam (GCBD): het haalbaarheidsonderzoek is afgerond in 2015. GCBD kan haalbaar zijn.
- Wind op Zee: twee Windgebieden Borssele percelen zijn door het Rijk aangewezen (totaal 1400 MW). Er is geen actieve rol voor de Provincie, omdat het Rijk hier de regierol heeft. ZSP vervult een belangrijke rol als "Offshorehaven Wind op Zee". De voorbereidingen voor de bouw van een windpark voor de kust van Zeeland zijn in volle gang. De aanbesteding wordt voorbereid. Voor zover nu duidelijk is, wordt de inschrijving voor Borssele I en II voor de zomer opengesteld. De investering voor de Zeeuwse kust bedraagt circa 1,2 miljard euro. Naar verwachting wordt er op korte termijn voor 6 miljard euro op de Noordzee geïnvesteerd aan de bouw van windparken.
- Energiebesparing in de gebouwde omgeving: Provincie heeft consortium van ZMF, Zeeuwind en Zeeuws Klimaat Fonds verder ondersteund bij het opzetten van het Energieservicepunt Zeeland. Het Energieservicepunt Zeeland is hét platform voor lokale duurzame energie-initiatieven op het gebied van lokale duurzame energie en energiebesparing en biedt deze energie-initiatieven ondersteuning in elke fase. Er is een Menukaart Energiebesparing voor een nieuwbouw kliniek voor kinderpsychiatrie gemaakt. De provinciale organisatie is klimaatneutraal, niet 'groene' energie wordt gecompenseerd via het Zeeuws Klimaatfonds (die compenseren in Zeeuwse initiatieven).
- Smart Delta Resources: We ondersteunden in 2015 het platform Smart Delta Resources (SDR) zowel financieel als via onze deelname aan de SDR-board. Smart Delta Resources ontwikkelt businesscases om slimme verbindingen te leggen voor energie en grondstoffen tussen energie intensieve bedrijven. In 2015 is met name een waterstofsymbiose tussen Dow, Yara en ICL-IPO verder ontwikkeld en een green deal voorbereid. In het BO MIRT zijn afspraken gemaakt om financieringsmodellen voor pijpleidinginfrastructuur gezamenlijk met het rijk uit te werken.

- Voor de greendeal restwarmtebenutting hebben in 2015 voor twee restwarmteprojecten oriënterende gesprekken plaatsgevonden.

▼ *doelstelling*

070103 landbouw en visserij

▼ *acties*

1. Sterke en innovatieve landbouw (BC)

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Het project Hightech Sensing kende in 2015 haar slotjaar. Bij 48 deelnemers zijn hyperspectraalbeelden gemaakt van bijna honderd akkerbouwpercelen en zijn er veel verdiepende bijeenkomsten geweest. Naast de beelden zijn er in beide jaren nog veel andere onderzoeken gedaan, zoals bodemscans, bladsapmetingen, proefrooingen en het testen van verschillende camera's. Het vervolg op dit product wordt momenteel voorbereid ten behoeve van de Europese programma's.
- De biobased garden is in 2015 de proeftuin geweest voor een kleine zestig gewassen waarvan eigenschappen onderzocht zijn voor biobased toepassingen. Dit biedt vele kansrijke perspectieven. De onderzoeks- en teeltactiviteiten worden voortgezet, zoveel mogelijk aansluitend bij grotere subsidieprogramma's. Om de periode tot aan openstelling van deze regelingen te overbruggen heeft de Provincie een additionele subsidie verleend.
- De opzet van praktijkproeven voor bijvoorbeeld eiwitteelt is in 2015 niet als aparte actie uitgevoerd maar ondergebracht in het onderzoeksprogramma van de Biobased Innovations Garden, waarin soja ook nadrukkelijk onderzocht wordt. Voor allerlei andere gewassen zoals sorghum, kruiden en vezelgewassen wordt onderzocht of ze binnen grotere programma's zoals POP 3 ingebracht kunnen worden. Het innovatiespoor wordt hiermee breder getrokken.

In het kader van de businesscase worden geen nieuwe werkzaamheden meer verricht. Diverse projecten zijn in uitvoering genomen, zoals vervolg Biobased Garden, Kleinschalige Raffinage. De ontwikkeling van landbouwinnovatie gaat door, zowel qua kennisontwikkeling als qua ondernemersinitiatieven. Diverse projecten zijn in behandeling bij een Europees subsidieprogramma (Growing Green Future, Sensing 4 Agro).

▼
2. Een sterk en innovatief cluster van voedselproducerende en voedselverwerkende bedrijven in Zeeland (BC).

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Er zijn vijf netwerkbijeenkomsten voor Zeeuwse Foodbedrijven georganiseerd (o.a. over etikettering en duurzaamheid, certificaten Zeker Zeeuws).
- Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van innovatie kansen bij 25 MKB ondernemers en verschillende ondernemers zijn bezig met innovatietrajecten (bijvoorbeeld Quinoa onderzoek, Oosterkweek).
- Er zijn vijf samenwerkingsverbanden gestart (energieke regio, valorisatie reststromen, big-data smart business, biologische streekproducten, logistieke groep).
Bovengenoemde activiteiten maken deel uit van de subsidie 2015 die we hebben verleend aan Stichting Foodport Zeeland alsmede van de bijdrage aan de Stichting Lekker Regionaal Product Zeeland. Vermeldenswaardig is dat beide Stichtingen het voornemen hebben uitgesproken om in 2016 nauw samen te gaan werken en op termijn zelfs te fuseren. Voor het toekomstig Foodbeleid betekent dit een grotere slagkracht een breder draagvlak voor nieuwe initiatieven, ook richting EU programma's.

3. Sterke en innovatieve visserij

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

- Onder trekkerschap van de Provincie is samen met betrokken ondernemers de Uitgangspuntennotitie Schelpdierkweek Veerse Meer afgerond. De vergunningaanvraag is ingediend bij het ministerie van Economische Zaken (EZ) en een ondernemersinitiatief voor de (her-) introductie van sprat als Zeeuwse Zilte Zaligheid wordt ondersteund. Gezamenlijk met ondernemers en het ministerie EZ wordt een Plan van Aanpak Oestercultuur opgesteld. De opstelling en implementatie van een Kennis- en innovatieagenda voor de Mosselcultuur wordt ondersteund. Voor alle vier de initiatieven zijn de voorbereidingen getroffen in 2015, implementatie vindt plaats in 2016. Financiële steun door de Provincie wordt in 2016 bekeken.
- Met steun van de Provincie is de Oesteracademy in Yerseke van start gegaan en wordt momenteel een informatiepunt ('natuur-entree') aquacultuur op Noord-Beveland gerealiseerd.

4. Groei aquacultuursector (BC).

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Met steun van de Provincie is in 2015 een binnendijkse oesterkwekerij (uniek in de wereld) in gebruik genomen en is een zeeakraalkwekerij opgestart. De voorbereidingen voor de vestiging van een nieuwe viskwekerij zijn in gang gezet. Hiermee is de doelstelling gerealiseerd.
- De meeste gemeenten die na de vaststelling van het Omgevingsplan hun bestemmingsplannen voor het landelijk gebied hebben geactualiseerd, hebben een passende regeling opgenomen die aansluit bij het stimulerend beleid voor aquacultuur. De regelingen in het gemeentelijk beleid bieden in ruime mate mogelijkheden voor de gewenste ontwikkeling van aquacultuur.

In het kader van de BC worden geen nieuwe werkzaamheden meer verricht. Diverse projecten zijn in uitvoering genomen (Tongkweek Ja-natuurlijk, Nieuwe Zeeuwse Zilte Kansen). De ontwikkeling van de binnendijkse aquacultuur gaat door, zowel qua kennisontwikkeling als qua ondernemersinitiatieven. Zo is AquaVlan 2 in behandeling bij een Europees subsidieprogramma. Daarnaast zijn diverse ondernemers op commerciële basis aan de slag met de kweek van vis, zagers, zilte gewassen en schelpdieren.

070104 *doelstelling* vrijetijdseconomie

acties

1. Ontwikkeling Hotspot Breskens (herontwikkeling havengebied) (BC)

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

- De businesscase heeft er toe geleid dat er op 14 januari 2015 een intentieovereenkomst is ondertekend door de Provincie Zeeland, de gemeente Sluis, Haven Breskens Vastgoed BV, Beheersmaatschappij Verstraeten BV, Jachthaven BV en Aannemersbedrijf van der Poel BV om gezamenlijk te werken aan de herontwikkeling van het havengebied van Breskens tot recreatieve hotspot. Sinds de ondertekening van de overeenkomst is er achter de schermen veel gebeurd.
- Masterplan Hotspot Breskens is vastgesteld.

- Het bestemmingsplan Viscentrum Breskens is in juni 2015 door de gemeenteraad van Sluis vastgesteld en stuitte op een aantal bezwaren van omwonenden en bedrijven in het havengebied. Het bestemmingsplan is in februari 2016 behandeld in de Raad van State. De inhoudelijke bezwaren zijn niet gegrond verklaard. Wel gegrond werd verklaard het gebrek aan financiële onderbouwing (exploitatieplan) en het ontbreken van onderbouwing voor de noodzaak van extra commerciële functies in het gebied. Het proces is hierdoor met een paar maanden vertraagd. De planning wordt verder voortvarend opgepakt.
- Conceptvoorstel voor Breskens als Internationaal centrum voor zeezeilen is gepresenteerd en gesprekken met een aantal geïnteresseerde (nieuwe) ondernemers hebben plaatsgevonden.
- Er is gestart met het opstellen van een bestemmingsplan voor het gehele havengebied.
- De taxatie-onderhandelingen over overdracht gronden/wateren vanuit Rijk aan Gemeente Sluis zijn bijna afgerond.
- De zomerbusverbinding Breskens-Knokke is behouden en gesprekken voor continuering/verbetering van mobiliteit in de ZWINregio in 2016 vonden plaats met Connexxion, Impuls en lokale ondernemers. Europese subsidiemogelijkheden werden verkend, helaas vooralsnog zonder resultaat.

De Provincie had in 2015 een stimulerende, verbindende en adviserende rol bij bestemmingsplannen, Europese subsidies, regionale woonafspraken, en algemene ontwikkelingen, bijvoorbeeld rondom waterveiligheid, VisserijExperience en het zeezeilen.

2. (Top)sport zet Zeeland op de kaart

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- In 2015 is een vervolg gegeven aan de inzet op de profilering van Zeeland als onderscheidende sportprovincie (beach-, wiel-, watersport). Met de finish van de Tour de France 'in zee' is een stevige impuls gegeven aan dit imago. Het WK Onderwatersportfotografie heeft plaatsgevonden. Ook reguliere evenementen als de Kustmarathon Zeeland kregen in 2015 steun van de Provincie.
- Via het kernsportplan werden sporttalenten ondersteund in hun ontwikkeling. In 2015 opende het regionale trainingscentrum freestyle windsurfen op de Brouwersdam.

N.B.: De provinciale inzet is gericht op sport als middel: voor de profilering van Zeeland en voor economisch en sociaal rendement. De inzet is gericht op activiteiten met een (boven)provinciale werking en uitstraling. Belangrijk uitgangspunt bij onze inzet is dat topsport en breedtesport niet zonder elkaar kunnen. Zonder brede basis geen top, zonder top geen inspirerende voorbeelden voor de breedtesport.

3. Versterken van de aantrekkingskracht van Zeeland als toeristische bestemming

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Strategische marktwerking en promotie: In de campagneperiode 2013-2015 is het aantal overnachtingen gestegen met 21,4% en is het aantal gasten gestegen met 22,2% (bron: Factsheet/campagne '13-15' van VVV Zeeland). Het aantal bezoekers aan vvvzeeland.nl is met 14% toegenomen tot 2,8 miljoen. Er zijn 107 organisaties en ondernemers die de ZIDS (Zeeuws Informatie Distributie Systeem) informatiepunten afnemen. Er zijn 185 modules van het ZIDS in werking. Aan de TV commercials hebben in 2015 negen partijen meegedaan.
- Kennisontwikkeling en –transfer: In 2015 is gestart met het Zeelandpanel van inwoners en bezoekers. Dit levert kennis op uit de praktijk en heeft als basis gediend voor onder meer

themapublicaties waarin de gast centraal staat. De publicaties gaan over het keuzeproces van de gast, de toekomst van de vaste gast, toeristische mobiliteit en Zeeland als gezonde regio. Aansluitend is voor het ondersteunen van ondernemersinitiatieven een aantal Europese aanvragen ingediend, die vooralsnog niet werden gehonoreerd (Digitale Zeeland Experience, Locate over mobiliteit en Shape en een gezonde regio). In overleg met de sector zijn drie online modules ontwikkeld rondom gastvrijheid. Daarnaast is ook de ontmoetingsdag voor Toeristisch Zeeland georganiseerd, waar kennisdeling en netwerken centraal stond.

- Ketensamenwerking: In 2015 heeft de ketensamenwerking tot de volgende resultaten geleid: Het fietsknooppuntensysteem (FIKS) en de conceptontwikkeling in de wind/uit de wind zijn resultaten van de vermarkting van de recreatieve infrastructuur. Er is onderzoek gedaan naar een verdienmodel voor een duurzaam toeristennetwerk. Op het gebied van beleving van natuur is een uitwerking gemaakt voor de parkeerplaats bij kasteel Westhove. De Zeelandpas is uitgerold naar één Zeelandpas en uitgebreid met vier nieuwe gemeenten.

4. Revitalisering en ontwikkeling verblijfsrecreatie

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

- Kwaliteitsverbetering in de verblijfsrecreatieve sector: De pilot Revitalisering Verblijfsrecreatie is afgerond. Binnen de pilot zijn vier ondernemers projecten uitgevoerd. Ook is een pilot rond het opzetten van een fonds uitgevoerd. Het fonds stimuleert de kwaliteitsverbetering van campings. De doelstelling kwaliteitsverbetering is behaald.
- Er is onderzoek gedaan naar de vitaliteit van de verblijfsrecreatie in Zeeland. De uitkomsten en aanbevelingen zijn input voor de in 2016 op te stellen Kustvisie en de nieuwe Economische Agenda. Het project Brouwerseiland is afgelopen jaar voortgezet. Er spelen nog enkele punten zoals de onderhandelingen over de pachtprijs. Ook is er een onderzoek gedaan naar de vaste gast, zodat ingespeeld kan worden op ontwikkelingen in deze deelmarkt.

Wat heeft het gekost?

7 Economie (bedragen x € 1.000)				
	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
lasten	16.202	16.888	17.161	-273
batens	-47	-1.382	-1.257	-125
resultaat voor bestemming	16.154	15.507	15.904	-397
toevoeging reserve	529	529	529	0
onttrekking reserve	-2.694	-2.694	-2.694	0
gerealiseerd resultaat	13.989	13.341	13.739	-398

Programma 8

Mobiliteit

Inleiding

Mobiliteit is vanuit het oogpunt van leefbaarheid en vestigingsklimaat een voorwaarde voor het goed functioneren van de samenleving. Het zorgt ervoor dat mensen kunnen werken, dat bedrijven goederen ontvangen, dat familieleden elkaar bezoeken, dat mensen voorzieningen bereiken en biedt een manier om de omgeving te beleven. Mensen zorgen grotendeels voor hun eigen mobiliteit. Overheden staan in voor een systeem van infrastructuur en collectieve mobiliteitsvoorzieningen van voldoende kwaliteit.

De afgelopen decennia was er veel aandacht voor uitbreiding van de infrastructuur. De bevolking en welvaart groeiden snel en daarmee ook de mobiliteitsbehoefte. De komende jaren ligt de nadruk meer op kwaliteit in de zin van betrouwbaarheid (voorspelbare reistijden voor personen en goederen), snelheid (voor functionele verplaatsingen) en veiligheid (op weg naar nul vermijdbare verkeersslachtoffers blijft uitgangspunt).

Daarbij moeten we rekening houden met, respectievelijk inspelen op, de veranderende samenleving. Denk aan de geografische opschaling van voorzieningen, de demografische ontwikkelingen, de innovaties in mobiliteitsoplossingen, de grotere behoefte aan flexibiliteit en een samenleving die meer vanuit eigen kracht wil werken aan maatschappelijke opgaven.

Om deze uitdaging in te vullen, is in 2015 gewerkt aan een nieuw mobiliteitsbeleid, het Mobiliteitsplan Zeeland, bestaande uit een mobiliteitsvisie (Horizon 2028) en een mobiliteitsprogramma (Horizon 2019, huidige collegeperiode). In juni 2016 wordt het Mobiliteitsplan Zeeland aan Provinciale Staten voorgelegd. Centraal uitgangspunt is het benaderen van de mobiliteitsopgaven vanuit het perspectief van de maatschappelijke activiteiten. Een vraaggerichte insteek dus, die we uitwerken in drie programmalijnen: 'bedrijvigheid' (bijvoorbeeld veilige truckparkeervoorzieningen), 'beleven' (zoals stimuleren fietsgebruik toeristen), 'wonen en leven' (bijvoorbeeld innovatie vervoersconcepten voor het platteland). Daarnaast is er een basiskwaliteit in de vorm van de programmalijn 'Sterke netwerken', waar het gaat om investeren in verbetering van het regionaal (hoofdwegen)net, gericht op doorstroming en verkeersveiligheid ('vlot en veilig'). Om deze beleidsambities te verwezenlijken is samenwerking met alle belanghebbende partijen een voorwaarde – samenwerking gericht op extra uitvoeringskracht en om te komen tot werkelijk integrale oplossingen.

Het jaar 2015 is het laatste jaar van het vigerende Provinciaal Verkeer en Vervoersplan (PVVP) met de daarbij behorende sectorale uitwerking in beleidsplannen voor onder andere openbaar vervoer, fiets, goederenvervoer en verkeersveiligheid.

Beleidsnota's bij dit programma

[\(klik op een titel om de link te openen\)](#)

Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Zeeland – Mobiliteit op Maat, Actualisatie 2009-2015
(vastgesteld door PS op 24 oktober 2008)

Actieprogramma PVVP 2015 inclusief Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland 2015-2019 (geen link)

Beleidsplan Openbaar Vervoer 2015-2025 – Nieuwe lijnen

Actieplan Fiets (2005-2015)

Beleidsplan Goederenvervoer Zeeland 2012-2018

Beleidsplan Verkeersveiligheid 2010-2020

Integraal Beheerplan provinciale infrastructuur 2010 (geen link)

Beleidsplan categorisering wegennet 2010-2020

Relevante speerpunten

We werkten verder aan de voorbereiding van nieuwe infrastructuur

Op basis van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland 2015-2019 hebben we in 2015 voorbereidingen getroffen voor diverse infrastructuurprojecten. Het betreft zowel projecten in de initiatief-fase als projecten waarvoor al zekerheid bestaat over uitvoering. In 2015 is het volgende bereikt:

Initiatief-fase

N290 Terneuzen-Terhole: het voorlopige ontwerp voor de twee deeltracés (Terneuzen-Zaamslag en Rapenburg Tol-Terhole) is conform planning opgesteld. Er liggen voorstellen voor versobering en fasering. Daarbij is een koppeling gelegd met een duurzame inrichting door middel van een kansendossier voor implementatie van duurzame maatregelen. Hiermee is de basis gelegd om te komen tot een definitief ontwerp. In de uitgewerkte variant is een aansluiting (rotonde) voorzien met de door de gemeente Terneuzen nieuw aan te leggen Laan van Othene, die de wijk Othene verbindt met de N290. Het voorstel is om het traject Terneuzen-Zaamslag als eerste aan te pakken. Het doel is om de verkeersveiligheid en doorstroming op de N290 te verbeteren door het landbouwverkeer niet meer op de hoofdrijbaan toe te staan, maar af te wikkelen via parallelwegen. Daarnaast krijgen fietsers een vrijliggend fietspad.

N673 Zanddijk Kruiningen-Yerseke: in 2015 is de vergelijkingsstudie afgerond. Daarbij is gekeken naar een aantal tracés tussen Yerseke en de A58 en de reconstructie van de N673. Daaruit bleek de financiële omvang van het project. De Provincie en de gemeente Reimerswaal besloten gezamenlijk om het project te faseren. De gemeente Reimerswaal nam aansluitend het initiatief voor het uitvoeren van een studie naar de ontsluitingsstructuur van Yerseke en de bedrijventerreinen, in het bijzonder het bedrijventerrein Olzendepolder, aan de zuidzijde. Het is een integrale studie waarbij een ontwerp is gemaakt voor de inrichting van het nieuwe bedrijventerrein Olzendepolder en de zuidelijke ontsluiting van Yerseke.

N256 Goes-Zierikzee: in 2015 is aan de hand van het rapport van Royal HaskoningDHV gekeken naar *quick wins* om de aansluitingen bij Goes (Tiendenplein), Wilhelminadorp en de Zandkreek te verbeteren. Voor de aansluiting Goes resulteerde dit in de verbetering van de afstelling van de verkeersregelinstructie. Afsproken is om verdere aanpassingen aan het kruispunt te bekijken in relatie tot andere plannen (aanpassing Tiendenplein tot turborotonde en de aanpak van de situatie bij 's-Heer Hendrikskinderen). Bij de Zandkreeksluis heeft een verkeerspsycholoog aanvullend onderzoek gedaan. Dat resulteerde in aanvullende bebording en het verlengen van de vangrail. Voor de kruising bij Wilhelminadorp (Langeweg) is afgesproken om de situatie te monitoren. Verwacht wordt dat als de situatie bij de Zandkreeksluis verbetert, dit tot minder knelpunten bij deze kruising leidt.

Landbouwroute Poortvliet: voor het gedeelte tussen Poortvliet en de verkeersregelinstructie bij de Oesterdam is een studie uitgevoerd naar de mogelijkheden voor een inrichting conform de eisen voor een gebiedsontsluitingsweg, daarbij rekening houdend met landbouwverkeer, fietsverkeer enzovoort.

Uitvoering

Recreatie-verdeelweg 3^e fase (RVW): op 18 december 2015 is de samenwerkingsovereenkomst voor de RVW 3^e fase ondertekend met onder andere afspraken over rollen, taken, verantwoordelijkheden, financiën voor de verdere voorbereiding en aanleg van de weg.

A58 Zuidelijke Aansluiting Goes: in 2015 zijn de bestemmingsplannen voor de aansluiting door de gemeenteraden van Goes en Borsele vastgesteld. Daarnaast is het Voorlopig Ontwerp uitgewerkt. De Provincie heeft daarbij, naast de forse financiële bijdrage die zij verstrekt, met name een toetsende en meedenkende rol gehad. Daarnaast is met diverse partijen overleg gevoerd over de op te stellen samenwerkingsovereenkomsten. Vooral de overeenkomst met Rijkswaterstaat is daarbij van groot belang.

N258 Absdale-Hulst: na een bewonersbijeenkomst is het ontwerp van de reconstructie aangepast aan de wensen van de omgeving. Het ontwerp is tot stand gekomen in samenwerking met de Dorpsraad Absdale,

de gemeente Hulst en het Waterschap Scheldestromen. Voor realisatie van het project is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. De inspraakprocedure daarvoor is medio oktober gestart en loopt door tot in 2016.

Landbouwroute Hulst: deze route is voor de zomer van 2015 gerealiseerd. Voor het landbouwverkeer is langs de N290 ten zuiden van Hulst een aparte, snellere route gerealiseerd. Hierdoor hebben de kern Sint Jansteen en het zuidelijk deel van de bebouwde kom van Hulst geen doorgaand landbouwverkeer meer. Binnen de bebouwde kom is het een stuk veiliger geworden voor met name fietsers en voetgangers. Ook blijft de doorgaande provinciale weg hiermee gevrijwaard van landbouwverkeer, wat gunstig is voor de doorstroming. Ook geluidoverlast en trillingen zijn afgenomen. De route is aangelegd met POP2-gelden.

We werkten verder aan het openbaar vervoer

In 2014 is het busvervoer voor heel Zeeland aanbesteed en gegund aan Connexxion. De nieuwe dienstregeling startte op 1 maart 2015. Al snel moesten enkele knelpunten worden opgelost. Tegelijkertijd met de nieuwe dienstregeling is de haltetaxi gestart. Het is een nieuw concept van vraagafhankelijk vervoer op trajecten waar de bus niet meer rijdt. De Gemeentelijke Vervoercentrale Zeeland verzorgt de ritplanning voor de haltetaxi. Ook zijn er enkele nieuwe buurtbusprojecten opgestart, waardoor het totaal buurtbuslijnen voor heel Zeeland nu op achttien komt.

Verder is invulling gegeven aan het concessie management door de Provincie van de aan Connexxion verleende busconcessie.

We dachten na over de toekomst van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens

Omdat in 2014 de Europese aanbesteding van het fietsvoetveer niet was gelukt, is de exploitatie van de veerdienst per 1 januari 2015 ondergebracht bij een provinciale BV met een looptijd van maximaal 4 jaar. In 2015 is gewerkt aan een visie op de toekomst van het fietsvoetveer, waarin diverse scenario's zijn uitgewerkt en doorgerekend. De toekomstvisie wordt in het voorjaar van 2016 voorgelegd aan Provinciale Staten.

We werkten verder aan vermindering van het aantal verkeersslachtoffers

Samen met de regionale partners heeft de Provincie onder de vlag van het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ) in 2015 verder gewerkt aan het bereiken van de doelstelling 'Op weg naar nul vermijdbare ernstige verkeersslachtoffers'.

Daarbij is ingezet op zowel gedragsbeïnvloeding als infrastructuur met als specifieke speerpunten 'fiets' en 'snelheid'. Concrete acties op het gebied van gedragsbeïnvloeding in 2015 zijn geweest:

Speerpunt Fiets

In 2015 is de fietshelmencampagne afgerond. De SWOV en VeiligheidNL zijn gestart met het evalueren en analyseren van vijf jaar campagne voeren.

Om de fietsveiligheid van oudere fietsers te verbeteren zijn in samenwerking met VVN en enkele fietswinkels vijf e-bikedagen georganiseerd. Ook is gestart met een onderzoek naar het stimuleren van het gebruik van beschermingsmiddelen door oudere fietsers en hoe zij meer bewust kunnen worden van hun mogelijkheden en beperkingen.

Speerpunt Snelheid

Samen met de gemeenten Borsele en Terneuzen, waterschap Scheldestromen, VVN en politie, zoekt het ROVZ naar een effectieve aanpak voor hoge rijdsnelheden op 30 km- en 60 km-wegen. Essentieel in de aanpak is de combinatie van buurtparticipatie, gedragsbeïnvloeding, mogelijke infrastructurele ingrepen en handhaving. De aanpak testen we in totaal op vijf locaties. Afgelopen jaar zijn we gestart op drie locaties: de Margarethaweg en Oude Vaart in Terneuzen en de Molendijk in 's Heerenhoek.

Aandacht op de weg

De politie controleerde in de eerste twee maanden van 2015 intensief op het gebruik van smartphones achter het stuur. Het ROVZ ondersteunde de actie met voorlichtingsmateriaal. In het najaar is deze actie aangevuld met voorlichtingsacties voor jonge automobilisten: @thewheel, waarbij voorlichters van TeamAlert jongeren vragen om een week lang geen mobiel te gebruiken achter het stuur, en fietsers met 'Licht aan, apps uit'.

Educatie en voorlichting

In 2015 groeide het aantal basisscholen met het Zeeuws Verkeersveiligheidslabel (ZVL). Dit ondanks het sluiten en fuseren van basisscholen. De groei is gerealiseerd door een maatwerkaanpak per gemeente. Het aantal voortgezet onderwijs scholen dat meedoet aan VeVO is nog steeds bijna 100%. Het bereik van het aantal leerlingen groeit licht. In 2015 hebben weer 500 jonge automobilisten tussen 18 en 28 jaar meegedaan aan de training van Trials.

Infrastructuur

Binnen het aandachtsgebied infrastructuur stond in 2015 het opstellen van het wegencategoriseringsplan op basis van de eerdere uitgevoerde kwaliteitstoetsen wegencategorisering centraal. Het wegencategoriseringsplan is een onderdeel van het nieuwe Mobiliteitsplan. Bijzondere aandacht vraagt de regio Walcheren waar verkeerskundig drie netwerkvarianten mogelijk zijn, waaruit nog een keuze gemaakt moet worden.

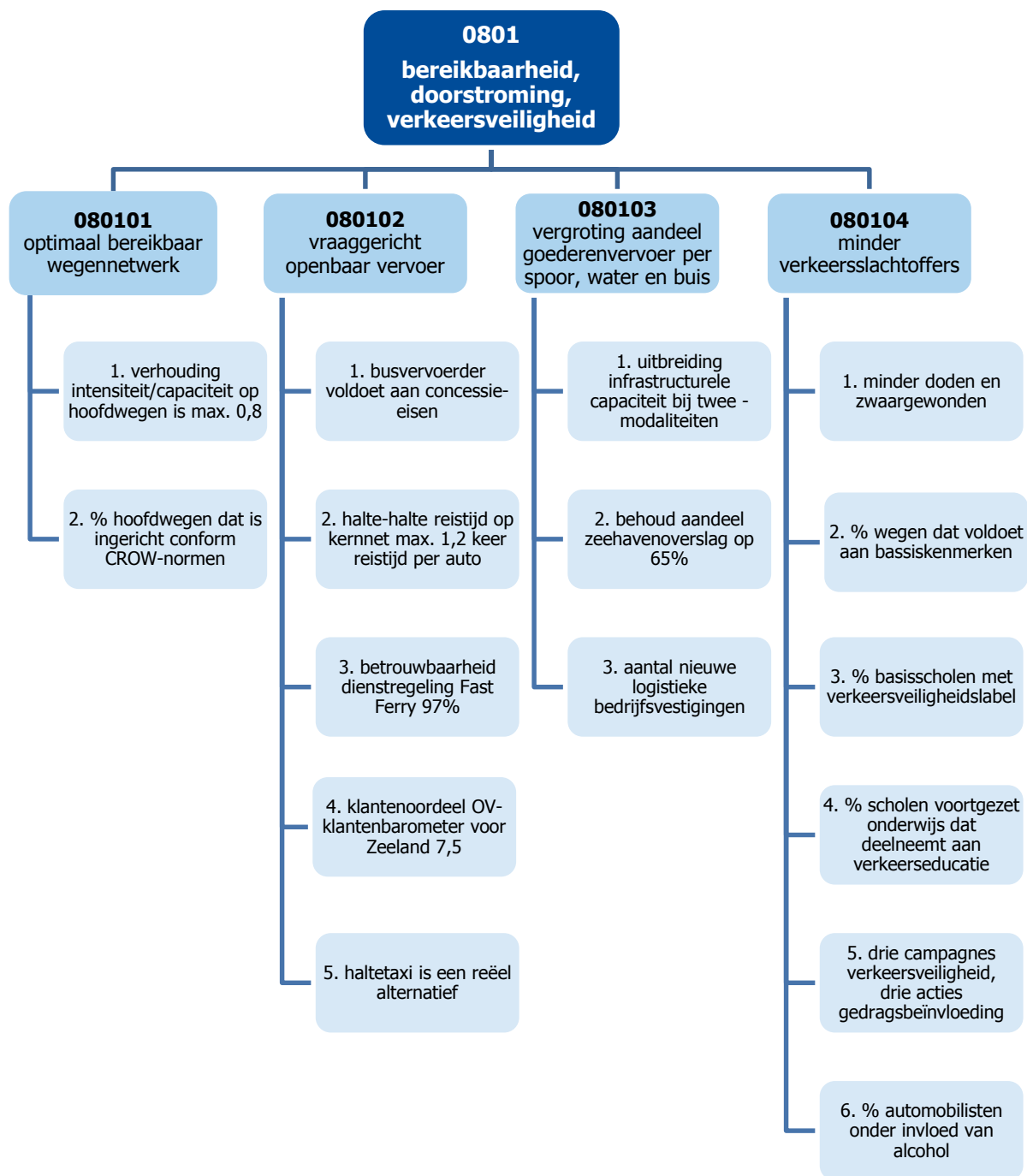
Monitoring

Tenslotte is gewerkt aan het verbeteren van de monitoring van het aantal (ernstige) verkeersslachtoffers in Zeeland. Nauwkeurige informatie over aantallen slachtoffers is belangrijk om een beeld te krijgen van het effect van de genomen maatregelen.

We hebben op landelijk niveau inzet gepleegd om regionale ambities te verwezenlijken

Met voorwerk in de OV- en Spoortafel is in het bestuurlijk overleg (BO) MIRT afgesproken dat het Rijk samen met ons optrekt richting Vlaanderen voor de verdere afstemming over de spoorverbinding Vlissingen-Antwerpen (VEZA). Ook de afdekking van de meerkosten voor het project Sloeweg is in het BO MIRT besproken. Afgesproken is om met elkaar in gesprek te blijven en een koppeling te leggen met het financieel overschot van het project Sluiskiltunnel.

Ook over de nautische toegang van de zeehavens ('De Wielingen') is aan de orde geweest. Rijk en regio hebben nu overeenstemming over een smallere, maar diepere Sloegeul ('maatwerkgeul') als oplossingsrichting en trekken op basis hiervan verder gezamenlijk op in de Vlaams-Nederlandse Schelde Commissie (VNSC).

Wat gingen we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

effect

0801 bereikbaarheid, doorstroming en verkeersveiligheid

In Zeeland zijn functies en voorzieningen voor alle modaliteiten goed en veilig bereikbaar (dat is vervoer via weg, water, spoor en buisleiding). De verwezenlijking van die bereikbaarheid is een gezamenlijke taak voor alle bij verkeer en vervoer betrokken partijen.

▼ *doelstelling*

080101 optimaal bereikbaar wegennetwerk

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

Met de realisatie van de Sluiskiltunnel is een belangrijk bereikbaarheidsknelpunt weggenomen. Flinkke voortgang is geboekt met de verdubbeling van de Sloeweg. De weg wordt verbreed naar 2 x 2 rijstroken. Het doel is om de doorstroming te verbeteren. De aansluiting bij Heinkenszand is inmiddels gerealiseerd. Tijdens de uitvoering is de Provincie geconfronteerd met fikse financiële en planningstechnische tegenvallers. Dat heeft ertoe geleid dat het uitvoeringsplan op een aantal punten is aangepast om de tegenvallers te compenseren. Eén van de genomen maatregelen is dat de aanleg van het knooppunt Bernhardweg-Sloeweg-Westerscheldetunnelweg 'on hold' is gezet. In 2015 is nog in opdracht van de Provincie door een adviesbureau een onderzoek gestart naar verkeerskundige oplossingen, binnen de randvoorwaarden van doorstroming en verkeersveiligheid. Bij de mogelijke varianten zitten zowel ongelijkvloerse als gelijkvloerse oplossingen.

De rapportage is in maart 2016 beschikbaar. Verder is er, zoals eerder aangegeven, voortgang geboekt in de planvorming rond de nieuwe aansluiting op de A58 bij Goes met het oog op uitvoering in 2017.

▼ *acties*

1. de I/C-verhouding op de Zeeuwse stroom- en gebiedsontsluitingswegen alsmede de belangrijkste toegangswegen naar Zeeland bedraagt maximaal 0,8 (nader toe te spitsen op periodiek terugkerende pieken in het verkeersaanbod)

In Zeeland zijn er op dit moment geen trajecten met een hogere I/C-verhouding dan 0,8.

NB: De I/C-verhouding is een in onbruik geraakte indicator om de mate van bereikbaarheid te meten. De bereikbaarheidsindicator waarbij de reistijd of voertuigverliesuren worden berekend is een beter instrument om de mate van congestie weer te geven. Voor Zeeland dient een dergelijk instrument nog verder te worden ontwikkeld als onderdeel van het nieuwe Mobiliteitsplan.

2. verhoging van het percentage gebiedsontsluitings- en stroomwegen dat is ingericht conform de CROW-normen. Streefwaarde 2040: 100%

De CROW-normen voor wegen binnen en buiten de bebouwde kom zijn de zogeheten Basis-kenmerken Wegontwerp (BKWO). In het nieuwe mobiliteitsplan is nieuw beleid ten aanzien van de inrichting van wegen geformuleerd. Na vaststelling van dit beleid volgt een 0-meting voor zowel het hoofdwegennet als de overige wegen buiten de bebouwde kom.

▼ *doelstelling*

080102 vraaggericht openbaar vervoer

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Door het intrekken van bezwaar- en beroepschriften is de concessieverlening voor het busvervoer in november 2014 onherroepelijk geworden. Op 1 maart 2015 is de nieuwe dienstregeling voor het busvervoer gestart. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan de doelstellingen: het kernnet biedt snelle directe verbindingen tussen de grotere kernen en naar de aangrenzende regio's. Het spitsnet, het scholierenet en het toeristennet bieden daarnaast busvervoer, dat aansluit op de vervoervraag.

Per 1 maart 2015 is ook de haltetaxi als nieuw concept operationeel. Dat is gebeurd in nauw overleg met de Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland. Met de haltetaxi wordt invulling gegeven aan de mobiliteitsgarantie op trajecten en/of tijdstippen waar(op) de bus is komen te vervallen.

Het voornemen om het concessiebeheer verder te ontwikkelen is in uitvoering. Dit traject wordt in het eerste kwartaal van 2016 afgerond.

In 2015 is invulling gegeven aan de productdifferentiatie: de Zeelandpas voor toeristen en de inzet van OV-ambassadeurs. Connexxion heeft met de Stichting Scholierenvervoer Zeeland afspraken gemaakt over het scholierenabonnement.

Het OPOV heeft advies uitgebracht over de relevante onderwerpen, zoals de dienstregeling en het producten- en tarievenplan.

▼ *acties*

1. de busvervoerder voldoet aan concessie-eisen over vervoerplicht, rituitval en punctualiteit

Voor 2015 zijn onvoldoende basisgegevens beschikbaar om hierover een valide uitspraak te doen.

2. de halte-halte reistijd op het kernnet (overstappen inbegrepen) is maximaal 1,2 keer de reistijd per auto (volgens de routeplanner ANWB)

Alle kernnetlijnen overschrijden de norm van 1,2 maal autosnelheid, maar blijven op 2 lijnen, binnen de landelijke norm van 1,5 maal autosnelheid. Boven 1,5 maal: lijn 10 Hulst-Terneuzen (2,1) en lijn 133 Zierikzee-Middelburg (1,6).

3. betrouwbaarheid dienstregeling Fast Ferry over een heel jaar gemeten bedraagt minimaal 97%

De betrouwbaarheid over 2015 was 97,5%.

4. gemiddeld klantenoordeel op basis van de OV-klantenbarometer is voor Zeeland minimaal 7,5

Klantenoordeel over 2014 is 7.4 (bus Noord-Zeeland), 7.5 (bus Midden-Zeeland), 7.5 (bus Zeeuws-Vlaanderen) en 7.6 (fietsvoetveer).

5. de haltetaxi is een reëel alternatief voor alle reizigers voor wie busvervoer niet beschikbaar is
- 100%. Haltetaxi is op 1 maart 2015 gestart. Haltetaxi rijdt op trajecten of momenten waar(op) de bus is komen te vervallen.

▼ *doelstelling*

080103 een duurzaam goederenvervoernetwerk

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

In 2015 zijn stappen gezet om de Zeeuwse havens betere toegankelijk te maken. Door de verkeersministers van Nederland en Vlaanderen is het verdrag ondertekend voor realisatie van de Nieuwe Sluis Terneuzen en dit is door beide parlementen geratificeerd. De voorbereidingen in 2015 leiden ertoe dat in 2016 het Tracébesluit door de minister kan worden ondertekend om vervolgens de aanbesteding te starten. Daarnaast is onderzoek voor de betere toegankelijkheid voor Vlissingen-Oost door Zeeland Seaports afgerond.

Voor de spoorverbindingen VEZA (Vlissingen-Oost – Antwerpen) en in de Kanaalzone Gent-Terneuzen (KGT) heeft Zeeland Seaports met ondersteuning van de Provincie twee onderzoeken uitgevoerd. Op basis van besprekingen in het kader van de landelijke OV- en Spoortafel en het BO MIRT is de afspraak tot stand gekomen dat ministerie en regio gezamenlijk in gesprek gaan met België over de kansrijkheid van VEZA. Voor KGT is in het BO MIRT afgesproken dat er door de regio nader onderzoek wordt gedaan (capaciteitsanalyse).

De vorderingen met de projecten voor de N62 (Sloeweg, Tractaatweg en Sluiskiltunnel) hebben in 2015 al een positieve uitwerking op de bereikbaarheid van de Zeeuwse havens, ondanks de problematiek rond de Sloeweg. Door de opening van de Sluiskiltunnel en het in gebruik nemen van de nieuwe aansluitingen van de Sloeweg op de A58, is aan beide kanten van de Westerschelde de bereikbaarheid van de havens voor vrachtverkeer verbeterd.

Op het vlak van buisleidingen is de meeste aandacht uitgegaan naar de mogelijkheden binnen de havens om restwarmte en grondstoffen uit te wisselen. Dit onder de noemer van Smart Delta Resources (SDR), een initiatief van het bedrijfsleven. SDR is met de minister van Infrastructuur en Milieu besproken in het BO MIRT.

Tenslotte heeft de logistiek in Zeeland een impuls gekregen met de doorontwikkeling van het Zeeuws Kenniscentrum Logistiek naar Zeeland Connect. Door intensieve betrokkenheid van het logistieke bedrijfsleven is een sterkere structuur gecreëerd om in de samenhang tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheid logistieke projecten en innovaties te ondersteunen.

▼ *acties*

1. uitbreiding van de infrastructurele capaciteit bij ten minste twee van de vier vervoersmodaliteiten vóór 2018

In 2015 is op 1 van de modaliteiten (de weg) de capaciteit vergroot (Sluiskiltunnel en Sloeweg). Sinds 2012 is dit gebeurd op 2 van de 4 modaliteiten, door de capaciteitsvergroting in het binnenvaartnetwerk (Volkeraksluizen).

2. aandeel vervoer over water van zeehavenoverslag handhaven op ten minste 65% (gebaseerd op tonnage)

Waarde wordt 1 keer per 3 jaar bepaald. Laatste meting is 2013: 68% (bron: Zeeland Seaports)

3. aantal nieuwe logistieke bedrijven dat zich in Zeeland vestigt.

Met Bulk Terminal Zeeland B.V. en Vlaeynatie zijn twee nieuwe logistieke spelers in Zeeland gestart en daarnaast heeft Doens Food Ingredients een nieuwe vestiging in Sas van Gent geopend. De streefwaarde aantal logistieke Zeeuwse ondernemingen is niet vastgelegd.

▼ *doelstelling*

080104 minder verkeersslachtoffers

Resultaten 2015

De doelstelling is gedeeltelijk gehaald.

Het aantal dodelijke slachtoffers is in 2015 bijna gehalveerd ten opzichte van 2014, het jaar waarin extreem veel doden in het verkeer waren te betreuren. Het aantal gewonden over 2015 is nog niet exact bekend, maar het aantal ernstige gewonden is juist weer toegenomen ten opzichte van 2014.

Een van de belangrijkste oorzaken is en blijft de problematiek van 'hoge rijsnelheden'. In 2015 zijn de twee geplande pilots uitgevoerd en een derde gestart. Uit de eerste evaluatie van de pilot blijkt dat de integrale aanpak in grote mate effectief is geweest, zowel ten aanzien van de beoogde verlaging van de rijsnelheden als wat betreft de samenwerking van de diverse partners. De aanpak wordt nu verder uitgerold.

In 2015 heeft ook het tweede speerpunt 'fiets' veel aandacht gekregen, onder meer door de afronding van de fietshelmen campagne en e-bike trainingen voor oudere fietsers. Om de effectiviteit van dit type campagnes te vergroten is hiervoor nader onderzoek verricht.

De toename van het aantal slachtoffers heeft ook te maken met het gebruik van smartphones, en dus afleiding, in het verkeer. Om die reden is in 2015 gestart met activiteiten voor meer aandacht op de weg.

Belangrijke voorwaarde voor meer verkeersveiligheid op de weg is een verkeersveilige infrastructuur, ingericht volgens de Basiskennmerken Wegontwerp (BKWO). In 2015 zijn deze via het nieuwe wegcategoriseringsplan opgenomen in het nieuwe Mobiliteitsplan.

▼ acties

1. aantal doden en zwaargewonden in het Zeeuwse verkeer

Waarde 2015 (of 2014)

De wijze van registratie van ernstige verkeersslachtoffers is in 2015 nog slechter geworden dan in 2014. De indruk is wel dat er meer gewonden zijn te betreuren. In 2013 zijn er overigens veertig ernstige gewonden geregistreerd en in 2014 ruim twintig, maar deze getallen zijn dus niet vergelijkbaar en niet betrouwbaar.

Aantal dodelijke verkeersslachtoffers:

2013: 18

2014: 31

2015: 15

2. percentage van de Zeeuwse wegen dat voldoet aan de BKWO (Basiskennmerken Wegontwerp)

Onderzoek naar het huidige percentage wegen dat voldoet aan BKWO is nog niet afgerond.

3. percentage basisscholen met een ZVL (Zeeuws Verkeersveiligheidslabel)

2014: circa 37%

2015: circa 40%

4. percentage scholen voor voortgezet onderwijs dat deelneemt aan de VeVO (Verkeerseducatie Voortgezet Onderwijs)

2014: 92%

2015: 95%

5. jaarlijks minimaal drie verkeersveiligheidscampagnes en minimaal drie sensibiliseringsacties (bewustmakingsacties)

In zowel 2014 als in 2015 zijn met dan 6 campagnes/acties gerealiseerd, onder meer:

Gedragbeïnvloeding:

1. Fietsverlichtingscampagne

2. Bedankt dat je langzamer rijdt!

3. Aandacht op de weg (vermijden van gebruik smartphones en navigatie in het verkeer)

Overige bewustwordingsacties/verkeersveiligheidscampagnes:

1. Wij gaan weer naar school
2. Slik op de weg
3. BOB - alcoholcampagnes

6. percentage automobilisten onder invloed van alcohol

2014: bij BOB-metingen 88%

2015: niet bekend

effect

0802 gebruikskwaliteit van het (vaar)wegennet

Zeeland beschikt over een (vaar)wegennet dat goed is ingepast in de omgeving en waarvan het beheer en onderhoud voldoet aan een van tevoren bepaald kwaliteitsniveau.

▼ *doelstelling*

080201 beheer en onderhoud van het (vaar)wegennet

Resultaten 2015

De doelstelling is gehaald.

Uit diverse onderzoeken naar het beheer en onderhoud van provinciale infrastructuur in Zeeland is gebleken dat de budgetten op dit moment niet toereikend zijn om de onderkant van het vastgestelde kwaliteitsniveau te realiseren (niveau 'R' volgens de richtlijnen van het kennisinstituut CROW).

Ten aanzien van de droge kunstwerken is in 2015 een conditiemeting conform de NEN 2767 uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat er op de middellange termijn onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de droge kunstwerken aan het kwaliteitsniveau te laten voldoen. Hiervoor wordt een oplossing gezocht.

In 2015 is het ambitiedocument opgesteld. Mede op basis hiervan is in het coalitieakkoord opgenomen dat we assetmanagement gaan invoeren. Vooruitlopend op een programmatische aanpak hiervan is eind 2015 een beheersysteem aangeschaft. Het beheersysteem legt de basis voor het programma assetmanagement. Het maakt een integrale benadering van ons areaal en meerjarige planning van onderhoudsmaatregelen mogelijk. Door het systeem zijn we beter in staat periodiek inzicht te geven in de staat van onderhoud in relatie tot de benodigde middelen waarbij korte termijn besparingen en lange termijn investeringen integraal gewogen kunnen worden.

▼ *acties*

1. percentage areaal dat voldoet aan de eisen zoals gesteld in het gekozen kwaliteitsprofiel, volgens uit het monitoringprogramma

Een uitgewerkt monitoringsprogramma ontbreekt. In het kader van assetmanagement wordt een nieuw kwaliteitsbeleid opgesteld. Met de komst van het beheersysteem zal dit beter gemonitord kunnen worden.

Wat heeft het gekost?

8 Mobiliteit (bedragen x € 1.000)				
	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	106.078	120.611	105.242	15.369
batens	-69.031	-83.046	-68.660	-14.386
resultaat voor bestemming	37.048	37.565	36.582	983
toevoeging reserve	1.862	2.883	831	2.052
onttrekking reserve	-8.616	-13.603	-12.600	-1.003
gerealiseerd resultaat	30.294	26.845	24.812	2.033

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen

Onder de noemer Algemene dekkingsmiddelen worden die provinciale baten verantwoord die de Provincie naar vrijheid kan inzetten voor haar beleidsdoelstellingen.

Deze baten zijn dus niet direct aan een beleidsprogramma of beleidsdoelstelling toe te rekenen, ook niet als vergoeding voor een deel van de provinciale lasten.

Uitzondering hierop zijn de decentralisatieuitkeringen. Hoewel daaraan beleidstaken en prestaties verbonden zijn, vallen ook deze uitkeringen onder de Algemene uitkering uit het provinciefonds en daarmee onder de Algemene dekkingsmiddelen.

De Uitkering uit het Provinciefonds

Provincies ontvangen geld van de Rijksoverheid uit het provinciefonds. Hiermee betalen zij een deel van hun uitgaven. Provincies mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan uitgeven. In 2015 is € 75,4 miljoen aan provinciefondsuitkering ontvangen.

Het huidige verdeelmodel van het provinciefonds kenmerkt zich door een grote complexiteit en een gebrek aan transparantie. De commissie Jansen is gevraagd een transparanter verdeelmodel te maken. Dit heeft in december 2015 geresulteerd in het IPO-rapport "Redelijk Verdeeld". Alle provincies hebben ingestemd met het nieuwe verdeelmodel, zo ook Zeeland. Zeeland heeft wel aangegeven het jammer te vinden dat de Overige Eigen Middelen (OEM) gelden niet zijn geactualiseerd. Dit betekent dat een korting van € 10 miljoen voor Zeeland (en daar bovenop een "onzichtbare" korting van € 5 miljoen) niet wordt geactualiseerd. Deze verdeling van de OEM gelden is gebaseerd op gegevens uit 2011 toen Zeeland nog dividend DELTA kreeg uitgekeerd.

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

De provincies hebben sinds 1981 de mogelijkheid om opcenten te heffen over de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Het Rijk stelt jaarlijks het maximale tarief per opcent vast. De actuele ontwikkeling en een verdere toelichting is opgenomen in de paragraaf provinciale heffingen.

In de voorjaarsnota 2011 hebben Provinciale Staten het voornemen vastgesteld om in de periode tot en met 2015 het tarief van de opcenten niet verder te verhogen en op 78,3 te houden. Het werkelijke tarief is gedurende deze periode niet aangepast.

Het verschil tussen de werkelijke provinciale opbrengst en de berekende wettelijke toegestane maximum opbrengst is de vrije belastingcapaciteit. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt de vrije belastingcapaciteit genoemd als onderdeel van de beschikbare provinciale weerstandscapaciteit.

Financieringsfunctie

De Provincie Zeeland verkeert in een meerjarige leensituatie. Om het renterisico af te dekken is een SWAP afgesloten. Omdat de SWAP niet volledig wordt benut en sprake is van een negatieve marktwaaarde is een voorziening getroffen. Deze voorziening is ten behoeve van de jaarrekening geactualiseerd en verlaagd van € 700.000 naar € 100.000. Een verdere toelichting is opgenomen in de paragraaf financiering.

90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x € 1.000)

	Begroting oorspronkelijk	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
lasten	6.648	5.576	5.261	315
baten	-130.967	-131.964	-132.670	706
resultaat voor bestemming	-124.320	-126.388	-127.409	1.021
toevoeging reserve	21.566	84.539	86.592	-2.053
onttrekking reserve	-18.308	-72.846	-69.588	-3.258
gerealiseerd resultaat	-121.062	-114.694	-110.405	-4.289

Onvoorzien

Naar aanleiding van de najaarsnota 2013 is besloten in de begroting 2015 geen bedrag voor onvoorziene uitgaven op te nemen. Gedurende 2015 hebben zich ook geen baten of lasten voorgedaan die zich als zodanig zijn aan te merken.

Paragraaf Provinciale Heffingen

Inleiding

Uit provinciale ofwel lokale heffingen ontstaan inkomsten, betaald door de inwoners en – in mindere mate – het bedrijfsleven, van de provincies. Met het heffen van lokale heffingen creëren wij de mogelijkheid aanvullend (op onder meer de uitkering uit het provinciefonds) collectieve voorzieningen, zoals deze in de verschillende programma's zijn opgenomen, te dekken. Bij het heffen gaan wij zoveel mogelijk uit van het profijtbeginsel. Het profijtbeginsel is gebaseerd op de gedachte dat inwoners en bedrijven moeten bijdragen in de kosten van de door de overheid voortgebrachte voorzieningen naar de mate van het profijt dat zij van die voorzieningen hebben. Het profijtbeginsel manifesteert zich sterker bij heffingen dan bij belastingen. De Provincie kent geen kwijtscheldingsbeleid voor provinciale heffingen.

Beleid

Wij heffen jaarlijks de volgende lokale heffingen:

- **Belastingen:** betalingen voor uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De Provincie heft provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel.
- **Heffingen:** betalingen voor uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. De Provincie kent de grondwaterheffing.
- **Retributies:** betalingen voor individuele dienstverlening van typische overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De Provincie heft leges/rechten. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

Gerealiseerde inkomsten Provinciale heffingen		(bedragen x € 1.000)	
	2014 realisatie	2015 begroting na wijziging	2015 realisatie
Opcenten motorrijtuigenbelasting	36.464	36.800	37.081
Leges	41	80	93
Grondwaterheffing	179	170	198
Totaal	36.684	37.050	37.372

Belastingen

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting (MRB) wordt geheven over het bezit van een auto en niet over het gebruik. De heffing en inning van de MRB, waarin de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de belastingdienst. Bovenop de MRB betalen houders van personenauto's en motoren 'provinciale opcenten'. De provincies stellen zelf hun opcenten tarief vast, tot een wettelijk bepaald maximum.

Aan de hand van aantallen en gewicht van de motorrijtuigen in Zeeland bepalen we de te verwachten opbrengst van de opcenten.

In de programmabegroting 2015 is uitgegaan van een autonome stijging van de opbrengsten van de opcenten ten opzichte van 2014. De oorspronkelijke raming voor 2015 was € 35,5 miljoen en deze is in de loop van 2015 bijgesteld naar € 36,8 miljoen. In werkelijkheid bedroegen de inkomsten in 2015 € 37,1 miljoen.

Zeeuwse heffing van opcenten in vergelijking met landelijk gemiddelde

Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van de opcenten vast. Het belastingtarief is voor 2015 wettelijk gemaximeerd op 110,1. De Provincie dient zelf te bepalen in hoeverre zij de vrije capaciteit (verschil wettelijk maximum en provinciaal niveau opcenten) wil benutten. Het tarief voor de opcenten is gedurende 2015 niet verhoogd. Dit betekent dat het tarief voor de opcenten van 78,3 is gehandhaafd. Op de ranglijst van provincies, neemt de Provincie Zeeland momenteel een zevende plaats in.

Ontwikkeling opcenten Motorrijtuigenbelasting				
	2012	2013	2014	2015
Provincie Zeeland	78,3	78,3	78,3	78,3
landelijk gemiddelde	79,9	80,6	80,6	82,2
Provincie Zeeland als % van landelijk gemiddelde	99,0	97,1	96,3	95,3
wettelijk maximum	105,0	107,3	109,1	110,1
Provincie Zeeland als % van het wettelijk maximum	75,3	73,0	71,8	71,1

Heffingen

Grondwaterheffing

Onder de naam 'grondwaterheffing' wordt een directe provinciale belasting geheven voor het onttrekken van grondwater. De opbrengst van deze heffing wordt gebruikt om de kosten die we hiervoor maken te dekken. In de Grondwaterheffingsverordening Provincie Zeeland 2010 zijn de belastbare feiten en de tarieven opgenomen. Het tarief bedraagt € 0,317 per kubieke meter onttrokken grondwater. We actualiseren de grondwaterheffingsverordening elke vier jaar. De laatste wijziging is ingegaan per 1 januari 2015. Indien hier aanleiding toe is, vindt tussentijds een aanpassing van de grondwaterheffingsverordening plaats.

De opbrengst van de grondwaterheffing bestaat voor een groot deel (ongeveer € 120.000) uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater 'permanent' is.

Deze opbrengst blijft jaarlijks gelijk. Daarnaast is er jaarlijks een extra opbrengst van de grondwaterheffing uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater 'incidenteel' is. Dit bedrag varieert. Over 2015 is in totaal € 198.399 aan inkomsten grondwaterheffing ontvangen.

Retributies

Leges

De Provincie legt voor diverse diensten leges op. Leges zijn vergoedingen voor kosten die de overheid maakt voor de dienstverlening aan burgers en bedrijven. In de legesverordening Zeeland 2007 zijn de belastbare feiten en tarieven opgenomen. We actualiseren de legesverordening en tarieventabel elke vier jaar. De laatste wijziging is ingegaan per 1 januari 2015. Indien daartoe aanleiding is, vindt tussentijds een aanpassing van de legesverordening plaats. De totale legesinkomsten over 2015 zijn € 92.880. Dit is inclusief de legesopbrengsten van de RUD.

RUD

Op 1 januari 2014 is de in 2013 opgerichte Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland met haar werkzaamheden begonnen; de RUD is opgericht voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van de Wabo. De afspraken die met de betrokken partijen zijn gemaakt over de heffing van leges en verrekening van kosten voor de bedrijven die de RUD inspecteert, worden opgenomen in de gemeenschappelijke regeling RUD. De leges opbrengsten met betrekking tot de RUD blijven in de provinciale begroting tot de legesverdeling nader is afgesproken in de gemeenschappelijke regeling.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risico-beheersing

Algemeen

De Provincie loopt bij het uitvoeren van haar taken risico's. Een risico zien we als een onzekere gebeurtenis met een negatieve invloed op het bereiken van de provinciale doelstellingen. De zwaarte van een *risico* wordt bepaald door een combinatie van de waarschijnlijkheid dat de *gebeurtenis* plaatsvindt en de *impact* ervan op de provinciale doelstellingen.

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing laat zien of de Provincie in voldoende mate weerbaar is. Hiervoor gebruiken we het begrip weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is het vermogen van de Provincie om financiële tegenvallers op te vangen. Om het weerstandsvermogen te bepalen zijn twee elementen van belang. Ten eerste de financiële risico's die de Provincie loopt (het risicoprofiel) en ten tweede de financiële middelen om die op te vangen (de weerstandscapaciteit).

Beleid

Het BBV omschrijft het weerstandsvermogen als "de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie". De paragraaf moet deel uitmaken van zowel de begroting als de jaarrekening en tenminste informatie bevatten over de weerstandscapaciteit, relevante risico's en het beleid omtrent weerstandscapaciteit en risico's.

De Algemene Reserve is de eerste risicobuffer om risico's op te vangen. In 2015 is het beleid om te streven naar een ondergrens van de Algemene Reserve van minimaal € 25 miljoen.

Daarnaast is het uitgangspunt dat een risico voor de provincie als significant wordt gezien als de financiële impact hoger wordt ingeschat dan € 200.000 per geval of per jaar.

Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gaat de risico-simulatie uit van een bepaald zekerheidspercentage. De hoogte van dit percentage bepaalt hoeveel risico je als organisatie wilt lopen en je als reserve wilt aanhouden. Het beleid van de provincie is om een zekerheidspercentage van 99% aan te houden.

Risicobeheersing

Het is niet voldoende de risico's in beeld te brengen en te waarderen. Voor elk risico moet ook besloten worden hoe er mee wordt omgegaan. Daarvoor is er een keuze uit verschillende maatregelen:

- Vermijden: aanpassen van werkprocessen of van beleid, waardoor risico's zoveel mogelijk worden vermeden
- Verminderen: aanpakken of wegnemen van de oorzaak van het risico
- Afdekken: instellen van een voorziening of een budget in de begroting, of afsluiten van een verzekering
- Accepteren: als een risico niet kan worden vermeden, verminderd, afgedekt of overgedragen, wordt het geaccepteerd. Bij het berekenen van de weerstandscapaciteit zal dan met dit risico rekening moeten worden gehouden. Dit betekent niet dat verder geen maatregelen genomen moeten worden. Uiteraard blijft het van belang om het risico zo klein mogelijk te houden.

Bij de beoordeling van risico's betrekken we ook de reeds getroffen beheersmaatregelen. Het wijzigen van een provinciale doelstelling wordt bij de waardering van risico's niet beschouwd als een beheersmaatregel. De provinciale doelstellingen zijn bij risicomanagement een gegeven. Zodra een risico zich voordoet is het in de praktijk echter wel mogelijk om de provinciale doelstellingen bij te stellen om daarmee de financiële

impact van het risico te beperken. Dan zal de financiële schade dus worden beperkt, maar wordt het oorspronkelijke doel niet gerealiseerd. Een dergelijke afweging wordt gemaakt door Provinciale Staten.

Voor het in beeld brengen en houden van alle risico's en het volgen van de beheersmaatregelen is er een risicomanagementsysteem. In 2015 is een start gemaakt met de doorontwikkeling van dit systeem.

Risicoprofiel: benodigde weerstandscapaciteit

Ten behoeve van het risicoprofiel wordt halfjaarlijks een risico-inventarisatie gehouden onder de budgethouders.

Daartoe zijn de volgende risico's geactualiseerd of nieuw aangedragen door de inhoudelijk betrokkenen:

- Budgetoverschrijding Waterdunen
- Sloeweg: budgetoverschrijding
- Grondexploitatie Perkpolder
- Tractaatweg: budgetoverschrijding
- Bouwrijp maken Marinierskazerne
- Meldplicht datalekken
- Tekort in Faunafonds
- Thermphos: budgetoverschrijding
- Controle op POP-2
- Wijziging licentiestructuur
- Terugbetalen van Europese gelden
- Onvoldoende compensatie vervoerders

Dit betekent dat ten opzichte van de jaarrekening 2014 en de begroting 2016 risico's zijn vervallen en er nieuwe zijn opgevoerd.

Risico's worden gekwantificeerd op basis van de impact en de kans van het risico. Per risico wordt allereerst de kans van optreden bepaald. Het gaat om de kans dat het risico zich manifesteert. Vervolgens wordt de impact bepaald indien het risico zich zou voordoen. Hierbij worden de volgende scenario's vastgesteld:

- Best case: Dit is de meest gunstige impact in euro's van het risico als het zich voordoet.
- Worst case: Dit is de grootst mogelijke impact in euro's van het risico als het zich voordoet.
- Most likely: Dit is de meest waarschijnlijke impact in euro's van het risico als het zich voordoet

Op basis van de risicogegevens wordt een berekening gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit. Dit is de buffer die nodig is om de financiële gevolgen van de risico's op te kunnen vangen. Deze berekening vindt plaats door middel van een risicosimulatie. Deze risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag in de 'worst case' van € 27,4 miljoen ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Bij de berekening gaat de risico-simulatie uit van een zekerheidspercentage van 99% (zie beleid).

Naast het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit zorgt de risico-simulatie ook voor inzicht in de risico's die het meest van invloed zijn op de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit. Deze mate van invloed is een goede basis om de grootste risico's te bepalen.

In onderstaande risicomatrix staan de risicogegevens en het resultaat van de risicosimulatie.

Risicomatrix	kans	best case	most likely	worst case	Invloed
Budgetoverschrijding Waterdunen	95%	2.000.000	6.200.000	7.500.000	52,31%
Sloeweg: budgetoverschrijding	50%	5.000.000	5.000.000	5.000.000	26,51%
Grondexploitatie Perkpolder	30%	2.600.000	2.600.000	5.760.000	11,46%
Tractaatweg: budgetoverschrijding	25%	0	nb	3.000.000	3,94%
Bouwrijp maken Marinierskazerne	25%	0	200.000	2.750.000	2,57%
Meldplicht datalekken	20%	0	nb	820.000	0,85%
Tekort in Faunafonds	33%	0	200.000	500.000	0,81%
Thermphos: budgetoverschrijding	25%	0	0	680.000	0,60%
Controle op POP-2	15%	0	nb	500.000	0,40%
Wijziging licentiestructuur	30%	0	nb	225.000	0,35%
Terugbetalen van Europese gelden	15%	0	0	242.000	0,13%
Onvoldoende compensatie vervoerders	5%	0	0	400.000	0,07%
Totaal		9.600.000	14.200.000	27.377.000	100%
Benodigde weerstandscapaciteit met zekerheidspercentage van 99% is € 17,3 miljoen					

*nb: Als de inschatting van de 'most likely' niet te maken is, wordt deze achterwege gelaten. Voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is de opgave van de 'most likely' ook niet nodig en wordt alleen meegenomen als hiervan wel een goede inschatting te maken is.

Op basis van de risicosimulatie blijkt dat de mate van invloed op de omvang van de weerstandscapaciteit voor de risico's verbonden aan Waterdunen, Sloeweg en Grondexploitatie Perkpolder het grootst zijn. Voor ieder afzonderlijk risico gaat het om een invloed van meer dan 10% en gezamenlijk om meer dan 90% invloed. Deze risico's worden daarom hieronder nader toegelicht.

Toelichting Waterdunen

Waterdunen betreft de gebiedsontwikkeling van ruim 350 ha ten westen van Breskens. In dit project werkt de provincie samen met vier andere partijen: Molecaten, gemeente Sluis, waterschap Scheldestromen en Het Zeeuws Landschap. Kustversterking gaat hier gepaard met hoogwaardige verblijfsrecreatie en natuur- en landschapsontwikkeling. In het najaar van 2015 is een tekort op de GREX van Waterdunen gemeld. Dit tekort werd toen geschat op ongeveer € 3 miljoen. Naar aanleiding hiervan is nader onderzoek gedaan naar de mogelijke omvang van het tekort. In februari 2016 is aan Provinciale Staten gemeld dat het tekort op Waterdunen waarschijnlijk oploopt tot € 6,2 miljoen. Uit de worst case is op te maken dat het niet volledig is uit te sluiten dat in het slechtste geval de tegenvallers nog verder kunnen oplopen.

Toelichting Sloeweg

Voor de uitvoering van het project N62 Sloeweg was in eerste instantie een budget beschikbaar van in totaal € 58 miljoen. In het voorjaar van 2015 bleek dat er sprake was van een overschrijding van het budget en dat de uitvoering langer zou duren.

Provinciale Staten hebben in hun vergadering van 3 juli 2015 besloten om het project N62 Sloeweg in aangepaste vorm uit te voeren. Uitzondering daarbij is de aansluiting van de Sloeweg op de Bernhardweg. De besluitvorming over deze aansluiting is doorgeschoven naar het voorjaar van 2016. De exacte oplossing voor deze aansluiting wordt in goed overleg met de verschillende stakeholders voorbereid. Het beschikbaar stellen van het krediet hiervoor is eveneens doorgeschoven naar het voorjaar van 2016. Dat deel van het project maakt dan ook nog geen onderdeel uit van dit risico.

Voor de uitvoering van het project N62 Sloeweg hebben Provinciale Staten op 3 juli 2015 een aanvullend krediet van € 18,5 miljoen beschikbaar gesteld. Het totale krediet bedraagt daardoor € 76,5 miljoen. Een onderdeel daarin is een eventuele bijdrage van € 5 miljoen door het Ministerie van Infrastructuur & Milieu.

De extra bijdrage is medio 2015 schriftelijk bij het Ministerie aangevraagd. Er is echter nog onzekerheid over het daadwerkelijk ontvangen van deze bijdrage.

Toelichting Perkpolder

De gemeente Hulst en de Provincie Zeeland zijn sinds 31 december 2013, elk voor 50%, de enige aandeelhouders in de grondexploitatiemaatschappij Perkpolder Beheer B.V.

Met deze samenwerking beogen partijen een integrale ontwikkeling van het Plangebied tot een gebied bestaande uit het Hart met permanente woningen en een hotel op het voormalige veerplein, deeltijdwoningen en een golfbaan in de westelijke Perkpolder, een jachthaven, buitendijkse natuur met primaire waterkeringen en de aanpassing van de N689. In 2024 moet het plan gerealiseerd zijn. Tot nu toe is voorbereidend werk verricht, is een contract gesloten met een ontwikkelaar voor de ontwikkeling van de westelijke Perkpolder, is een intentieovereenkomst gesloten met een ontwikkelaar voor de ontwikkeling van het veerplein en de jachthaven en is de opdracht voor de ophoging van het veerplein, aanpassing van de N689 en aanleg van de buitendijkse natuur verstrekt.

De Provincie Zeeland staat samen met de gemeente Hulst garant voor de door Perkpolder Beheer B.V. bij de Rabobank aangegane lening/ kredietfaciliteit. Het risico bestaat dat ondanks de gesloten overeenkomsten het project niet wordt uitgevoerd en de Rabobank de garantstelling uitoefent waardoor de Provincie financieel wordt aangesproken.

Garantstellingen (p.m.)

De Provincie heeft een aantal garantstellingen afgegeven voor verbonden partijen. Hierin schuilt een risico, aangezien de financiële realiteit van een organisatie ertoe kan leiden dat schuldeisers een aanspraak gaan doen op de betreffende garantstelling. Het grootste deel van de garantstelling is beschikbaar gesteld aan Zeeland Seaports. Zeeland Seaports heeft een gezonde eigen vermogenspositie. Daarnaast is het beleid van de Provincie gericht op het afbouwen van de garantstellingen in omvang en aantal.

Benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Het bepalen van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit is nodig om een uitspraak te kunnen doen over het weerstandsvermogen van de provincie.

Benodigde weerstandscapaciteit

Uit de berekening volgt dat met 99% zekerheid kan worden gesteld dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 17,3 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de provincie bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

(bedragen x 1 miljoen)

beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	startcapaciteit
algemene reserve	23,6
Bestemmingsreserve	8,5
vrije belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting	15,1
ruimte meerjarenbegroting	0
stille reserves	p.m.
totale weerstandscapaciteit	47,2

Bestemmingsreserves

We kunnen bestemmingsreserves gebruiken als risicobuffer voor het deel waarvoor nog geen harde verplichtingen zijn aangegaan. Er is dan een besluit nodig om de bestemming te wijzigen van dit vrij aanwendbaar deel. Een bestemmingsreserve vormen we echter met het oog op de realisatie van specifieke beleidsdoelstellingen. Het aanwenden van deze reserves voor het dekken van financiële schade doen we daarom pas

als de nood hoog is. In de beschikbare weerstandscapaciteit zijn meegenomen de reserve incidentele doelstellingen 2015/2019 € 7,7 miljoen en afwikkeling ILG € 0,8 miljoen.

De onbenutte belastingcapaciteit van de motorrijtuigenbelasting

De Provincie mag opcenten heffen en heeft invloed op de hoogte van de opcenten. Het verschil tussen het huidige tarief en de maximaal toegestane hoogte van het tarief is de vrije belastingcapaciteit. We kunnen de opcenten alleen op 1 januari in enig jaar verhogen. Daardoor is de vrije belastingcapaciteit niet direct beschikbaar als risicobuffer. De vrije belastingcapaciteit vinden we daarom het meest geschikt voor de dekking van structurele schade. In de berekening van de beschikbare weercapaciteit is uitgegaan van het verschil tussen de realisatie 2015 en maximaal te heffen opcenten in 2015.

Stille reserves (p.m.)

Van stille reserves is sprake bij activa die voor een lager bedrag op de balans zijn verantwoord dan zij naar verwachting bij verkoop zullen opbrengen. De stille reserves van de provincie bestaan uit wat onroerend goed, aandelen Delta en gronden uit de grondbank met een lage boekwaarde. Het verzilveren van stille reserves is ook een mogelijkheid om financiële schade te dekken.

Weerstandvermogen

Ratio weerstandvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit welke uit de risicosimulatie voortvloeit, wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening is de ratio voor het weerstandvermogen. Op basis van deze ratio kan worden bepaald of het weerstandvermogen van de provincie toereikend is bij het huidige risicoprofiel.

$$\text{Ratio weerstandvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 47,2 \text{ mln.}}{€ 17,3 \text{ mln.}} = 2,7$$

Weerstandsnorm

Deze normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een algemeen aanvaarde waardering van het berekende ratio.

Weerstandsnorm		
waarderingscijfer	ratio	betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Op basis van de weerstandsnorm valt het weerstandvermogen van de provincie Zeeland in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandvermogen. De commissie voor het Besluit begroting en verantwoording (commissie BBV) geeft aan dat overheden dienen te streven naar een ratio van minimaal 1 – 1,5. Aan deze norm wordt voldaan.

Zodra de vrije belastingcapaciteit uit de motorrijtuigenbelasting en de bestemmingsreserve incidentele doelstellingen niet tot de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gerekend, bedraagt de ratio weerstandvermogen 1,4 hetgeen als voldoende wordt bestempeld.

Ontwikkeling weerstandsvermogen

In onderstaande tabellen is de ontwikkeling van het weerstandsvermogen weergegeven in een meerjarig perspectief.

Weerstandsvermogen	2011	2012	2013	2014	2015
Beschikbare weerstandscapaciteit	115	68	64	61	47
Benodigde weerstandscapaciteit	7	11	24	13	17
Dekkingsgraad	16,4	6,2	2,7	4,7	2,7
Waarderingscijfer	A	A	A	A	A

Algemene reserve	2015	2016	2017	2018	2019
Beginstand	46,0	23,6	19,7	21,3	20,7
Onttrekkingen	-60,5	-10,5	-8,7	-4,3	-0,3
Toevoegingen	38,1	6,6	10,3	3,7	0,5
Eindstand algemene reserve	23,6	19,7	21,3	20,7	20,9

Uit de ontwikkeling van het weerstandsvermogen en de algemene reserve is op te maken dat de spanning tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit door de jaren heen is toegenomen en in de nabije toekomst waarschijnlijk de nodige aandacht zal blijven vergen.

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de Provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie.

Netto schuldquote	Rekening 2014	Rekening 2015
A Vaste schulden	0	0
B Netto vlottende schuld	82,6	112,4
C Overlopende passiva	209,1	154,2
D Financiële activa	7,7	5,9
E Uitzettingen < 1 jaar	43,5	28,8
F Liquide middelen	93,6	81,7
G Overlopende activa	5,9	3,1
H Totale baten	305,9	328,7
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H*100%)	46,1%	44,8%

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Rekening 2014	Rekening 2015
A Vaste schulden	0	0
B Netto vlottende schuld	82,6	112,4
C Overlopende passiva	209,1	154,2
D Financiële activa	137,9	135,5
E Uitzettingen < 1 jaar	43,5	28,8
F Liquide middelen	93,6	81,7
G Overlopende activa	5,9	3,1
H Totale baten	305,9	328,7
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H*100%)	3,5%	5,3%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de Provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder deze ratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal.

Solvabiliteitsratio	Rekening 2014	Rekening 2015
A Eigen vermogen	139,7	145,1
B Balanstotaal	472,0	442,0
Solvabiliteit (A/B*100%)	29,6%	32,8%

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze moet worden terugverdiend bij verkoop.

Grondexploitatie	Rekening 2014	Rekening 2015
A Niet in exploitatie genomen bouwgronden	-	-
B Bouwgronden in exploitatie	16,9	18,3
C Totale baten	305,9	328,7
Grondexploitatie (A+B)/C*100%	5,5%	5,6%

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale en uitgedrukt in een percentage.

Structurele exploitatieruimte	Rekening 2014	Rekening 2015
A Totale structurele lasten	248,5	233,4
B Totale structurele baten	281,1	258,3
C Totale structurele toevoegingen aan de reserves	6,2	9,8
D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	6,1	19,2
E Totale baten	305,9	328,7
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E*100%	10,6%	10,4%

Belastingcapaciteit

Voor dit kengetal wordt verwezen naar de paragraaf Provinciale heffingen.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

Uit deze paragraaf 'Onderhoud Kapitaalgoederen' kan opgemaakt worden of de kapitaalgoederen, ook ondanks bezuinigingen en financiële krapte, de aandacht krijgen die nodig is om achterstallig onderhoud op de lange termijn te voorkomen. In deze paragraaf gaan we in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende consequenties voor het beheer en onderhoud van onze grote kapitaalgoederen. Het beleidskader moet inzicht geven in de huidige onderhoudssituatie van de objecten, het gewenste onderhoudsniveau en de daarmee gemoeide jaarlijkse kosten in meerjarenperspectief. Dat leggen we vast in onderhoudsplannen, nota's, managementsystemen en andere documenten. Deze documenten actualiseren we frequent.

In artikel 12 Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn de volgende kapitaalgoederen voorgeschreven die ten minste opgenomen dienen te worden in deze paragraaf:

- Wegen
- Riolering
- Water
- Groen
- Gebouwen

De Provincie Zeeland beheert geen riolering. Over dit onderdeel wordt dan ook verder niet gerapporteerd. Het onderdeel Water is uitgebreid met bruggen, sluizen en schepen. Tot slot zijn de onderdelen ICT en Wandtapijten en overig kunstbezit toegevoegd, omdat deze voor de Provincie Zeeland eveneens grote kapitaalgoederen vormen.

Onderhoud Wegen, vaarwegen, bruggen en sluizen, groen

In 2006 is de kwaliteitsvisie Infrastructuur door Provinciale Staten vastgesteld. Hierin is voor de provinciale weg- en vaarweginfrastructuur een kwaliteitsniveau per onderdeel vastgesteld. Vervolgens is in 2010 het Integraal Beheerplan Provinciale Infrastructuur door het college van Gedeputeerde Staten vastgesteld. In dit plan is voor het onderhoud aan de wegen, vaarwegen, groenvoorzieningen en bedrijfsvoeringsmiddelen beschreven hoe het gewenste kwaliteitsniveau gerealiseerd dient te worden door het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen.

Per onderdeel is beschreven aan welke eisen voldaan moet worden, welke maatregelen met welke frequentie uitgevoerd moeten worden en wat de verwachte jaarlijkse onderhoudskosten zijn gebaseerd op de normkostensystematiek van het CROW.

Beheeronderdeel		
Wegen	Zwart groot onderhoud	R
	Zwart klein onderhoud	R
	Grijs	R
	Groen	R+
	gladheidbestrijding	R+
Vaarwegen		

Bezuinigingen nadien zijn echter niet doorvertaald naar consequenties voor het gewenste kwaliteitsniveau. Uit diverse onderzoeken (Haskoning 2013 en Berenschot 2011) naar het beheer en onderhoud van provinciale infrastructuur in Zeeland is gebleken dat de budgetten op dit moment net toereikend zijn om de onderkant van het vastgestelde kwaliteitsniveau te realiseren.

Ten aanzien van de droge kunstwerken is in 2015 een conditiemeting conform de NEN 2767 toegepast. Hieruit is gebleken dat er op de middellange termijn onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de droge kunstwerken aan het kwaliteitsniveau te laten voldoen. Op dit moment is er geen sprake van achterstallig onderhoud; de oplossing wordt meegenomen in het kader van zerobased budgetting.

Eind 2015 is een integraal beheersysteem aangeschaft. Met dit systeem kunnen we transparanter informeren welk onderhoud wanneer gepland is voor ons hele areaal. Het maakt een integrale benadering van ons areaal en meerjarige instandhoudingsplanningen mogelijk. Door het systeem zijn we beter in staat periodiek inzicht te geven in de staat van onderhoud in relatie tot de benodigde middelen waarbij korte termijn besparingen en lange termijn investeringen integraal gewogen kunnen worden.

Financiële vertaling in de jaarrekening

Investeringen in infrastructuur zijn veelal investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte. De infrastructurele projecten komen direct ten laste van de exploitatie, waardoor ze geen beslag leggen op middelen in de meerjarenraming. De bedragen voor de projecten zijn in detail opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland. Dit programma stelt het college jaarlijks vast, waarna het ter informatie aan Provinciale Staten wordt aangeboden.

De middelen voor het uitvoeren van het jaarlijks en niet-jaarlijks onderhoud zijn vastgelegd in de meerjarenbegroting. Er is geen reserve of voorziening voor onderhoud. Daarbij zijn alleen voor het groot onderhoud 'natte' kunstwerken middelen in de meerjarenbegroting opgenomen (=incidenteel onderhoud vaarwegen). Voor al het overige onderhoud, zowel regulier als groot onderhoud, is er een structureel bedrag geraamd. De stijging van dit bedrag komt voort uit de areaaluitbreiding van de N62 (verdubbeling Sloeweg en Trac-taatweg).

Een meer op assetmanagement gebaseerde werkwijze noopt ons om de begrotingssystematiek tegen het licht te houden. Dit wordt meegenomen in de verdere uitwerking van dit traject als ook bij het actualiseren van het financiële beleid.

(bedragen x € 1.000)

onderhoud wegen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
structureel onderhoud	4.183	5.909	7.063	7.424	7.546	7.549
incidenteel onderhoud	700	700	700	700	700	700
Totaal	4.883	6.609	7.763	8.124	8.246	8.249

(bedragen x € 1.000)

onderhoud vaarwegen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
structureel onderhoud	989	2.519	2.058	2.887	2.507	2.919
incidenteel onderhoud	214	815	95	0	571	4.150
Totaal	1.203	3.333	2.153	2.887	3.078	7.069

Bedrijfsgebouwen infrastructuur

De bedrijfsgebouwen infrastructuur zijn de wegsteunpunten en de bedieningsgebouwen van het Kanaal door Walcheren en de Zeelandbrug. Het onderhoud aan de gebouwen wordt verricht op basis van inspectie door eigen technisch personeel. Het reguliere beheer en onderhoud aan deze gebouwen maakt onderdeel uit van het Beheerplan (onderdeel bedrijfsvoeringskosten).

In mei 2012 is het uitvoeringsprogramma Beleidsvisie steunpunten tot 2016 door het college van Gedeputeerde Staten vastgesteld.

Door ook incidentele aanpassingen op de bestaande steunpunten door te voeren, wordt een uniform en efficiënt steunpuntenbestand verkregen, van waaruit het beheer van de provinciale infrastructuur toekomstbestendig uitgevoerd kan worden. Dit vergemakkelijkt een eenduidig beheer en is een voorwaarde om bijvoorbeeld diensten en onderhoudswerkzaamheden aan de steunpunten gebundeld aan te besteden.

Door het afstoten van een aantal steunpunten is er ruimte ontstaan om de logistieke problemen rond het steunpunt in Goes op te lossen. Ons college is voornemens het provinciaal steunpunt in 's-HeerArendskerke uit te breiden, waardoor we het steunpunt in Goes kunnen afstoten. Inmiddels is de gemeente Goes akkoord met onze plannen en de voorgestelde landschappelijke inpassing en heeft onze architect een schetsplan opgesteld. Naast eisen rond landschappelijke inpassing hebben wij nog aanvullende eisen hieraan gesteld ten aanzien van duurzaamheid en de toepassing van biobased materialen.

Vanwege de vertraging van het project verdubbeling van de N62-Sloeweg wordt de start van de nieuwbouw inmiddels voorzien voor medio 2016.

Financiële vertaling in de jaarrekening

(bedragen x € 1.000)

onderhoud bedrijfsgebouwen infrastructuur	2014	2015	2016	2017	2018	2019
structureel onderhoud	212	191	205	205	205	205
incidenteel onderhoud	2.033	31	31	31	31	31
totaal	2.245	222	236	236	236	236

SWATH-schepen, aanlandingsvoorzieningen en terminals fietsvoetveer

In 2004 zijn de twee SWATH-schepen, de aanlandingsvoorzieningen en de terminals voor het fietsvoetveer in gebruik genomen.

De Provincie Zeeland is eigenaar van deze SWATH-schepen en verhuurt ze aan de exploitant van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens. Op 1 januari 2015 is de Westerschelde Ferry B.V. opgericht, een verbonden partij van de Provincie die de exploitatie van het fietsvoetveer voor haar rekening neemt. De Provincie is enig aandeelhouder.

De aanlandingsvoorziening, gebouwen en terreinen zijn en blijven in deze constructie eigendom van de Provincie. Ook is in 2015 gestart met het opstellen van een toekomstvisie voor de veerverbinding. In deze visie zal ook worden ingegaan op de beide schepen, de aanlandingsvoorzieningen en de gebouwen, inclusief de inrichting daarvan.

Voor verdere informatie over de exploitatie van het fietsvoetveer wordt naar de paragraaf verbonden Partijen verwezen, waarin Westerscheldeferry BV is opgenomen.

Financiële vertaling in de jaarrekening

(bedragen x € 1.000)

onderhoud Fast Ferry						
S = structureel, I = incidenteel	2014	2015	2016	2017	2018	2019
S; gebouwen en terreinen	73	120	68	135	68	68
S; schepen/configuratie	196	67	162	162	162	162
S; aanlandingsinrichtingen	70	0	51	51	51	51
I; update motoren	0	0	0	0	0	0
I; terminal gates	0	0	0	0	0	110
I; schepen casco	0	0	0	0	207	0
totaal	339	187	281	555	281	391

Overige Vaartuigen

Voor het onderhoud van de Zeelandbrug en het Kanaal door Walcheren heeft de Provincie de drie vaartuigen in eigendom, Roggenplaat, Koolmees en Buizer.

Financiële vertaling in de jaarrekening

(bedragen x € 1.000)

overig vaartuigen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
structureel onderhoud	1	67	60	60	60	60
incidenteel onderhoud	0	0	0	0	0	0
totaal	1	67	60	60	60	60

Voor het planmatig onderhoud is structureel € 60.000 in de begroting opgenomen.

Groen

Het Beheerplan groen maakt onderdeel uit van het Integrale Beheerplan Provinciale Infrastructuur. Het plan beschrijft hoe we vanuit een maatschappelijk verantwoorde benadering het beste met de provinciale beplantingen kunnen omgaan en waarom. De bomen die deel uitmaken van de huidige provinciale wegbeplanting zijn opgenomen in een Boombeheersysteem (BBS). In het BBS staat alle informatie (mutaties en resultaten jaarinspecties) die van belang is voor een effectieve zorgplicht en voor een systematische aanpak van het boomonderhoud. Het nieuw aangeschafte integrale beheersysteem zal het BBS in 2016 gaan vervangen.

Vanuit de invalshoek natuur en landschap is een groenstructuurvisie voor de provinciale beplantingen opgesteld. Duurzame veilige inrichting van de wegen stelt eveneens voorwaarden en eisen voor wat betreft de aanvaardbaarheid en plaats van bomen en struiken in wegbermen.

Financiële vertaling in de jaarrekening

(bedragen x € 1.000)						
onderhoud groen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
structureel onderhoud	361	349	343	343	343	343
incidenteel onderhoud	0	0	0	0	0	0
totaal	361	346	343	343	343	343

Kantoorgebouwen

Als gevolg van de reorganisatie is de nieuwe organisatie centraal gehuisvest binnen het Abdijcomplex in Middelburg.

In 2015 zijn de volgende panden verkocht: Het Groende Woud en De Burg, beide in Middelburg.

Het pand Achter de Houttuinen in Middelburg, waarin voorheen SCOOP was gehuisvest, zal zo spoedig mogelijk worden afgestoten.

Het beleidskader

De uitgangspunten voor het onderhoud aan de provinciale gebouwen liggen vast in het Onderhouds-beleidsplan 2015-2020 met bijbehorende planning. Doel van het plan is het waarborgen dat de gebouwen, inclusief aanwezige installaties/apparatuur op een goede wijze worden beheerd, geëxploiteerd en onderhouden.

Binnen en buiten onderhoud, inclusief technische installaties

In het beheerplan zijn alle gebouwen en installaties geïnventariseerd, geïnspecteerd en meerjarig opgenomen. In het plan zijn het jaarlijks onderhoud, het niet jaarlijks onderhoud en vervangingsinvesteringen op basis van afschrijvingstermijn/technische levensduur in kaart gebracht.

Er is gewekt met raamovereenkomsten voor het onderhoud van de technische installaties. De Provincie voerde hierbij de regie over het beheer en onderhoud.

Belangrijke basis voor het regulier onderhoud aan de buitenzijde van de gebouwen (leien daken, schilderwerk, goten, metselwerk) waren de inspectierapporten van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ).

Het Abdijcomplex, inclusief panden 'Sint Jorisdoelen' en 'Gistpoortgebouw', valt binnen het beschermd stadsgezicht van de gemeente Middelburg en is aangewezen als beschermd monument. Voor onderhoud aan beschermde monumenten bestaat afzonderlijke Wet- en regelgeving. Voor (verbouw)plannen heeft in voorkomend geval toetsing plaats gevonden bij de monumenten- en welstandcommissie van de gemeente Middelburg evenals door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed(RCE).

Een grootschalige interne renovatie van een pand in het kader van de implementatie van 'Flexibel Werken' is in voorbereiding genomen. Als gevolg van 'Flexibel Werken' zal naar verwachting de totale behoefte aan kantoorruimte de komende jaren afnemen.

Veiligheidsaspecten

Voor alle provinciale gebouwen is een gebruiksvergunning aanwezig. Deze is automatisch overgegaan in een gebruikersmelding. Volgens de huidige regelgeving is de veiligheid in de gebouwen een taak van de werkgever. Dit jaar zijn controles uitgevoerd om te zien of nog werd voldaan aan alle vereisten en werden de benodigde maatregelen uitgevoerd volgens het onderhoudsplan.

De installaties voldeden aan de NEN 1010 + 3140-norm en eisen die gesteld worden aan liften.

Financiële vertaling in de jaarrekening

(bedragen x € 1.000)

onderhoud groen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
structureel onderhoud	507	503	520	520	520	520
incidenteel onderhoud	425	0	425	425	425	425
totaal	932	940	945	945	945	945

ICT

Provincies zijn steeds meer informatieverwerkende en informatieproducerende organisaties.

De meeste medewerkers houden zich bezig met het verzamelen, verwerken, beheren en analyseren van informatie en producten van de provinciale organisatie hebben over het algemeen ook steeds meer een informatiekarakter: beleidsdocumenten, beschikkingen, kaarten, bestekken en contracten.

Om zorg te dragen voor de continuïteit en het beheer van de informatievoorziening, zijn in de begroting structurele middelen opgenomen. Deze middelen zijn bedoeld voor onderhoud en vervanging van alle hardware en software componenten en voor reguliere doorontwikkeling van systemen en programmatuur.

Financiële vertaling in de jaarrekening

In 2015 was incidenteel € 147.500 beschikbaar voor de aanschaf van ICT-voorzieningen voor de leden van provinciale Staten. Dit incidentele budget komt elk verkiezingsjaar terug. In 2013 is een structurele prioriteit toegekend van € 530.000. Vanwege het vertrek van de medewerkers van de RUD Zeeland, is vanaf 2015 een structurele korting op het ICT-budget toegepast van € 210.000. Met de instroom van DLG-medewerkers is het budget opgehoogd met € 65.800 structureel.

ICT	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Structureel onderhoud	2.285	2.414	2402	2042	2106	2114
Incidenteel onderhoud	0	0	0	0	0	147
totaal	2.286	2.414	1.949	1.965	2.028	2.183

Wandtapijten

Het beleidskader

De collectie wandtapijten van de Provincie Zeeland is in langdurige bruikleen gegeven aan het Zeeuws Museum. Het museum heeft een meerjarig plan voor beheer en onderhoud van de wandtapijten opgesteld. Voor de uitvoering daarvan is een meerjarig contract gesloten met Paswerk (de voormalige werkplaats tot herstel van antiek textiel) in Haarlem. In de structurele subsidie aan het Zeeuws Museum is een bedrag voor de uitvoering van dit plan opgenomen.

Overig kunstbezit

De Provincie Zeeland heeft diverse kunstvoorwerpen in haar eigen bezit. Daarnaast hebben we van diverse instellingen kunstvoorwerpen in bruikleen, onder andere van het Instituut Collectie Nederland, het Zeeuws Genootschap, Rijksmuseum Amsterdam en het Roosevelt Study Center. In 2012 vond er een (her)waardering van de provinciale kunstcollectie plaats. Dit leidde tot een herselectie met mogelijk een kleinere collectie.

Het beheer is hierop afgestemd. Ook is er een lijst aangemaakt van af te stoten werken. Een gedeelte van het beheer onder andere beeldende kunst, van de provinciale kunstcollectie vindt in opdracht plaats door het Zeeuws Museum. De overige kunstvoorwerpen worden door de Provincie zelf beheerd. Afgelopen jaren is

door de Provincie een meerjarenprogramma uitgevoerd om deze voorwerpen te restaureren. De komende jaren is het beheer gericht zijn op het in goede conditie houden van de collecties, conform de eisen die hiervoor gelden.

Conclusie

Uit deze paragraaf blijkt enerzijds dat er voor het onderhoud planmatig gewerkt wordt op basis van beheer- en onderhoudsplannen en anderzijds dat de onderhoudslasten op basis van de beheer- en onderhoudsplannen in de meerjaren begroting opgenomen zijn. Hierdoor wordt het onderhoud beheerst en het risico op achterstallig onderhoud op kapitaalgoederen geminimaliseerd. Hierin zal een verdere verbetering doorgevoerd worden door de invoer van assetmanagement voor onze infrastructurele kapitaalgoederen.

Paragraaf Financiering

Inleiding

De financiering van de Provincie Zeeland vindt plaats in lijn met de voorwaarden die genoemd worden in de Wet financiering decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt van deze wet is het beheersen van de uit de treasuryfunctie voortvloeiende risico's. De treasuryfunctie omvat alle activiteiten gericht op het sturen en beheersen van, het verantwoording afleggen over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen en de hieraan verbonden risico's.

Beleid

Het treasurybeleid bestaat de doelstellingen, de richtlijnen en de limieten, die voor het uitvoeren van de treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke en provinciale kaders zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido)
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)
- Financiële verordening Provincie Zeeland 2009
- Besluit Financieringsstatuut 2013 Provincie Zeeland

In deze kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verstrekken van leningen en garanties of afgeven van waarborgen uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling staat wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico).

De doelstellingen bij het uitvoeren van het treasurybeleid zijn vastgelegd in het Besluit Financieringsstatuut. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen
- beheersen van financiële risico's
- minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities

Wij houden ons bij het uitvoeren van de treasuryfunctie aan de wettelijke kaders en provinciale regelgeving.

Schatkistbankieren

Het verplicht schatkistbankieren dwingt alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen en beleggingen aan te houden in de rijkschatkist. Omdat de Provincie Zeeland geen geld uitzet, er is immers sprake van een meerjarige leensituatie, heeft het verplicht schatkistbankieren de komende jaren een gering financieel effect.

Risicobeheer vlottende schuld

De zogeheten 'kasgeldlimiet' stelt een grens aan de korte financiering (7% van het begrotingstotaal). Dit betekent dat we investeringen tot deze kasgeldlimiet mogen financieren met kort geld (looptijd gemiddeld 1 jaar), waardoor het renterisico van korte financiering beperkt wordt.

De maximaal toegestane financiering met kort geld in 2015 was ongeveer € 18 miljoen (op basis van 7% van € 264 miljoen in 2015). Om onder andere aan de kasgeldlimiet te voldoen, is een swap (zie uitleg bij opgenomen geldleningen) afgesloten tot en met 2029. Het maximale bedrag aan kortlopende middelen over 2015, inclusief de rekening-courantverhouding met het Nazorg, bedroeg € 10,9 miljoen. De Provincie voldeed over heel 2015 aan de kasgeldlimiet.

Risicobeheer vaste schuld, renterisiconorm

Voor de vaste schuld is in de Wet fido ook een norm beschreven, de zogenaamde 'renterisiconorm'. De renterisiconorm is het maximaal toegestane renterisico over langlopende schulden (looptijd > 1 jaar). Een langlopende schuld wordt ook wel vaste schuld genoemd. Het renterisico op deze leningen is afhankelijk van:

- het gedeelte van de vaste schuld waarvoor de geldnemer een wijziging van de rente op basis van de leningsvoorwaarden niet kan beïnvloeden (renteherziening)
- het gedeelte van de portefeuille aan vaste schuld dat in enig jaar geherfinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen (herfinanciering).

In de Wet fido, artikel 1 h, wordt de renterisiconorm gedefinieerd als een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van het begrotingstotaal van het openbare lichaam bij aanvang van het jaar. Voor provincies is dit percentage 20% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal voor 2015 op het moment van vaststellen in november 2015 bedraagt € 264,2 miljoen (totale lasten voor toevoegingen aan reserves). De renterisiconorm voor de Provincie Zeeland bedraagt € 53 miljoen.

Vanaf 2012 is een leenfaciliteit afgesloten in combinatie met een renteproduct (swap) tot en met 2029. Deze swap zorgt ervoor dat de rente is gefixeerd gedurende de gehele looptijd en daarmee wordt voldaan aan de renterisiconorm.

Verstreckte geldleningen

Hieronder staat het overzicht van de belangrijkste verstreckte geldleningen.

Door de langdurige leensituatie van de Provincie zijn middelen uitgezet voor de wachtgeldvoorziening van de voormalige Provinciale Stoombootdiensten (PSD). De middelen voor die voorziening zijn via een 'cash-flow swap' op lange termijn belegd. Rente en aflossingen op deze lening worden ieder kwartaal ontvangen tot en met 2029. Deze middelen kunnen niet worden gebruikt voor financiering omdat ze meerjarig uitgezet zijn.

Aan de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN) is in totaal aan leningen verstrekt € 3 miljoen ten behoeve van stimulering duurzame woningverbetering. Deze leningen mochten tot en met 2013 worden uitgezet, daarna komen alle aflossingen ten gunste van de Provincie.

In eerste instantie is een "lening" als subsidie verstrekt aan University College Roosevelt. Het betreft hier een verstrekte subsidie van € 3 miljoen met een terugbetaal verplichting in 2018 van € 1 miljoen. In 2015 bleek uit nader onderzoek dat de verwerking van de terugbetaal verplichting van € 1 miljoen als subsidie niet de juiste verwerkingswijze is. In de jaarrekening 2015 is deze € 1 miljoen nu als verstrekte lening verwerkt.

Verstreckte gelden per 31 december 2015				(bedrag x € 1.000)
Leningen uitgezet	Stand per 1-1-2015	aflossing/mutatie	rente	Stand per 31-12-2015
Wachtgeldvoorziening PSD	7.672	1.780	277	5.892
Stichting University College Roosevelt Fonds	-	1.000	-	1.000
Duurzaamheidslening woningverbetering aan SVN	2.808	171		2.637
totaal	10.480	2.951	277	9.529

Financiering

Financieringspositie

In 2015 zijn gepleegde investeringen gefinancierd met vreemde financieringsmiddelen. Vanwege de meerjarige leensituatie heeft de Provincie in 2015 geen eigen financieringsmiddelen kunnen inzetten.

Opgenomen leningen

Zoals in de begroting 2015 is aangegeven, is de Provincie Zeeland vanaf 2012 in een leensituatie terechtgekomen. Wij hebben in 2009 de aandelen van de Westerscheldetunnel overgenomen met als doel het rendement te gebruiken voor de realisatie van de Sluiskiltunnel. Hiervoor is langdurige financiering benodigd.

De benodigde financiering is aangetrokken in de vorm van een kasgeldfaciliteit bij de BNG en het renterisico is grotendeels afgedekt met een rente-instrument, een zogenaamde renteswap, afgesloten bij de Rabobank. De swap heeft een looptijd tot en met 2029. Door middel van de swap wordt een variabel rentetarief (drie maanden Euribor) geruild tegen een vaste rente, waarbij de Provincie de vaste rente betaalt en de variabele rente ontvangt. Wanneer deze rentestromen met elkaar worden verrekend, resteert een structuur waarin we per saldo het vaste tarief op de swap betalen, verhoogd met de opslag op de leenfaciliteit. In feite ontstaat hierdoor een structuur die gelijk is aan een vastrentende lening. Deze swap zorgt er voor dat de rente is gefixeerd gedurende de gehele duur van de geschatte financieringsbehoefte. Deze constructie voldoet aan relevante wet- en regelgeving, waaronder het financieringsstatuut van de Provincie, de Wet fido en de Ruddo.

De BNG heeft de Provincie verplicht minimaal 20% van de faciliteit van € 150 miljoen (€ 30 miljoen) af te nemen tot en met april 2017. Het tarief voor de opgenomen financiering bedraagt het driemaands Euribor-tarief plus een opslag van 0,7% (70 basispunten). De Provincie kan momenteel veel voordeliger geld aantrekken op de geldmarkt. We worden als zeer veilig aangemerkt en partijen zijn momenteel bereid tegen een zeer lage vergoeding, soms zelfs tegen negatieve rente, geld uit te lenen aan ons. We hebben gedurende 2015, naast de verplichte afname, geen gebruik gemaakt van de leenfaciliteit van de BNG.

Het totaal aan opgenomen leningen per 31 december 2015 is € 80 miljoen. De opgenomen leenbedragen per ultimo kwartaal staan in onderstaand overzicht.

Opgenomen geldlening	bedragen x € 1.000			
	stand per			
	1-4-2015	1-7-2015	1-10-2015	31-12-2015
Kredietfaciliteit BNG	30.000	30.000	30.000	30.000
Geldmarkt	22.000	45.000	25.000	50.000
Totaal	52.000	75.000	55.000	80.000

Naast de genoemde leningen heeft de Provincie Zeeland een rekening-courantverhouding met het fonds nazorg gesloten stortplaatsen Zeeland, waarvoor een vast rendement verstrekt wordt van 5% op jaarbasis. Over 2015 heeft de Provincie het nazorgfonds een rente vergoed van € 459.077.

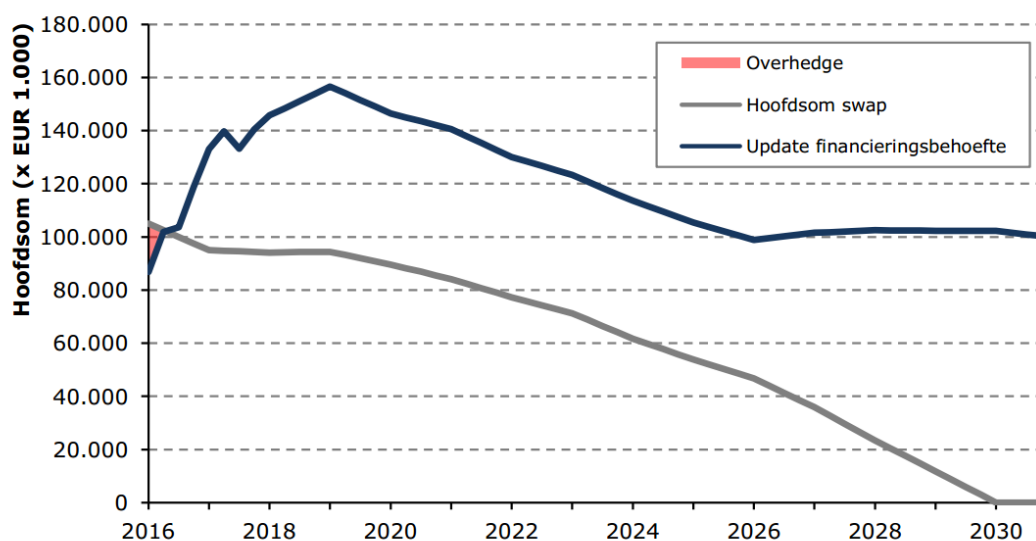
Huidige situatie swap

De swap is afgesloten op 90% van de in april 2012 voorziene financieringsbehoefte. Deze financieringsbehoefte werd gebaseerd op de op dat moment (voorjaar 2012) actuele meerjarige begroting en het financiële perspectief dat daaruit voortvloeide. Door een niveau van 90% te hanteren zorgden we voor ruimte tussen het niveau van de renteafdekking en het niveau van de in april 2012 voorziene financieringsbehoefte. De swap moet immers, in tegenstelling tot de onderliggende lening, bij aanvang voor de gehele periode afgesloten worden. Het is dan verstandig een zekere mate van flexibiliteit en armslag over te houden.

Over 2015 is de financieringsbehoefte net als in voorgaande jaren achter gebleven bij de prognose. Hoofdoorzaak van deze lagere financieringsbehoefte zijn vertragingen in de uitvoering van projecten.

Onderstaande grafiek toont aan in welke jaren er sprake is van deze zogenaamde 'overhedge'.

Grafiek: Financiering vs Swap

Wanneer tegelijkertijd sprake is van een 'negatieve' marktwaarde van een financieel product als een swap terwijl een deel van een dergelijk product niet wordt gebruikt (overhedge), schrijven de verslaggevingseisen voor dat er voor de negatieve marktwaarde van het ineffektieve deel een voorziening wordt gevormd. De benodigde voorziening is per eindejaar 2015 berekend op € 100.000. Dit betekent een verlaging ten opzichte van 2014 van € 600.000 die ten gunste komt van rekeningresultaat 2015.

EMU Saldo

Het kabinet wil met de Wet Hof realiseren dat decentrale overheden evenredig bijdragen aan de Europese afspraken over het bereiken van evenwicht op de Rijksbegroting. Provincies hebben echter altijd een bepaalde tekortruimte nodig voor investeringen in bijvoorbeeld regionale infrastructuur. Dergelijke investeringen komen niet jaarlijks voor en kunnen niet uit de inkomsten van het betreffende jaar worden gefinancierd. De intentie is dat het EMU-tekort van decentrale overheden in 2017 is gedaald tot 0,2% van het nationale inkomen. In 2015 mogen de decentrale overheden nog een tekort van 0,5% hebben. De individuele referentiewaarde voor Zeeland over 2015 bedraagt € 27,7 miljoen.

Zoals uit onderstaande EMU overzicht blijkt, is de EMU norm in 2015 overschreden. De overschrijding wordt met name veroorzaakt door de kosten van de non-activiteitsregeling (57+), uitgaven Natuur Pakket Westerschelde, Sluiskiltunnel en Sloeweg.

		(Bedragen x € 1.000)			
Berekening Economische en Monetaire Unie (EMU) saldo 2015					
		2014 Realisatie	2015 Begroting	2015 Begroting na wijziging	2015 Realisatie
1	Het exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	4.231	-12.264	-8.708	4.816
2	+ De afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.501	8.312	14.681	13.990
3	+ De bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	6.742	1.400	857	3.819
4	- De uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-13.853	-1.300	-29.080	-13.602
5	+ Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-8.958	-44.300	-57.655	-41.086
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa				
6a	+ Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord				
6b	- De daarin te verwachten boekwinst				
7	- Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-31.804	-1.248	-3.119	-13.515
8	Gronverkoop				
	Baten bouwgrondexploitatie				
8a	+ Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	6.549	26.245	8.742	11.594
8b	- De daarin te verwachten boekwinst				
9	- De betalingen ten laste van de voorzieningen	-17.508	-13.274	-12.689	-14.738
10	- Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten				
	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee
11	- Verkoop van effecten				
11a	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?				
Emu-saldo voor de Provincie		-51.100	-36.429	-86.971	-48.722

Paragraaf Verbonden Partijen

Het begrip verbonden partijen

Verbonden partijen zijn publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechtspersonen (verenigingen, stichtingen, BV's en NV's) waarin we én een bestuurlijk én een financieel belang hebben. Een bestuurlijke belang houdt in dat er sprake is van zeggenschap, hetzij uit een provinciale vertegenwoordiging in het bestuur van de verbonden partij, hetzij uit hoofde van stemrecht. Een financieel belang betekent hierbij dat een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is, indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

De informatie met betrekking tot de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partijen aan het einde van het begrotingsjaar en de verwachte omvang van het financieel resultaat in het begrotingsjaar zijn niet bekend tijdens de opstelling van het jaarverslag en is daarom niet opgenomen.

Onderstaande organisaties zijn verbonden partijen die voldoen aan bovengenoemd begrip.

Privaatrechtelijke organisaties:

1. DELTA N.V.
2. N.V. Zeeland Seaports (ZSP)
3. N.V. Westerscheldetunnel (WST)
4. N.V. Economische Impuls Zeeland (EIZ)
5. B.V. Kanaalkruising Sluiskil (KKS)
6. Perkpolder Beheer B.V.
7. Westerschelde Ferry B.V.
8. Nederlandse Waterschapsbank N.V.
9. Zeeuws Participatiefonds B.V.
10. Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
11. Stichting Grootschalige BasisKaart Nederland voor Zeeland

Publiekrechtelijke organisaties:

12. Zeeland Seaports GR
13. Natuur- en recreatieschap De Grevelingen GR (in liquidatie)
14. Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta GR
15. Europese Gemeenschap voor Territoriale Samenwerking (EGTS) 'Linieland van Waas en Hulst'
16. Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland GR

Algemene visie op het aangaan en aanhouden van verbonden partijen

Kernvragen binnen deze visie van de Provincie Zeeland zijn:

- Waarom gaat de Provincie welke samenwerkingsverband aan?
- Hoe worden de bevoegdheden tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten verdeeld?
- Hoe vindt de sturing en verantwoording plaats?

De vraag waarom de Provincie een samenwerkingsverband aangaat moet vertaald worden in het publieke belang van de samenwerking. De publieke belangen van een samenwerking dienen beschreven te worden en periodiek getoetst te worden. Per verbonden partij wordt de meest passende wijze van samenwerken, sturing en verantwoording en de bevoegdhedenverdeling bepaald.

Publiekrechtelijke samenwerking

Voor een samenwerkingsverband kiest de Provincie meestal de publiekrechtelijke vorm. De grondhouding hierbij is 'ja, mits' aan een aantal voorwaarden is voldaan voor aansturing, beheer en verantwoording.

Privaatrechtelijke samenwerking

De benadering voor privaatrechtelijke samenwerkingsvormen is omgekeerd. In algemene zin neemt de Provincie hier niet aan deel, tenzij er bijzondere redenen zijn die een uitzondering op deze regel rechtvaardigen. De belangrijkste bijzondere reden om te besluiten tot een privaatrechtelijke samenwerking is wanneer het samenwerkingsverband zich bezighoudt met activiteiten die voornamelijk liggen op het commerciële vlak. De grondhouding is 'nee, tenzij' er bijzondere redenen zijn om van de regel af te wijken.

Met een dergelijke samenwerkingsvorm is er een duidelijke afstand tussen het bestuur en de verbonden partij. Het is te omschrijven als 'besturen op afstand'. De taak of activiteit wordt immers niet door de eigen organisatie uitgevoerd, maar door een andere (juridische) entiteit. De sturing is dan indirect. Dit vraagt om een heldere kaderstelling met duidelijke rolverdeling bij de verbonden partij, Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke dienst in een wettelijke context. Tevens dient er eenheid te bestaan over de inhoud en wijze van informatievoorziening.

Beleidsnota verbonden partijen

De Rekenkamer Zeeland heeft in 2014 onderzoek verricht naar de deelnemingen van de provincie Zeeland. In september 2014 heeft de Rekenkamer haar rapport gepresenteerd, waarin ze de bevindingen als volgt samenvat:

- Er is veel (benodigde) informatie beschikbaar, maar deze staat gefragmenteerd ter beschikking, is moeilijk toegankelijk dan wel bevindt zich op een ander aggregatieniveau dan de gebruiker voor ogen heeft;
- Een integraal beleid ten aanzien van publiek aandeelhouderschap door de Provincie ontbreekt. Hierdoor is het voor PS niet mogelijk om te toetsen of en hoe te nemen besluiten invulling c.q. uitvoering geven aan de provinciale strategische doelen die de Provincie met publiek aandeelhouderschap beoogt te realiseren;
- De interviews maken duidelijk dat er sprake is van een discrepantie tussen de verwachtingen van PS enerzijds en ambtenaren ten aanzien van met name de informatiepositie, en in mindere mate de positie van de Provincie, de rol van PS en de deskundigheid.

De Rekenkamer heeft in haar rapport aanbevolen dat de Provincie beleid ten aanzien van verbonden partijen vastlegt: 'In dit beleid dient de strategische visie van de Provincie op publiek aandeelhouderschap verwoord te worden, dienen (op hoofdlijnen) de uitgangspunten en randvoorwaarden ten aanzien van het verkrijgen, het aanhouden en het vervreemden van verbonden partijen te zijn opgenomen en dienen de belangrijkste governance-principes benoemd te worden. Deze uitgangspunten en randvoorwaarden vormen het toetsingskader waar structureel aan getoetst kan worden'.

De beleidsnota verbonden partijen is in voorbereiding en gaat in op:

- de algemene visie op het aangaan en aanhouden van verbonden partijen en de huidige aanpak van de Provincie Zeeland verbonden partijen;
- de beleidsmatige en periodieke toets;
- de uitgangspunten en de randvoorwaarden ten aanzien van het aangaan, het beheer en het vervreemden van verbonden partijen;
- relevante wetgeving;
- de belangrijkste governance-principes, waarbij de bevoegdheden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten en de rol van de Provincie als aandeelhouder zijn geformuleerd. Tevens wordt nader ingegaan op de Wet Normering Topinkomens en de benodigde informatievoorziening voor sturing en beheer.

Beleidsmatige doelstellingen en voornemens belangrijkste verbonden partijen

Hierna zijn de verbonden partijen uiteengezet. Bij de belangrijkste verbonden partijen zijn het publieke belang, het bestuurlijke belang, de doelstelling, het financieel belang, het aandeelhouderschap, de ontwikkelingen, overige bijzonderheden en de risico's aangegeven. Daarbij is, in lijn met de aanbevelingen van de Rekenkamer Zeeland financiële informatie over de afgelopen vijf jaar opgenomen. Als laatste zijn kort kengetallen opgenomen van de andere verbonden partijen.

DELTA N.V.

Vestigingsplaats	Middelburg
Oprichting	1991. DELTA N.V. komt voort uit de fusie tussen Watermaatschappij Zuid West Nederland (WMZ) en de Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij (PZEM).
Publiek belang	Het waarborgen van wettelijk gedefinieerde publieke belangen (Evides, Delta Netwerkgroep, EPZ) duurzame werkgelegenheid (in Zeeland). Daarbij geldt als uitgangspunt een risicoprofiel passend bij een publieke aandeelhouder en wordt van DELTA N.V. een marktconform financieel rendement verwacht dat in goede verhouding staat tot het risicoprofiel van de activiteiten.
Bestuurlijk belang	Het bestuurlijk belang bestaat uit 50% stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).
Doelstelling	DELTA N.V. is een geïntegreerd energiebedrijf. Het is werkzaam op het gebied van de elektriciteits-, gas-, water- en warmtevoorziening en multimedia.
Bezoldiging	Bezoldiging excl. onkostenvergoeding en pensioenbijdrage CEO: € 383.870,- Bezoldiging excl. onkostenvergoeding en pensioenbijdrage CFO: € 280.000,- (vast) + € 77.700 (variabel); deze cijfers zijn van 2014. De statutaire bestuurders hebben een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd en worden voor een periode van drie jaar (CEO) respectievelijk vier jaar (CFO) als statutair bestuurder benoemd. Het arbeidscontract is daarop afgestemd en bevat naast een opzegtermijn een geclausuleerde beëindigingsvergoeding van maximaal één jaar conform de Governance Code.
Financieel belang	De provincie Zeeland heeft 50% van het geplaatste aandelenkapitaal in bezit. Het boekjaar is bij DELTA N.V. gelijk aan het kalenderjaar. Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2014. Op het moment van het vaststellen van de jaarrekening 2015 van DELTA door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt informatie over het eigen en vreemd vermogen over het boekjaar 2015 openbaar. De raming van het te verwachten eigen en vreemd vermogen voor het begrotingsjaar 2016 wordt door DELTA niet openbaar gemaakt. In 2015 is over het boekjaar 2014 aan dividend ontvangen € 7.500.000.

DELTA N.V.	2010	2011	2012	2013	2014
					(x € 1 mln.)
Dividend	50,0	50,0	40,0	40,0	20,0
Eigen vermogen	1.183,1	1.179,8	1.187,9	1.213,4	1.145,8
Totaal vermogen	2.799,5	3.212,7	3.063,9	3.818,7	3.665,1
Omzet	2.073,1	2.185,1	2.171,8	2.103,6	1.930,8
Resultaat	-/- 177,8	82,7	81,1	74,8	3,8
Solvabiliteit	42,3%	36,7%	38,8%	31,8%	31,3%
Liquiditeit	1,1	0,8	0,9	1,1	0,9
Leningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Garanties	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Aandeelhouderschap

De provincie Zeeland geeft invulling aan het aandeelhouderschap door:

- het beoogen om actief aandeelhouder te zijn binnen de grenzen van de wet en de statuten gegeven het grote financiële belang (dividend en risico's);
- het streven naar frequente communicatie met DELTA N.V. via (informele) aandeelhoudersbijeenkomsten en bredere presentaties rond belangrijke besluitvormingstrajecten;
- het streven naar jaarlijks toetsing in hoeverre de onderdelen van DELTA N.V. voldoen aan de behartiging van de aandeelhoudersbelangen en zal zij op basis van deze evaluaties de invulling van haar aandeelhouderschap heroverwegen;
- het streven naar handhaving van de 50-50 verdeling tussen de Provincie Zeeland enerzijds en de overige aandeelhouders van DELTA N.V. anderzijds;
- een dividendbeleid waarbij het rendement van gereguleerde activiteiten volledig aan de DELTA N.V. aandeelhouders wordt uitgekeerd en voor de commerciële activiteiten een rendement op eigen vermogen van 10% wordt nagestreefd met een 50% pay-out ratio;

- bij het dividendbeleid rekening te houden met marktomstandigheden en de financiële positie van de onderneming om de continuïteit van de onderneming niet te schaden;
- De aandeelhoudersstrategie wordt jaarlijks bij de jaarstukken geëvalueerd.

Overig

- De wetgeving staat niet toe dat de waterdivisie van DELTA N.V., Evides, wordt geprivatiseerd;
- De energienetten, ondergebracht bij DELTA Netwerkbbedrijf, zijn niet vrij verkoopbaar (in elk geval niet aan niet-overheden of buitenlandse investeerders);
- Wanneer de Provincie Zeeland of één van de andere aandeelhouders de aandelen wenst te verkopen, dan moeten deze op statutaire gronden eerst worden aangeboden aan de overige aandeelhouders.

Ontwikkelingen

DELTA N.V. heeft geruime tijd getracht een fusie tot stand te brengen, maar is hierin niet geslaagd. Als tweede optie komt de verkoop van commerciële onderdelen in beeld, waarbij DELTA N.V. heeft aangegeven de afweging te willen maken tussen verwachte verkoopopbrengst enerzijds en de mogelijkheid van autonome waarde ontwikkeling anderzijds. Daarbij speelt, dat de kerncentrale praktisch onverkoopbaar blijkt en gasgestookte productie assets momenteel in zwaar weer verkeren door een onbalans op de energiemarkt. Verwacht wordt dat dit nog geruime tijd aanhoudt. Eén en ander heeft ertoe geleid dat er behalve de verkoop van Indaver in lijn met de aandeelhoudersstrategie nog geen verdere stappen zijn gezet.

De Hoge Raad heeft op 26 juni 2015 beslist dat de Wet Onafhankelijk Netbeheer niet in strijd is met het recht van de Europese Unie, in het bijzonder met het vrij verkeer van kapitaal en de vrijheid van vestiging. Nu de Hoge Raad heeft geoordeeld zal DELTA zich moeten splitsen. DELTA heeft van de ACM tot medio 2017 de tijd gekregen om de splitsing te effectueren. De aandeelhouderscommissie heeft zich op het standpunt gesteld, dat het met het oog op de marktomstandigheden en vanuit de belangen zoals gedefinieerd in de aandeelhoudersstrategie, noodzakelijk is dat nu met voortvarendheid invulling wordt gegeven aan een herstructurering van DELTA. De splitsing functioneert tegen die achtergrond feitelijk slechts als katalysator van de problematiek en beperkt de tijd om tot een oplossing door middel van herstructurering te komen.

Risico's

De winstgevendheid van DELTA N.V. staat sterk onder druk. Dit wordt met name veroorzaakt door de aanhoudende slechte energiemarkt. Naast de normale operationele risico's is er gezien de economische situatie ook sprake van verhoogde kredietrisico's. Het dividend is meerjarig geraamd op nihil.

Overeenkomstig de procedure voor risicomanagementprocedures zijn er door DELTA in de zomerperiode van 2015 Strategic Risk Assessments uitgevoerd. Belangrijke risico's zijn: verlaging van de S&P creditrating door verplichte afsplitsing van het Netwerkbbedrijf, verdere negatieve ontwikkeling van de verkoopprijzen bij elektriciteitsproductie en ongeplande uitval van energiecentrales. De (ontwikkelingen in de) risico's en de beheersmaatregelen zijn vaak onderwerp van gesprek tussen de concerndirectie en de directie van de betreffende divisie. De risico's zijn derhalve in beeld, worden actief gemonitord en waar mogelijk worden maatregelen genomen om de risico's te verkleinen.

N.V. Zeeland Seaports (ZSP) en Zeeland Seaports GR

Vestigingsplaats

Terneuzen

Oprichting

01-01-2011

Publiek belang

Via indirecte aandeelhouderschap in ZSP streeft de provincie naar:

- De borging van nautisch beheer en toegankelijkheid van de Zeeuwse havens;
- Stimulering van economische bedrijvigheid en ontwikkeling in Zeeland;
- Bevordering van duurzame werkgelegenheid in de provincie Zeeland, zowel direct via ZSP als indirect via de aan de haveninfrastructuur verbonden ondernemingen.

Bestuurlijk belang

De Provincie Zeeland heeft voor 50% zeggenschap in de GR ZSP en daarmee indirect ook in de N.V. ZSP. De GR ZSP is enig aandeelhouder van de N.V. ZSP. In 2028 zullen de garanties tot nul teruggebracht worden en kan de GR opgeheven worden. Het lid dat namens Provincie Zeeland zitting heeft in het DB en AB is voorzitter.

Doelstelling	Het (doen) uitoefenen van het havenbedrijf en in dat kader de positie van het Zeeuwse haven- en industriecomplex in internationaal perspectief zowel op de korte als lange termijn te versterken.
Bezoldiging	Voor de N.V. heeft het AB van de GR ten aanzien van de bezoldiging van de (interim) directeur een aantal randvoorwaarden geformuleerd. Aan de RvC is gevraagd hiermee rekening te houden.
Financieel belang	Niet van toepassing bij de GR. Deze heeft geen personeel in dienst. Het boekjaar is bij ZSP gelijk aan het kalenderjaar. Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2014.

N.V. ZSP	2010	2011	2012	2013	2014
					(x € 1.000)
Dividend		0	0	0	0
Eigen vermogen		156.978	141.333	126.232	126.254
Totaal vermogen		593.402	577.031	572.291	566.259
Omzet		51.669	68.719	54.008	51.788
Resultaat		-/- 3.659	-/- 15.645	-/- 15.101	22
Solvabiliteit		26,5%	24,5%	22,1%	22,3%
Liquiditeit		23%	25%	27%	27%
Leningen		0	0	0	0
Garanties*)		565.000	565.000	565.000	565.000

*) De GR ZSP staat garant voor de N.V. ZSP

GR ZSP	2010	2011	2012	2013	2014
					(x € 1.000)
Eigen vermogen		160.637	160.637	160.637	160.637
Totaal vermogen		160.637	160.637	160.637	160.637
Omzet		0	0	0	0
Resultaat		0	0	0	0
Solvabiliteit		100%	100%	100%	100%
Liquiditeit		0%	0%	0%	0%
Leningen		0	0	0	0
Garanties *)		565.000	565.000	565.000	565.000

*) Garantie aan N.V. ZSP

Overig

Zeeland Seaports werkt samen met DOW Chemical N.V. in de joint venture Valuepark Terneuzen. In 2008 is er door de oprichting van WarmCO₂ een samenwerkingsverband aangegaan met Volker Wessel en Yara Sluiskil.

Aandeelhouderschap

Per 1 januari 2011 zijn alle activiteiten en rechten en verplichtingen overgegaan van de GR ZSP naar N.V. ZSP. De GR ZSP blijft alleen bestaan voor de aflopende garantstelling voor financieringsdoeleinden. De GR ZSP bezit 100% van de aandelen in N.V. ZSP. Zodra de GR ZSP de aandelen van N.V. ZSP overdraagt aan de participanten van de GR ZSP (en desgewenst de GR ZSP kan worden opgeheven), zijn de individuele toekomstige aandeelhouders als volgt gerechtigd in het aandelenkapitaal van de Vennootschap: Provincie Zeeland 50%, gemeente Terneuzen 16²/₃%, gemeente Borsele 16²/₃% en de gemeente Vlissingen eveneens 16²/₃%. N.V. ZSP heeft diverse dochterondernemingen, waaronder Van Citters Beheer B.V. en WarmCO₂ Beheer B.V.

In 2014 is de aandeelhoudersstrategie ZSP gevormd en is vastgesteld in Provinciale Staten op 12 december 2014 en daarna in het Algemeen Bestuur van de GR ZSP op 19 december 2014.

In 2015 is door ZSP samen met de Raad van Commissarissen en het DB ZSP gewerkt aan het Strategisch Masterplan ZSP 2015-2022. Gedurende het traject is er in november 2015 een bijeenkomst geweest waarop

ook de leden van de gemeenteraden en Provinciale Staten hun inbreng hebben kunnen leveren. Het Strategisch Masterplan zal naar verwachting in het voorjaar van 2016 worden voorgelegd ter vaststelling door Provinciale Staten resp. het Algemeen Bestuur van de GR ZSP.

De GR ZSP staat financieel garant voor NV ZSP. Dit is noodzakelijk om financiering aan te kunnen trekken. In de garantie- en dienstverleningsovereenkomst tussen de GR en de N.V. is overeengekomen, dat het maximaal opgenomen bedrag door N.V. ZSP nooit boven de € 500 miljoen uitkomt. De Provincie Zeeland staat dan voor maximaal € 250 miljoen garant. Voordat derden een beroep kunnen doen op de door de GR ZSP afgegeven garantie moet eerst het eigen vermogen van N.V. ZSP worden aangesproken. Banken kunnen zich pas tot de GR ZSP wenden bij een faillissement van N.V. ZSP.

Verder staat de GR ZSP ook nog garant voor € 65 miljoen in verband met WarmCO₂. Alle financiële gevolgen komen voor rekening van N.V. ZSP. In twee tranches (medio 2013 en eind 2014) heeft ZSP een vennootschapslening aan WarmCO₂ verstrekt om daarmee de economisch zware periode te kunnen overbruggen. Inmiddels zijn er nieuwe glastuinbouwers in het gebied gestart en is het economisch perspectief weer beter.

Daarnaast zijn er in 2011 overeenkomsten over garantstelling tussen de GR en verschillende banken ondertekend, waarbij de totale beschikbare garantstelling hoger is dan € 500 miljoen; de bedoeling hiervan was betere financieringscondities te krijgen voor N.V. ZSP door meer flexibiliteit in te bouwen. De N.V. ZSP mag nooit leningen aangaan die het plafond van € 500 miljoen overschrijden.

In 2028 moet N.V. ZSP volledig gefinancierd worden zonder garantstelling van de participanten. Het is de bedoeling dat dan ook de GR opgeheven wordt.

Risico's

De Provincie Zeeland heeft, getrupt via de GR ZSP, een belang van 50% in de N.V. ZSP. Aangezien het eigen vermogen eind 2014 € 126,2 miljoen bedraagt is het directe risico € 63,1 miljoen. Indien er in de toekomst verliezen worden geleden kan de situatie ontstaan dat het eigen vermogen ontoereikend wordt. In dat geval zullen de garanties ingeroepen worden. Het totaal aan garanties bedraagt € 565 miljoen. Voor de Provincie Zeeland betekent dit dat er een bedrag van € 282,5 miljoen opgevraagd kan worden. Op dit moment is dit niet aan de orde, er is sprake van een indirect risico. Indien ZSP geconfronteerd wordt met forse tegenvallers en hoge kosten kan een dergelijke situatie ontstaan.

N.V. Westerscheldetunnel (WST)

Vestigingsplaats Oprichting Publiek belang

Borssele

18 maart 2009

Realisatie van een vaste oeververbinding en de realisatie van de Sluiskiltunnel.

- Mobiliteit: Een zo hoog mogelijke beschikbaarheid van het gehele tracé tussen Goes en Terneuzen;
- Veiligheid: Verkeersveiligheid geldt als één van de hoogste prioriteiten;
- Tarieven: Invloed op tarievenbeleid om een juiste balans te kunnen waarborgen tussen financiële belangen van de WST enerzijds en de financiële impact voor de burger anderzijds;
- Dekking voor infrastructuur: Het dividend van de WST aanwenden om:
 - De aanleg van de SKT terug te verdienen;
 - De aankoop van de WST terug te verdienen;
 - Onderhoud en beheer van de SKS en de WST terug te verdienen.

Bestuurlijk belang

De Provincie Zeeland heeft 100% stemrecht in de AvA. De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment is er één algemeen directeur. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestond in 2015 uit vijf personen en gaat in 2016 terug naar drie personen. De leden van de RvC worden benoemd door de AvA.

Doelstelling

De vennootschap heeft als doel een tunnel onder de Westerschelde – met aansluitende wegen en bijbehorende werken – tot stand te brengen en als rechthebbende te exploiteren of doen exploiteren, alsmede ter bevordering van dit doel het deelnemen in, het voeren van beheer over, het financieren van andere ondernemingen

en vennootschappen en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen en al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.

Bezoldiging

Bezoldiging excl. onkostenvergoeding en pensioenbijdrage hoogste bestuurder: €156.498,-.

Financieel belang

Met de aankoop van de aandelen van het Rijk heeft de Provincie Zeeland sinds 1 juli 2009 100% van de aandelen in haar bezit.

Het boekjaar is gelijk aan het kalenderjaar. Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2014. In 2015 is door de Provincie Zeeland over het boekjaar 2014 aan dividend ontvangen € 9.781.000.

WST	2010	2011	2012	2013	2014
					(x € 1.000)
Dividend	38.246	5.280	5.389	2.486	6.756
Eigen vermogen	81.838	81.647	79.570	83.950	86.365
Totaal vermogen	611.260	588.617	557.680	537.419	517.052
Omzet	51.331	52.590	50.654	50.450	51.533
Resultaat	5.280	5.389	2.486	6.756	9.781
Solvabiliteit	13,4%	13,9%	14,3%	15,6%	16,7%
Liquiditeit	0,69	0,62	0,38	0,49	0,60
Leningen	0	0	0	0	0
Garanties	0	0	0	0	0

Overige bijzonderheden

- de kosten van de aanschaf van de aandelen in de N.V. Westerscheldetunnel dienen, in verband met de datum van overdracht, uiterlijk op 14 maart 2033 te zijn terugverdiend;
- het provinciale aandeel in de investering van de aanleg van de Sluiskiltunnel dient, in verband met een mogelijke overdracht naar het Rijk, uiterlijk in 2025 te zijn afgeschreven;
- de afschrijvingslasten en de lasten voor beheer, onderhoud en verkeersmanagement van de Sluiskiltunnel en de WST moeten over de gehele eigendomsperiode kunnen worden terugverdiend.
- Op 22 mei 2015 is de Sluiskiltunnel voor het verkeer opengaan.

Aandeelhouderschap

Het doel van de koop van de aandelen is het mogelijk maken van de Sluiskiltunnel. De Tweede Kamer heeft toegezegd dat het overrendement van de WST ter beschikking gesteld wordt voor de Kanaalkruising Sluiskil. Gebaseerd op de aankoop is nu gerealiseerd dat het overrendement ingezet wordt ter dekking van de investering en de exploitatie van de Sluiskiltunnel. Als gevolg hiervan zijn de ontvangen dividenden niet vrij besteedbaar. Vanuit de resultaatbestemming vindt de komende jaren toevoeging aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel plaats. Provinciale Staten hebben besloten dat zij, na de afbetaling van de Sluiskiltunnel, het dividend – onder aftrek van exploitatielasten – zullen gebruiken om het totale aankoopbedrag van de WST terug te verdienen. Op 14 maart 2033 gaat de tunnel over naar het Rijk voor € 1.

In oktober 2009 is een tarievenbeleid van de Westerscheldetunnel vastgesteld en hebben Provinciale Staten de interne bevoegdheidsverdeling tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten vastgesteld. In juni 2010 hebben Provinciale Staten een veelgebruikerskorting vastgesteld en in 2012 een aanvullende verlaging van de toltarieven voor de Westerscheldetunnel voor specifieke doelgroepen (de t-taghouders, de veelgebruikers en de bestuurders van busjes, campers en motoren). Bovendien zijn vier tolvrije dagen per jaar geïntroduceerd. Dankzij een financiële meevaller in de aanbesteding van het onderhoud van de Westerscheldetunnel is het tarievenbeleid in 2013 herijkt. Voor de jaren 2014 t/m 2016 zijn de nominale tarieven bevroren. In de jaren daarna worden de tarieven verhoogd met 2% per jaar. Daarnaast is het aantal tolvrije dagen verhoogd van vier naar zes.

Op 13 februari 2015 hebben Provinciale Staten de aandeelhoudersstrategie vastgesteld. Hierin is besloten tot het uitvoeren van een onderzoek naar de verschillende strategische scenario's, te weten: zo laag mogelijke tarieven, zo snel mogelijk tolvrij. Mocht dit opportuun zijn, dan sluit de Provincie ook niet uit dat zij op enig moment haar belang in de WST verkleint, mits het publieke belang adequaat geborgd kan worden. Een andere mogelijkheid is de WST in eigen beheer te exploiteren, hetgeen de opheffing en defiscalisering van de NV WST betekent.

De NV WST keert jaarlijks dividend uit. Provincie Zeeland gebruikt het dividend om de bouw en het onderhoud van de Sluiskiltunnel te betalen én om de aankoop van Westerscheldetunnel terug te verdienen. Het dividend wordt jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel.

Per 31 december 2015 is de stand van de bestemmingsreserve 54 miljoen euro. Op basis van de dividendramingen in het daarvoor opgezette rekenmodel is het mogelijk de doelstellingen te realiseren. Na actualisatie als gevolg van nieuwe prognoses van de NV WST is de theoretische eindstand, op basis van het huidige tarievenbeleid, in het jaar 2025 € 15 miljoen en in het jaar 2034 € 126 miljoen. Het betreft hier een theoretische eindstand; deze zal namelijk nooit worden bereikt omdat er dan al eerder aan de hand van de aandeelhoudersstrategie wordt gekozen voor het beëindigen van tolheffing of voor het bevriezen van de tarieven.

In 2007 richtte de WST dochterbedrijf Movenience B.V. op. De kernactiviteiten daarvan zijn het uitgeven van de t-tag, het afwickelen van financiële transacties met de t-tag en het debiteurenbeheer, het verzorgen van de klantenservice voor de WST en Movenience en de ontwikkeling van nieuwe diensten via de t-tag. Het dochterbedrijf is voor 60% in handen van WST.

Risico's

- **Verkeersprognose.**
In de meerjarenraming wordt over de gehele looptijd rekening gehouden met een jaarlijkse volumestijging van 2%. Op middellange termijn hebben de realisatie van de Sluiskiltunnel en de verbreding van de Sloeweg en de Tractaatweg vermoedelijk een positief effect op de verkeersstromen en dus op het aantal passages. Daar staat tegenover dat de economische ontwikkeling, de krimp en de vergrijzing van de Zeeuwse bevolking een negatieve rol kan gaan spelen in het aantal passages.
Maatregelen: Vooralsnog geen; de groei van het aantal tunnelpassages is een niet direct beïnvloedbare ontwikkeling, maar wordt wel nauwgezet gevolgd.
- **Onderhoudsovereenkomst.**
De aard van het huidige onderhoudscontract, met een looptijd van twintig jaar, is anders dan het vorige contract. Zo kan er bijvoorbeeld niet meer in alle gevallen een beroep worden gedaan op garanties en komen sommige risico's voor rekening van de WST.
Maatregelen: In de begroting is met dit verschoven risico zo goed mogelijk rekening gehouden.
- **Operationele risico's.**
Hieronder worden de risico's bedoeld die optreden bij de exploitatie van de tunnel zoals ongevallen, technische mankementen, rampen die tot stremming van en schade aan de tunnel kunnen leiden.
- **Maatregelen:** De WST evalueert deze risico's regelmatig en heeft hiervoor een verzekering afgesloten met een uitgebreide schadedekking, een limiet van € 100 miljoen per jaar en een eigen risico van € 50.000 per aanspraak. Daarnaast is een bedrijfsaansprakelijkheids-verzekering afgesloten met een maximale dekking van € 20 miljoen per jaar en een eigen risico van € 10.000 per aanspraak.

Economische Impuls Zeeland N.V. (NV EIZ)

Vestigingsplaats

Middelburg

Oprichting

9 november 2007

Publiek belang

NV EIZ moet het gat dichten tussen ideeën en eerste planontwikkeling en de daadwerkelijke uitvoering van projecten. De doelstellingen van de provincie Zeeland voor de vennootschap zijn opgenomen in de Economische Agenda 2013-2015. NV EIZ is voor de Provincie een belangrijke partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie.

Bestuurlijk belang

De Provincie Zeeland heeft 66% van het stemrecht in de AvA. De aandeelhouders bestaan uit de Provincie, de dertien Zeeuwse gemeenten en de SER Zeeland. Eind 2015 is 66% (98.977 aandelen) van het aandelenkapitaal in bezit van de Provincie Zeeland. De vennootschap wordt bestuurd door één directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door een Raad van Commissarissen (RvC) van drie leden. De leden van de RvC worden aangesteld door de aandeelhouders. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd.

Doelstelling

Het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis) economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. Een andere belangrijke doelstelling is het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het financieren van andere ondernemingen, in welke rechtsvorm ook. NV EIZ stimuleert en faciliteert ontwikkeling op het gebied van de (kennis) economie in de meest brede zin van het woord.

Bezoldiging

Bezoldiging excl. onkostenvergoeding en pensioenbijdrage hoogste bestuurder: € 138.115,-.

Financieel belang

Het boekjaar is bij NV EIZ gelijk aan het kalenderjaar. Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2014, de laatst beschikbare cijfers.

NV EIZ	2010	2011	2012	2013	2014
Dividend	0	0	0	0	0
Eigen vermogen	367.484	305.700	371.029	386.277	459.933
Totaal vermogen	954.251	1.369.227	1.757.689	2.358.315	3.145.147
Omzet	2.619.741	2.913.147	3.091.685	2.977.197	3.154.371
Resultaat	-3.164	-61.784	65.329	15.248	72.655
Solvabiliteit	38,5%	22,3%	21,1%	16,4%	14,6%
Liquiditeit	1,52	1,24	1,32	1,52	1,36
Leningen	0	0	0	388.311	388.311
Garanties	0	0	0	0	0

Aandeelhouderschap

Met Impuls zijn voor 2015 concrete prestatieafspraken gemaakt op de volgende zes clusters:

1. Vestigen (Invest in Zeeland): acquisitieactiviteiten
Invest in Zeeland, de vestigings- en aqisitetak van NV EIZ, heeft in 2015 15 bedrijven begeleid bij hun vestiging in Zeeland. Dit betreft nieuwe vestigingen en uitbreidingsinvesteringen. In totaal leverde dit 319 arbeidsplaatsen op. Het afgelopen jaar bundelden NFIA (een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken), Invest in Zeeland en andere regionale partners, de krachten onder de noemer Invest in Holland. Het Invest in Holland netwerk profileert Nederland in het buitenland als een aantrekkelijk land om te investeren of een vestiging te openen.
2. Financieren: het stimuleren van nieuwe bedrijvigheid door het begeleiden en (mede)financieren van startende innovatieve ondernemers
De rol van het cluster Innovatiefinanciering beperkt zich niet alleen tot advies voor financiering. Impuls biedt ook coaching en begeleiding. In 2015 heeft Impuls in de eerste tender van € 10.000.000 met succes een elftal aanvragen uit Zeeland begeleid inzake OP-Zuid (Europees subsidieprogramma).
3. Projectontwikkeling in de Zeeuwse topsectoren Biobased Economy & Food
De Biobased Innovations Garden bij agrarisch kennis- en innovatiecentrum De Rusthoeve vormt het concentratiepunt in de regionale agenda voor de ontwikkeling van (nieuwe) teelten voor akkerbouw en keten- en productontwikkeling in de Biobased Economy.
4. Projectontwikkeling in de Zeeuwse topsectoren Maintenance & Logistiek
Op logistiek gebied is de start van het Platform 'Zeeland Connect' een mijlpaal. In dit kenniscentrum werken onder andere Zeeland Seaports, de HZ en grote bedrijven zoals Dow, Zeeland Refinery, Yara, Cargill, Outokumpu, De Hoop, Heros, Ovet, ICL-IP en Kloosterboer samen aan projecten. Impuls faciliteert het platform.
5. Projectontwikkeling in de Zeeuwse topsector Vrijtijdseconomie
In de sector vrijetijdseconomie is de ZeelandPas vanuit een regionaal concept omgevormd naar één ZeelandPas.
6. Projectontwikkeling in de Zeeuwse topsector Energie (Smart Delta Resources)
Smart Delta Resources (SDR) in het samenwerkingsverband van elf energie- en grondstof intensieve bedrijven in de zuidwestelijke Deltaregio. Impuls heeft ter ondersteuning van het SDR programma een Program Office Light ingericht.

Risico's

De financiële aansprakelijkheid voor de Provincie met betrekking tot Impuls is beperkt tot het door de Provincie Zeeland ingebrachte aandelenkapitaal (€ 98.997). De Provincie Zeeland heeft Impuls geen garanties verstrekt. Impuls ontvangt van Provincie Zeeland een integrale kostensubsidie. Indien Provincie Zeeland overgaat tot verkoop van haar aandelen dan is het wettelijk niet mogelijk om de integrale kostensubsidie in één keer stop te zetten, hiervoor moeten de gestelde wettelijke termijnen voor afbouw in acht genomen te worden.

BV Kanaalkruising Sluiskil (BV KKS)

Vestigingsplaats	Terneuzen
Oprichting	1 juli 2009
Publiek belang	De BV KKS werkt met een afgebakende opdracht en richt zich primair op praktische en technische aspecten rondom de bouw en realisatie van de Sluiskiltunnel.
Bestuurlijk belang	De Provincie Zeeland is 100% aandeelhouder. De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één lid, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC zelf bestaat uit vijf onafhankelijke leden.
Doelstelling	Het in opdracht van de Provincie Zeeland voorbereiden en (laten) bouwen van de Sluiskiltunnel met aansluitende wegen en ervoor zorgen dat het beheer, onderhoud en verkeers- en incidentmanagement voor een nog nader door de Provincie te bepalen periode op verantwoorde wijze wordt verzorgd door een derde partij en het verrichten van al wat met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.
Bezoldiging	Voor de inhuur van de projectdirecteur werd over 2014 totaal een bedrag van € 108.049 (excl. btw) op factuur betaald aan resp. de N.V. Westerscheldetunnel en (vanaf september 2014 als zelfstandig ondernemer) aan TNBS. Voor de inhuur van de projectdirecteur is in 2015 een bedrag betaald van € 84.755 (excl. btw).
Financieel belang	Het totale budget voor de bouw van de Sluiskiltunnel is € 295,6 miljoen (prijsspeil oktober 2010). De bijdrage van de Provincie Zeeland bedraagt € 112,3 miljoen. Het boekjaar is bij de BV KKS gelijk aan het kalenderjaar. Eind december 2015 is Financieel Verslag over 2015 aangeboden.
Overig	Op 10 december 2015 is de laatste AvA gehouden. - De BV KKS maakt kosten voor de bouw en aanleg van de tunnel en berekent deze gedurende het jaar door aan de Provincie Zeeland. Hierdoor is gedurende de bouw het winstsaldo van BV KKS nul. - De jaarcijfers van BV KKS geven daarom niet zoveel nuttige informatie. Mutaties inzake de bouwkosten kunnen gevolgd worden in de Staat van restant investeringskredieten en in de 'bestemmingsreserve Sluiskiltunnel' van de Provincie Zeeland. Vanwege het tijdelijke karakter van de BV KKS wordt gewerkt met ingeleend personeel. - De B.V. KKS heeft de tunnel op 22 mei 2015 opgeleverd en overgedragen aan de Provincie Zeeland. Inmiddels is de BV KKS opgeheven. De laatste rekeningen zijn in januari 2016 betaald. Het is de BV KKS gelukt om de Sluiskiltunnel te bouwen binnen tijd en budget. Hoeveel er van het budget over blijft zal blijken bij de eindafrekening (die in het voorjaar 2016 is voorzien).
Risico's	De Provincie voorziet geen risico's.

Perkpolder BV

Vestigingsplaats	Kloosterzande
Oprichting	26 juni 2009
Publiek belang	Met de ingebruikname van de Westerscheldetunnel is het veer Kruiningen-Perkpolder komen te vervallen. Dat heeft gevolgen gehad voor de economie, ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van het gebied. Via het door Perkpolder Beheer B.V. ge-

trokken project Perkpolder beoogt de provincie door middel van ruimtelijke ontwikkelingen te zorgen voor economische vitaliteit en een hoge ruimtelijke kwaliteit, wat moet resulteren in een goede leefbaarheid.

Bestuurlijk belang

De gemeente Hulst en de Provincie Zeeland zijn sinds 31 december 2013, elk voor 50%, aandeelhouder in de grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer B.V. Beide aandeelhouders hebben 50% stemrecht. De vennootschap wordt bestuurd door één directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door de algemene vergadering van Aandeelhouders. De directeur niet direct of op voordracht van Provincie Zeeland benoemd.

Doelstelling

Het integrale ontwikkelen van het Plangebied tot een gebied bestaande uit het Hart (permanente woningen en een hotel op het voormalige veerplein), deeltijdwoningen en een golfbaan in de westelijke Perkpolder, een jachthaven, buitendijkse natuur (inclusief de primaire waterkeringen) en de aanpassing van de N689. In 2024 moet het plan gerealiseerd zijn.

Bezoldiging

Perkpolder beheer BV heeft geen personeel in dienst. Zij huurt een directeur in op basis van een managementovereenkomst en vastgesteld door de AvA voor 24 uur per week (60%). De beheersvergoeding in 2014 bedroeg € 169.260,-

Financieel belang

Het boekjaar is bij Perkpolder BV gelijk aan het kalenderjaar. Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2014, de laatst beschikbare cijfers. Ultimo 2015 is 50% (€ 10.000) van het aandelenkapitaal in bezit van Provincie Zeeland.

Perkpolder BV	2010	2011	2012	2013	2014
Dividend	0	0	0	0	0
Eigen vermogen	97	97	97	97	97
Totaal vermogen	2.018	3.027	3.903	4.517	5.889
Omzet	0	0	313	695	1.439
Resultaat	0	0	0	0	0
Solvabiliteit	4,8%	3,2%	2,5%	2,1%	1,7%
Liquiditeit	0	0	0	0	0
Leningen	1.442	2.933	3.591	4.225	5.554
Garanties	15.500	15.500	15.500	15.500	15.500

Overig

- Grondexploitatie maatschappij Perkpolder Beheer B.V. en grondexploitatie maatschappij Perkpolder C.V. zijn opgericht in september 2009. Dit was een PPS-constructie waarin de Provincie Zeeland tot 2013 voor 25% aandeelhouder was. Andere aandeelhouders waren: de gemeente Hulst, AM Grondbedrijf BV en Bouwfonds MAB Ontwikkeling BV, allen voor 25%. In de AvA van 24 januari 2013 is besloten tot uittreding van de twee private aandeelhouders met ingang van 1 januari 2013. Grondexploitatie maatschappij Perkpolder C.V. is in de loop van 2013 opgeheven.
- Tot nu toe is voorbereidend werk verricht, is een contract gesloten met een ontwikkelaar voor de ontwikkeling van de westelijke Perkpolder, is een intentieovereenkomst gesloten met een ontwikkelaar voor de ontwikkeling van het veerplein en de jachthaven en is het veerplein opgehoogd, en is de buitendijkse natuur gerealiseerd. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan het versterken van de primaire waterkering en de aanpassing van de N689.
- Het gewijzigde Bestemmingsplan is in 2014 onherroepelijk geworden.

Risico's

De Provincie Zeeland staat samen met de gemeente Hulst garant voor de door Perkpolder Beheer B.V. bij de Rabobank aangegane lening/ kredietfaciliteit. Het risico bestaat dat ondanks de gesloten overeenkomsten het project niet wordt uitgevoerd en de Rabobank de garantstelling uitoefent waardoor de Provincie financieel wordt aangesproken. De hoogte van de garantstelling is voor de Provincie Zeeland 50% zijnde € 9,79 miljoen.

Westerschelde Ferry B.V.

Vestigingsplaats Oprichting

Vlissingen
01-01-2015

Publiek belang	Deze vennootschap heeft ten doel om vanaf 1 januari 2015 voor een periode van maximaal 4 jaar in opdracht van de provincie Zeeland een fiets-voet-veerverbinding over de Westerschelde - met bijbehorende werken - tussen Vlissingen en Breskens vice versa in stand te houden en te exploiteren, inclusief het noodzakelijk alternatief busvervoer tussen Vlissingen en Breskens viceversa.
Bestuurlijk belang	De provincie Zeeland is 100% aandeelhouder.
Doelstelling	Zie publiek belang.
Bezoldiging	Westerschelde Ferry B.V. heeft geen eigen directeur in loondienst. Er is sprake van inhuur van een directeur voor 1,5 dag in de week.
Financieel belang	Gezien de oprichtingsdatum van 1-1-2015 zijn er nog geen financiële cijfers beschikbaar. Op de balans van de Provincie Zeeland is de deelneming Westerschelde Ferry BV voor een bedrag van € 1,- gewaardeerd.
Overig	De Provincie Zeeland is opdrachtgever voor het regionaal openbaar vervoer: busvervoer en de veerboot/Fast Ferry. Om te komen tot een zo doelmatig mogelijke besteding van de beschikbare middelen, is voor het regionaal openbaar vervoer (OV) wettelijk verankerd dat de concessieverlenging moet gebeuren via marktwerking. De Zeeuwse OV-concessies worden daarom periodiek aanbesteed, waarbij gegund wordt op een combinatie van prijs en kwaliteit. De meest recente aanbesteding heeft echter geen inschrijvers opgeleverd. Na onderzoek is besloten om voor de continuering van de dienstverlening van de Fast Ferry per 1 januari 2015 voor een periode van maximaal 4 jaar een eigen rechtspersoon (B.V.) op te richten. Op 14 november 2014 is goedkeuring ontvangen van het ministerie van BZK. Eind 2015 is gestart met het opstellen van een toekomstvisie voor de periode na 2018. Het doel van de toekomstvisie is vanuit een vraaggerichte benadering te komen tot een onderbouwde visie voor de organisatie van een financieel verantwoorde fietsvoetveerverbinding tussen Vlissingen – Breskens voor de periode na 2018.
Risico's	Er zijn risico's ten aanzien van het aantal gebruikers van het fietsvoetveer en ten aanzien van ongepland onderhoud. De praktijk van 2015 jaren leert dat de genoemde risico's kunnen worden opgevangen door te variëren met de omvang van de dienstregeling en/of de hoogte van de reizigerstarieven. Verder kunnen meevallers in de opbrengst na een goed zomerseizoen worden opgespaard. Deze reserve kan vervolgens als buffer dienen in geval van een minder goed seizoen.

Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Vestigingsplaats	Den Haag
Oprichting	5 mei 1954
Publiek belang	Het verzorgen van rendabele financiële dienstverlening tegen lage tarieven voor overheden en instellingen uit de semipublieke sector zowel in goede als in slechte tijden.
Bestuurlijk belang	De Provincie Zeeland heeft 0,11% stemrecht.
Doelstelling	Zie publiek belang.
Bezoldiging	De totale bezoldiging van drie directieleden inclusief reguliere pensioenlasten en exclusief een aantal specifieke elementen, bedroeg in 2014 totaal € 934.000. De voorzitter van de directie heeft in 2014 een bezoldiging ontvangen van €371.000 inclusief reguliere pensioenlasten.
Financieel belang	In totaal bedraagt het nominaal aandelenkapitaal van de bank € 9.720.030,- (samengesteld uit 50.478 aandelen A van nominaal € 115 en 8.511 aandelen B van nominaal € 460). De Provincie beschikt over 15 aandelen A en 20 aandelen B en heeft derhalve een belang in de bank van 0,11%. In verband met de kapitaal eisen onder Bazel III heeft de bank besloten om met ingang van het boekjaar 2011 jaarlijks de nettowinst volledig aan de reserves toe te voegen. Dit betekent dat naar verwachting tot 2019 geen dividend zal worden uitgekeerd.

Waterschapsbank	2010	2011	2012	2013	2014
	(x € 1 mln)				
Dividend	23,0	0	0	0	0
Eigen vermogen	1.135	1.188	1.226	1.256	1.303
Totaal vermogen	57.358	67.696	76.084	73.006	88.249
Omzet*	43.172	45.474	48.142	49.595	49.421
Resultaat	91	75	40	34	49
Solvabiliteit	2,0%	1,8%	1,6%	1,7%	1,5%
Tier 1-ratio **	99,9	90,3	111,2	100,9	73,0

* aantal verstrekte kredieten op lange termijn (nominale waarde)

** Dit is een kapitaalratio van de buffers die banken aanhouden om eventuele verliezen te kunnen opvangen.

Risico's De Provincie voorziet geen risico's.

Zeeuws Participatiefonds B.V. (ZPF)

Vestigingsplaats	Middelburg
Oprichting	24 oktober 1997
Publiek belang	Het Zeeuws Participatiefonds is een BV zonder dochterondernemingen, die is opgericht om aan startende en doorstartende ondernemers startkapitaal te verstrekken. Dit kan in de vorm van een achtergestelde lening, deelname in aandelenkapitaal of een combinatie van beide. Per ondernemer geldt een maximum van € 150.000,-.
Bestuurlijk belang	Provincie Zeeland heeft 49% van de aandelen in ZPF. Mede aandeelhouders zijn ABN-AMRO (18%) en ZLM Verzekeringen (27%) en de Zeeuwse verzekeringen (6%). Het ZPF heeft een zogenaamde one-tier-board.
Doelstelling	Zie publiek belang.
Bezoldiging	Het ZPF heeft geen personeel in dienst, maar maakt gebruik van de expertise van Economische Impuls Zeeland (EIZ). De directeur van EIZ is uitvoerend bestuurder.
Financieel belang	Provincie Zeeland heeft 49% van de aandelen in het ZPF. Er vindt geen jaarlijkse bijdrage plaats.

ZPF	2010	2011	2012	2013	2014
Eigen vermogen	687.192	1.069.689	1.058.361	948.274	912.545
Totaal vermogen	696.885	1.080.199	1.062.309	952.224	917.010
Omzet	11.218	27.436	35.422	-/- 62.157	18.895
Resultaat	-/- 38.638	-/- 17.503	-/- 11.328	-/- 110.087	-/- 35.729
Solvabiliteit	99%	99%	100%	100%	100%
Liquiditeit	>100%	>100%	>100%	>100%	>100%
Leningen	0	0	0	0	0
Garanties	0	0	0	0	0

Risico's

Het ZPF verstrekt risicodragend kapitaal. Risico hierbij is dat verstrekte leningen aan of participaties in ondernemingen niet volledig terugvloeien naar het ZPF, waarmee het beschikbare kapitaal bij het ZPF in de loop van de tijd af kan nemen. Gevolg hiervan is dat er minder nieuwe leningen/participaties kunnen worden aangegaan. Het risico voor de Provincie Zeeland is beperkt tot de aandelenparticipatie in het ZPF. Voor hetzelfde bedrag is een risicovoorziening gevormd, als waarde correctie op de provinciale balans. Per saldo is de balanswaarde van onze deelneming in het ZPF nihil en worden geen additionele risico's gelopen.

Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)

Vestigingsplaats	Den Haag
Oprichting	1986
Publiek belang	Samenwerkings- en overlegorgaan van alle provincies. De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie (BIJ12) maakt formeel onderdeel uit van IPO.

Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit twaalf leden, één gedeputeerde per provincie, en een onafhankelijke voorzitter. Ieder bestuurslid heeft een eigen inhoudelijke portefeuille. De termijn van het bestuur is gelijk aan de termijn van Provinciale Staten: vier jaar.
Doelstelling	IPO heeft als doelstelling het behartigen van de belangen van provincies en het bieden van een platform voor overleg, uitwisseling en innovatie.
Bezoldiging	N.v.t.
Financieel belang	Provincie Zeeland draagt jaarlijks ruim € 400.000 bij in de kosten van het IPO-secretariaat. Dit bedrag is tot stand gekomen volgens de zogenaamde IPO-verdeelsleutel.

IPO	2010	2011	2012	2013	2014
Eigen vermogen	181	572	710	258	4.484
Totaal vermogen	10.086	11.222	9.368	8.074	19.540
Omzet	16.396	16.243	18.577	20.908	32.738
Resultaat	86	528	710	258	4.484
Solvabiliteit	1,8%	5,1%	7,6%	3,2%	22,9%
Liquiditeit	0,91	0,93	0,96	0,91	1,3
Leningen	0	0	0	0	1.200

Overig	Steeds meer taken die in het verleden door de rijksoverheid gedaan werden, worden nu gedecentraliseerd naar provincies en gemeenten zoals natuurbeleid. Voor de twaalf provincies betekent dit een uitbreiding van taken, vooral op het gebied van natuur en informatiesystemen. Om dat werk goed, en in veel gevallen ook samen, uit te voeren, ontstond vanuit de provincies de behoefte aan een aparte uitvoeringsorganisatie. Zo werd vanuit het Interprovinciaal Overleg (IPO), waar de samenwerkende provincies in zijn verenigd, BIJ12 opgericht. De cijfers zijn BIJ12 zijn in 2014 voor het eerst verwerkt in de jaarrekening zodat vergelijkende cijfers met 2013 sterk afwijken.
---------------	---

Risico's	De Provincie voorziet geen risico's.
-----------------	--------------------------------------

Stichting Grootschalige Basiskaart Nederland voor Zeeland (GBKN)

Vestigingsplaats	Zwolle
Oprichting	9 januari 2003
Publiek belang	Verplichte deelname in samenwerkingsverband voor het vervaardigen en bijhouden van de grootschalige basiskaart.
Bestuurlijk belang	De deelnemende organisaties zijn alle Zeeuwse gemeenten, Delta N.V., KPN B.V., Kadaster, Waterschap Scheldestromen, Provincie Zeeland, Zeeland Seaports en Brabants water. Elke sector is gerechtigd een bestuurslid te benoemen.
Doelstelling	De instandhouding, bijhouding en exploitatie van de Grootschalige Basiskaart van Nederland voor Zeeland.
Bezoldiging	n.v.t.
Financieel belang	De provinciale bijdrage in 2014 in de exploitatiekosten bedroeg € 21.748.

	2010	2011	2012	2013	2014
Eigen vermogen	0	0	0	0	0
Totaal vermogen	210.077	237.978	320.278	466.482	425.019
Omzet	528.440	543.939	672.800	662.142	472.793
Resultaat	-/-427	-/-2.619	-/-3.436	-/-2.647	-/-1.777
Solvabiliteit	0	0	0	0	0
Liquiditeit	0,79	1,71	1,51	1,05	1,31
Leningen	0	0	0	0	0
Garanties	0	0	0	0	0

Overig	De GBKN gaat over naar de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). De BGT is per 1 januari 2016 onderdeel van het stelsel van basisregistraties geworden en
---------------	---

daarmee een wettelijke verplichting voor de Provincie Zeeland. In de Wet BGT krijgen provincies – samen met gemeenten, waterschappen, de ministeries van IenM, Defensie en E L&I en ProRail – als bronhouder de verantwoordelijkheid voor de productie en onderlinge afstemming van de grootschalige topografie. Het IPO-bestuur heeft op 19 april 2012 besloten deel te nemen aan het Samenwerkingsverband van Bronhouders voor de BGT 0.9 (SVB-BGT 0.9). Dit heeft tot gevolg dat de stichting GBKN Zeeland in 2016 zal worden opgeheven.

Risico's

De Provincie voorziet geen risico's.

Natuur- en recreatieschap De Grevelingen GR (in liquidatie)

Vestigingsplaats

Schiedam

Opheffing

Het opheffingsbesluit is genomen bij PS-besluit SERV-135 van 25 april 2014.

Publiek belang

Het in onderlinge samenhang behartigen van de bovengemeentelijke belangen van de openluchtrecreatie, het behartigen van de belangen van de natuurbescherming en het bewaren en bevorderen van het natuur- en landschapsschoon binnen het gebied.

Bestuurlijk belang

Het Natuur- en recreatieschap is opgericht als gemeenschappelijke regeling. Naast de provincie Zeeland (25%) zijn de overige deelnemers in de GR de Provincie Zuid-Holland (62,5%) en de gemeenten Schouwen-Duiveland (12,5%) en Goeree-Overflakkee (12,5%). De Provincie Zeeland is vertegenwoordiging in het Dagelijks en Algemeen Bestuur van de GR. Voor de goedkeuring van de begroting is de expliciete instemming van beide provinciale deelnemers nodig. Per 1 januari 2015 is De Grevelingen GR opgegaan in Zuidwestelijke Delta GR. De Grevelingen GR is nog niet formeel geliquideerd.

Doelstelling

Beheer en ontwikkeling van het Grevelingenmeer.

Bezoldiging

De GR heeft geen eigen personeel in dienst. Werkzaamheden worden uitgevoerd door Groenservice Zuid-Holland.

Financieel belang

Overgegaan naar Zuidwestelijke Delta GR.

	2010	2011	2012	2013	2014
Eigen vermogen	804.343	399.787	916.948	1.124.900	1.352.215
Totaal vermogen	11.165.064	10.766.889	10.329.322	10.116.232	15.121.157
Omzet	2.785.877	2.841.971	2.655.187	2.954.886	2.928.202
Resultaat	331.647	234.528	127.669	118.101	5.697.408
Solvabiliteit	7,2%	3,7%	8,9%	11,1%	8,9%
Liquiditeit	3,5	5,7	8,7	6,8	10,9
Garanties (*)	PM	PM	PM	PM	PM

*) bestaande uit de gevolgen voor de deelnemers van een negatief resultaat en de verantwoordelijkheid voor de afbouw van de inzet van Groenservice Zuid-Holland.

Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta GR

Vestigingsplaats

Schiedam

Oprichting

01-01-2015. De GR is bij PS-besluit SERV-135, d.d. 25-04-2014 vastgesteld.

Publiek belang

Behartiging van de bovengemeentelijke belangen inzake het beheer en de ontwikkeling van water gerelateerde natuur- en recreatiegebieden binnen het werkgebied van het schap. Daaronder begrepen is het behoud en de versterking van de recreatieve watergebieden en vaarverbindingen, de landschappelijke kwaliteiten van en de biodiversiteit binnen de gebieden, alsmede de bevordering van de economische, recreatieve en toeristische aantrekkingskracht daarvan.

Bestuurlijk belang

Deelnemer in de GR en vertegenwoordiging in het Dagelijks en Algemeen Bestuur van de GR. De andere deelnemers zijn de provincie Zuid-Holland en de gemeenten

Doelstelling	Cromstrijen, Nissewaard, Goeree-Overflakkee, Schouwen-Duiveland en Hellevoetsluis. Voor de goedkeuring van de begroting is de expliciete instemming van beide provinciale deelnemers nodig.
Bezoldiging	Het beheer en ontwikkeling van het Grevelingenmeer en het Haringvliet.
Financieel belang	De GR heeft geen eigen personeel in dienst. Werkzaamheden worden uitgevoerd door GZH.
Overig	Provincie Zeeland draagt jaarlijks een deelnemersbijdrage bij ad € 108.717. Gezien de oprichtingsdatum van 1-1-2015 zijn er nog geen financiële cijfers beschikbaar.
Risico's	GR de Grevelingen is opgegaan in deze GR m.i.v. 2015. De provincie voorziet geen risico's.

Europese Gemeenschap voor Territoriale Samenwerking (EGTS) Linieland van Waas en Hulst

Vestigingsplaats	Sint-Gillis-Waas (B)
Oprichting	28 juni 2013
Publiek belang	Europese gemeenschappelijke regeling voor de ontwikkeling van het betreffende grensgebied op het gebied van economie, mobiliteit, natuur, recreatie, cultuurhistorie en leefbaarheid.
Bestuurlijk belang	Provincie Zeeland is deelnemer en heeft een belang van 12,5%. Andere deelnemers zijn: Provincie Oost-Vlaanderen (B), de gemeenten Hulst, Stekene (B), Beveren (B) en Sint-Gillis-Waas (B), Interwaas (B), Maatschappij Linkerschelde Oever (MLSO) (B).
Doelstelling	De EGTS richt zich op het starten en uitvoeren van concrete samenwerkingsprojecten rond haven en economie, mobiliteit, natuur en recreatie, en wonen en leefbaarheid.
Bezoldiging	n.v.t.
Financieel belang	Provincie Zeeland draagt jaarlijks bij in werkingskosten secretariaat EGTS zijnde € 17.000 per jaar.

	2011	2012	2013	2014	2015
Eigen vermogen			133.778	142.966	82.859
Totaal vermogen			134.389	813.609	119.262
Resultaat			-/- 1.953	+ 9.188	-/- 60.107
Solvabiliteit			99,5%	17,5%	69,5%
Liquiditeit			220	1,2	3,3

Overig	EGTS speelt o.a. een rol in de totstandkoming van het Grenspark Groot-Saeftinghe.
Risico's	De Provincie voorziet geen risico's.

GR RUD Zeeland

Vestigingsplaats	Terneuzen
Oprichting	28 juni 2013. De GR is bij PS-besluit RUDT-005, d.d. 21-06-2013 vastgesteld.
Publiek belang	De RUD Zeeland draagt sinds 1 januari 2014 zorg voor de uitvoering van de taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, evenals de taken op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
Bestuurlijk belang	De GR RUD is een openbaar lichaam met rechtspersoonlijkheid op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten en Waterschap Scheldestromen. Het Algemeen Bestuur (AB) van RUD Zeeland bestaat uit vijftien personen, van wie er één is benoemd door PS uit het college van GS. Het Dagelijks Bestuur (DB) bestaat uit vijf leden, allen afkomstig uit het AB. Eén DB lid is benoemd door PS uit het college van

GS. De voorzitter van het AB is ook voorzitter van het DB. Het lid van het AB, aangewezen door GS van de provincie heeft zeven stemmen. De leden van het AB, aangewezen door de colleges van B&W van de gemeenten en door het DB van het waterschap hebben ieder één stem.

Doelstelling

Uitvoering van de milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarnaast uitvoering van specialistische taken, zoals op het gebied van externe veiligheid, geluid, bodem, luchtkwaliteit en de handhaving van de groene wetten. Uitvoering van de taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, evenals taken op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Bezoldiging

Bezoldiging in 2014 excl. onkostenvergoeding en pensioenbijdrage hoogste bestuurder € 112.090,-.

Financieel belang

Provincie Zeeland draagt jaarlijks bij in de exploitatiekosten. In 2015 betrof dit een bedrag van € 4,244 miljoen op een totale exploitatieomvang in 2015 van € 9,186 miljoen.

RUD	2010	2011	2012	2013	2014
					(x € 1.000)
Eigen vermogen					642
Totaal vermogen					2.890
Omzet					10.077
Resultaat					642
Solvabiliteit					22,2%
Liquiditeit					1,35

Overig

- De RUD Zeeland voert deze werkzaamheden uit conform het bedrijfsplan RUD Zeeland van 14 januari 2013 en de dienstverleningsovereenkomst tussen Provincie Zeeland en RUD Zeeland.
- BRZO: De Provincie is sinds 1 mei 2013 deelnemer aan het samenwerkingsverband tussen de milieudiensten in de Provincie Zuid-Holland en de Provincie Zeeland. Op 1 januari 2014 is deze samenwerking uitgebreid en heeft de Provincie een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen de Milieudienst Rijnmond (DCMR), de Provincie Zeeland en de RUD Zeeland. Doel van deze samenwerking is de borging van de specialistische kennis en om de coördinatiekosten voor de BRZO-bedrijven zo laag mogelijk te houden. Coördinatie vindt plaats op het gebied van de inzet, de kwaliteit van de VTH-taken voor de BRZO-bedrijven en de verantwoording richting het bevoegd gezag.
- In 2015 is er veel aandacht geweest voor het inrichten van het ICT systeem. Ook in 2016 zal dit een doorlopende prominente ontwikkelingen zijn. De taken met betrekking tot vergunningverlening, toezicht en handhaving lopen goed. De taakstelling op het gebied van handhaving is voor 2015 niet gehaald.
- Bij de start van de RUD is afgesproken dat vanaf 1 januari 2015 gewerkt gaat worden met een gezamenlijk kwaliteitsniveau. Onderdeel hiervan is ook de afrekening volgens PxQ (een afrekening op basis van het aantal afgenomen producten, per product is een vast aantal uren beschikbaar). De invoering van deze nieuwe systematiek is in ieder geval uitgesteld tot 1 januari 2017 en mogelijk wordt deze nog verder uitgesteld tot 1 januari 2018. Besluitvorming moet nog plaats vinden.

Risico's

De Provincie Zeeland is als deelnemer aansprakelijk voor financiële tekorten. De RUD heeft voor 2016 een sluitende begroting. Financiële aansprakelijkheid voor de Provincie Zeeland kan pas ontstaan na besluitvorming daarover in het Dagelijks Bestuur (DB) en Algemeen Bestuur (AB) van de RUD Zeeland. De Provincie Zeeland maakt onderdeel uit van de besluitvorming in het DB en AB.

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

De Provincie Zeeland is in het landelijk gebied actief om provinciale beleidsdoelen te realiseren. Grondbeleid met onder andere grondbezit en het Kavelruilbureau Zeeland is daarbij een belangrijke veelzijdige ondersteunende factor.

We zijn verantwoordelijk voor en hebben de regierol op het integrale beleid in het landelijk gebied en de plattelandsontwikkeling. De Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG) en het provinciaal Grondbeleid bieden hiervoor de kaders.

Op 18 december 2009 hebben Provinciale Staten de Nota Grondbeleid vastgesteld. De nota geeft criteria en kaders voor de grondpolitiek die de Provincie wil voeren, de wijze van verwerving en de inzet van instrumenten. We nemen daarbij een brede verantwoordelijkheid voor het realiseren van publieke doelen, door belanghebbende partijen in een specifiek gebied bij elkaar te brengen. Hierbij bespreken we de belangen van alle partijen en zetten we in op een integrale realisatie van doelen.

In de WILG is het college van Gedeputeerde Staten bevoegd gezag bij de uitvoering en inzet van het landinrichtingsinstrumentarium en is verantwoordelijk voor een goed verloop van het proces van herverkaveling, de benodigde grondruil en de financiële afwikkeling. Op het gebied van grondbeleid zijn we verantwoordelijk voor de regie, de aankoop, de verkoop, de benodigde grondruil, het tijdelijk beheer en de verkaveling van vastgoed.

In de loop van 2015 heeft de decentralisatie plaatsgevonden. Met ingang van 1 maart 2015 is de Dienst Landelijk Gebied (DLG) opgeheven en zijn 13,5 voltijd arbeidsplaatsen van DLG overgaan naar de Provincie. Hierin zit ook de arbeidscapaciteit voor het uitvoeren van de werkzaamheden die aan grond gekoppeld zijn. De uitvoering van deze werkzaamheden van het provinciale Grondbeleid werden hiervoor uitbesteed aan DLG, waarvan het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) een onderdeel was. Op basis van het bestuursakkoord Grond zijn deze Rijksgronden ook naar ons gekomen.

Intern zijn en worden de nodige (administratieve) aanpassingen gedaan. Het motto in 2015 luidde: de winkel blijft open tijdens de verbouwing. Dit is gelukt.

De DLG/BBL grondadministratie diende geïntegreerd te worden met de provinciale administratie in het vastgoed administratie pakket P8, dat in 2016 in operationeel wordt.

Beleidsuitgangspunten

Nota Grondbeleid 2009

Rapportage nota Grondbeleid 2011

Werk in uitvoering – kadernota grondbeleid en vastgoed 2015

Wat wilden we bereiken?

We verwerven gronden marktconform met inzet van de beschikbare instrumenten, waarbij het grondbeleid erop is gericht om zoveel als mogelijk tot minnelijke verwerving te komen.

Grondbeleid is een ondersteunende en uitvoerende beleidsafdeling. Grondaankopen is vaak een van de eerste stappen om ergens een project te realiseren. Om dan tijdig op minnelijke wijze grond op locatie te verwerven, loopt het denken in de strategie al verder dan het meerjarenperspectief in de begroting en de huidige (4-jarige) bestuursperiodes en bijbehorende beleidsnota's.

Op de grondmarkt zijn diverse partijen actief met ieder hun eigen doelstellingen en opgaven. Voor de realisatie van onze doelstellingen is vaak een samenwerking met andere partijen nodig. Bij een samenwerking in het landelijk gebied met andere overheden nemen we de regierol, in overeenstemming met de wet en de Nota Grondbeleid. We werken samen met het Waterschap, de gemeenten, Rijkswaterstaat, BBL/RVO en onafhankelijke gebiedsdeskundigen.

Wat hebben we daarvoor gedaan en wat hebben bereikt?

Verwerving geschiedt in het kader van meerjarige provinciale beleidsdoelen. Deze doelen komen uit alle provinciale beleidsnota's.

Bij (gebiedsgerichte) projecten en ter uitvoering/invulling van de provinciale taak speelt het grondbeleid en vastgoed met onder andere de instrumenten grondbank en kavelruilen een rol om de doelstelling op vrijwillige wijze te verwezenlijken.

Specifieke grote projecten daaruit zijn bijvoorbeeld: Tractaatweg, Marinierskazerne, Waterdunen, Perkpolder en NPW (Hedwigepolder).

Een project waarvan de verweving is afgerond, is de Sloeweg. Ook de administratieve afhandeling van de POP2-projecten landbouwstructuurverbetering is afgerond.

Plattelandontwikkeling, Natuur en Landschap

Eind 2012 is het deelakkoord Natuur- en Landschapsbeheer tussen Rijk en Provincies gesloten. In 2013 zijn de gemaakte afspraken nader uitgewerkt in het Bestuursakkoord Natuur.

Na de afwikkeling van de ILG in de jaarrekening 2012 heeft het Rijk structureel middelen beschikbaar gesteld vanaf 2014 voor natuurbeheer en natuurontwikkeling. De taakstelling van Zeeland bij de natuurontwikkeling is om nog ongeveer 1.150 hectare gronden te verwerven op locatie (en in te richten) voor 2027, conform het eind 2013 vastgestelde Robuuste Natuurnetwerk (herijkte EHS). Dit betekent gemiddeld jaarlijks ongeveer 80 hectare.

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

In 2005 is besloten tot een derde verdieping van de Westerschelde. In dat kader zijn ook afspraken met het Rijk gemaakt over de aanleg van 600 hectare nieuwe natuur. Wij hebben de regierol bij de verwerving van gronden voor de 600 hectare estuariene natuurontwikkeling. Deze loopt via de overlopende passiva NPW. De NPW tijdsperiode van grondverwerving loopt tot en met 2019 in verband met de politieke besluitvorming en mogelijk gerechtelijke procedures rondom de Hedwigepolder. Projectvoorbeelden met NPW gelden zijn de Hedwigepolder en het Zwin.

Mobiliteit

Voor infrastructurele projecten kopen we gronden aan in verband met reconstructie, aanleg en verbreding van wegen, logistieke landbouwroutes en fietspaden.

Projectvoorbeelden zijn: de Tractaatweg, tweede afslag Goes aan de A58, knelpunten op en tussen N256 Goes-Zierikzee, reconstructies vanuit het Meerjareninvesteringsprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ) ter verbeteren van de bereikbaarheid, doorstroming en verkeersveiligheid, landbouwroute Poortvliet, fietspad N656 Molendijk Oud-Vossemeer.

Het belang van het bevorderen van de verkeersveiligheid nemen we standaard mee in de afwegingen bij het kavelruilproces en bij de grondtransacties. Dit is te realiseren doordat we het gebruik en de passages van wegen en kernen door het landbouwverkeer verminderen. In 2015 is een onderzoek gestart in samenwerking met Rijkswaterstaat over hoe kavelruil kan bijdragen aan de verkeersveiligheid rondom de N59. Dit in het verleden succesvol toegepast is bij het gezamenlijke N61 project Duurzaam Veilig.

Grondbeleid als instrument

Het inzetten van het grondinstrumentarium is een belangrijke factor om de ontwikkelopgaven in de beleidsdoelen verwezenlijkt te krijgen. Dit is in de inleiding van deze paragraaf grondbeleid ook al aangegeven. De grondinstrumenten zijn onder andere vastgoedbeleid, het voorhanden hebben van grondposities, het Kavelruilbureau Zeeland en het actief tijdelijk anders beheer.

Grondbank Zeeland

Per 1 januari 2010 bestaat het instrument Grondbank Zeeland. Hiervoor is budget vrijgemaakt om ruilgronden te verwerven. Dit strategisch instrument heeft tot doel om de provinciale beleidsdoelen op minnelijke wijze te realiseren, door te beschikken over voldoende ruilgronden. Ruilgronden zijn gronden buiten de vastgestelde projectlocaties. Met die gronden spelen we snel en flexibel in op strategische kansen en mogelijkheden voor het realiseren van beleidsopgaven.

Bij de Bestuursovereenkomst Grond en de opheffing van DLG hebben de Provincies vanuit het wettelijke kader de rol om strategische grondvoorraad aan te houden als instrument. Provinciale Staten hebben het plafond van de Grondbank Zeeland in december 2013 verhoogd met € 25,6 miljoen tot € 38,6 miljoen in verband met de overname van Rijksgronden.

De benodigde omvang van de totale ruilgronden wordt meerjarig bepaald in relatie tot de te realiseren doelstellingen en in samenhang met ontwikkelingen op de grondmarkt. De ruilgrondposities hebben ons in de afgelopen jaren in staat gesteld om op minnelijke wijze onze beleidsdoelen te realiseren.

Tijdelijke grondbanken NPW

In Zeeland is er een bijzondere situatie door uitvoering van het Rijkspakket Natuurpakket Westerschelde (NPW). Daardoor zijn er tijdelijk naast de Grondbank Zeeland, twee ruilgrondposities die volledig gefinancierd en gedekt worden vanuit de doeluitkering NPW:

1. tijdelijke ruilgronden Natuur Pakket Westerschelde
2. tijdelijke ruilgronden Landbouw Flankerend Beleid

Samenwerking

Bij een samenwerking in het landelijk gebied met andere overheden nemen we de regierol in overeenstemming met de wet en de Nota Grondbeleid. We werken samen met het Waterschap (convenant voorjaar 2013), de gemeenten, Rijkswaterstaat (convenant voorjaar 2014), BBL/RVO en onafhankelijke gebiedsdeskundigen.

De samenwerking versterkt elkaar, het verhoogt de creativiteit in het vinden van oplossingen en heeft een positieve uitwerking naar de samenleving in het vinden van oplossingen voor de realisatie van ieders beleidsdoelen. Wij werken allen in het zelfde gebied. Als projecten in een gebied samenhangend uitgevoerd kunnen worden, geeft dat een lagere druk in het gebied voor de samenleving. Door onderlinge afstemming is er per saldo een betere totaaloplossing mogelijk voor alle partijen tegen lagere totaalkosten, dan bij individueel opereren.

Kavelruilbureau Zeeland

Ruilen met grond is een wezenlijk instrument voor (gebiedsgerichte) projecten in de ruimtelijke omgeving en infrastructurele projecten. Het voorhanden hebben van voldoende strategische ruilgrond is dan ook voor ons van cruciaal belang om kavelruilprocessen te faciliteren. De kans op het vrijwillig verwerven van gronden op de gewenste locatie is groter als we aan grondeigenaren een perceel op een alternatieve locatie kunnen aanbieden. We kennen verschillende manieren van ruil. Op basis van een quick scan bepalen we per project welke vorm van ruil wordt ingezet.

De Provincie is via de wet WILG gebiedsregisseur voor de herverkavelingsprojecten. In het collegeprogramma 2015-2019 'Krachten bundelen' is het Kavelruilbureau Zeeland opgenomen. Hierin is aangegeven, dat het Kavelruilbureau binnen de Provincie (intern) en in de samenwerking met alle andere overheden (extern) verder verankert moet worden.

Tijdelijk Anders Beheer

Beheer van grond is gericht op het courant houden van het vastgoed. Het vastgoed wordt marktconform uitgegeven als een financiële dekking voor de beheerkosten van vastgoed.

De afgelopen jaren is er ook gekeken hoe het tijdelijk beheer van de aanwezige ruilgronden in Zeeland kan bijdragen aan het realiseren van algemene provinciale beleidsdoelstellingen. Zo wordt de laatste jaren ook jaarlijks ruilgrond verpacht aan het Groen College Goes voor hun praktijklessen. Daarnaast wordt bij de uitgifte bijvoorbeeld ook rekening gehouden met de verkeersveiligheid en de milieubelasting door rekening te houden met rijafstanden voor het landbouwverkeer.

Eén geïntegreerde vastgoed administratie

Eén geïntegreerde vastgoed administratie ondersteunt de beleidsmedewerkers bij het managen van het grondproces.

Sinds de decentralisatie van Dienst Landelijk Gebied (DLG) per 1 maart 2015 lopen alle vastgoedprocessen volledig via de Provincie. De afgelopen jaren liep de aan- en verkoop van gronden voornamelijk via de opdracht aan DLG/BBL. We waren toen voor het merendeel van de gronden alleen economisch eigenaar. Vanaf 2015 zijn we direct juridisch en economisch eigenaar van de gronden. Alle processen van vastgoed zijn inmiddels op elkaar afgestemd tot één uniforme werkwijze. In 2016 wordt een vastgoedadministratie-systeem in gebruik genomen. Dit systeem wordt gekoppeld aan de financiële administratie en andere gerelateerde systemen.

Wat heeft het gekost?

Omvang grondvoorraden en investeringskrediet

Bij aankopen maken we een splitsing tussen gronden op locatie (binnen plangebied) en gronden die buiten deze locaties liggen (de ruilgronden). De gronden op locatie komen direct ten laste van het projectbudget. De ruilgronden vallen in het investeringskrediet Grondbank Zeeland.

De omvang en het verloop van de provinciale grondvoorraden en het investeringskrediet zijn opgenomen in de toelichtingen bij de staat van activa en de staat van restant investeringskredieten in de bijlagen. In de jaarrekening nemen we de samenstelling en de financiële waardering van de voorraad op bij 'toelichting op de balans' bij het onderdeel voorraden.

In de uitwerking van de vaststellingsovereenkomst met het Rijk van eind 2013 heeft de Provincie enerzijds gronden gekocht (685 hectare; peildatum 01-01-2011) en daarbij het investeringskrediet structureel verhoogd tot € 38,6 miljoen. Anderzijds is 562 hectare overgedragen door het Rijk ter dekking van natuurontwikkeling. Grotendeels was dit areaal al eerder ingericht en dit is in 2014 overeenkomstig de gemaakte afspraken doorverkocht aan natuurorganisaties. In de periode 2016 tot en met 2019 wordt er nog in totaal 140 hectare om niet overgedragen door het Rijk, in tranches van 35 hectare per jaar.

De totale voorraad grond in het investeringskrediet Grondbank per 31 december 2015 was ongeveer 777 hectare. Dit is een afname van ongeveer 100 hectare ten opzichte van de beginstand op 1 januari 2015, terwijl het investeringskrediet geheel benut is gebleven. Deze voorraad is exclusief de gronden in provinciaal eigendom ingezet voor projecten, wegen en provinciale gebouwen.

Waardering

De waarde van provinciale gronden is terug te vinden op de balans. De gronden waarderen we volgens de BBV-voorschriften. De waardering is voor de meeste gronden tegen verkrijgingsprijs (inclusief notaris- en kadasterkosten). Als de gronden volledig gefinancierd zijn uit bijdragen van derden is de balanswaarde nul en worden ze niet apart op de balans vermeld, bijvoorbeeld de tijdelijke ruilgronden NPW. In de voorraad-administratie worden deze wel geregistreerd als provinciaal bezit met boekwaarde nihil.

De boekwaarde toetsen we op de actuele (landbouw)grondwaarden volgens de financiële verordening minimaal bij iedere jaarrekening. Tot op heden hoefde er geen voorziening gevormd te worden.

De specificatie van de grondvoorraden op de balans is opgenomen in de staat van activa. Als gronden onderdeel zijn van een grondexploitatie wordt dat daar vermeld (het rode onderdeel van Waterdunen en Perkpolder). Het te verwachten financiële resultaat van de totale grondexploitaties is, rekening houdend met de gevormde voorziening, neutraal.

Risicomanagement

De meeste provinciale ruilgronden zijn gronden in landbouwkundig gebruik. Deze tijdelijke gronden worden zonder investeringsbewerkingen weer als landbouw grond aan- en verkocht. De risico's zijn dan ook onvergelijkbaar met de risico's bij gemeentelijke grondexploitaties.

Het aanhouden van een strategische grondvoorraad brengt risico's van waardedaling van de aangekochte gronden met zich mee. Er is een risico van waardevermindering als de agrarische marktprijzen dalen. Via beheersmaatregelen worden de risico's van waardeverlies zoveel mogelijk ingeperkt.

Beheermaatregelen voor invloed door marktprijzen:

- We monitoren en rapporteren de grondmarktprijzen continu via verschillende kanalen. De grondmarktprijzen worden voor het grootste deel bepaald door externe factoren waarop we geen directe invloed heeft. De invloed van externe politieke en economische ontwikkelingen op de grondmarkt worden daarbij afgewogen. De laatste decennia en ook momenteel bevinden we ons in een oplopende markt.
- Uitgangspunt bij de verwerving van gronden is, dat we een marktconforme prijs bieden.
- Aan de basis van de transacties ligt altijd een onafhankelijk taxatierapport en we houden rekening met de wettelijke regelingen op het gebied van staatssteun.
- De Provincie en andere overheden zijn belangrijke spelers op de lokale grondmarkt. Aan- en verkoop vindt altijd in samenwerking plaats vanuit meerjarige beleidsdoelen om de grondmarktprijzen niet te verstoren.
- Bij iedere aanvang van een aan- of verkoop vindt altijd integrale afweging plaats van alle scenario's. Onder andere strategische inzet grondinstrumenten tegenover lange procedures bij niet minnelijke verwerving door het niet verwerven van het totale perceel. Hierdoor vertraagt de realisatie van maatschappelijke doelen sterk en dit brengt andere (hogere) kosten (voor advies en gerechtelijke procedures) en risico's met zich mee.

Beheermaatregelen voor behoud van grondwaarde:

- Behoud van de kwaliteit (waarde) van de ruilgronden en vastgoedobjecten wordt geborgd door de beheersmaatregelen in de tijdelijke beheerovereenkomsten en eigen toezicht hierop (tijdelijk verhuur, eventueel anti-kraak in plaats van leegstand, verpachten, jacht/visrechten en dergelijke).
- Doorlopend vindt er interne controle plaats volgens de AO/IC procedures en de P&C-cyclus op de administratieve vastlegging en de waardering van de gronden, met een toetsing door de accountant in de jaarrekening.
- De aanbevelingen van de accountant en die uit het onderzoeksrapport 'Inventarisatie vastgoed en gronden Provincie Zeeland' van de rekenkamer zijn overwogen in de projectmatige voorbereiding van de opzet van de nieuwe vastgoedadministratie. Hierin zijn de positieve zaken uit de provinciale en DLG vastgoed administratie samengebracht. In juli 2015 is besloten om het pakket P8 hiervoor aan te schaffen. De implementatie van het basispakket vindt plaats in de periode tot eind december 2015. In 2016 wordt het in gebruik genomen. 2015 vormt een overbruggingsjaar met het motto: 'de winkel blijft open tijdens de interne verbouwing'.
- Doorontwikkeling van het pakket P8 vindt gezamenlijk plaats met onder andere acht Provincies die P8 ook gebruiken.
- Ook worden mutaties met financiële effecten direct via een koppeling doorgegeven aan de financiële administratie.
- Tijdelijke inhuur van deskundigen voor beheer en voor grondtransacties borgen kwaliteitsbewaking en projectvoortgang in de overgangsperiode van de opheffing DLG naar het benoemen en inwerken van de nieuwe provinciale medewerkers grondzaken.
- Er is maandelijks overleg met de verantwoordelijke gedeputeerde.

In de op te stellen Nota Grondbeleid en Vastgoed zullen principes van risicomanagement beleidsmatig verder worden uitgewerkt en vastgesteld.

Er zijn momenteel geen projecten waarvoor we risico's betreffende grondaankopen opnemen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Algemeen

2015 was voor de Provincie Zeeland een zeer bewogen jaar. In de eerste plaats door het project Sloeweg, dat politiek-bestuurlijk grote impact had, maar ook nadrukkelijk heeft doorgewerkt in de organisatie. De onderzoeken van GS en PS naar aanleiding van het project Sloeweg hebben duidelijk gemaakt dat de organisatie een professionaliseringsslag moet doormaken in de aansturing van grote projecten. De organisatie is daar ook van doordrongen. Een tweede factor om werk te maken van verdere ontwikkeling lag in een aantal onderzoeken die in de loop van 2015 zijn uitgebracht, zoals de evaluatie van de reorganisatie, een medewerkersonderzoek, een integriteitsonderzoek en een klantenonderzoek. Deze onderzoeken gaven naast positief behaalde resultaten ook een aantal kritische aandachtspunten voor verbetering. De evaluatie van de reorganisatie geeft aan dat integraal werken sommige afdelingen extra aandacht verdient en ook het integriteitsonderzoek de integriteitworkshops heeft hebben aandachtspunten aan het licht gebracht, waar begin 2016 een actieplan voor is opgesteld.

Tenslotte heeft het coalitieakkoord uit juli 2015 nieuwe accenten gelegd in de werkwijzen. Meer dan in het verleden worden maatschappelijke opgaven centraal gezet en uitgangspunt van het handelen van de provincie. Dat is in lijn met de visie Zeeland 2040 en Kompas 2020, die een veranderende rol van de provinciale organisatie schetsen: minder sturing via geld en regels, meer sturing via visies, het leggen van verbindingen tussen partijen en het faciliteren van activiteiten van anderen. Dat betekent dat er andere accenten in het werk gelegd zullen moeten worden, en dat de medewerkers daar ook in gefaciliteerd zullen moeten worden.

Versterkte inzet op organisatieontwikkeling middels drie sporen

De resultaten uit de diverse onderzoeksrapporten, richtinggevende documenten en de ambities uit het coalitieakkoord vormen de opmaat voor een vervolg op organisatieontwikkeling. Daartoe zijn gedurende 2015 drie uitvoeringssporen opgestart om versterkt uitvoering te geven aan de kritische verbeterpunten voor de organisatie:

1. **Zerobased heroverwegen:**
De begroting 2017 wordt opnieuw van de grond af aan opgebouwd met behulp van de methode zerobased budgetting. De aanleiding is vooral financieel: er is minder geld beschikbaar. Het keuze-proces is inhoudelijk: heroverwegen aan welke ambities de Provincie prioriteit geeft.
2. **Anders samenwerken:**
De opgave is om door beter samen te werken betere resultaten te bereiken. Dit willen we bereiken door bewuster samen te werken en te leren omgaan met de maatschappelijk dynamiek van steeds wisselende belangen en netwerken.
3. **Interne organisatie en bestuurlijk ambtelijk samenspel:**
Binnen dit spoor wordt invulling gegeven aan de doorontwikkeling van de interne organisatie. Daarbij gaat het niet alleen om het oplossen van bestaande knelpunten. Dit spoor geeft ook invulling aan hoe de organisatie en medewerkers in staat worden gesteld om flexibel en efficiënt om te gaan met veranderingen in de toekomst. Doorontwikkeling blijft namelijk ook in de toekomst een constante factor.

Middels deze sporen werkt de organisatie aan de volgende verbeteraspecten:

- Het investeren in de verhouding tussen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie;
- Het intensiveren van de sturingscapaciteit vanuit lange termijnvisie;
- Het versterken van het functioneren van de ambtelijke organisatie door verduidelijking in rollen, taken en bevoegdheden, alsook de ontwikkeling van competenties die daarbij horen voor nu en in de toekomst;
- Het versterken van de balans tussen structurele taken en programma's en projecten. Dit geldt voor zowel inzet van capaciteit, competenties, sturing als financiële middelen;
- Het professionaliseren van procesmatig, projectmatig en programmatisch werken. Dit geldt zowel voor de interne organisatie als voor de informatieplicht richting PS.

In deze (door)ontwikkeling staat de Provincie niet alleen. Ook andere overheden staan aan de vooravond hiervan of spelen hier al op in. Binnen deze drie sporen zoeken we actief de samenwerking op met andere overheden en organisaties.

Aanpassingen in de organisatie-inrichting

De eerste stap in het verbetertraject binnen de interne organisatie was het aanstellen van een tijdelijke directeur grote projecten, die de professionalisering van de aansturing van de projecten aanstuurt. Daarbij is ook projectcontrol versterkt. Eind 2015 is besloten tot een structurele wijziging van de topstructuur. Met de wijziging in de topstructuur verdwijnt een managementlaag, namelijk die van de twee werkveldmanagers. De directie wordt per saldo versterkt met één directeur met het accent op de organisatie. Daarnaast wordt ook de huidige vacature van directeur met accent op programma's en projecten structureel ingevuld.

Verder is op aangeven van Provinciale Staten hebben wij de financiële functie met een extra unithoofd versterkt. Deze wijziging is één van de resultaten uit het ontwikkeltraject dat het afgelopen jaar doorlopen is. Tot slot heeft de organisatie op gedurende taken overgenomen van de voormalige Dienst Landelijk Gebied (DLG). Naast personeel behoorden tot deze overdracht ook de financiële administratie, gronden, archieven en afstemming van ICT-systemen.

Werken aan een toekomstbestendige bedrijfsvoering

In samenhang met bovenstaand verbetertraject zijn in 2015 ook meerdere acties ingezet op het voeren van een solide en actueel bedrijfsvoeringsbeleid. Dit vormt binnen de organisatie een belangrijke basis voor een kwalitatief hoogwaardige interne en externe dienstverlening. Het is dan ook een structurele taak om deze basis op het gewenste niveau te houden. Belangrijke thema's die horen bij een toekomstbestendige bedrijfsvoering zijn ontwikkelingen op gebied van digitalisering, zelfredzaamheid, flexibiliteit, doeltreffendheid en doelmatigheid.

Digitalisering

Digitale dienstverlening aan de samenleving is in het huidige tijdperk een basisbehoefte geworden. De organisatie geeft dan ook vorm aan de doelstelling van de Digitale Overheid 2017. Een Digitale Overheid betekent dat dienstverlening volledig digitaal plaats moet kunnen vinden, dat binnen de Provinciale organisatie steeds meer papierloos wordt gewerkt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van (wettelijke) voorzieningen die hiervoor zijn ontwikkeld en wordt er rekening gehouden met wettelijke verplichtingen die daarvoor gelden. Ook biedt digitalisering binnen de organisatie een belangrijke basis voor efficiency, transparantie en flexibiliteit.

Zelfredzaamheid

Een belangrijke ontwikkeling, in relatie tot digitalisering van interne processen en modern werkgeverschap, is de verschuiving van verantwoordelijkheden in de bedrijfsvoeringsadministratie. Binnen het interne dienstverleningsconcept vormen zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid voor zowel de individuele medewerkers als de leidinggevendenden hierin de basis.

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Onder doelmatigheid wordt verstaan dat met de beschikbare middelen zo veel mogelijk resultaat wordt bereikt. Doeltreffendheid betekent de mate waarin de beoogde effecten van het beleid ook daadwerkelijk worden behaald. Betere dienstverlening door doeltreffendheid en doelmatigheid en een betere bedrijfsvoering door meer efficiënte processen en methodes. Dat is op het gebied van dienstverlening een belangrijk onderwerp waar het draait om de provinciale organisatie toekomstbestendig te maken.

Flexibiliteit en mobiliteit

Door de snel veranderende omgeving is ook de inrichting van de provinciale organisatie permanent in beweging. Het vraagt ons flexibel en doelmatig te organiseren. Flexibilisering heeft consequenties voor hoe werknemers worden aangestuurd, maar ook hoe medewerkers betrokken zijn. Steeds andere, zich wijzigende, samenwerkingsverbanden zijn noodzakelijk om slagvaardig de wisselende taken op te kunnen pakken. De organisatie werkt daarbij aan werkwijzen en -vormen die het bewerkstelligen van concrete resultaten centraal stellen. Dat geldt voor hoe we onze financiële middelen en capaciteit inzetten, hoe we samenwerken binnen de organisatie, maar ook voor de Provincie als geheel naar onze externe partners.

Realisatie in 2015

Digitalisering, zelfredzaamheid, flexibiliteit, doeltreffendheid en doelmatigheid zijn thema's die ook onderling met elkaar zijn verbonden. Bij het door ontwikkelen van de organisatie en versterken van de bedrijfsvoering worden deze thema's als belangrijk uitgangspunt genomen.

Gecentraliseerd Servicesloket

Uitgifte en beheer van producten en diensten wordt zoveel als mogelijk gecentraliseerd. Een belangrijke ontwikkeling die, naast een efficiëntieslag in de uitvoering, ook een kwaliteitsimpuls oplevert ten aanzien van de interne dienstverlening. In 2015 is gerealiseerd dat alle producten en diensten digitaal gebundeld worden aangeboden vanuit een centraal platform, met daaraan gekoppeld diverse administratief ondersteunende systemen.

Meer eigen verantwoordelijkheid en zeggenschap in arbeidsvoorwaardenpakket

Zelfredzaamheid binnen het interne dienstverleningsconcept komt onder andere tot uitvoering via de implementatie van het Individuele Keuzebudget. Medewerkers krijgen meer verantwoordelijkheid voor en zeggenschap over de inhoud van hun arbeidsvoorwaardenpakket. Zij kunnen hierdoor keuzes maken die aansluiten bij hun levensfase en/of hun persoonlijke omstandigheden.

Volledig digitaal inkoopstelsel

In 2015 heeft de implementatie plaatsgevonden van een nieuw inkoopstelsel waarin bestellingen, offerteaanvragen en Europese aanbestedingen digitaal kunnen worden uitgevoerd. Het oude inkoopstelsel werd door de leverancier beëindigd, waarbij met het nieuwe inkoopstelsel een efficiëncywinst wordt behaald door een koppeling te maken met de financiële administratie. Aansluitend op het collegebeleid, waarin het stimuleren van de biobased economy een belangrijke rol speelt, is een begin gemaakt met (waar mogelijk) te vragen naar producten met een biobased component.

Meer flexibele inzet van medewerkers

In 2015 is de inzetbare capaciteit meer afgestemd op de actuele maatschappelijke opgaven en (bestuurlijke) speerpunten. De mate van (interne) mobiliteit in het huidige personeelsbestand is hiervoor een belangrijke graadmeter, waarbij wij 10% als goed beschouwen. Omdat over 2015 beschouwd we op 20% interne mobiliteit uitkomen, is deze doelstelling ruimschoots behaald.

Flexibiliteit in de huisvesting

Een belangrijk middel om flexibiliteit in de organisatie te ondersteunen, ligt in de inrichting van het Abdijcomplex. Ten aanzien van de huisvesting zijn in 2015 enkele huisvestingsaanpassingen gerealiseerd om flexibel werken gemakkelijker te maken volgens de drie O's: Ontwikkelen, Ontmoeten, Overleggen. Dit betreft de volgende aanpassingen:

- De realisatie van een centrale multifunctionele ontmoetingsruimte begane grond Heerenlogement, alsmede opknappen van diverse vergaderruimten met moderne faciliteiten
- Herinrichting binnentuin gebouw Heerenlogement, zodat deze bij geschikte weersomstandigheden tevens kan worden gebruikt als overleglocatie
- Aanpassingen aan het bedrijfsrestaurant, zodat deze locatie multifunctioneel kan worden gebruikt voor ontmoeten, overleggen en werken tijdens de kantoortijden

Goede, geordende en toegankelijke archieven

Medio 2014 heeft de provincie een archiefbewerkingsplan opgesteld voor de bewerking van de provinciale archieven over de periode 1940-2012. Op basis van dit archiefbewerkingsplan is eind 2015 een Europese aanbesteding uitgevoerd. De aanbevelingen van de provinciearchivaris, zoals die in zijn jaarverslag archieftoezicht 2011-2012 zijn geformuleerd, zijn hierin ook meegenomen. Inmiddels is opdracht verleend om in 2016-2017 de betreffende archieven op een externe locatie te bewerken en deze in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen overeenkomstig de eisen die daaraan in de archiefwetgeving zijn geformuleerd. Hier is budget voor beschikbaar gesteld. Het volgens de wet formeel over te dragen deel van de archieven zal vervolgens worden overgedragen aan het Zeeuws Archief.

Informatieveiligheid

Begin 2015 is het organisatiebrede informatieveiligheidsbeleid opgesteld. Daarvoor is een nulmeting uitgevoerd, waarbij de top 10 van risico's en beheermaatregelen in beeld is gebracht. Hiermee geeft de

provincie uitvoering aan het door de overheden ondertekende convenant 'interprovinciale regulering informatieveiligheid' in 2015. Tevens is in lijn met de afspraken uit het convenant een actieplan informatiebeveiliging opgesteld. Met de voortgang liggen we op koers volgens de afspraken uit het convenant.

Eind 2015 is het organisatiebrede informatiebeleid vastgesteld. Toepassing van het informatiebeleid moet leiden tot een informatievoorziening die de Provinciale organisatie optimaal ondersteunt bij het uitvoeren van haar taken. Hiermee is tevens invulling gegeven aan de aanbevelingen van de Rekenkamer (2011).

Bedrijfsvoering in cijfers

Aanvullend op de financiële verantwoording in deze jaarrekening wordt binnen deze paragraaf een cijfermatige weergave gegeven van de ontwikkelingen in personele zin. Hierin wordt aandacht besteed aan de ontwikkelingen in formatie, verdeling man/vrouw, ziekteverzuim en externe inhuur.

Personeelsformatie

Onderstaand overzicht toont de formatie en de procentuele onderverdeling naar organisatie eenheid over 2015 van de Provincie Zeeland. Het overzicht geeft zowel de omvang als de bezetting van formatieplaatsen weer.

De formatie is ten opzichte van 2014 toegenomen met 13,5 fte als gevolg van overdracht van taken vanuit DLG.

	Formatie omvang 31-12- 2014	Formatie omvang 31-12- 2015	% 31-12-2015	Toewijzing (bezetting) 31-12- 2014	Toewijzing (bezetting) 31-12- 2015	% 31-12-2015
Concernmanagement en stafeenheden*	31,5	31,5	6,7%	30,7	30,5	6,4%
Werkveld Beleid	134,7	136,9	29,1%	132,3	135,6	28,5%
Werkveld Ontwikkeling	8,5	10	2,1%	9,1	10,9	2,3%
Werkveld Services#	189,7	188,5	40,1%	185,3	189,6	39,9%
Werkveld Uitvoering	83,6	94,6	20,1%	88,8	99,6	21%
Subtotaal	448	461,5	98,1%	446,2	466,2	98,1%
Statengriffie	6,5	6,5	1,4%	6,6	6,6	1,4%
Rekenkamer	2	2	0,4%	2,3	2,3	0,5%
Totaal	456,5	470	100%	455,1	475,1	100%

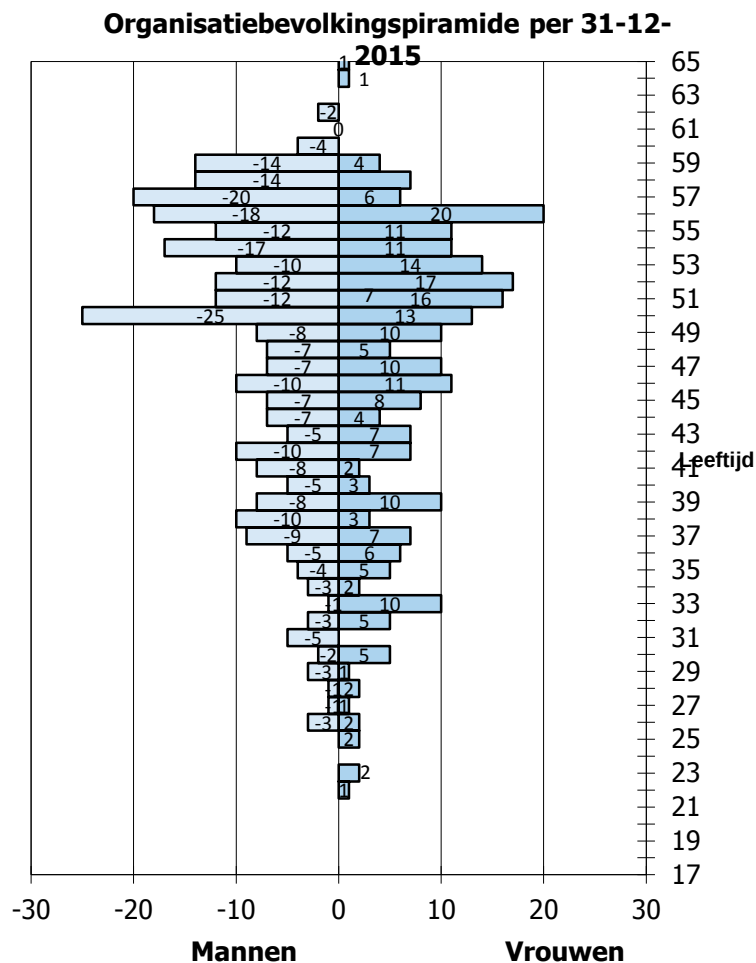
* opgebouwd uit: concernmanagement incl. concernstaf, kabinet en strategen

dit werkveld behelst naast overheadtaken ook directe taken

Man-vrouw verdeling

Onderstaande grafiek laat de aantallen zien van de verdeling van mannen en vrouwen in onze organisatie op peildatum 31 december 2015. Een voorbeeld: van de 41 jarigen zijn 8 medewerkers man en 2 medewerkers vrouw.

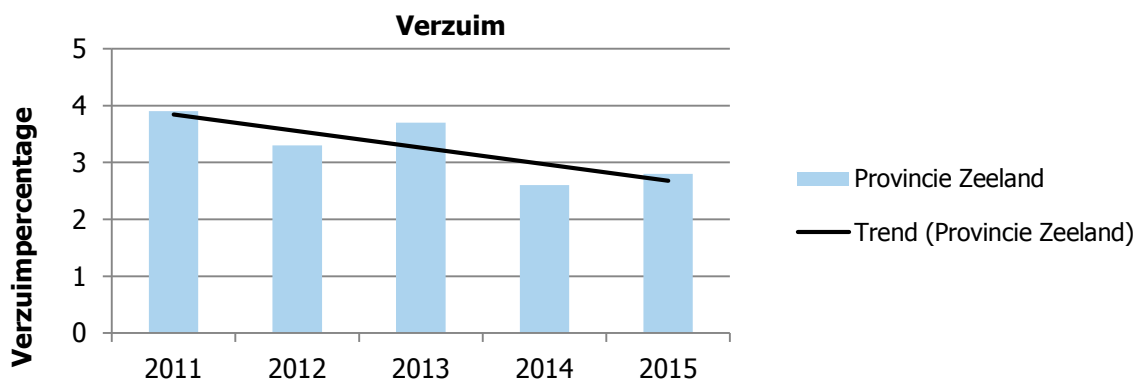
Het aandeel vrouwen in onze organisatie in 2015 bedraagt 46,3% dat is 0,3% lager dan in 2014.

Ziekteverzuim

Het gemiddelde verzuim is ten opzichte van 2014 met 0,2 gestegen naar een percentage van 2,8. Het verzuimpercentage blijft daarmee onder de Verbaannorm, maar er blijft aandacht voor verzuimpreventie en -begeleiding. De Verbaannorm geeft een indicatie van het haalbare verzuimniveau in de organisatie, afgezet tegen het ingeschatte, haalbare verzuim in heel Nederland.

Hieronder wordt geven wij de trend van de verzuimpercentages van de afgelopen vijf jaar van de organisatie weergegeven.

Inhuur derden

Met het inhuren van externen gaan we terughoudend om. We maken onderscheid tussen het inhuren van externen enerzijds en het uitbesteden van diensten en het verlenen van opdrachten anderzijds. De rijksoverheid heeft voor haar eigen bedrijfsvoering het verschil tussen beide vormen scherp gedefinieerd en het inhuren van externen genormeerd. Deze rijksnorm voor de inhuur van extern personeel is maximaal 10% van de totale personele uitgaven. Het uitgangspunt daarbij is 'pas toe of leg uit' in het geval de norm wordt overschreden. Wij sluiten aan bij deze norm.

Essentieel verschil tussen beide vormen is de regie over hoe de werkzaamheden worden uitgevoerd. Bij uitbesteding en opdrachtverlening wordt een opdracht geplaatst, waarbij we resultaatafspraken maken. Hierbij wordt er door de opdrachtgever niet op de inzet van de specifieke capaciteiten gestuurd. Onder uitbestedingen en opdrachten vallen ook wettelijk verplichte accountantsverklaringen en (verplichte) inbestedingen bij collega-overheden. In het geval van inhuur externen is er juist sprake van het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de Provincie Zeeland in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, middels het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, waarop door de Provincie Zeeland als opdrachtgever mede gestuurd wordt.

(bedragen x € 1 miljoen)	2012	2013	2014	2015
Beleidsgevoelige externe inhuur	1,5	0,6	0,5	0,5
Beleidsondersteunende externe inhuur	0,8	0,5	1	0,7
Uitzendkrachten en inhuur op basis van de rijksnorm	1,5	1,7	1,5	2,4
Totaal externe inhuur op basis van de rijksnorm	3,7	2,8	3	3,6
Afgezet tegen de loonsom (rijksnorm = 10%)	8,0%	7,6%	9,3%	10,2%
Uitbesteding en opdrachten	9	10	14,4	12,4
Totale inzet van derden	12,7	12,8	17,4	15,9

Op basis van deze externe inhuur zit de Provincie Zeeland voor 2015 op € 3,6 miljoen oftewel 10,2% van de totale loonsom van € 34,9 miljoen. Deze lichte overschrijding van de rijksnorm wordt onder andere veroorzaakt door de extra inzet op versterking van de organisatie en projectcontrol. Deze maatregelen zijn genomen op basis van de conclusies uit diverse onderzoeken naar het functioneren van de organisatie.

Externe dienstverlening

De kwaliteit van de provinciale dienstverlening wordt getoetst aan de wettelijke (behandel)termijnen van onder meer bezwaarschriften, klachten, vergunning- en subsidieaanvragen, zoals die staan vermeld in de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Een overzicht van onze prestaties op de servicenormen in het kwaliteitshandvest Provincie Zeeland over de periode van 1 januari tot en met 31 december 2015:

Rechtmatigheid

Voor de uitvoering van beleid is de Provincie gebonden aan kaders die voortkomen uit wet- en regelgeving afkomstig van de Rijksoverheid of uit eigen, door Provinciale Staten vastgestelde kaders. Bij het onderzoek naar de rechtmatigheid bij de accountantscontrole gelden voor deze kaders de volgende drie criteria: het begrotingscriterium, het voorwaarden criterium en het M&O-criterium.

Begrotingscriterium

Hier gaat het erom dat financiële handelingen plaatsvinden binnen het kader van de geautoriseerde begroting (ex. artikel 216 Provinciewet). Het college van GS moet ervoor zorgen dat de lasten van de programma's, zoals geautoriseerd in de begroting, na wijziging niet worden overschreden.

In de Jaarrekening 2015 staat dat er op één programma sprake is van een dergelijke overschrijding. In alle gevallen is vastgesteld dat deze hogere lasten wegvallen tegen navenant hogere baten en/of dat deze lastenoverschrijding veroorzaakt wordt door de uitvoering van door Provinciale Staten vastgestelde beleidsdoelstellingen uit de begroting 2015. Door de jaarstukken 2015 vast te stellen autoriseren Provinciale Staten deze begrotingsoverschrijdingen achteraf.

Voorwaarden criterium

Bij het voorwaarden criterium is van belang welke regelgeving, zowel intern als extern, van toepassing is bij de uitvoering van financiële beheershandelingen. Deze regelgeving is geïnventariseerd en wordt jaarlijks geactualiseerd.

Binnen het voorwaarden criterium zijn twee aandachtsgebieden van belang voor de Provincie Zeeland, inkoop- en aanbestedingsregels en verstrekte subsidies.

In de Jaarrekening 2015 wordt aangegeven dat over 2015 niet geconstateerd is dat er in enig geval gehandeld is in strijd met het voorwaardencriterium.

M&O-criterium

Het gaat hierbij om misbruik en oneigenlijk gebruik van provinciale middelen. Om dit te voorkomen, inventariseren we of alle risico's zijn afgedekt door wet- en regelgeving.

- Misbruik: het bewerkstelligen van geen of te geringe betaling van verplichte bijdragen aan de overheid en van het verkrijgen of genieten van een (te hoge) uitkering door bewust niet, niet tijdig, niet juist of niet volledig verstrekken van gegevens en inlichtingen.
- Oneigenlijk gebruik: het volgens de regels van de wet, maar in strijd met de bedoelingen van de wettelijke bepalingen, geheel of ten dele ontgaan van een verplichte bijdrage aan de overheid en verkrijgen of genieten van een (te hoge) uitkering.

De basis van het voorkomen van M&O is dat processen, waarbij M&O-gevoeligheden spelen, voldoende maatregelen bevatten. M&O-maatregelen zijn verankerd in de administratieve organisatie, die we jaarlijks actualiseren. Bij het maken van nieuwe regelingen en verordeningen toetsen we of het M&O-beleid hierin voldoende is verankerd.

Het is niet bekend of in 2015 enig medewerker of bestuurder van de Provincie in strijd gehandeld heeft met dit M&O-criterium.

Jaarrekening 2015

Algemene toelichting

Het hieronder gepresenteerde overzicht van de baten en de lasten 2015, geeft inzicht in de baten en lasten per programma. Hierbij zijn de oorspronkelijke geraamde programmatotalen, de begrote programmatotalen na wijziging en de gerealiseerde programmatotalen gepresenteerd. De gerealiseerde programmatotalen zijn geconfronteerd met de begroting na wijziging. In de laatste kolom is het saldo af te lezen.

(bedragen x €1.000)										
Programma	Begroting 2015			Begroting 2015 na wijziging			Rekening 2015			Resultaat
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo
Bestuur	7.367	-201	7.165	8.426	-776	7.650	8.193	-744	7.450	200
Cultuur & Samenleving	24.185	-1.211	22.974	24.197	-1.482	22.715	23.838	-1.932	21.906	808
Milieu	5.957	-101	5.856	9.150	-1.474	7.676	8.296	-1.211	7.085	591
Ruimtelijke omgeving	48.586	-29.973	18.613	27.780	-10.605	17.176	13.628	-5.772	7.857	9.319
Water	3.829	-15	3.814	5.179	-672	4.507	4.861	-485	4.375	132
Natuur en landschap	51.968	-27.008	24.960	43.391	-21.090	22.301	40.570	-19.789	20.781	1.520
Economie	16.202	-47	16.154	16.888	-1.382	15.507	17.161	-1.257	15.904	-397
Mobiliteit	106.078	-69.031	37.048	120.611	-83.046	37.565	105.242	-68.660	36.582	983
Totaal programma's	264.172	-127.588	136.584	255.623	-120.527	135.096	221.790	-99.851	121.939	13.156
Algemene dekkingmiddelen	6.648	-130.967	-124.320	5.576	-131.964	-126.388	5.261	-132.670	-127.409	1.021
Totaal saldo van baten en lasten	270.819	-258.555	12.264	261.199	-252.491	8.708	227.051	-232.521	-5.469	14.178
Reservemutaties	24.081	-35.620	-11.539	92.863	-101.572	-8.708	92.863	-96.411	-3.547	-5.161
Gerealiseerde resultaat	294.901	-294.176	725	354.063	-354.063	0	319.915	-328.931	-9.017	9.017

Rekeningsaldo

Het positieve verschil tussen de geraamde (begroting na wijziging) baten en lasten en de realisatiecijfers bedraagt € 9,017 miljoen. In essentie wordt dit rekeningsaldo verklaard door:

	plus *mln €	min *mln €
Algemene uitkering Provinciefonds over 2015 viel gunstiger uit	0,5	
Hogere opbrengst motorrijtuigenbelasting	0,3	
Vrijval voorziening financiële derivaten	0,6	
Lagere overhead (ICT-kosten)	0,3	
Extra toevoeging voorziening non-activiteitsregeling		2,4
Als gevolg van bijgestelde planningen zijn minder middelen onttrokken aan bestemmingsreserves		5,1
Tegenover deze niet gerealiseerde onttrekking staan de niet gerealiseerde lasten van in totaal € 5,1 mln:		
Knelpunten bus en fast ferry	0,4	
Campus Zeeland	0,5	
Waterdunen	3,0	
Lager onderhoud Sluiskiltunnel	1,0	
Veerse Dam	0,1	
Archeologisch museum	0,1	
Niet gerealiseerde lasten Waterdunen	1,7	
Zeeuwse bibliotheek / Zeeuws Planbureau	0,5	
Nazorgfonds gesloten stortplaatsen	0,4	
Boekwinst grondbank Zeeland natuur	3,4	
Boekwinst grondbank Zeeland algemeen	0,4	
Agrarisch natuurbeheer	0,5	
Natuurprojecten	0,6	
Cofinanciering Europese projecten		0,9
Rente- en projectorganisaties		0,1
Meevallende afrekeningen voorgaande jaren	1,1	
Opnemen lening SUCRF	1,0	
Diversen totaal	1,1	
Totaal	17,5	8,5

Verderop in deze jaarrekening wordt per programma ingegaan op de oorzaken van alle gesaldeerde significante (groter dan € 50.000) afwijkingen per doelstelling.

Begrotingscriterium – lasten

Programma	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil	Verschil in %
1 Bestuur	8.426	8.193	233	2,8
2 Cultuur & Samenleving	24.197	23.838	359	1,5
3 Milieu	9.150	8.296	854	9,3
4 Ruimtelijke omgeving	27.780	13.628	14.152	50,9
5 Water	5.179	4.861	318	6,1
6 Natuur en Landschap	43.391	40.570	2.821	6,5
7 Economie	16.888	17.161	-273	-1,6
8 Mobiliteit	120.611	105.242	15.369	12,7
90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	5.576	5.261	315	5,6
Totaal	261.198	227.051	34.147	13,1

Bovenstaand overzicht zet per programma de geraamde lasten (begroting na wijziging) af tegen de gerealiseerde lasten (rekening). Wanneer de realisatie hoger is dan de raming dan is er in principe sprake van een onrechtmatigheid. Het door Provinciale Staten beschikbaar gestelde budget is immers overschreden en het budgetrecht dus geschonden. Wanneer echter wordt vastgesteld dat tegenover deze lastenoverschrijding navenant hogere baten staan en/of dat deze lastenoverschrijding veroorzaakt wordt door de uitvoering van al vastgesteld provinciaal beleid dan kan Provinciale Staten, door in te stemmen met de jaarstukken, deze overschrijdingen achteraf autoriseren. Daarmee wordt de begrotingsonrechtmatigheid ongedaan gemaakt.

Programma 07 Economie

De overschrijding is met name ontstaan omdat eerder dan verwacht de cofinanciering voor de subsidie-regeling MKB innovatiestimulering topsectoren Zuid-Nederland is opgevraagd door Stimulus.

Tegenover deze last staat de vrijval van het budget in 2016.

Op het bovenstaande programma is in 2015 uitsluitend gewerkt aan door Provinciale Staten vastgestelde doelstellingen.

Autorisatie achteraf

De overschrijdingen voldoen aan de criteria die gelden voor autorisatie achteraf. Door deze jaarrekening vast te stellen autoriseren Provinciale Staten van Zeeland deze overschrijdingen.

Onvoorzien

Bij het opstellen van de programmabegroting 2015 is er geen post opgenomen voor onvoorzien.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Op basis van deze Wet moet de beloning van de ambtelijke topfunctionarissen gepubliceerd worden.

Naast de beloning van de twee topbestuurders moeten we ook beloningen van andere (voormalige) medewerkers publiceren die de WNT-norm van € 178.000 te boven gaan. Deze komen niet voor. De beloning van politieke ambtsdragers is al genormeerd en hoeft daarom niet gepubliceerd te worden.

Bezoldiging topfunctionarissen

<i>bedragen x € 1</i>	A. Smit	P. Joosse
Functie(s)	Provinciesecretaris	Griffier van Provinciale Staten
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris? ¹	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking? ²	ja	ja
Individueel WNT-maximum³	178.000	178.000
Bezoldiging		
Beloning	136.920	102.367
Belastbare onkostenvergoedingen	42	236
Beloningen betaalbaar op termijn	15.516	13.639
<i>Subtotaal⁴</i>	<i>152.478</i>	<i>116.242</i>
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totaal bezoldiging	152.478	116.242
Gegevens 2014		
Duur dienstverband in 2014	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2014 (in fte)	1,0	1,0
Bezoldiging 2014		
Beloning	123.476	91.191
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	20.874	14.979
Totaal bezoldiging 2014	144.350	106.170
Individueel WNT-maximum 2014	230.474	230.474

¹ Van een gewezen topfunctionaris is sprake indien de functionaris in het verleden - maar na 1 januari 2013 - een functie als topfunctionaris heeft bekleed, en bij beëindiging van deze functie vervulling bij dezelfde instelling of rechtspersoon een functie als niet-topfunctionaris is gaan vervullen. Gedurende deze periode van functie vervulling in de andere functie kwalificeert de functionaris als 'gewezen topfunctionaris'.

² Indien 'ja': afzonderlijke bezoldigingscomponenten verplicht vermelden; indien 'nee': alleen totaal honorarium (excl. BTW) vermelden bij Totaal bezoldiging (het gaat om een extern ingehuurd functionaris).

³ $y = \frac{x \cdot a \cdot b}{365}$ waarbij: y = individueel WNT-maximum, x = voor instelling geldend WNT-bezoldigingsmaximum, a = deeltijdfactor (maximaal 1,0 fte) en b = functieduur in kalenderdagen. NB: voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking is het bezoldigingsmaximum in 2015 gelijk aan het bezoldigingsmaximum 2014.

⁴ Het subtotaal wordt hier opgenomen inclusief een eventueel onverschuldigd betaald bedrag.

Overzicht van baten en lasten

Overzicht baten en lasten per programma

Programma	Begroting 2015						Begroting 2015 na wijziging						Rekening 2015						(bedragen x €1.000)	
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Resultaat	
Bestuur	7.367	-201	7.165	8.426	-776	7.650	8.193	-744	7.450	8.193	-744	7.450	8.193	-744	7.450	8.193	-744	7.450	200	
Cultuur & Samenleving	24.185	-1.211	22.974	24.197	-1.482	22.715	23.838	-1.932	21.906	23.838	-1.932	21.906	23.838	-1.932	21.906	23.838	-1.932	21.906	808	
Milieu	5.957	-101	5.856	9.150	-1.474	7.676	8.296	-1.211	7.085	8.296	-1.211	7.085	8.296	-1.211	7.085	8.296	-1.211	7.085	591	
Ruimtelijke omgeving	48.586	-29.973	18.613	27.780	-10.605	17.176	13.628	-5.772	7.857	13.628	-5.772	7.857	13.628	-5.772	7.857	13.628	-5.772	7.857	9.319	
Water	3.829	-15	3.814	5.179	-672	4.507	4.861	-485	4.375	4.861	-485	4.375	4.861	-485	4.375	4.861	-485	4.375	132	
Natuur en landschap	51.968	-27.008	24.960	43.391	-21.090	22.301	40.570	-19.789	20.781	40.570	-19.789	20.781	40.570	-19.789	20.781	40.570	-19.789	20.781	1.520	
Economie	16.202	-47	16.154	16.888	-1.382	15.507	17.161	-1.257	15.904	17.161	-1.257	15.904	17.161	-1.257	15.904	17.161	-1.257	15.904	-397	
Mobiliteit	106.078	-69.031	37.048	120.611	-83.046	37.565	105.242	-68.660	36.582	105.242	-68.660	36.582	105.242	-68.660	36.582	105.242	-68.660	36.582	983	
Totaal programma's	264.172	-127.588	136.584	255.623	-120.527	135.096	221.790	-99.851	121.939	221.790	-99.851	121.939	221.790	-99.851	121.939	221.790	-99.851	121.939	13.156	
Algemene dekkingmiddelen	6.648	-130.967	-124.320	5.576	-131.964	-126.388	5.261	-132.670	-127.409	5.261	-132.670	-127.409	5.261	-132.670	-127.409	5.261	-132.670	-127.409	1.021	
Totaal saldo van baten en lasten	270.819	-258.555	12.264	261.199	-252.491	8.708	227.051	-232.521	-5.469	227.051	-232.521	-5.469	227.051	-232.521	-5.469	227.051	-232.521	-5.469	14.178	
Reservemutaties	24.081	-35.620	-11.539	92.863	-101.572	-8.708	92.863	-96.411	-3.547	92.863	-96.411	-3.547	92.863	-96.411	-3.547	92.863	-96.411	-3.547	-5.161	
Gerealiseerde resultaat	294.901	-294.176	725	354.063	-354.063	0	319.915	-328.931	-9.017	319.915	-328.931	-9.017	319.915	-328.931	-9.017	319.915	-328.931	-9.017	9.017	

Toelichting verschillen tussen begroting na wijziging en de rekening

(bedragen x €1.000)				
01 Bestuur	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
010101 Een goed, betrouwbaar en duaal provinciaal bestuur	1.476	1.410	1.318	92
010102 Versterken bestaand netwerk:	598	763	762	1
010103 Het versterken van grensoverschrijdende samenwerking	100	421	366	55
010104 Verbetering (integrale) veiligheid in Zeeland	99	148	96	52
Salarislasten en overhead	4.893	4.908	4.908	0
Totaal	7.165	7.650	7.450	200

Alleen afwijkingen tussen de begroting na wijziging en realisatie groter dan € 50.000 per doelstelling worden in de jaarrekening toegelicht of verklaard.

010101 €92.000

Het saldo van € 92.000 bestaat uit verschillende onderschrijvingen:

- € 13.000 Rekenkamer
- € 19.000 Griffie
- € 17.000 Koninklijke/Ambassade bezoeken
- € 38.000 Representatie GS

010103 € 55.000

Bij de uitvoering van het project Interreg IVa Vlaanderen-Nederland is sprake van een positief saldo ad € 41.000 doordat er meer gedeclareerd kon worden dan aanvankelijk geraamd was.

010104 € 52.000

Deze post bestaat uit verschillende kleinere onderschrijvingen.

(bedragen x €1.000)				
02 Cultuur & Samenleving	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
020101 Culturele basisinfrastructuur in Zeeland	582	541	506	35
020102 Cultuur erfgoed	7.809	7.589	7.386	203
020103 Bibliotheekwerk	0	0	0	0
020104 Cultuureducatie	214	286	281	5
020105 kunsten, inclusief grote culturele evenementen & festivals	1.802	1.799	1.799	0
020201 Woonomgeving	100	100	90	10
020202 bereikbare en onderscheidende voorzieningen	8.273	8.189	7.717	472
020203 De zelfstandige Zeeuw	521	526	443	83
Salarislasten en overhead	3.673	3.684	3.684	0
Totaal	22.974	22.715	21.906	808

Alleen afwijkingen tussen de begroting na wijziging en realisatie groter dan € 50.000 per doelstelling worden in de jaarrekening toegelicht of verklaard.

020102 € 203.000

Als gevolg van lagere subsidiabele restauratiekosten van de Watertoren Goes is er een onderschrijding van € 165.000 op het budget voor de restauratie van rijksmonumenten.

020202 € 472.000

- In 2015 is aan de fusieorganisatie Stichting Zeeuwse Bibliotheek / Planbureau van Zeeland voor het prestatieaanbod een lagere subsidie toegekend dan geraamd. Hierdoor is er een onderbesteding van € 410.000.
- De post Voorzieningen Leefbaarheid vertoont een onderbesteding van € 77.000 die voor € 50.000 veroorzaakt wordt door een naar 2016 uitgestelde besteding.

020203 € 83.000

Deze onderschrijding wordt volledig veroorzaakt door het budget de Zelfstandige Zeeuw. Er is vertraging doordat er nader overleg en afstemming noodzakelijk was.

(bedragen x €1.000)				
03 Milieu	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
030101 Naleefgedrag en hinder	4.536	4.693	4.520	173
030102 duurzame bodem	305	1.965	1.547	418
Salarislasten en overhead	1.015	1.018	1.018	0
Totaal	5.856	7.676	7.085	591

Alleen afwijkingen tussen de begroting na wijziging en realisatie groter dan € 50.000 per doelstelling worden in de jaarrekening toegelicht of verklaard.

030101 € 173.000

- Op het budget van Duurzame ontwikkeling Zeeland is € 71.000 minder besteed. Dit betreft een meerjarig project en de provinciale cofinanciering is de resterende jaren nog nodig. Deze cofinanciering is in 2016 nodig om het project voort te zetten.
- Een bedrag van € 61.000 is ontvangen voor de bestuurlijke strafbeschikking milieu. Dit bedrag was echter ook bestemd via het jaarrekeningsaldo 2014. Hierdoor is er een onderbesteding te zien op dit budget.
- De overige activiteiten laten een onderschrijding zien van € 41.000 die wordt veroorzaakt door diverse onderschrijdingen of extra ontvangen baten.

030102 € 418.000

- Dit betreft een meevallend beleggingsresultaat van het Nazorgfonds gesloten stortplaatsen van € 347.000 (zie jaarrekening Nazorgfonds gesloten Stortplaatsen).
- Door de onderbesteding van de beschikbaar gestelde middelen van de dienstverleningsovereenkomst, plus een terugbetaling van een beschikbaar gestelde subsidie aan de RUD laat het budget bodemsanering een onderschrijding zien van € 50.000.
- Het restant ad € 21.000 van de verschillen ontstaan door kleine onderschrijdingen op diverse activiteiten, zoals de IPO-projecten.

(bedragen x €1.000)				
04 Ruimtelijke omgeving	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
040101 Duurzame ruimtelijke-economische ontwikkeling	8.405	8.267	3.878	4.389
040201 Gebiedsontwikkeling door uitvoering programma's en projecten	6.528	5.218	287	4.931
Salarislasten en overhead	3.680	3.691	3.691	0
Totaal	18.613	17.176	7.857	9.319

Alleen afwijkingen tussen de begroting na wijziging en realisatie groter dan € 50.000 per doelstelling worden in de jaarrekening toegelicht of verklaard.

040101 € 4.389.000

- De onderschrijding op deze doelstelling is met name ontstaan door de boekwinst van op de verkoop van gronden via de grondbank Zeeland, € 3,817 miljoen.
- Daarnaast is er een onderschrijding op het Kavelbureau ad € 365.000 veroorzaakt door minder uitgevoerde transacties door overkomst en inregelen DLG en bereiken limiet Grondbank Zeeland.
- Verder is er onderschrijding op de budgetten vitaal platteland ad € 164.000 door de late start van POP-3 en het ontbreken van projecten.

040201 € 4.931.000

- Aan Waterdunen is € 4,76 miljoen minder besteed. Het uitvoeringstempo lag lager dan geraamd. Dit heeft te maken met de afstemming tussen de verschillende bestekken en de complexiteit in de uitvoering van het project. Een bedrag van € 3 miljoen was al toegevoegd aan de bestemmingsreserve meerjarige projecten. Dit bedrag is in 2015 niet onttrokken aan deze bestemmingsreserve en blijft daarmee beschikbaar voor het project. Het restant van 1,7 miljoen blijft nodig voor het project.
- Het project Veerse Dam is ook in 2015 niet gerealiseerd waardoor er een onderbesteding is van € 100.000. Het bedrag blijft beschikbaar in de reserve meerjarige projecten.

(bedragen x €1.000)				
05 Water	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
050101 Voldoen aan waterkwaliteits- en waterkwantiteitsnormen	582	1.149	1.002	147
050102 Bescherming tegen overstromingen	13	128	144	-16
Salarislasten en overhead	3.219	3.230	3.230	0
Totaal	3.814	4.507	4.375	132

Alleen afwijkingen tussen de begroting na wijziging en realisatie groter dan € 50.000 per doelstelling worden in de jaarrekening toegelicht of verklaard.

050101 € 147.000

- Door het ministerie van Infrastructuur en Milieu is eind oktober een bijdrage voor het programma Grevelingen en Volkerak Zoommeer opgevraagd van € 135.000 waar geen rekening mee was gehouden voor 2015.
- Voor de Zeeuwse proeftuin zoet water is in 2015 € 280.000 beschikbaar gesteld voor de periode 2015-2021. Dit budget is in zijn geheel in 2015 geraamd, waar dit bedoeld was voor de periode tot en met 2021. Hierdoor is een onderschrijding ontstaan van € 200.000.
- De rijksbijdrage ad € 65.000 voor het project GO-Fresh II is via de septembercirculaire gestort via het provinciefonds. Dit project gaat in 2016 van start, waardoor dit budget niet gebruikt is in 2015.

(bedragen x €1.000)				
06 Natuur en landschap	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
060101 Ontwikkeling natuur	5.973	998	682	316
060102 Beheer natuurgebieden	7.839	9.292	8.764	528
060103 Bescherming natuurgebieden	74	69	56	13
060104 Herstelopgave bestaande natuurgebieden	2.751	3.139	2.478	661
060105 Verbreding natuur (toegankelijkheid)	685	1.142	1.140	2
Salarislasten en overhead	7.637	7.661	7.661	0
Totaal	24.960	22.301	20.781	1.520

Alleen afwijkingen tussen de begroting na wijziging en realisatie groter dan € 50.000 per doelstelling worden in de jaarrekening toegelicht of verklaard.

060101 €316.000

- Door gunstige aanbestedingen en het vinden van een ruime cofinanciering van derden op het project afronding zuidkust Schouwen is er een onderbesteding (€ 266.000) op dit project.
- Voor het project Wallen Sluis zijn de voorbereidingskosten geraamd in 2015 en de uitvoering in 2016. Echter door een gewijzigde prioritering is de voorbereiding van dit project vertraagd en wordt verder in 2016 uitgevoerd (onderbesteding € 79.000).

060102 € 528.000

Op het gebied van agrarisch natuurbeheer heeft de Rijksdienst voor ondernemend Nederland in plaats van 50% procent POP-bijdrage, 75% POP-bijdrage opgehaald. Hierdoor zijn er minder kosten doorberekend aan de Provincie Zeeland, waardoor een onderschrijding ad € 521.000 is verklaard.

060104 € 661.000

- Voor € 513.000 is de onderschrijding te verklaren door de salaris en overhead die ten laste van het NPW budget is gebracht. Tegenover deze kosten staan wel baten uit de overlopende passiva post maar de lasten zijn verantwoord bij de algemene dekkingsmiddelen.
- Bij de subsidieronde voor Natura 2000-projecten zijn een aantal projecten uitgevallen of uitgesteld wegens seizoeninvloeden naar het voorjaar 2016. Deze ronde vond plaats in oktober, waardoor de begroting niet meer kon worden bijgesteld. Hierdoor is er een onderschrijding van € 127.000.

(bedragen x €1.000)				
07 Economie	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
070101 Excellent economisch vestigingsklimaat	5.726	5.354	5.920	-566
070102 Logistiek en procesindustrie	2.176	2.173	2.170	3
070103 Landbouw en visserij	1.015	765	600	165
070104 Vrijetijdseconomie	1.817	1.777	1.776	1
Salarislasten en overhead	5.421	5.438	5.438	0
Totaal	16.154	15.507	15.904	-397

Alleen afwijkingen tussen de begroting na wijziging en realisatie groter dan € 50.000 per doelstelling worden in de jaarrekening toegelicht of verklaard.

070101 -/- € 556.000

- Voor het project Campus Zeeland zijn in 2015 nog geen middelen nodig geweest. De middelen voor dit project (€ 500.000) worden in 2015 niet onttrokken aan de bestemmingsreserve incidentele doelstellingen. Deze middelen blijven beschikbaar voor verdere jaren.
- De cofinanciering op de Europese projecten in het kader van de Subsidieregeling MKB innovatiestimulering topsectoren Zuid-Nederland is € 904.000. De verwachting was dat deze gelden pas in 2016 opgevraagd zouden worden, zodat bij de begroting voor 2015 hiermee geen rekening gehouden is.
- De hier geraamde ontvangst voor de Tour de France € 250.000 is via het Provinciefonds ontvangen en verantwoord en daarom niet op deze doelstelling verantwoord (zie ook doelstelling 900102).

070103 € 165.000

Halverwege het jaar zijn gesprekken opgestart met enerzijds de Nederlandse Oestervereniging en anderzijds de PO Mossel. Beide organisaties hebben het initiatief genomen een meerjarig onderzoeksprogramma op te stellen om de komende uitdagingen en problemen het hoofd te bieden. Wij hebben een positieve grondhouding uitgesproken ten aanzien van een provinciale bijdrage hieraan. De benodigde middelen daarvoor zijn vanaf dat moment gereserveerd. Door complexe regelgeving, vele betrokken partijen en andere externe omstandigheden is het echter niet gelukt beide onderzoeksprogramma's in 2015 vast te stellen. Dit is inmiddels wel gebeurd met het onderzoeksprogramma voor de NOV en zal binnen afzienbare tijd gebeuren voor de PO Mossel. Door niet-tijdige toekenning kan geen beroep gedaan worden op deze middelen 2015 (€ 150.000).

(bedragen x €1.000)				
08 Mobiliteit	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
080101 Optimaal bereikbaar wegennetwerk	6.705	11.753	11.345	408
080102 Vraaggericht openbaar vervoer	1.775	1.844	1.409	435
080103 Vergroten aandeel goederenvervoer per spoor, water en buis	908	178	168	10
080104 Minder verkeersslachtoffers	1.842	246	33	213
080201 Beheer en onderhoud van het (vaar)wegennet	11.367	9.007	9.091	-84
Salarislasten en overhead	14.450	14.536	14.536	0
Totaal	37.048	37.565	36.582	983

Alleen afwijkingen tussen de begroting na wijziging en realisatie groter dan € 50.000 per doelstelling worden in de jaarrekening toegelicht of verklaard.

080101 € 408.000

- De onderhouds- en verzekeringskosten van de Sluiskiltunnel zijn in 2015 ongeveer € 1 miljoen lager uitgevallen. Hierdoor wordt dit bedrag ook niet onttrokken aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel en blijft beschikbaar voor onderhoud.
- De lasten van het projectbureau N62 zijn niet ten laste van de overlopende passiva post gebracht waardoor er per saldo een overschrijding is (niet gerealiseerde bate) van € 257.000.
- Daarnaast is er ten opzichte van wat was begroot € 430.000 meer rente aan de OP BDU toegevoegd.
- Het restant van het verschil wordt veroorzaakt door diverse kleine onderschrijdingen op diverse activiteiten zoals verkeersteller, onderhoud fast ferry etc.

080102 € 435.000

Het project Knelpunten Bus en Fast Ferry is niet doorgegaan in 2015.

Dit project wordt in 2015 niet onttrokken aan de bestemmingsreserve incidentele doelstellingen, zodat deze middelen (€ 400.000) beschikbaar blijven voor verdere jaren.

080104 € 213.000

De uitvoering van het project fietsvoorziening Oud Vossemeer-Broekseweg wordt doorgeschoven.

080201 -/- € 84.000

Een nadeel zit er op de post schaderegeling infrabeheer. Op deze post worden zowel de baten als de verhaalde schades verantwoord. Terugvordering komt later en kan in een ander jaar worden verantwoord. Het aantal niet te innen schades vanwege vandalisme, doorrijders of wanbetalers neemt toe.

(bedragen x €1.000)				
90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil
900101 Opcenten motorrijtuigenbelasting	-35.500	-36.800	-37.081	281
900102 Provinciefonds	-69.955	-72.950	-73.452	502
900103 Dividend	-23.759	-17.281	-17.281	0
900104 Saldo van de financieringsfunctie	2.510	2.301	1.678	623
900106 Onvoorzien inclusief stelposten	2.385	-1.658	-1.001	-657
Salarislasten en overhead	0	0	-273	273
Totaal	-124.320	-126.388	-127.409	1.021

Alleen afwijkingen tussen de begroting na wijziging en realisatie groter dan € 50.000 per doelstelling worden in de jaarrekening toegelicht of verklaard.

900101 € 281.000

Meer auto's zorgden voor meer inkomsten ad € 281.000. Zie verder de paragraaf provinciale heffingen in het jaarverslag.

900102 € 502.000

In de decembercirculaire zijn nog incidentele decentralisatie-uitkeringen ontvangen voor Green Deal, Duurzaam door en Tour de France (zie ook doelstelling 070101). Deze uitkeringen konden niet meer verwerkt worden in de begroting waardoor deze onderschrijding ontstaat.

900104 € 623.000

Het saldo van de financieringsfunctie wordt verklaard door een vrijval van de voorziening financiële derivaten van € 600.000.

900106 -/- € 657.000

Door de actualisatie voorziening non-activiteitsregeling, waarbij € 2,4 miljoen extra aan de voorziening is toegevoegd in verband met de verhoging van de pensioenleeftijd, is op deze doelstelling een overschrijding.

De overschrijding wordt deels gecompenseerd door het positieve verschil op kostenplaatsen van € 2,2 miljoen. Dit betreffen: positieve verschil voorgaande dienstjaren subsidies en nog te betalen posten en, naar aanleiding van onderzoek meerjarenraming, het opnemen als lening van een 2004 genomen last van € 1 miljoen. De aflossing van de lening door Stichting University College Roosevelt Fonds wordt voorzien in 2018. De meerjarenraming 2018, waar de terugbetaling als bate was geraamd, wordt aangepast. Daarnaast is er nog een nadeel op de rentetoerekening van € 0,45 miljoen. Er zijn geen bestedingen ten laste van onvoorzien geweest in 2015.

Salarissen en overhead € 273.000

De onderbesteding op de salarissen en overhead wordt in zijn geheel veroorzaakt door onderbesteding op de overhead en met name door de lager lasten op de ICT-budgetten in 2015.

98 Onttrekkingen en Toevoegingen reserves	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil
Algemene reserve	-22.461	-22.461	-
Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel	-7.375	-6.372	-1.003
Dekkingsreserve nieuwbouw gr woud	-2.333	-2.333	-
Dekkingsreserve verbouwing Zeeuws museum	-200	-200	-
Dekkingsreserve Gistpoortgebouw	-102	-102	-
Dekkingsreserve verbouwing pand Schuytvlot	-155	-155	-
Dekkingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort	-95	-95	-
Dekkingsreserve ff aanlandingsvoorzieningen	-152	-152	-
Dekkingsreserve ff gebouwen en terreinen	-92	-92	-
Bestemmingsreserve meerjarige project	28.804	32.063	-3.259
Bestemmingsreserve incidentele doelstellingen	7.730	8.630	-900
Bestemmingsreserve afwikkeling ILG	492	492	-
Rekeningresultaat 2014	-12.770	-12.770	-
Totaal	-8.709	-3.547	-5.162

Alleen afwijkingen tussen de begroting na wijziging en realisatie groter dan € 50.000 per doelstelling worden in de jaarrekening toegelicht of verklaard.

Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel

De onderhouds- en verzekeringskosten van de Sluiskiltunnel zijn in 2015 ongeveer € 1 miljoen lager uitgevallen. Hierdoor wordt dit bedrag niet onttrokken aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel en blijven hiermee beschikbaar voor volgende jaren.

Bestemmingsreserve meerjarige projecten

Het project Veerse Dam is in 2015 niet uitgevoerd. In 2015 heeft dan ook geen onttrekking plaatsgevonden aan de bestemmingsreserve ad € 100.000.

Aan Waterdunen is de geraamde 3,058 miljoen nog niet besteed. Het uitvoeringstempo is lager dan geraamd. Dit heeft te maken met de afstemming tussen de verschillende bestekken en de complexiteit in de uitvoering van het project.

Bestemmingsreserve incidentele doelstellingen

De projecten Campus Zeeland en knelpunten openbaar vervoer zijn niet uitgevoerd in 2015. Hierdoor wordt een bedrag van € 900.000 niet onttrokken aan de bestemmingsreserve incidentele doelstellingen waardoor dit budget beschikbaar blijft voor verdere jaren.

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel wordt structureel het ontvangen dividend van de NV Westerscheldetunnel toegevoegd.

De structurele onttrekkingen bestaan uit de afschrijvings- en rentelasten en de overige exploitatielasten van de Sluiskiltunnel.

Naast de structurele toevoeging aan de Sluiskiltunnel zijn er geen structurele toevoegingen.

De structurele onttrekkingen aan de overige onderstaande dekkingsreserves betreft de dekking van de jaarlijkse afschrijvingen.

Omschrijving	Saldo aan het begin van jaar	Bij	Af	Saldo aan het einde van jaar	Verplichtingen ten laste van het saldo
bestemmingsreserve sluiskiltunnel	60.409	9.781	16.153	54.037	54.037
dekk res vervangende nieuwb gr woud	2.333	0	2.333	0	0
dekk res verbouwing zeeuws museum	4.404	0	200	4.204	4.204
dekk res gistpoortgebouw	2.343	0	102	2.241	2.241
dekk res verbouwing pand schuytvlot	3.810	0	155	3.654	3.654
dekk res wegsteunpunt mauritsfort	570	0	95	475	475
dekk res ff aanlandingsvoorz.	2.892	0	152	2.740	2.740
dekk res ff gebouwen en terr.	1.838	0	92	1.745	1.745
TOTAAL	78.599	9.781	19.282	69.096	69.096

Overzicht incidentele baten en lasten

(x € 1.000)			
Incidentele lasten	Totaal geraamde incidentele lasten na wijziging		Totaal gerealiseerde incidentele lasten
1 Bestuur	€	312	€ 312
2 Cultuur & Samenleving	€	2.298	€ 2.298
3 Milieu	€	1.000	€ 61
4 Ruimtelijke omgeving	€	15.223	€ 15.223
5 Water	€	600	€ 600
6 Natuur en landschap	€	21.651	€ 21.039
7 Economie	€	5.688	€ 5.688
8 Mobiliteit	€	50.968	€ 38.934
90 Algemene dekkingsmiddelen	€	2.389	€ 2.389
Totaal	€	100.129	€ 86.544

(x € 1.000)			
Incidentele baten	Totaal geraamde incidentele baten na wijziging		Totaal gerealiseerde incidentele baten
1 Bestuur	€	- 45	€ -45
2 Cultuur & Samenleving	€	-	€ -
3 Milieu	€	-1.000	€ -154
4 Ruimtelijke omgeving	€	-6.854	€ -6.854
5 Water	€	-28	€ -28
6 Natuur en landschap	€	-20.051	€ -19.772
7 Economie	€	-608	€ -629
8 Mobiliteit	€	-50.876	€ -38.812
90 Algemene dekkingsmiddelen	€	-4.275	€ -4.275
Totaal	€	-83.737	€ -70.569

Balans per 31 december 2015

Bedragen x €1.000		
Activa	Ultimo 2015	Ultimo 2014
vaste activa		
Materiële vast activa		
investerings met een economisch nut		
gronden en terreinen	8.753	135
gebouwen	11.379	14.319
grond- weg- en waterbouwkundige werken	4.486	4.730
vervoermiddelen	16.148	17.045
machines apparaten installaties	<u>142</u>	<u>190</u>
Totaal investerings met een economisch nut	<u>40.908</u>	<u>36.419</u>
investerings openbare ruimte met een maatschappelijk nut		
grond-weg en waterbouwkundige werken mn	<u>88.546</u>	<u>91.753</u>
Totaal investerings openbare ruimte met een maatschappelijk nut	<u>88.546</u>	<u>91.753</u>
Totaal materiële vaste activa	<u>129.454</u>	<u>128.172</u>
financiële vaste activa		
kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	125.930	126.930
overige langlopende geldleningen	3.638	3.311
overige uitzettingen rentetypische looptijd >of gelijk 1 jr	<u>5.892</u>	<u>7.672</u>
Totaal financiële vaste activa	<u>135.460</u>	<u>137.912</u>
Totaal vaste activa	<u>264.914</u>	<u>266.084</u>
vlottende activa		
voorraden		
onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie	18.328	16.936
gereed product en handelsgoederen	<u>45.011</u>	<u>45.996</u>
Totaal voorraden	<u>63.339</u>	<u>62.932</u>
uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar		
vorderingen op openbare lichamen	21.127	17.987
overige vorderingen	1.926	4.971
Uitzettingen in 's rijks schatkist	<u>5.786</u>	<u>20.535</u>
Totaal uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar	<u>28.839</u>	<u>43.493</u>
overlopende activa		
nog te ontvangen bedragen	2.704	4.129
voortuitbetalingen	391	39
nog te ontvangen doeluitkeringen van overheden	<u>54</u>	<u>1.715</u>
Totaal overlopende activa	<u>3.149</u>	<u>5.883</u>
liquide middelen		
kas- bank- en giroaldi	<u>81.734</u>	<u>93.644</u>
Totaal liquide middelen	<u>81.734</u>	<u>93.644</u>
Totaal vlottende activa	<u>177.061</u>	<u>205.953</u>
Totaal generaal	<u>441.976</u>	<u>472.037</u>

Bedragen x €1.000		
Passiva	Ultimo 2015	Ultimo 2014
vaste passiva		
eigen vermogen		
algemene reserve	23.571	46.032
bestemmingsreserves	112.572	80.889
gerealiseerd resultaat	<u>9.017</u>	<u>12.770</u>
Totaal eigen vermogen	<u>145.160</u>	<u>139.691</u>
voorzieningen		
van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	205	205
voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	<u>30.029</u>	<u>40.496</u>
Totaal voorzieningen	<u>30.234</u>	<u>40.701</u>
vaste schulden rentetypische looptijd >of gelijk 1 jaar		
waarborgsommen	<u>5</u>	<u>15</u>
Totaal vaste schulden rentetypische looptijd >of gelijk 1 jaar	<u>5</u>	<u>15</u>
Totaal vaste passiva	<u>175.399</u>	<u>180.407</u>
vlottende passiva		
netto vlottende schulden rentetypische looptijd <1 jaar		
overige kasgeldleningen	80.000	52.000
overige schulden	23.024	21.273
rek. courantverhoudingen met niet financiële instellingen	<u>9.378</u>	<u>9.281</u>
Totaal netto vlottende schulden rentetypische looptijd <1 jaar	<u>112.402</u>	<u>82.554</u>
overlopende passiva		
nog te betalen bedragen	29.470	41.169
vooruitontvangen doeluitkeringen van overheden	<u>124.705</u>	<u>167.907</u>
Totaal overlopende passiva	<u>154.175</u>	<u>209.076</u>
Totaal vlottende passiva	<u>266.577</u>	<u>291.630</u>

Totaal generaal	441.976	472.037
------------------------	----------------	----------------

Conform de verslaggevingsvoorschriften bedraagt de waarde van de door de Provincie verstrekte borg- en garantstellingen € 2.990 - zie de toelichting Niet uit de balans blijvende verplichtingen.

Waarderingsgrondslagen

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig de voorschriften Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Algemene grondslagen voor resultaatbestemming

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij in de toelichting anders is vermeld, worden de activa en de passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in aanmerking genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Materiële vaste activa

De onder vaste activa in de balans opgenomen materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van verkrijgings- of vervangingsprijs.

In de financiële verordening 2009, die in 2008 door Provinciale Staten is vastgesteld, is de beleidslijn voor activering en afschrijving opgenomen:

Kosten voor onderzoek naar en ontwikkeling van een actief worden niet geactiveerd.

Kosten voor het afsluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Op gronden en terreinen, zonder opstallen dan wel waarop geen wegen worden aangelegd, wordt niet afgeschreven.

Lineair worden afgeschreven materiële vaste activa met economisch nut:

in 30 jaar: bedrijfsgebouwen, grond-, weg- en waterbouwkundige werken, en schepen;

in 10 jaar: nieuwe technische installaties in bedrijfsgebouwen niet vallend onder vervangingen op basis van de uitvoering van onderhouds- en renovatieplannen;

in 5 jaar: vervoermiddelen, (met uitzondering van schepen) automatiseringsapparatuur en overige materiële vaste activa.

Activa met economisch nut en een verkrijgingprijs van minder dan € 250.000 en een gebruiksduur van minder dan 5 jaar worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Deze laatstgenoemden worden altijd geactiveerd.

De kosten van aankoop en vervaardiging van activa in de openbare ruimte met een meerjarig maatschappelijk nut worden, onder aftrek van bijdragen van derden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Hiervan kan bij statenbesluit worden afgeweken. In geval van activering bij statenbesluit wordt het actief lineair afgeschreven over de verwachte levensduur van het actief of een kortere, door Provinciale Staten aan te geven tijdsduur.

Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut, zoals bedoeld in artikel 35 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden verstaan investeringen in aanleg en onderhoud van: (inrichting) wegen, waterwegen, civiele kunstwerken, groen en kunstwerken.

Deze investeringen met een maatschappelijk nut mogen geactiveerd worden. De wetgever heeft echter aangegeven dat het voorkeur verdient dat dergelijke investeringen zoveel mogelijk in één keer ten laste van het resultaat worden gebracht. Echter, wanneer de financiële positie van de provincie het niet toelaat om dergelijke investeringen in één keer af te schrijven mag er ook voor worden gekozen om de activa toch te activeren.

Afschrijving vindt plaats met ingang van het jaar van ingebruikname van het actief. Het eerste jaar wordt een hele afschrijvingstermijn ten laste van de exploitatie gebracht.

Aan geactiveerde investeringen wordt geen rente toegerekend.

Financiële vaste activa

De onder vaste activa in de balans opgenomen financiële vaste activa worden tegen kostprijs dan wel duurzame lagere waarde gewaardeerd.

Onder de financiële vaste activa zijn deelnemingen en geldleningen opgenomen.

Deelnemingen

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of de eventueel lagere marktwaarde. De actuele marktwaarde kan hoger zijn dan de boekwaarde.

Geldleningen

De verstrekte geldleningen op lange termijn zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs dan wel lagere marktwaarde. Specifieke bijdragen in grondaankopen worden in mindering gebracht op de boekwaarde.

De voorraden zoals onderhoudsmaterialen voor wegen en kantoorbenodigdheden worden niet geactiveerd, doch onmiddellijk bij aankoop ten laste van de rekening van baten en lasten gebracht.

Gronden in natuurgebieden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Gronden in gebiedsgerichte projecten die bedoeld zijn voor grondexploitatie worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn de algemene reserve en de bestemmingsreserves opgenomen. Voor de algemene reserve kan het provinciaal bestuur nog een nadere bestemming bepalen. Bestemmingsreserves (waaronder dekkingsreserves) zijn reserves waaraan Provinciale Staten al een bestemming hebben gegeven. Op grond van het beleidsuitgangspunt dat de noodzaak van handhaving van de overige reserves jaarlijks wordt herzien zijn in 2015 geen zaken van belang.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Alle voorzieningen opgenomen in de staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva, zijn met dit doel gevormd.

Aangezien in het BBV niet geregeld is hoe het ineffectieve deel van een derivaat in de jaarverslaggeving verwerkt moet worden, wordt in overeenstemming met de verslaggevingseisen van de Raad voor de Jaarverslaggeving een voorziening gevormd voor die gevallen waarin een financieel derivaat een negatieve marktwaarde heeft terwijl een deel van het derivaat ineffectief is.

Netto vlottende schulden

De waardering van de netto vlottende schulden geschiedt tegen nominale waarde.

Overlopende passiva

De waardering van overlopende passiva geschiedt tegen nominale waarde.

Exploitatie

- Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate opgenomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.
- Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.
- Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen dan wel schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.
- Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar.
- Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden. Op grond van het bovenstaande zijn voorzieningen getroffen voor de wachtgeld van oud-PSD-ers en in het kader van de Non-Activiteitsregeling 57+.
- De toerekening van de baten en lasten van de kosten van ambtelijke inzet en overhead aan de beleidsprogramma's vindt plaats op basis van normen.
- Het gerealiseerde resultaat wordt opgenomen bij of onttrokken uit het eigen vermogen.
- Op basis van het resultaat kan door het college van Gedeputeerde Staten een voorstel gedaan voor dekking bij een nadelig saldo of besteding bij een voordelig saldo.

Motorrijtuigenbelasting

In de jaarrekening is een bate opgenomen aan opcenten motorrijtuigenbelasting. Reeds meerdere malen in het verleden zijn discussies ontstaan met het ministerie van Financiën omtrent de juistheid en volledigheid van het aandeel van de provincies in de opbrengst motorrijtuigenbelasting. De belastingdienst verstrekt inzake de afgedragen gelden geen specifieke accountantsverklaring ten behoeve van de Provincies. De rechtmatigheid van deze opbrengst kan daarom niet worden vastgesteld.

Toelichting bij de balans

Vaste activa

Investerings met een economisch nut

(bedragen in miljoenen €)						
	gronden en terreinen	bedrijfs- gebouwen	grond, weg-, waterbouw- kundige werken	vervoer middelen	machines apparaten installaties	totaal
Stand per 01-01-2015	0,1	14,3	4,7	17,0	0,2	36,4
Investerings in 2015	8,6	-2,3	-	-	-	-2,3
Afschrijvingen in 2015	0	0,6	0,2	0,9	0,1	1,8
Boekwaarde 31-12-2015	8,7	11,4	4,5	16,1	0,1	32,3

In 2014 zijn de eerste kosten (€ 1,1 mln) voor de Marinierskazerne Vlissingen geactiveerd. Bij de jaarrekening 2014 zijn die verantwoord onder investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Nu besloten is de gronden in erfpacht uit te geven dient volgens de voorschriften Besluit Begroting Verantwoording Provincies en Gemeenten en de notitie Erfpacht van de commissie BBV de kosten van de gronden geactiveerd te worden als investeringen met economisch nut. Daarom zijn de kosten 2014 (€ 1,1 mln) en 2015 (€ 7,6 mln) nu geactiveerd onder investeringen met economisch nut. In 2015 is het bedrijfspand aan het Groene Woud verkocht voor € 3,6 miljoen. Dit pand was voor een bedrag van € 2,3 miljoen opgenomen op de balans. Deze boekwaarde is als desinvestering opgenomen in bovenstaande tabel.

Investerings openbare ruimte met een maatschappelijk nut

(bedragen in miljoenen €)			
	Grond- weg en waterbouwkundige werken		
	Sluiskiltunnel	Marinierskazerne	Totaal
Stand per 01-01-2015	90,6	1,1	91,7
Investerings in 2015	7,7	-1,1	15,2
Afschrijving in 2015	9,8	0	9,8
Boekwaarde 31-12-2015	88,5	0	97,2

In de vergadering van Provinciale staten van 16 december 2011 is besloten om de bouwkosten van de Sluiskiltunnel te activeren op de balans en deze lineair af te schrijven in 10 jaar. Om deze reden worden de investeringen vanaf 2011 niet meer onttrokken aan de reserve Sluiskiltunnel. Nu de Sluiskiltunnel in 2015 in gebruik is genomen worden de afschrijvingskosten ten laste gebracht van de bestemmings-reserve Sluiskiltunnel. De investering in de Sluiskiltunnel in 2015 bedroeg € 15,4 miljoen. De helft van deze lasten van € 7,7 miljoen wordt ten laste gebracht van het rijksdeel op deze investering.

De in 2014 geactiveerde kosten Marinierskazerne zijn conform de voorschriften geactiveerd onder investeringen met economisch nut. Zie ook de toelichting bij investeringen met een economisch nut.

Financiële vaste activa

	(bedragen in miljoenen €)			
	kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	overige langlopende leningen	overige uitzettingen > 1 jaar	totaal
Stand per 01-01-2015	126,9	3,3	7,7	137,9
Mutaties in 2015	-	1,0	-	-
Aflossing in 2015	1,0	0,7	1,8	3,5
Boekwaarde 31-12-2015	125,9	3,6	5,9	134,4

De belangrijkste kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen zijn:

DELTA N.V. (€ 568.000)

Van DELTA N.V. zijn alleen de in 1985 verkregen aandelen in het kader van de herstructurering op nominale waarde gewaardeerd. De overige aandelen van DELTA N.V. zijn op nihil gewaardeerd. De Provincie Zeeland is voor 50% aandeelhouder van DELTA N.V. Delta N.V. is een ongesplitst energiebedrijf. Er kan van worden uitgegaan dat bovenstaande waardering van de aandelen DELTA N.V. niet de reële waarde weergeeft. Er is hier sprake van een stille reserve. Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf "verbonden partijen" in het jaarverslag.

NV Westerscheldetunnel (€ 125.257.000)

In 1998 is de NV Westerscheldetunnel opgericht. De Provincie heeft hiervan sinds medio 2009 het 100% eigendom. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf "verbonden partijen".

BV Kanaalkruising Sluiskil (€ 0)

In juni 2009 is € 1 miljoen aan kapitaal gestort ten behoeve van de oprichting van de BV Kanaalkruising Sluiskil. In 2015 is de BV Kanaalkruising opgeheven en is het gestorte kapitaal van € 1 miljoen teruggestort aan de Provincie Zeeland. Het teruggestorte kapitaal is te vinden in de regel aflossing in 2015.

NV Economische Impuls Zeeland (€ 99.000)

In juli 2007 is de NV Impuls opgericht en is een gezamenlijk initiatief van gemeenten, bedrijfsleven, onderwijs en de Provincie Zeeland. Impuls is voor de provincie een belangrijke partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie. Zie ook de paragraaf "verbonden partijen" in het jaarverslag.

Overige langlopende leningen

De verstrekte lening van € 500.000 voor de Kredietunie is in 2015 teruggestort in verband met het stopzetten van de activiteiten. Verder betreft dit de aflossing op de duurzaamheidslening van het Provinciaal Stimuleringsfonds van € 171.000.

In 2004 is er € 1.000.000 verstrekt aan Stichting University College Roosevelt Fonds. De verstrekking was destijds als last verantwoord en in 2018 was er een bate van € 1.000.000 geraamd. Nadere bestudering van de voorwaarden gaf aan dat hier sprake is van een lening. Daarom is overeenkomstig de BBV-voorschriften deze transactie alsnog opgenomen als lening.

Overige uitzettingen langer dan één jaar

De Overige uitzettingen groter dan één jaar betreft een belegging bij Fortis bank N.V., met een oorspronkelijke hoofdsom van € 36,4 miljoen. De looptijd van deze belegging is van 2-11-2006 t/m 1-12-2028. In 2015 is € 1,8 miljoen afgelost op deze lening.

Flottende Activa

Voorraden

Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie

Dit betreft de gronden aangeschaft voor het project Perkpolder en betreft in totaal 135 hectare aan gronden. Verder betreft het de voorbereidingskosten en gronden (38 hectare) voor het project Waterdunen onderdeel rode grond, inclusief een verliesvoorziening van € 2,296 miljoen. Bij de berekening van deze voorziening is uitgegaan van de huidige planning van inkomsten en uitgaven. Het eerder doen van uitgaven of het later realiseren van inkomsten heeft impact op de hoogte van deze verliesvoorziening.

Gereed product- en handelsgoederen

Onder deze voorraden is de waarde van gronden opgenomen die nog geen definitieve bestemming hebben, maar ingezet worden om projecten te realiseren. Aan Dienst Landelijk Gebied (DLG) is de opdracht gegeven om binnen de gestelde kaders ten behoeve van de Provincie strategische gronden te verwerven. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het juridische eigendom bij het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) komt te liggen en het economisch eigendom bij de Provincie. Vanaf 1 januari 2015 is de provincie direct economisch en juridisch eigenaar omdat DLG overgegaan is naar de provincie.

Grondbank Zeeland

De (ruil)gronden maken onderdeel uit van de Grondbank Zeeland. Voor de grondbank Zeeland zijn in 2015 gronden verkocht en aangekocht. De omvang van de grondbank is 777 hectare. Daarnaast is er nog 128 hectare ruilgrond in bezit voor landbouw flankerend beleid. Deze gronden maken geen onderdeel uit van de grondbank Zeeland, maar hangen samen met het Natuurpakket Westerschelde. De ruilgronden worden aangewend met de intentie om deze op korte termijn weer te verkopen of te ruilen.

NPW en EHS

Vanuit het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) worden middelen aangewend om gronden te verwerven voor het Natuurpakket Westerschelde (NPW, 3e verdieping), daarnaast zijn er gronden door het Rijk beschikbaar gesteld voor de aanleg van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor het NPW, dat vanaf 2007 tot 2011 onder het ILG viel, was per 31 december 2015 het volume aan gronden 408 hectare. De voorraad gronden voor de realisatie van de EHS had per 31 december 2015 een omvang van 59 hectare. Doordat de verwervingen in het kader van de realisatie van EHS en het NPW zijn gefinancierd met rijksmiddelen is de boekwaarde voor deze gronden per saldo nihil.

Grondbank landbouw flankerend beleid

De gronden voor het landbouw flankerend beleid worden gefinancierd uit een krediet van het Groenfonds. De baten en lasten van deze financiering komen volledig ten gunste of ten laste van het Natuurpakket Westerschelde (NPW). Winst- en verlies bij grondtransacties komen ook ten gunste of ten laste van NPW.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen van € 21,1 miljoen bevat, naast een aantal vorderingen op gemeenten, ook de vordering van € 15,6 miljoen in verband met de te compenseren BTW (compensatiefonds) uit 2015 en een vordering op de belastingdienst van € 3,2 miljoen.

Overige vorderingen

Er staat per saldo een bedrag van € 1,93 miljoen open voor overige vorderingen, inclusief voorziening dubieuze debiteuren van € 0,21 miljoen. Dit saldo is als volgt opgebouwd (in miljoenen):

Overige Vorderingen		
Westerschelde Ferry BV	€	0,51
Bij12 inzake Faunafonds	€	0,47
Rijksdienst voor ondernemend Nederland	€	0,14
Westerschelde Ferry BV	€	0,10
Overige	€	0,71
Stand 31-12-2015	€	1,93

Bij het opmaken van de balans en de toelichting per 5 april is € 0,2 miljoen nog niet geïnd van deze debiteuren.

Buiten 's Rijks schatkist aangehouden					(x € 1.000)
Begrotingstotaal	270.819				
drempelbedag	2.031				
	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4	
kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.879	1.918	1.027	640	
ruimte onder drempelbedrag	152	113	1.004	1.391	
overschrijding drempelbedrag					
Berekening kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	169.117	174.508	94.490	58.895	
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92	

Overlopende activa

Nog te ontvangen bedragen

Er staat per saldo een bedrag van € 2,7 miljoen open voor nog te ontvangen bedragen. Er zijn geen openstaande bedragen die hoger zijn dan € 0,5 miljoen.

Nog te ontvangen bedragen		
Overige	€	2,7
Stand 31-12-2015	€	2,7

Vooruitbetalingen

Er is voor een bedrag van € 0,4 miljoen vooruitbetaald op 31 december. Dit betreft onder andere vooruitbetaalde bedragen voor leveringen en diensten in 2015.

Nog te ontvangen doeluitkeringen van andere overheden

Het saldo van de nog te ontvangen doeluitkeringen van andere overheden eind 2015 bedraagt € 0,05 miljoen en betreft de overlopende passiva post Go Fresh II. Zie verder ook onder Overlopende passiva: Vooruitontvangen doeluitkeringen van overheden.

Liquide Middelen

Op 31 december is er in totaliteit € 81,7 miljoen aan liquide middelen.

€ 79,4 miljoen staat daarvan op de rekening couranten van het Groenfonds. Deze rekeningen hebben een bestemmingsverplichting.

Specificatie beleggingen betaalrekeningen per 31 december 2015	
BNG	€ 2,3 miljoen
Groenfondsrekeningen	€ 79,4 miljoen

Vaste Passiva

Eigen vermogen

Een reserve is een vermogensbestanddeel dat als eigen vermogen is aan te merken. Reserves zijn vrij te besteden, tenzij de politiek aan een reserve een bestemming heeft gegeven. De bevoegdheid om te

beschikken over de reserves ligt bij de Provinciale Staten. Voorts mag aan een reserve rente worden toegerekend, maar de Provincie Zeeland heeft besloten dit niet te doen.

De mutaties van de reserves in 2015 staan in onderstaand verloop overzicht (in miljoenen). Voor de detail mutaties zie Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

Eigen vermogen	Algemene reserve	Bestemmings-reserves	Bestemmings-reserves dekking kapitaallasten	totaal
Stand per 01-01-2015	€ 46,0	€ 60,7	€ 20,2	€ 126,9
Vermeerderingen 2015 in verband met rekening- resultaat 2014	€ 1,4	€ -	€ -	€ 1,4
Vermeerderingen 2015	€ 36,7	€ 54,8	€ -	€ 91,5
Verminderings 2015	€ 60,5	€ 19,9	€ 3,1	€ 83,5
Saldo 31-12-2015	€ 23,6	€ 95,6	€ 17,1	€ 136,2

Algemene Reserve

In de algemene reserve wordt al het vermogen verantwoord waaraan nog geen bestemming is gegeven. In deze stand zijn nog niet de mutaties verwerkt die voortkomen uit de jaarstukken 2015. De algemene reserve kan gebruikt worden om risico's op korte termijn af te dekken. De algemene reserve maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Het saldo van de algemene reserve bedraagt € 23,6 miljoen.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel

In het kader van de investeringen in de Sluiskiltunnel is, uit de voor de aanleg van de tunnel beschikbaar gestelde middelen, een bestemmingsreserve gevormd. In eerste instantie werden de investeringen in de Sluiskiltunnel rechtstreeks onttrokken aan deze reserve. In een later stadium (per 1 januari 2014) is besloten de investeringen in de tunnel niet langer rechtstreeks te onttrekken aan de reserve maar deze te activeren op de balans en deze in 10 jaar (bij gereedkomen van de tunnel) af te schrijven.

Aan de reserve wordt jaarlijks het ontvangen dividend van de NV Westerscheldetunnel toegevoegd. De onttrekkingen aan de bestemmingsreserve bestaan uit de afschrijvings- en rentelasten en de onderhouds- en verzekeringslasten van de Sluiskiltunnel.

Bestemmingsreserve meerjarige projecten

Op basis van besluitvorming in het kader van overboeken kredieten zijn in de afgelopen jaren toevoegingen en onttrekkingen opgenomen in het saldo van de algemene reserve. Om de presentatie en rubricering van deze toevoegingen en onttrekkingen te verbeteren is met de zomernota 2015 de bestemmingsreserve meerjarige projecten gevormd. Het overboeken kredieten geschiedt nu door het onttrekken en toevoegen aan de bestemmingsreserve meerjarige projecten, zodat een juist beeld blijft bestaan over vrij te besteden deel van de algemene reserve.

Bestemmingsreserve incidentele doelstellingen 2015-2019

In de bestemmingsreserve Incidentele doelstellingen 2015-2019 worden de financiële middelen voor de concreet geformuleerde ambities uit het coalitieakkoord gereserveerd. Deze reserve is gevormd door de besluitvorming in de zomernota 2015.

Bestemmingsreserve afwikkeling ILG

In 2014 is vanuit het positieve rekeningresultaat een bestemmingsreserve voor de afwikkeling van de regeling Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) gevormd. Jaarlijks worden aan deze bestemmingsreserve de lasten van de afwikkeling van de ontvangen ILG-gelden gebracht.

Bestemmingsreserves dekking kapitaallasten

Vanuit het BBV dienen investering in economische activa geactiveerd te worden en dient de afschrijvingslast jaarlijks in de exploitatierekening geboekt te worden. Het provinciaal beleid is erop gericht zo weinig

mogelijk structureel beslag op middelen te leggen. Om deze afschrijvingslasten direct te dekken op het moment van besluit tot investering, is in het jaar van besluit een dekkingsreserve gevormd van gelijke omvang als het investeringskrediet. Op deze manier wordt de budgettaire ruimte in de toekomst niet belast. Er zijn dekkingsreserves gevormd voor onderstaande investeringen.

Vervangende nieuwbouw Groene Woud

Het pand aan het Groene Woud is in 2015 verkocht. Om deze reden is deze bestemmingsreserve in 2015 in zijn geheel afgewikkeld.

Verbouwing Zeeuws Museum

De verbouwing van het Zeeuws Museum is in 2007 afgerond (zie de Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva, activiteit 00037).

Gistpoortgebouw

De verbouwing van het Gistpoortgebouw is in 2009 afgerond (zie de Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva, activiteit 00036).

Pand Schuytvlot

De verbouwing van het pand Schuytvlot is in 2010 afgerond (zie de staat van reserves en voorzieningen en overlopende passiva, activiteit 00038).

Wegensteunpunt Mauritsfort

Vanwege de wegenoverdracht is in 2008 deze dekkingsreserve gevormd (zie de Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva, activiteit 00048).

Duurzaam archiveren

In 2009 is de investering in duurzaam archiveren afgerond (zie de Staat van reserves en voorzieningen en overlopende passiva, activiteit 00049).

Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding is voor de investering van de Fast Ferry gebouwen/terrein een dekkingsreserve gevormd uit de WOV reserve (zie de Staat van reserves en voorzieningen en overlopende passiva, activiteit 00001).

Fast Ferry gebouwen en terreinen

In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding (WOV) is voor de investering in de Fast Ferry gebouwen/terrein een dekkingsreserve gevormd uit het surplus van de WOV reserve (zie de Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva, activiteit 000002).

Het resultaat

Het resultaat voor bestemming over het jaar 2015 is € 5,5 miljoen (voordelig). Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten schrijft voor, dat alle mutaties in de reserves buiten beschouwing blijven bij het bepalen van het resultaat. Rekening houdend met de mutaties op de reserves van per saldo € 3,5 miljoen, is er een gerealiseerd resultaat van € 9,0 miljoen (voordelig).

Voorzieningen

Het kenmerkende van een voorziening is dat de omvang van een voorziening altijd even groot moet zijn als de verplichting of het risico.

Voor de bepaling van de hoogte van de voorzieningen worden de voorzieningen uit eigen middelen jaarlijks doorgerekend en eventueel middels een dotatie of onttrekking aangepast via de exploitatie.

Onderstaand volgt een verloop overzicht van de voorzieningen in 2015 (in miljoenen). Voor de detailmutaties zie de Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

Voorzieningen	
Stand per 01-01-2015	€ 40,7
Vermeerderingen 2015	€ 3,9
Aanwendungen 2015	€ 14,1
Vrijval 2015	€ 0,6
Stand per 31-12-2015	€ 29,8

Voorziening wachtgelden PSD

Jaarlijks wordt de voorziening wachtgelden ex-PSD-ers doorgerekend. Uitgangspunten hierbij zijn de sterfte-index, indexeringen, rekenrente en de verwachte neveninkomsten. Uiteraard blijven de rechten steeds gebaseerd op de opheffingsdatum PSD van 18 maart 2003.

Per 1 januari 2015 bedroeg de stand van de voorziening € 6,5 miljoen.

In 2015 is er € 1,9 miljoen aangewend, € 0,5 miljoen toegevoegd en zijn er geen middelen vrijgevallen. De stand per 31 december 2015 komt daarmee uit op € 5,1 miljoen.

Voorziening Non-activiteitsregeling

Er is besloten om in het kader van de organisatieontwikkeling een Non-activiteitsregeling 2013 (NAR) in te stellen voor werknemers die op 1 januari 2013 ouder zijn dan 57 jaar. Voor de kosten van niet-actief personeel in de komende jaren is een voorziening gevormd conform BBV art. 44.1 Verplichtingen (en verliezen) waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.

De hoogte van deze voorziening is bepaald door uit te gaan van de basisgegevens van alle deelnemers en deze te waarderen tegen de netto contante waarde inclusief de fiscale consequenties van de regeling. De salarisbetalingen worden jaarlijks onttrokken aan de voorziening en om de voorziening op peil te houden wordt er jaarlijks rente toegevoegd aan de voorziening met dezelfde uitgangspunten als bij de voorziening wachtgelden PSD.

Per 1 januari 2015 bedroeg de stand van de voorziening € 29,4 miljoen.

In 2015 is er € 10,6 miljoen aangewend, € 2,4 miljoen toegevoegd om de voorziening op peil te houden en is er € 0,7 miljoen rente toegevoegd. De stand per 31 december 2015 komt hiermee uit op € 21,9 miljoen.

Voorziening financiële derivaten

In 2012 is een zogenaamde SWAP (financieel derivaat) afgesloten. In de paragraaf financiering wordt hier nader op ingegaan. Als gevolg van renteontwikkelingen heeft deze SWAP per 31 december 2015 een negatieve marktwaarde (-/- € 0,1 miljoen). Hierdoor valt er in 2015 € 0,6 miljoen vrij op deze voorziening.

Op basis van de huidige liquiditeitsplanning wordt in een aantal jaren een deel van deze SWAP niet benut. De verslaggevingsvoorschriften van de Raad voor de Jaarverslaggeving vereisen in een dergelijke situatie dat er een financiële voorziening getroffen wordt voor dit ineffektieve deel van de negatieve marktwaarde. In het onderdeel 'algemene toelichting' van deze jaarrekening wordt nader ingegaan op het betreffende financiële derivaat.

Voorziening waardeoverdracht pensioen politieke ambtsdragers

Voor de wachtgeld- en pensioenverplichtingen aan oud-leden Gedeputeerde Staten en hun echtgenotes en kinderen, is in 2013 een voorziening aangelegd.

Eventuele afkoopsommen van voormalige bestuurders die verschuldigd zijn bij de overdracht van de pensioenafspraken naar pensioenfondsen of andere overheden, worden ten laste van deze voorziening gebracht. Per 1 januari bedroeg de stand van de voorziening € 0,8 miljoen. In 2015 is er € 0,2 miljoen toegevoegd. De stand per 31 december 2015 komt hiermee uit op € 1,0 miljoen.

Voorziening Thermphos

Provinciale Staten hebben op 26 september 2014 ingestemd met het voorstel om voor de kosten van de sanerings-BV een bedrag van € 4,0 miljoen beschikbaar te stellen van de algemene reserve. In 2014 is, conform de voorschriften BBV een voorziening gevormd van € 3,0 miljoen. Gebleken is dat eerde voorziene risico's voor de BTW en rechtszaken (€ 1 miljoen) zich niet voordoen en daarom resteert er voor operationele kosten nog € 2,5 miljoen. Per 1 januari bedroeg de stand van de voorziening € 2,5 miljoen. In 2015 is er € 1,5 miljoen aangewend en laste van de voorziening. De stand per 31 december 2015 komt hiermee uit op € 1,0 miljoen.

Voorts is er door het Rijk een additionele bijdrage van € 3,0 miljoen ontvangen. Deze € 3,0 miljoen is toegevoegd aan de aan de Overlopende Passivapost Sanering Thermphos.

Voorzieningen niet uit eigen middelen

Er is een voorziening Braakman ingesteld waarin de ontvangen middelen van Zeeland Seaports, bestemd voor fiets- en wandelvoorzieningen zijn ondergebracht.

Voorziening gelijkmatiger verdeling lasten

De voorziening Waterbeheer is gevormd conform BBV art. 441c: gelijkmatiger verdeling van de lasten. De leges voor waterheffing worden jaarlijks toegevoegd en de uitgaven in verband met de compensatie van de negatieve effecten van deze onttrekkingen die geen gelijkmatig patroon vertonen per jaar worden hieruit betaald. In de meerjarenbegroting worden de uitgaven voor de ophanden zijnde gerelateerde projecten onttrokken aan de voorziening.

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd groter dan één jaar

Waarborgsommen

Dit betreft een waarborgsom met betrekking tot een ontgrondingsvergunning.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd kleiner dan één jaar

Overige kasgeldleningen

Het betreft hier de lening die bij de BNG is aangetrokken die is afgedekt met de SWAP (zie algemene toelichting).

Overige schulden

Onder de overige schulden is de uitstaande crediteurenpositie opgenomen van € 23,0 miljoen.

Rekening courant verhoudingen met niet financiële instellingen

Belangrijkste post hierin is Het Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen. Dit fonds houdt middelen aan via een rekening courant positie bij de Provincie ter hoogte van € 9,3 miljoen.

Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen. Tevens omvatten de overlopende passiva na de wijziging van het BBV in 2007 de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen maar nog niet bestede voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Het totaal aan overlopende passiva per 31 december 2015 is € 154,2 miljoen. Dit bedrag bestaat uit nog te betalen bedragen per 31 december 2015 van € 29,4 miljoen en de vooruitontvangen doeluitkeringen van € 124,7 miljoen.

Nog te betalen bedragen

Onderstaand overzicht toont de nog te betalen bedragen groter dan € 0,5 miljoen:

Verplichting > 0,50 miljoen	in miljoenen
Declaratie Perkpolder	€ 1,25
Afkoopsom getijdenduiker Waterdunen	€ 1,07
Subsidie BDU Marinierskazerne	€ 0,50
Subsidie BDU gemeente Veere	€ 0,56
Subsidie BDU gemeente Tholen	€ 0,87
Subsidie st. Het Zeeuwse Landschap SKNL-subsidie	€ 0,97
Vaststellingsovereenkomst Hedwigepolder	€ 0,60

Vooruitontvangen doeluitkeringen van overheden

Hieronder is een overzicht opgenomen van de mutaties in de doeluitkeringen in 2015 (in miljoenen). Voor de overige middelen van derden is het principe van voorzieningen gewoon gehandhaafd (zie de Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva).

Balanspositie doeluitkeringen	
Stand per 01-01-2015	€ 166,2
Vermeerderingen 2015	€ 44,3
Verminderings 2015	€ 85,8
Saldo 31-12-2015	€ 124,7

In het saldo ad € 124,7 miljoen zit een bedrag van € 0,05 miljoen aan overlopende activa.

Een totaal overzicht van het verloop is te vinden in de Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva onder punt E.

Gewaarborgde geldleningen

De voorwaardelijke verplichtingen uit door derden afgesloten leningen die door de Provincie gewaarborgd zijn, worden – overeenkomstig de voorschriften – onderaan de balans vermeld tegen de resterende nominale aflossingsverplichtingen. Met eventuele hieruit voor de Provincie voortvloeiende risico's is geen rekening gehouden.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Gewaarborgde leningen p.m.

De Provincie Zeeland stond nog garant voor 2 leningen van Stichting Tragel. Deze instelling is ook deelnemer in het Waarborgfonds voor de Zorgsector. Beide leningen zijn in 2015 geheel afgelost waardoor de garantstelling is vervallen.

Daarnaast staat de Provincie ook nog garant voor het Zeeuwse aandeel (3,7%) van de door het Groenfonds opgenomen convenantleningen. In totaal is het Zeeuwse aandeel in het Groenfonds € 6,3 miljoen. Over dit bedrag lopen wij nauwelijks tot geen risico, omdat de Provincie zelf de rente en aflossing betaalt.

Staat van gewaarborgde leningen

Hoofdsom	Geldnemer	Rente-percentage	aflossing 2015	Restant hoofdsom
408.402	Stichting Tragel	6,100%	22.689	-
6.364.587	Groenfonds	diverse	251.600	2.989.752
6.772.989			274.289	2.989.752

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Geschillen, al of niet bij een arbitragecommissie of gerechtelijke procedure, worden niet vermeld in afwachting van (gerechtelijke) uitspraak. Indien noodzakelijk worden deze wel genoemd in de paragraaf weerstandsvermogen.

Garantstelling Zeeland Seaports (ZSP)

De Gemeenschappelijke Regeling Zeeland Seaports (GR-ZSP), bestaande uit de Provincie Zeeland en de gemeenten Vlissingen, Borsele en Terneuzen staat garant voor de financiële verplichtingen die met ingang van de oprichting van de NV ZSP (1 januari 2011) ten laste van de NV zijn aangegaan voor zover opgenomen in hoofdstuk 5.2 Garantie- en dienstverleningsovereenkomst (GDO) en bijlage 2 Verzelfstandiging Zeeland Seaports.

Naast de in de GDO opgenomen afspraken over de garantstelling op de leningen- en derivatenportefeuille zijn er ook afspraken gemaakt over de WarmCO² garantie en de mogelijkheid tot het aangaan van banklijnen die de hoofdsom van de daadwerkelijk aangetrokken financieringen overstijgen.

In het kader van de garantstelling voor de leningenportefeuille en de daarbij behorende banklijnen heeft de GR ZSP in 2011 een hoofdsomgarantie aan diverse banken afgegeven voor een totaalbedrag van € 725.122.675. Naast deze garantstelling tussen de GR ZSP en de banken heeft de GR ZSP in de GDO afspraken met de NV ZSP gemaakt omtrent de maximale omvang van de leningenportefeuille. In de GDO zijn afspraken gemaakt dat de NV ZSP maar tot € 500 miljoen aan leningen mag opnemen. Het betreft hier dus twee aparte overeenkomsten. Eén tussen de GR en de banken en één tussen de GR en de NV. Het aangaan van banklijnen die de totale hoofdsom te boven gaan zorgt ervoor dat de NV ZSP meer keuzemogelijkheden heeft bij het aantrekken van leningen. Door deze flexibiliteit kan de NV ZSP optimaal gebruik maken van de concurrentie tussen de verschillende banken en zullen de rentelasten van de NV ZSP lager zijn dan zonder deze flexibiliteit. Dit komt het resultaat van de NV ZSP ten goede. De totale schuld van de NV ZSP uit hoofde van leningen en kredieten bedroeg op 1 januari 2015 € 370,5 miljoen. (langlopende schulden € 195.473.257,- en bankkrediet € 175.000.000,-)

De garantstelling voor € 500 miljoen betreft een hoofdsomgarantie. Indien de banken de GR ZSP zullen aanspreken op deze garantie zijn daar bijkomende kosten aan verbonden. Dit betreft dan rentekosten en vergoedingen. De omvang van deze kosten zijn afhankelijk van de situatie op de rentemarkt op dat moment. Deze extra kosten vallen niet onder de in de GDO opgenomen maximum van € 500 miljoen. Deze bijkomende kosten komen hier bovenop.

Op dit moment staat de GR ZSP tevens garant voor eventuele leningen die de NV ZSP moet aangaan wanneer derden jegens de NV ZSP een beroep doen op de WarmCO² garantie. Op dit moment staat de GR ZSP met betrekking tot WarmCO² voor € 65 miljoen garant.

Borgstelling BV Kanaalkruising Sluiskil

In november 2010 is bij de aanbesteding van de Sluiskiltunnel ingestemd met een borgstelling ten behoeve van de aannemerscombinatie BAM/TBI. Deze borgstelling bedraagt maximaal € 35,2 miljoen tot het moment van definitieve gunning en in de fase van definitieve gunning van het werk tot oplevering van het werk maximaal € 100 miljoen. De reden van deze borgstelling is dat de BV Kanaalkruising Sluiskil een project BV is, die zelf geen zekerheden kan verstrekken. De borgstelling blijft van kracht tot twee jaar na oplevering van het werk.

Garantieverklaring Perkpolder beheer BV

In juni 2009 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met de financiering van de PPS Perkpolder. In januari 2010 is ingestemd met een garantieverklaring van € 15,5 miljoen voor kredietfaciliteiten bij Rabobank Hulst voor een geldlening van € 10 miljoen en een krediet van € 5,5 aan Perkpolder Beheer BV. In 2013 is het R.C. krediet aangepast naar € 4,5 miljoen. In totaal is er ultimo 2013 een garantieverklaring voor een krediet van € 14,5 miljoen. De partijen die betrokken zijn bij de garantstelling zijn: de gemeente Hulst en Provincie Zeeland. De garantstelling geldt voor maximaal 135% van het uitstaande saldo, zijnde $1,35 * € 14,5 \text{ miljoen} = € 19,58 \text{ miljoen}$. De risico-opslag van 35% is verdeeld over de deelnemende partijen. Provincie Zeeland staat samen met de gemeente Hulst garant voor de door Perkpolder BV bij de huisbankier aangegane lening/kredietfaciliteit. Provincie Zeeland staat voor een totaal bedrag van € 15,66 miljoen garant. De gemeente Hulst staat voor € 3,92 miljoen garant. In totaal staan beide aandeelhouders richting de huisbankier garant voor een bedrag van € 19,58 miljoen. Op basis van de afspraken zoals die gemaakt zijn in de SOK (Ava 27 november 2013) staan de gemeente Hulst en Provincie Zeeland beide voor 50% garant voor Perkpolder BV. Indien de Rabobank gebruik maakt van zijn garantie dan dient Provincie Zeeland € 15,66 miljoen te betalen aan de Rabobank en de gemeente Hulst € 3,92 miljoen. De Provincie staat op basis van de SOK echter garant voor € 9,79 miljoen (50% van € 19,58 miljoen). Provincie Zeeland kan dan een bedrag van € 15,66 miljoen -/- € 9,79 miljoen = € 5,87 miljoen in rekening brengen bij de gemeente Hulst. De planning op dit moment is dat het project loopt tot en met 2024. In 2016 gaat Perkpolder beheer BV haar leningen herfinancieren bij de BNG. Door deze herfinanciering loopt de totale garantstelling terug van € 15,5 miljoen naar € 15 miljoen.

Garantstelling Roosevelt Academy

Op 20 december 2012 heeft de Provincie Zeeland samen met de Universiteit Utrecht een vrijwaringovereenkomst met betrekking tot de Stichting Roosevelt Academy ondertekend. In deze vrijwaringovereenkomst is er door de Provincie Zeeland de volgende garantiestelling afgegeven:

De Provincie vrijwaart – onder de in de overeenkomst van 20 december 2012 genoemde verplichtingen en voorwaarden – de Universiteit Utrecht voor: de kosten die vanaf 1 januari 2018 mogelijk voortvloeien uit een eventueel besluit van de Universiteit Utrecht tot afbouw van het instituut Roosevelt Academy en die het door de Universiteit Utrecht aan SRAF overgemaakte bedrag van € 6 miljoen overstijgen met een maximum van € 1.500.000,- voor de periode vanaf 1 januari 2018 tot uiterlijk 1 mei 2022 (3 jaar met een maximale uitloop van 1 studiejaar). De Universiteit Utrecht kan op deze vrijwaring alleen een beroep doen in de periode 1 januari 2016 tot 1 januari 2018. In de genoemde afbouwkosten zal de Provincie maximaal voor 50% bijdragen.

Garantstelling lening Zeeuwse Bibliotheek

In 2005 is door de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Zeeuwse Bibliotheek een lening afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank NV voor een bedrag van € 7 miljoen. Dit was mogelijk, omdat het een GR betrof van de Provincie Zeeland en de gemeente Middelburg. Toen de GR is over gegaan naar een stichting werd door de Waterschapsbank een garant-/borgstelling gevraagd voor de lening. Naar analogie van de verdeelsleutel onder de GR komt 75% van deze garantstelling voor rekening van de Provincie Zeeland. Het saldo van de roll-overlening bedroeg per 1 januari 2015 nog € 5.000.000 (maximaal opneembare bedrag). De einddatum van de lening is op 18 juli 2016.

Convenantmiddelen

Het Groenfonds heeft de bij de gewaarborgde geldleningen vermelde convenantlening afgesloten namens de gezamenlijke provincies voor de aankoop van natuurgebieden. De gelden zijn inmiddels uitgeput, echter we moeten nog wel de lening aflossen en rente betalen.

Bodemsanering Prins Hendrikweg 10 te Vlissingen

Er is in 2009 een bedrag ontvangen van de Hogeschool Zeeland als bijdrage in de bodemsanering. Over de hoogte van het bedrag voor de bijdrage van de Provincie aan de gemeente Vlissingen lopen nog onderhandelingen. In 2012 heeft de provincie aan de gemeente Vlissingen een voorstel gedaan om de saneringsplicht af te kopen middels een eenmalige bijdrage. De gemeente is niet op dit voorstel ingegaan.

Leasecontracten

In 2013 is een huurcontract met Xerox afgesloten betreffende multifunctionele afdrukkapparatuur. Dit contract loopt tot en met juli 2018.

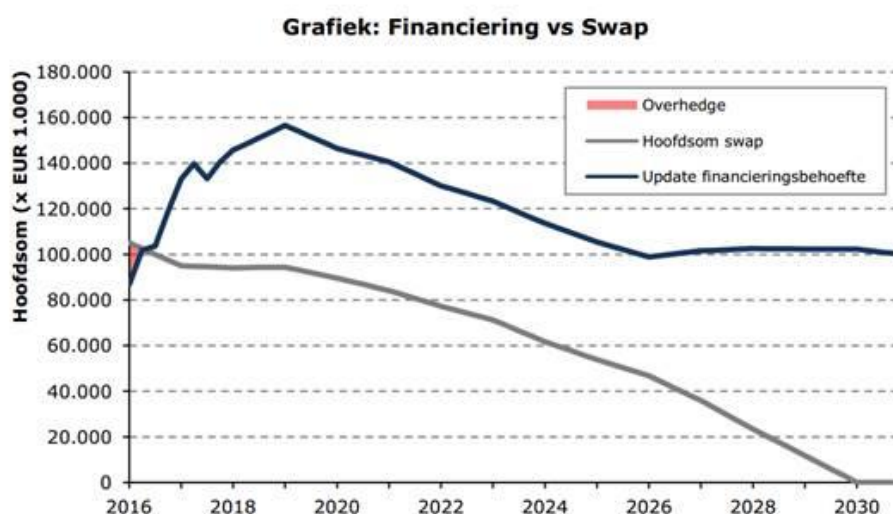
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Voor rekening van de Provincie Zeeland uit hoofde van de gecentraliseerde taak voor Natuur zijn door de uitvoeringsorganisatie Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) voor een bedrag van € 20,291 miljoen aan meerjarige verplichtingen aangegaan. Dit betreffen verplichtingen op grond van (meerjarige) natuurbeheer, natuur inrichtings- en functieveranderingscontracten.

Renterisico

De Provincie dekt haar renterisico af door vast rentende leningen af te sluiten of door gebruik te maken van een renteswap. De provincie past kostprijshedge accounting toe op basis van individuele documentatie per individuele hedgerelatie. Hoewel de financieringsbehoefte 2015 hoger is dan bij het afsluiten van de SWAP werd ingeschat is de totale leenbehoefte lager dan in 2015 werd ingeschat. Wanneer tegelijkertijd sprake is van een 'negatieve' marktwaarde van de renteswap dan wordt voor het ineffectieve deel een voorziening gevormd. Het effectieve deel van een financieel derivaat dat is toegewezen voor kostprijshedge-accounting, wordt tegen kostprijs gewaardeerd. Voor het ineffectieve deel wordt het verschil tussen de kostprijs en de lagere reële waarde in de winst- en verliesrekening verwerkt (zie paragraaf financiering). De benodigde financiering is aangetrokken in de vorm van een kasgeldfaciliteit bij de Bank Nederlandse Gemeente (BNG) en het renterisico is, grotendeels afgedekt middels een rente-instrument, een zogenaamde renteswap, afgesloten bij de Rabobank. De Rabobank heeft een zogenaamde AA status wat betekent dat de Rabobank zeer kredietwaardig is. De SWAP heeft een looptijd tot en met 2029. Door middel van de SWAP wordt een variabel rentetarief (driemaands Euribor) geruild tegen een vaste rente (2,338%), waarbij de Provincie de vaste rente betaalt en de variabele rente ontvangt. Ieder kwartaal vindt een afrekening plaats tussen de Rabobank en de Provincie. De marktwaarde van de SWAP bedraagt per 31-12-2015 € 13,9 miljoen negatief, ultimo 2014 bedroeg deze € 13,1 miljoen negatief.

Uit onderstaande grafiek blijkt de financieringsbehoefte, de afgesloten SWAP en de overhedge. Een overhedge betekent dat er meer aan renterisico is afgesloten dan er aan leningen is aangetrokken. Naar verwachting bestaat deze leenbehoefte niet meer vanaf 2016. Er worden dan ook geen maatregelen getroffen om deze overhedgepositie ongedaan te maken, deze lost zich namelijk vanzelf op.

Staat van activa

		(bedrag x €1.000)
Activiteit code	Omschrijving van de investering	
	investerings openbare ruimte met een maatschappelijk nut	
	grond-weg en waterbouwkundige werken mn	
00059	sluiskiltunnel	
	totaal investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut	
	investerings met een economisch nut	
	gronden en terreinen	
00004	herinrichting abdijplein	
00067	marinierskazerne vlissingen	
	gebouwen	
00008	pand achter de houttuinen 8	
00034	vervangende nieuwbouw groene woud	
00036	gistpoortgebouw	
00037	verbouwing zeeuws museum	
00038	verbouwing pand schuytvlot	
00048	wegsteunpunt mauritsfort	
00062	wegsteunpunt s heerarendskerke	
	grond- weg- en waterbouwkundige werken	
00001	aanlandingsinrichtingen	
00002	infrastructuurle voorzien fast ferry	
	vervoermiddelen	
00018	swath boten	
	machines apparaten installaties	
00014	nieuwe telefooncentrale	
	totaal investeringen met een economisch nut	
	financiële vaste activa	
	kapitaalverstrekingen aan deelnemingen	
00019	aandelenkapitaal westerscheldetunnel	
00020	aandelenkapitaal delta nv	
00046	aandelenkap. economische impuls zld	
00050	aandelenkapitaal bv kks	
00051	perkpolder beheer bv	
00063	aandelenkap.zeeuws participatiefonds	
00064	risicodekking zws participatiefonds	
00071	aandelenkapitaal wf bv	
	overige langlopende geldleningen	
00023	geldleningen zws studiefonds	
00044	duurzaamheidlening woningverbet	
00068	lening nv economische impuls	
00077	lening rooseveltfonds	
	overige uitzettingen rentetypische looptijd >of gelijk 1 jr	
10016	fortis 241878918 belegging	
	totaal financiële vaste activa	
	totaal vaste activa	
	vlottende activa	
	voorraden	
00035	grondbank zeeland	
00053	grondexpl perkpolder rode zone	
00055	grondexpl waterdunen rode zone	
00061	NPW grondb landb flankerend beleid	
00065	Voorraad vastgoedobjecten	
	totaal vlottende activa	
	totaal generaal	0 00 0

Staat van activa

(bedrag x €1.000)						
Oorspronkelijk investering per 1-1-2015	Wijze van afschrijving	Boekwaarde per 01-01-2015	Mutaties 2015	Afschrijving of aflossing in 2015	Desinvestering 2015	Boekwaarde per 31-12-2015
(bedrag x €1.000)						
90.641	10 jr	90.641	7.743	9.838		88.546
90.641		90.641	7.743	9.838		88.546
677	30 jr	135		22		112
1.112		1.112	7.530			8.641
1.650	30 jr	770		55		715
3.334	30 jr	2.333			2.333	
3.053	30 jr	2.343		102		2.241
5.977	30 jr	4.403		200		4.203
4.629	30 jr	3.889		155		3.734
1.235	30 jr	570		95		475
10	30 jr	10				10
4.401	30 jr	2.892		152		2.740
2.766	30 jr	1.838		92		1.746
26.575	30 jr	17.045		897		16.148
475	10 jr	190		48		142
55.894		37.530		1.818	2.333	37.530
131.421		125.257				125.257
568		568				568
99		99				99
1.000		1.000	-1.000			
5		5				5
200		200				200
-200		-200				-200
		3		2		1
2.808		2.808	-171			2.637
500		500	-500			
			1.000			1.000
30.099		7672		1780		5.892
166.500		137.912	-671	1.782		135.459
315.321		266.084	14.602	15.772		264.914
35.671		35.671	-824			34.847
10.076		10.076	418			10.494
6.860		6.860	2.487	1.514		7.833
7.412		7.412	-88			7.324
2.913		2.913	-73			2.840
62.932		62.932	1.921	1.514		63.339
375.967		329.016	16.523	14.953	2.333	328.253

Staat van restant investeringskredieten

				Bedragen x €1.000		Bedragen x €1.000
Activiteit code	Omschrijving	Totaalkrediet	Uitgaven tm 2014	Raming 2015	Uitgaven 2015	Restant krediet inclusief volgende jaren
investeringen met een economisch nut						
gebouwen						
00062	wegsteunpunt s heerarendskerke	2.000	10	1.300		1.990
totaal investeringen met een economisch nut		2.000	10	1.300		1.990
investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut						
grond-weg en waterbouwkundige werken mn						
00059	sluiskiltunnel	105.034	90.641	14.394	7.755	6.638
00067	marinierskazerne vlissingen	14.998	1.112	13.886	7.530	6.356
00069	sloeweg	18.412				18.412
00070	tractaatweg	6.912				6.912
totaal investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut		145.356	91.753	28.280	15.285	38.319
Totaal generaal		147.356	91.763	29.580	15.285	40.309

Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva

Totaal generaal (bedragen x €1.000)					
Omschrijving	Saldo aan het begin van jaar	Bij	Af		Saldo aan het einde van jaar
A. Algemene reserve	46.032	38.108	60.569		23.571
B. Bestemmingsreserve (algemeen)	80.889	54.755	23.072		112.572
D. Voorzieningen	40.701	4.271	14.738		30.234
E. Overlopende passiva	166.193	44.274	85.814		124.652
A. Algemene reserve (bedragen x €1.000)					
Omschrijving	Saldo aan het begin van jaar	Bij	Af	resultaat bestemming vorige dienstjaar	Saldo aan het einde van jaar
algemene reserve	46.032	36.657	60.569	1.451	23.571
Totaal A. Algemene reserve	46.032	36.657	60.569	1.451	23.571
B. Bestemmingsreserve (algemeen) (bedragen x €1.000)					
Omschrijving	Saldo aan het begin van jaar	Bij	Af	afschrijvingen	Saldo aan het einde van jaar
bestemmingsreserve sluiskiltunnel	60.409	9.781	6.315	9.838	54.037
dek res vervangende nieuwb gr woud	2.333			2.333	
dekk res verbouwing zeeuws museum	4.404			200	4.204
dekk res gistpoortgebouw	2.343			102	2.241
dekk res verbouwing pand schuytvlot	3.810			155	3.654
dekk res wegsteunpunt mauritsfort	570			95	475
dekk res ff aanlandingavoorz.	2.892			152	2.740
dekk res ff gebouwen en terr.	1.838			92	1.745
dekk res wegstp 's Heerarendskerke	2.000				2.000
best reserve meerjarige projecten		35.852	3.790		32.062
best reserve incid doelst 2015/2019		8.630			8.630
best reserve afwikkeling ILG	291	492			783
Totaal B. Bestemmingsreserve (algemeen)	80.889	54.755	10.105	12.967	112.572
D. Voorzieningen (bedragen x €1.000)					
Omschrijving	Saldo aan het begin van jaar	toevoegingen	aanwendungen	vrijval	Saldo aan het einde van jaar
voorziening waterbeheer	512	74	111		475
voorziening wachtgelden psd	6.517	446	1.858		5.106
voorziening nme: natuurcomp braakman	205				205
voorziening non activiteitsregeling	29.415	3.225	10.621		22.019
Voorziening financiële derivaten	700			600	100
Voorziening waardeoverdr.GS Pensioen	852	150			1.002
Voorziening Thermphos	2.500	375	1548		1.327
Totaal D. Voorzieningen	40.701	4.270	14.138	600	30.234

E. Overlopende passiva

(bedragen x €1.000)

Omschrijving	Saldo aan het begin van jaar	Bij	Af	Saldo aan het einde van jaar	Verplichtingen ten laste van het saldo
OP jeugdzorg	1.332	0	4	1.328	1.328
OP nme: natuurcomp w scheld	993	0	463	530	530
OP BDU brede doeluitering	63.722	32.898	56.743	39.875	39.875
OP NPW	86.608	4.083	15.924	74.767	74.767
OP Stimuleringsregeling voordeltaE&M	195	0	0	195	195
OP Actief bodembeheer	34	12	23	23	23
OP Platform diffuse bronnen	11	0	0	11	11
OP Vitaal Sloe/Kanaalzone 2012-2014	126	13	58	81	81
OP KKS Rijk	11.531	16	7.715	3.832	3.832
OP N2000 beheerplan Voordelta (RMW)	218	0	2	217	217
OP Leren voor duurzame ontwikkeling	59	0	59	0	0
OP Waterpoort naar waterdunen	-1.715	1.715	0	0	0
OP Waterdunen natura people	9	0	9	0	0
OP Natuurlijk Vitaal	24	0	0	24	24
OP Grenzeloze Kanaalzone	76	0	0	76	76
OP Delta Water Award	58	0	-1	59	59
Op kerend tij	42	294	270	65	65
OP World War II Heritage	188	677	638	227	227
OP Veerse Dam	33	0	0	33	33
OP Prio Tidal Test Centre Interreg	508	284	737	55	55
OP Green Deal Biodiversiteit	5	0	0	5	5
OP grond voor grond	991	1.291	2.123	159	159
OP lobbyiest Den Haag	60	108	106	62	62
OP Zuid	23	0	2	21	21
OP Zout-zoet	59	145	68	136	136
OP Sanering Thermphos	1.000	2.000	375	2.625	2.625
OP Zandsuppletie Roggenplaat	0	138	119	18	18
OP campus zeeland	0	152	101	51	51
OP Go Fresh II	0	21	74	-54	-54
OP Impuls omgevingsbeleid	0	294	139	155	155
OP BSB Milieusubsidie	0	135	60	75	75
Totaal E. Overlopende passiva	166.193	44.274	85.814	124.652	124.652

januari 2016 DEFINITIEF

I&M	E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer Wet BDU Verkeer en Vervoer (art. 10) Provincies	Eindsaldo/-reservering (jaar T-1) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27 / 01</i> €63.829.824 Eindsaldo/-reservering (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27 / 07</i> €39.875.526 Individuele bestedingen (jaar T) die meer dan 20% van de totaal ontvangen BDU bedragen Omschrijving <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E27 / 08</i> 1 Connexion 2 Boskalis	Rentebaten (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27 / 02</i> €31915 Individuele bestedingen (jaar T) die meer dan 20% van de totaal ontvangen BDU bedragen Bedrag <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27 / 09</i> €14.529.704 €24.344.085	Ontvangen BDU-bijdrage I&M (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27 / 03</i> €32.256.107	Terugbetaling door derden van-uit BDU-bijdrage verstrekte mid-delen in (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27 / 04</i> €0	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27 / 05</i> €56.304.532	Correctie over besteding (T-1) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E27 / 06</i> -€62.212
I&M	E28	Regionale mobiliteitsfondsen Besluit Infrastructuurfonds Provincies en Wgr+ regio's	Eindsaldo (jaar T-1) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E28 / 01</i> €23.009.216 Eindverantwoording Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: E28 / 07</i> Nee	Dotatie regio in (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E28 / 02</i> €0	Dotatie rijk in (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E28 / 03</i> €0	Rentebaten (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E28 / 04</i> €256	Besteding (jaar T) uit het fonds (onderscheid herkomst middelen niet nodig) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E28 / 05</i> €15.442.488	Eindsaldo (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: E28 / 06</i> €7.566.984
VW S	H8	Doeluitkering jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg + Zorgkosten Jeugdzorg) Wet op de jeugdzorg (art. 37) en Regeling bekostiging jeugdzorg 2009 Provincies en stadsregio's (Wgr+)	Aantal Onder toezichtstelling (OTS), (jaar T-1) <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: H8 / 01</i> 127 Aantal Individuele Traject Begeleiding (jaar T-1) (ITB), harde kern <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: H8 / 07</i> 2 Aantal aanmeldingen (jaar T-1) aan het LBIO door bureau jeugdzorg <i>Aard controle D2</i> <i>Indicatornummer: H8 / 13</i> 206	Aantal OTS (jaar T-1), overig <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: H8 / 02</i> 196 Aantal ITB (jaar T-1), Criem <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: H8 / 08</i> 3 Aantal afmeldingen (jaar T-1) aan het LBIO door bureau jeugdzorg <i>Aard controle D2</i> <i>Indicatornummer: H8 / 14</i> 200	Aantal voorlopige voogdij (jaar T-1) <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: H8 / 03</i> 0 Aantal scholingen en trainingsprogramma's (STP) (jaar T-1) <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: H8 / 09</i> 0 Omvang egalisereserve jeugdzorg per 31 december (jaar T) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: H8 / 15</i> €1328.178	Aantal voogdij (jaar T-1) <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: H8 / 04</i> 187 Besteding (jaar T) aan stichting die een bureau jeugdzorg in stand houdt - deel justitietaken <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: H8 / 10</i> €0 Eindverantwoording Ja/Nee <i>Aard controle nvt</i> <i>Indicatornummer: H8 / 16</i> Nee	Aantal jeugdreclassering (jaar T-1) <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: H8 / 05</i> 123 Besteding (jaar T) aan stichting, die een bureau jeugdzorg in stand houdt - deel taken bureau jeugdzorg en subsidie bureau jeugdzorg <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: H8 / 11</i> €0	Aantal samenloop (jaar T-1) <i>Aard controle D1</i> <i>Indicatornummer: H8 / 06</i> 11 Besteding (jaar T) aan zorgaanbod <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: H8 / 12</i> €4.074

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan Provinciale Staten van de provincie Zeeland

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2015 van de provincie Zeeland gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2015 met de toelichtingen, waarin opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, alsmede de SiSa-bijlage.

Verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten

Het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen.

Het college van Gedeputeerde Staten is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de provincie.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het college van Gedeputeerde Staten van de provincie gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De financiële rechtmatigheidscriteria zijn met het normenkader ter kennisgeving aangeboden aan Provinciale Staten op 8 maart 2016 en de operationalisering van het normenkader voor rechtmatigheid in de beheersorganisatie van de provincie.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 2, lid 7 Bado is deze goedkeuringstolerantie door Provinciale Staten vastgesteld bij statenbesluit van 11 november 2011. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de provincie Zeeland een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2015 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 217, lid 3 onder d Provinciewet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Breda, 26 april 2016

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. W. Veldhuis RA

LvA Lijst van Afkortingen

ADRZ	Admiraal de Ruyter Ziekenhuis
AMK	Algemeen Meldpunt Kindermishandeling
AvA	Algemene vergadering van Aandeelhouders
BBL	Bureau Beheer Landbouwgronden
BBS	Boombeheerssysteem
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten
BDU	Brede Doeluitkering
BIJ12	Uitvoeringsorganisatie 12 provincies
BJZ	Bureau Jeugdzorg Zeeland
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOS	Beheers- en Onderhoudsysteem
BRZO	Besluit Risico's Zware Ongevallen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
CLRAE	Raad van Europa
CMS	Contentmanagementsysteem
CPMR	Conferentie van Perifere en Maritiem Regio's
CROW	Centrum voor Regelgeving in de Grond-, Water-, en Wegenbouw
DCMR	Gemeenschappelijke Regeling Milieudienst Rijnmond
DEESD	Duurzame Energielandschappen en (bodem)ecosysteemdiensten Schouwen-Duiveland
DLG	Dienst Landelijk Gebied
EA	Economische Agenda 2013-2015
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EGTS	Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
EIZ	NV Economisch Impuls Zeeland
FES	Fonds Economische Structuurversterking
FIKS	Fietsknooppuntensysteem
FTE	Full-time equivalent
GDO	Garantie- en dienstverleningsovereenkomst
GDV	Grootschalige Detailhandelsvoorzieningen
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGOR	Gewenst Grondwater en Oppervlaktewater Regiem
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GPS	Global Positioning System
GROS	Taskforce Grensoverschrijdende samenwerking
GWO	Gemeenschappelijke Werkorganisatie
HNP	Huis Nederlandse Provincies
IBT	Interbestuurlijk Toezicht
ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
IPO	Interprovinciaal Overleg
IPPC	Integrated Pollution, Prevention and Control
KKS	Kanaal Kruising Sluiskil

KPI	Kritische Prestatie Indicatoren
KRW	Kaderrichtlijn Water
LAW	Lange Afstands Wandelpad
M&O	Misbruik en Oneigenlijk gebruik
MC	Mobiliteitscentrum
MER	Milieueffectrapportage
MIRG	Maritime Incident Respons Groups
MKB	Midden -en kleinbedrijf
MRB	Motorrijtuigen belasting
N2000	Natura 2000
NAR	Non Activiteitsregeling
NPW	Natuur Pakket Westerschelde
NWE	Noord-West Europa programma
OEM	Overige Eigen Middelen
OP-Zuid	Operationeel Programma Zuid-Nederland
OV	Openbaar Vervoer
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PDV	Perifere Detailhandelsvoorzieningen
PGS	Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen
PIW	Provinciale Impuls Wonen
POAZ	Provinciale Onderzoeksagenda Archeologie Zeeland
POP	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PPS	Privaatrechtelijke Publiekrechtelijke Samenwerking
PS	Provinciale Staten
PSD	Provinciale Stoomboot Diensten
PSO	Provinciale Service Organisatie
PVVP	Provinciaal Verkeers- en VervoersPlan
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
RIBIZ	Regionale Informatiebank Bedrijven en Instellingen Zeeland
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROP	Restauratie Opleidingsproject
ROVZ	Regeionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
RvC	Raad van Commissarissen
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWS	Rijkswaterstaat
SAZ	Samenwerking Afvalketen Zeeland
SCEZ	Stichting Cultureel Erfgoed
SiSa	Single Informatie Single Audit
SNL	Subsidieregeling Natuur en Landschap
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SPV	Special Purpose Vehicle
SR	Scheldemondraad
SRAF	Stichting Roosevelt Academy Fonds
TEU	Twenty-feet Equivalent Unit
TNO	Nederlandse Organisatie voor Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek

TSD	Transitiecommissie Sociaal Domein
UCR	University College Roosevelt
UvW	Unie van Waterschappen
VEVO	Verkeerseducatie Voortgezet Onderwijs
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRZ	Veiligheidsregio Zeeland
VTH	Vergunning Toezicht Handhaving
vvgb	verklaring van geen bezwaar
VZG	Vereniging Zeeuwse Gemeenten
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
WB21	Waterbeheer 21ste eeuw
WILG	Wet Inrichting Landelijk Gebied
WNT	Wet Normering Topinkomens
WSJG	Waarstaatjegemeente.nl
WST	NV Westerscheldetunnel
WUR	Wageningen Universiteit en Research Center
WVEG	Werkgemeenschap van Europese grensgebieden
ZB	Zeeuws Bibliotheek
ZIDS	Zeeuws Informatie Distributie Systeem
ZKF	Zeeuws Klimaatfonds
ZMf	Zeeuwse Milieufederatie
ZSP	Zeeland Seaports
ZVL	Zeeuws Verkeersveiligheidslabel

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland

Fotografie

Silco Saaman

Ben Seelt

Bezoekadres

Provinciehuis, Abdij 6

4331 BK Middelburg

Contact

provincie@zeeland.nl

Vastgesteld door gedeputeerde Staten op 12 april 2016

April 2016

